



ช่ออินทนิล

ปีที่ 2 ซอกที่ 2 พ.ศ. 2562

CHORINTANIN MAGAZINE

อุทยานกล้วยไม้ไทย

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

อัตถุสิ่งของล้ำค่า

ของพระองค์ทูลกระหม่อมศิลปการ

บทสนทนา

จากพลักรความคิด

ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช

อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความเชื่อและศรัทธา
พิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค

ผีบรรพชนดอกไม้แสนงาม
ผู้มีพิชราย

พิธีพื้หนองของเมืองริมปิง
ประวัติศาสตร์ พิธีกรรม
และความเปลี่ยนแปลง



รถยนต์ยี่ห้อ **Rambler Rebel** ปี 1958

โครงการ **USOM** (United States Operation Mission)

มอบให้เป็นรถประจำตำแหน่งของ ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

ขณะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2515

CONTENTS

สารบัญ

ช้ออินทนิล

สารอธิการบดี 2
เรือนชานบ้านศูนย์ศิลป 4
บรรณาธิการบริหาร



แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา 6
โครงการจัดสร้างรูปปั้นรูปเหมือน ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

อุทยานกล้วยไม้ไทย 10
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ก่อนจะเป็นงานเดินวิ่ง 15
ประเพณีแม่โจ้-สันทราย

ความเชื่อและศรัทธา 21
พิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค

ช่วยแม่เลี้ยงน้องอ้อมท้องมือแรก 26

พื่อนสวยดอกล้านนา 30
ความศรัทธาในวิถีชาวพุทธ



36
ตระการตาขบวนศิลปวัฒนธรรม 36
พิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร



42
พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม 42
การเกษตรไทย
วัตถุสิ่งของล้ำค่า
ของพระช่วงเกษตรศิลปการ

วรรณกรรมล้านนา 48
ภาษา และดนตรี
ผีปรต

49
พุนหลวงวิลังคะเอื้องแซะบ้านป่า

ผู้หาญกล้าเด็ดดอกฟ้าเมืองหริภุญไชย

54
สระเกล้าคำห้วนล้านนา

58
ของมะหันตัว "จิต"



60
การบวชต่างๆ

64
จับชอพื้นเมือง

66
พอเพียงแต่ไม่เพียงพอ

68
ปู่จ่านเจ้าพิธีกรรม

71
พุทธทำนาย

เหตุการณ์ถึงพุทธกาล

82
สืบสานงานศิลปผ้าทอล้านนา

98
ตุ๊กตา: พระนักพัฒนา

ที่พึ่งของคนยากไร้

104
เครื่องเคลือบศิลาลาด :

มรดกแห่งล้านนาคุณค่าสู่สากล

ล้านนาคดี

110
พิธีพื้หนองจองเบ็งริมปิง

ประวัติศาสตร์ พิธีกรรม
และความเปลี่ยนแปลง

114
ผืนราชินีดอกไม้แสนงาม

ผู้บีบพืชราย

122
ตำแหหลวงกับความเชื่อ

ด้านการเพาะปลูกของล้านนา

128
ตำนานเทศน์มหาชาติ



131
ของกินบ้านเฮา
เห็ดกอบของกินหายาก
ของภาคเหนือ



136
อุ้งจำปะสาคนเมือง
บทสนทนาจากพลึกความคิด
พศ.ดร.จำเนียร ยศราช
อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

153
เอ็นป่าวข่าวศูนย์ศิลป

คุยกับอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา



สวัสดีครับ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันทางการศึกษาทางการเกษตรที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทยมาถึง 85 ปี ที่ทำดีเพื่อแผ่นดิน

ผมในฐานะที่เป็นศิษย์แม่โจ้ รุ่นที่ 49 เติบโตจากชีวิตลูกของเกษตรกร เข้ามาแม่โจ้ตั้งแต่เรียนจนจบไปทำงานก็ยังอยู่ในภาคการเกษตรมาโดยตลอด ถึงวันนี้ผมได้รับตำแหน่งรักษาการแทนอธิการบดี เพื่อบริหารและจัดการสถาบันอุดมศึกษาทางการเกษตร ซึ่งก็คือมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่กำลังประสบกับวิกฤติจากความผันแปรของโลกรู้ นวัตกรรม จำนวนประชากรที่ลดลงเป็นสาเหตุให้นักศึกษาน้อยลง การออกนอกกระบบราชการ งบประมาณลดลง มหาวิทยาลัยต้องดูแลตัวเองมากขึ้น ภาพการณ์ภัยพิบัติ โรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยต่างๆ

อนาคตและแนวโน้มภาคการเกษตรจึงมีความสำคัญมากสำหรับประเทศไทย และท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ก้าวสู่ยุคดิจิทัล 4.0 หรือ 5.0 เทคโนโลยีที่เป็น Mega Trend อันได้แก่ BioTech NanoTech SpaceTech RoboticTech และ Digital ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญหลักที่เข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลง (disrupt) จนกระทบไปทุกหย่อมหญ้า โดยเฉพาะแต่ประเทศไทยเท่านั้นแต่รวมไปถึงทั่วโลก

“นี่คือปัญหาของโลกที่ต้องเผชิญครับ”

อย่างไรก็ตาม แม่โจ้เรายังคงอัตลักษณ์ที่มีมายาวนาน นั่นคือ วัฒนธรรมนิยมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นไทย ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอันดีงามของคนไทยทุกคน รวมถึงชาวต่างชาติที่ได้พบเจอจนประทับใจตลอดมา เราต้องช่วยกันรักษาวิถีชีวิตอันดีมานี้ไว้ พร้อมทั้งส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกให้บุคลากร นักศึกษาและศิษย์เก่า รวมทั้งชุมชน และสังคม ดำรงรักษาวัฒนธรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว โดยผ่านทางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทุนารุงศิลปและวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้คือ

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอัตลักษณ์วิถีเกษตรวิถีแม่โจ้ ประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทยที่มีประวัติความเป็นมาและรากเหง้าพวกเราชาวแม่โจ้ ครีว้อมอุ่นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ซึ่งเราเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในโลกที่พี่ศิษย์เก่ากลับมาทดแทนคุณแผ่นดินแม่ จัดทำครัวให้น้องนักศึกษาได้รับประทานอาหารบรรเทาความเดือดร้อนจัดสนได้ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ฝ่ายมีชีวิตคน สำนัญใจภายในมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ตัว ฝ่ายที่ตอบสนองพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนให้นักศึกษาเข้าใจและซาบซึ้งในวิถีชาวเกษตรในความเป็นตัวตนคนแม่โจ้ที่สังคมภูมิใจ

2. บูรณาการการทำงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และต่างชาติ ในการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมล้ำนา ความเป็นท้องถิ่นและวัฒนธรรมการเกษตรของไทย

3. สร้างเครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรมและนานาชาติให้มีความเข้มแข็ง

4. อนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านรักษาวัฒนธรรมล้ำนา เป็นมรดกของชาติที่เป็นเอกลักษณ์อันงดงาม

ความท้าทายจึงเป็นพลังในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปถึงจุดหมาย จากความร่วมมือร่วมใจของทุกคนเพื่อเยาวชนและประเทศชาติของทุกคนทุกท่าน ขอให้มีความสุขไปกับพวกเราชาวแม่โจ้ในข้ออื่นทีลบบันนี้ครับ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา)

อธิการบดี



ช่ออินทนิล

ปีที่ 2 ช่อที่ 2 พ.ศ. 2562

-  **ที่ปรึกษา :** อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ ดุษฎี)
-  **บรรณาธิการบริหาร :** นางสมพร แรกชำนาญ
-  **กองบรรณาธิการ :** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยุตภัฏ คำมูล
อาจารย์ ดร.สุนทร คำยอด
อาจารย์ลักขณา ชาญ
อาจารย์ดวงหทัย สือดัง
นายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา
นายวุฒิกกร เกตุพัฒน์พล
นางสาวศรัทธา บุญเรือง
นางอุไรภัทร์ ชัยเรืองวุฒิ
นางสาวเมธิชา ยอดหอม
นางสาวเบญจรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์
นายสิทธิชัย วัฒนา
นางสาวสุวิชา ศรีวิชัย
-  **จัดทำโดย :** โครงการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม
กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ 50290
-  **โทรศัพท์/โทรสาร :** 053-873300-3 www.artandculturemju.com
-  **พิมพ์ที่ :** โรงพิมพ์เชียงใหม่บันทึกพันธ์วันตั้ง
-  **จำนวน :** 1,000 เล่ม / พ.ศ. 2562

โครงการผลิตสื่อเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม “ช่ออินทนิล” จัดทำเพื่อให้ นักคิด นักเขียน ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคลากร ได้รวบรวม เรียบเรียง เขียนบทความ ข้อความ สารคดี นำเสนอข้อมูลแนวคิด หรือข้อเสนอแนะถ่ายทอดเพื่อความเข้าใจในทัศนะ และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของผู้จัดทำ และมีใช้เพื่อความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

-  **ภาพปก :** นางแบบทั้งสองเป็นนักศึกษาชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สวมใส่ชุดพื้นเมืองล้านนาเตรียมข้าวตอกดอกไม้ เพื่อถวายบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล คือ นางสาวกนกวรรณ จันทร์แก้ว สาขานิติศาสตร์บูรณาการ ชั้นปีที่ 1 และนางสาวณรินทร์ วรรณสุข สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 3

เรือนชาวน บ้านศูนย์ศิลป์



ท่านผู้อ่านที่รักเจ้า

**“ลูกหื้อได้เงินหมื่น ตื่นหื้อได้เงินแสน
มาดแพ้นสิ่งใดเอื้อมกิง หนตางสวรรค์พ้อหันเป้ง
ลั้ง เป็นคนกัหนึ่งหัวแถวตางหน้าฯ”**

อวยพรด้วยภาษาล้านนาที่วันเวลาที่ห่มดปี พ.ศ. 2562
อีกแล้วทั้งๆ ที่เพิ่งผ่านเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายนมาไม่นาน
ปีนี้คุณหมืร้อนฟุ้งไปถึง 42 องศา หลากหลายชีวิตล้วนถูก
“สังขารล่อง” ล่องผ่านไปอีกปี ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนบ่นว่าเดี๋ยวนี
ประเพณีหรือการจัดงานต่าง ๆ ทั้งงานวัดงานบุญทำไมเปลี่ยนไป

ไม่เหมือนเดิม คุณแล้ววัฒนธรรมจะปนเปกันไปไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นของใคร
ทั้งการแต่งตัว แต่งหน้า ทรงผม เสื้อผ้า และยิ่งเครื่องประดับแล้ว
เยอะมากแพรวพราวเต็มหัวเต็มตัว คำลั่นนามักว่า “เหมือนยี่เก”
มีความสมัยใหม่มากขึ้นจนคนเก่า ๆ ตามไม่ทันหรือไม่เข้าใจ
ว่าเพราะอะไร ความสนุกสนานมักจะอยู่กับสุรายาของของมีเมา
ทั้งผู้หญิงผู้ชายไม่อายกัน มีจังหวะเพลงเนื้อหาหยาบโลนล่อแหลม
เร้าใจ

เหล่านี้...เราต้องพบ ต้องยอมรับมากขึ้น เพราะต่างเป็น
เช่นนั้น ไม่มีใครฟังเราแล้ว

วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ปวงประชาล้านปีติยินดีเนื่องในโอกาสมหามงคลราชาภิเษกสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ
บดินทรเทพยวรางกูร มีการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติมากมายในด้านสิ่งแวดล้อมและจิตอาสาทั่วประเทศ ทั่วประเทศสวมใส่สีเหลือง
สวยงาม ซึ่งเป็นสีวันพระราชสมภพเฉลิมพระเกียรติตลอดเดือนเมษายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2562

เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 เราได้คณะรัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่จะโบกมืออำลา คสช.
ประชาชนตาต้าๆ อย่างเราๆ หาเช้ากินค่ำคาดหวังให้ประเทศไทยเดินหน้า แก้ปัญหาถูกจุด ลืมตาอ้าปากได้ คงไม่พากันมากอบกอบไทย
เอาผลประโยชน์ให้สมบัติที่เอากาษาของเราไปเลือกตั้งเข้ามานั่งในสภาผู้แทนอันทรงเกียรติ

ข้ออินทนิลฉบับนี้ เหล่านักเขียนขอทุกท่านได้สัมผัสถึงจิตวิญญาณทั้งเก่าใหม่ผสมปนกันไปเหมือนกับการปรุงอาหารให้อร่อยๆ
ตำนาน “ขุนหลวงวิลังคะ เอื้องแซะบ้านป่าผู้หาญกล้าเด็ดดอกฟ้าเมืองหริภุญไชย” “ฟ่อนผีเม็งริมปิง” ที่อาจารย์สุนทร คำยอด
ไปค้นหาหลังจากหายไปนาน “การบวชต่าง ๆ” ที่พ่อครูศรีเลา เกตุพรหม ผู้ทรงคุณวุฒิล้านนาถ่ายทอดจากประสบการณ์ของคนอยู่วัด
“ตลาดลมนต์เสน่ห์ล้านนาสู่สากล” เครื่องเคลือบสีเขียว ความภาคภูมิใจคนเชียงใหม่คุณค่าฝีมือเชิงช่างชั้นสูง ภูมิปัญญาท้องถิ่น
จนเป็นสินค้า GI (Geographical Indication)

“ฝิ่น ราชนิดอกไม้งามผู้มีพิษร้าย” โดยวรยุทธ อ่อนศรี นักสำรวจที่ใช้ชีวิตอยู่ในเส้นทางพืชเสพติด

“สระเกล้าดำหัว...รดน้ำดำหัว” ต่างกันอย่างไรรกับเมธาจารย์นิคม พรหมมาเทพย์ ปราชญ์ล้านนาที่ถ่ายทอดภูมิความรู้
อย่างเข้มแข็ง แม่ครูบัวชุม อินถา ฝากมาว่าไม่ยากหากคิดจะฝึก **“ขับซอพื้นเมือง”**

“ควัเห็ดถอบ แก้งเห็ดถอบ ต้มเห็ดถอบ” เมนูป่าหายากราคาแพงจะได้กินเพียงปีละครั้งเท่านั้น

ต้องไม่พลาด **“สิ่งของล้ำค่า คุณพระช่วงเกษตรศิลปการ ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย”** ที่แม่โจ้ทั่วประเทศ
แสดงความรักความสามัคคีรับน้องใหม่กับกิจกรรม **“ช่วยแม่เลี้ยงน้องอิมท้องมือแรก”** และ **“กว่าจะมาเป็นวังสันทรายรับน้องใหม่”**
และ **“ขบวนศิลปวัฒนธรรมนำบัณฑิตเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร”** แห่งเดียวในประเทศไทย

ละครย้อนมิมวินจบ เหล่านักแสดงต่างเก็บข้าวของกลับบ้าน เช่นเดียวกับหัวขบวน **“อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้”** ข้ออินทนิล
ฉบับนี้ จึงได้ชวนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช มาเผยตัวตนที่แท้จริงพร้อมกับเรื่องราวที่ผ่านมาในชีวิตทั้งยังได้ปกป้องแม่โจ้
จนวินาทีสุดท้ายหุดหวิด ม.44 ไปแบบหายใจไม่ทั่วท้อง

ขอให้ทุกท่านมีความสุขกับข้ออินทนิลเน้อเจ้า

(นางสมพร แรกชำนาญ)

ผู้เขียน



พระประเสริฐ สิริบุญโญ (หล้า)

- เจ้าอาวาสวัดพระบาทค้อยแก่นพระผาหลวง



สมพร แรกชำนาญ

- ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยถิ่นล้านนา



ศรีเลา เกษพรหม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านจารึกล้านนา ปรากฏด้านประเพณี
พิธีกรรม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น



บุญศรี รัตนัง

- ศิลปินแห่งชาติ ประจำปี 2560
สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านล้านนา)



นิคม พรหมมาเทพย์

- ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่
เมธาสจารย์ มหาวิทยาลัยชีวิตเพื่อปวงชน วิทยาลัยล้านนา



จิรสิทธิ์ สงค์ประเสริฐ

- รองศาสตราจารย์นักเขียน
ด้านหลักคำสอนด้านพุทธศาสนา



ภัทรวรรณ แรกชำนาญ

- ปรารบม นักเขียนอิสระ นักเดินทางและเจ้าของร้านเบเกอรี่



วรายุทธ อ่อนศรี

- เจ้าหน้าที่สำรวจพืชเสพติด
ฝ่ายสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.



บัวชุม อินทา

- ครูชอพื้นบ้าน สำนักช่างขอลูกแม่ปิง



พรชัย ต้อยดง

- ครูปัญญาสำนึกล้านนาด้านการฟ้อนดาบ
ประธานชมรมคนรักเช่ดาบ สล่าดาบ (สล่าไอ)



ดร.สุนทร คำยอด

- ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและล้านนาศึกษา
รองหัวหน้างานกลุ่มภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้



วุฒิกักร เกตุวัฒนพล

- หัวหน้างานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม
กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม



กัณณิกา จัมนี่

- นักวิชาการศึกษาล้านนาการพิเศษ
กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม



นายนพพล พิมาส

- อนุศาสนาจารย์ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม



วีณาภักร พงษ์กา

- นักวิชาการศึกษา กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม



อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

- หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์การเกษตร
และวัฒนธรรมไทย



แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

สมพร แรกชำนาญ

โครงการจัดสร้าง

รูปปั้นรูปเหมือน

ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

บ้านพักของบูรพคณาจารย์ผู้สร้าง **“แม่โจ้”** ตั้งแต่ครั้ง พ.ศ. 2477 โดยคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ใต้ถุนสูงใช้พักอาศัยตั้งแต่ท่านพาครอบครัวนั่งวัวเทียมเกวียนมาหักร้างทางพง ก่อสร้างโรงเรียน ฝึกหัดครูประถมกสิกรรมภาคเหนือ ณ บ้านแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้ใช้เป็นบ้านพักของอดีต ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการใหญ่ของวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ **ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วงษ์ชัย แม่โจ้รุ่นที่ 1** ผู้รจนาวลี **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน”** แก่ลูกแม่โจ้ออกไปรับใช้ สังคมมากกว่า 85 ปี หลังจากท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่อปี พ.ศ. 2527 แล้วบ้านพักดังกล่าวได้ถูกทิ้งร้างจนทรุดโทรมลง

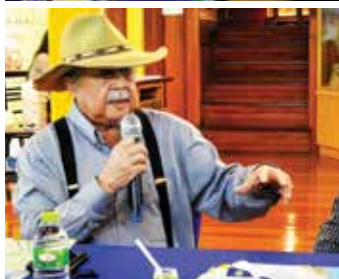


บ้านพักหลังดังกล่าวถูกรื้อถอนแล้วปรับปรุงขึ้น อีกครั้งหนึ่ง อยู่ในการดูแลโดยสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้เรื่อยมา โดยยังไม่ได้ใช้งานใดๆ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2552 มีการแบ่ง โครงสร้างหน่วยงานของกองกิจการนักศึกษา ออกเป็น **“ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม”** และ **“กองแนะแนวสหกิจศึกษา และศิษย์เก่าสัมพันธ์”** มหาวิทยาลัย จึงได้จัดงบประมาณ เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมตัวบ้านพักและสร้างเรือนนอนตอติง ซึ่งจำลองมาจากเรือนนอนของนักเรียนแม่โจ้ในยุคนั้น มาไว้ อีก 1 หลัง และให้บ้านพักดังกล่าวจัดทำเป็น **“พิพิธภัณฑ์ วัฒนธรรมการเกษตรไทย”** อยู่ภายใต้การบริหารจัดการ ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มาถึง พ.ศ. 2561 พัฒนาจัดห้อง ภายในบ้านแสดงภาพถ่ายแม่โจ้กับพระมหากษัตริย์ ห้องพัก ของบูรพคณาจารย์ทั้ง 2 ท่าน ของใช้ส่วนตัว ภาพและประวัติ เกียรติคุณนายกสภามหาวิทยาลัยและผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ประวัติความเป็นมาของแม่โจ้ตั้งแต่ พ.ศ. 2477-ปัจจุบัน เปิดบริการให้เข้าชม เข้าศึกษาเรียนรู้ฟรีทุกวันในเวลาราชการ เปิดให้ใช้พื้นที่สวนสนามสำหรับจัดกิจกรรมของนักศึกษา และศิษย์เก่าแม่โจ้ รวมถึงนักท่องเที่ยวและแขกชาวต่างประเทศของมหาวิทยาลัย

ในปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทยเป็นฐานเรียนรู้วิถีเกษตร วิถี แม่โจ้ วิชา ผษ.101 เกษตรเพื่อชีวิต ให้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เข้ามาเรียนประวัติและความเป็นมารากเหง้าความเป็นชาวเกษตร แม่โจ้ การเรียนรู้และปรับตัวในวิถีชีวิตคนของโลกปัจจุบัน และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นลูกแม่โจ้ที่ทุกคนภาคภูมิใจ

กว่า 3 ปี ที่ผ่านมามีผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ เพิ่มขึ้น ถึงปีละ 2,000 คน และได้รับการพัฒนาจัดตกแต่งบ้านพักที่ จัดแสดงนิทรรศการ เรือนนอนตอติงจำลอง โรงจัดแสดงรถยนต์ ประจำตำแหน่งของ ศ.ดร.บุญศรี วงษ์ชัย อาคารจัดแสดงของใช้ และอุปกรณ์การเกษตรต่างๆ

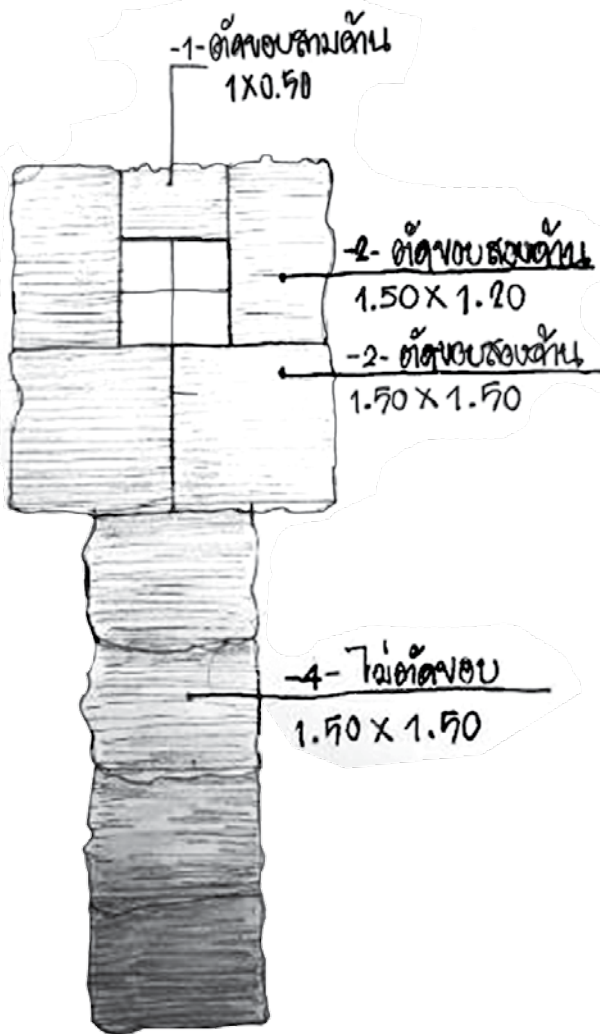
ปี พ.ศ. 2561 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมได้จัดงบประมาณ กว่า 400,000 บาท เพื่อพัฒนาด้านกายภาพของพื้นที่ และภูมิทัศน์ทั้งภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม การเกษตรไทยมีการติดเครื่องปรับอากาศทั้งหลัง การจัดทำ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แผ่นพับเผยแพร่อื่นๆ ที่ทันสมัยเป็นสากล เพื่อรองรับการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ศิษย์เก่าแม่โจ้ ประชาชน และ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้



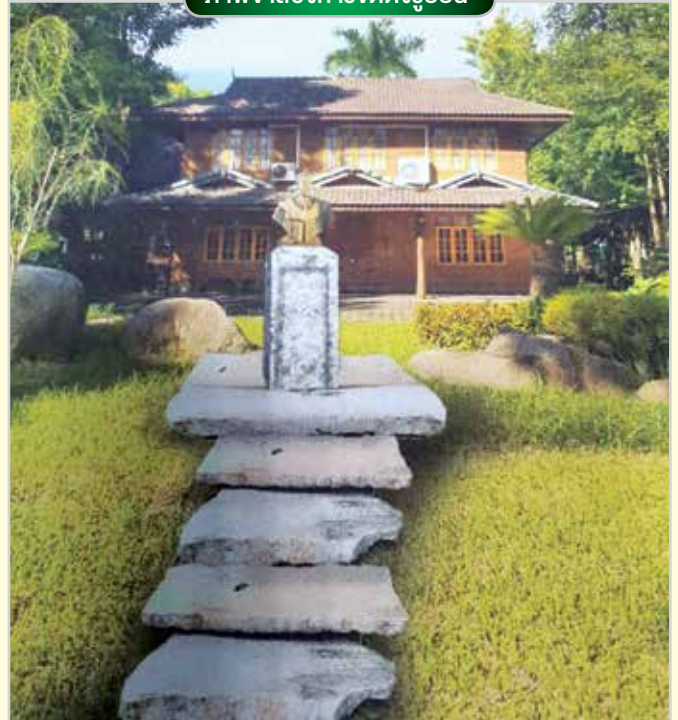
โดยมติของคณะกรรมการบูรณาการด้านทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2562 และ ศิษย์เก่าแม่โจ้ทั่วประเทศ ได้เห็นควรให้มีการก่อสร้างรูปปั้น รูปเหมือนของ ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทีตา ในฐานะที่ท่านเป็นอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดตั้งไว้ ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย ให้เป็นที่เคารพสักการะในความดีงามของท่านสืบต่อไป

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จึงจัดทำโครงการนำเสนอต่อ คณะกรรมการมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ที่อนุมัติในหลักการและจัดงบประมาณให้มาดำเนินการจำนวน 250,000 บาท (สองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) ส่วนการออกแบบ จัดเตรียมภูมิทัศน์ ได้รับการสนับสนุนจากคุณทวี ต้นหลี่ และ ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 49 หินแกรนิตและหินอ่อนเป็นแท่นติดตั้ง รูปปั้นและทางเดิน ได้รับการสนับสนุนจาก ดร.ปัญญา เหมือนสังข์ บริษัท ที.จี.(ตาก) แกรนิต จำกัด และมีมติให้ระดมทุนจัดสร้าง จากศิษย์เก่าทั่วประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วยความรักความสามัคคี มีกำหนดแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2563 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ

แปลนการจัดตั้งรูปปั้น



ภาพจำลองการจัดตั้งรูปปั้น



ลักษณะของรูปปั้น เป็นรูปเหมือน ขนาดครึ่งตัว

ของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย

ในวัยกลางคนสวมใส่ชุดครุยวิทยฐานะ

และกรรมการสภามหาวิทยาลัย

ขนาดสูง 80 เซนติเมตร ไหล่กว้าง 70 เซนติเมตร

หล่อด้วยวัสดุโลหะทองเหลืองหรือบรอนซ์

รมสีพาสเทล สามารถอยู่กลางแจ้งได้

บนฐานหินอ่อนมีป้ายทองเหลือง

แสดงประวัติพร้อมข้อความ ขนาด 40 x50 เซนติเมตร

สมทบการจัดสร้างรูปปั้นได้ที่ :

มูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ โทร.053-353140

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โทรศัพท์ 053-873300, 081-7165070

หรือโอนเงินเข้าบัญชี “โครงการก่อสร้างรูปปั้น ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย”

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่โจ้

บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ **020161697306**

เมื่อโอนเงินแล้วส่งสลิปมาที่นายอนุสรณ์ วิจารย์ปรีชา **Line ID: j.birth**



อุทยานกล้วยไม้ไทย

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในมหามงคลสมัยทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และในวันมหาพิชัยรบราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามาภิไธยเป็นสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ 10 ชั้นที่ 1 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ ทรงมีพระวิริยะ อุตสาหะ ประกอบพระกรณียกิจน้อยใหญ่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ปวงอาณาประชาราษฎร์ ทั้งมีพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สัตว์ป่าและพรรณพืช รวมถึงพระเมตตาโครงการแก้ไขปัญหาด้านมลภาวะต่าง ๆ ของประเทศ มุ่งให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีมีสุขภาพ ทรงมีคุณานุประการทั้งปวงด้วยน้ำพระหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาเป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า



สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงเปิดป้ายอุทยานกล้วยไม้ไทย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งขณะนั้นคือสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ด้วยความเห็นชอบของสภาสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น จึงได้นำมรณานุกิจและแสดงความจงรักภักดีโดยการอนุมัติจัดสร้างอุทยานกล้วยไม้ไทยขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2534 และได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดป้ายอุทยานกล้วยไม้ไทยในเวลา 17.30 น. ของวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 หลังจากพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ประจำปี 2535

อุทยานกล้วยไม้ไทย เฉลิมพระเกียรติฯ อยู่ติดประตูหน้าทางเข้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความร่มรื่นสวยงามด้วยพรรณไม้และต้นไม้อายุกว่า 70 ปี ได้แก่ ต้นจำปา ต้นอินทนิล ต้นหมาก ปาล์ม ต้นตะเคียน ต้นสักและต้นพลวง สถาบันฯ ได้มอบหมายให้คณะผลิตกรรมการเกษตร โดยโครงการคีนชีวิตกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตกแต่งกล้วยไม้ไทยสายพันธุ์ต่างๆ ไว้เพื่อความสวยงามเพื่อให้ดอกกล้วยไม้ผลัดเปลี่ยนเวียนกันออกดอกตามฤดูกาลให้เห็นตลอดปีแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษาวิจัยแก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปอีกด้วย



ตลอดปีในภายในอุทยานกล้วยไม้ไทย เปิดให้เข้าชมความงามของกล้วยไม้แต่ละสกุล
ที่จะ**ออกดอกให้ชื่นชม**ด้วยความหลากหลายสายพันธุ์ เนื่องจากเป็น**สายพันธุ์แท้**
หลากสี มีกลิ่นหอม ทนทาน และเจริญงอกงามในระบบนิเวศวิทยาที่แตกต่าง
และยังออกดอกได้พร้อมกันในแต่ละฤดูกาลตามสายพันธุ์ทั้ง 3 ฤดู



เกือกัวแม่สะเรียง

เอื้องครึ่งแสด

ช้างกระ
เอื้องพวงหยก

ช้างสารภี

เอื้องมัจฉานุ

เอื้องเงิน

เอื้องหะดอยปูย

สิงห์โตพัด

ไอยเรศ

❁ **ฤดูหนาว** จะพบดอกกล้วยไม้ไทย ได้แก่ ช้างแดง ช้างเผือก ช้างสารภี ไอยเรศ ช้างกระ เอื้องเงิน เอื้องมัจฉานุ เอื้องมะลิ เอื้องพวงหยก เอื้องครึ่งแสด เอื้องเกือกัวแม่สะเรียง สิงห์โตรอกตา

❁ **ฤดูร้อน** จะพบสีสันสดใสดอกสกุลเข็มต่างๆ เข้มแดง เข้มแสด เข้มม่วง เอื้องคำ เอื้องผึ้ง เอื้องสายน้ำครั่ง เอื้องแปรงสีฟัน เอื้องคำฝอย เอื้องเขาแกะ



เข้มแดง

เอื้องเขาแกะ

กุหลาบเหลืองโคราช

เข้มแสด

เอื้องคำฝอย

เอื้องแปรงสีฟัน

เอื้องสายน้ำครั่ง

หมวดพราหมณ์

เอื้องคำ

เอื้องผึ้ง



❁ ฤดูฝน พบกับสีสันของเอื้องกุหลาบมาลัยแดง กุหลาบกระเป๋้าเปิด กุหลาบกระเป๋้าปิด กุหลาบอินทจักร และเอื้องฟ้ามูย เอื้องสำเภางาม กระแจะร้อนอินทนนท์ สามปอยชมพู เอื้องพร้าว สามปอยดง เขากวาง



ขอขอบคุณภาพจาก :

ภาพกล้วยไม้ : ผศ.ดร. ชิต อินปราง และ วรายุทธ อ่อนศรี

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

ประเพณีเดิน-วิ่งสังคายนา

6 มิ.ย. 48 ณ ที่ว่าการอำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่

ก่อนจะมาเป็นงานเดินวิ่ง

ประเพณี แม่โจ้-สันทราย

งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะทำงานหนัก

ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ที่แม่โจ้

อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย

ในพิธีไหว้ครู วันที่ 7 มิถุนายน 2498



นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 เป็นต้นมา หลังจากอาจารย์บุญศรี วังซ้าย ได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง จากคำแนะนำของพระช่วงเกษตรศิลปการ ที่มีต่อหลวงปราโมทย์จรรยาวิภาต อธิบดีกรมอาชีวศึกษา ณ ขณะนั้น และภายหลังที่ได้พูดคุยพบปะกันพอสมควรแล้ว ท่านอธิบดีฯ ได้เลื่อนให้ บุญศรี วังซ้าย เป็นข้าราชการชั้นเอก และในครั้งนั้น อาจารย์บุญศรี วังซ้าย ได้กลับเข้ามาในโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ ในปี พ.ศ. 2497 ในฐานะอาจารย์ใหญ่ และท่านได้เปลี่ยนชื่อเป็น วิภาต บุญศรี วังซ้าย (โดยได้นำคำสองพยางค์สุดท้ายของหลวงปราโมทย์จรรยาวิภาต มาเป็นชื่อหน้า เพื่อแสดงความรักและเคารพที่ท่านมีต่อหลวงปราโมทย์จรรยาวิภาต)

การที่อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ได้กลับมาเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบ เพราะความที่ท่านเคยเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ ก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อองค์กรและบุคคลไปในวงกว้าง มีผู้ปกครองส่งบุตรหลานมาสอบเข้าโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้กันเป็นจำนวนมาก โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 มีนักเรียนสอบเข้าศึกษาต่อกันจำนวนมาก ประชญาเรื่องการทำงานหนักจึงบังเกิดขึ้นในยุคนั้น โดยเฉพาะวลีที่ท่านได้กล่าวกับนักเรียนใหม่ในพิธีไหว้ครู วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2498 ตอนหนึ่งว่า “งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะทำงานหนัก ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ที่แม่โจ้” คำๆ นี้ได้กลายมาเป็นอมตะวาจามาถึงทุกวันนี้

พ.ศ. 2505 กิจกรรมวิ่งทดสอบความอดทนจากในเมืองมายังโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้

เมื่อปี พ.ศ. 2505 วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ เปิดรับนักศึกษาหญิงเป็นรุ่นแรก (แม่โจ้ รุ่น 27) ตามนโยบายของกรมอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเกษตรกรรมในประเทศไทย สนองนโยบาย 4-5 แห่ง แต่ที่แม่โจ้มีผู้ให้ความสนใจสมัครเข้าศึกษามากที่สุด

ย้อนหลังไปปี พ.ศ. 2504 อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ได้จัดประชุมผู้บริหารของวิทยาลัยฯ และมีมติในการเปิดรับ

นักศึกษาหญิง ประการแรกเป็นนโยบายของกรมฯ ประการต่อมาแม่โจ้ของเรามีนักศึกษาชายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 ภาพลักษณ์ดูเข้มแข็ง ปึกป็น มีความแข็งแกร่ง จึงอยากจะให้ดู soft ลง แต่เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งเน้นการปฏิบัติซึ่งเป็นงานค่อนข้างหนัก และวิทยาลัยมีชื่อเสียงมากที่สุดทางด้านการเกษตร ในแต่ละปีที่มีผู้สอบเข้าศึกษาจำนวนมาก ถ้าจะมีนักศึกษาหญิงเข้ามาศึกษาด้วย ควรที่จะคัดเลือกอย่างเข้มข้นเป็นลำดับแรก เพราะถ้าหากรับสมัครสอบเฉพาะข้อเขียนแล้วนักศึกษาไม่สามารถอดทนต่อความยากลำบากแล้วลาออกกลางคัน จะเป็นการเสียเวลา



ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2505 หลังจากสอบข้อเขียนที่ในตัวเมืองเชียงใหม่แล้ว จึงมีหนังสือของวิทยาลัยแจ้งให้ผู้สมัครเข้าเรียนต้องเตรียมร่างกายให้พร้อม โดยผู้สมัครชายต้องวิ่งจากเชิงสะพานนวรัตน์ บริเวณหน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ มายังวิทยาลัยฯ ส่วนผู้สมัครเข้าเรียนที่เป็นหญิงให้วิ่งจากอำเภอสันทรายมายังวิทยาลัยฯ เพื่อมาสอบสัมภาษณ์ หากใครวิ่งไม่ถึงวิทยาลัยฯ ถือว่าไม่ผ่านการเข้ามาสอบสัมภาษณ์

วุฒิ บุตรธนู ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 29 ได้บันทึกไว้ว่า “หลังจากสมัครสอบข้อเขียนที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2507 การสอบสัมภาษณ์ที่วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ มีขึ้นในวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2507 (หลังจากสอบวิ่งทน) วิชาที่สอบข้อเขียนคือวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ ส่วนการสอบวิ่งทน นักเรียนชายจะต้องวิ่งระยะทาง 18 กิโลเมตร คือวิ่งจากจุดเริ่มต้นที่สะพานนวรัฐในตัวเมืองเชียงใหม่และจุดสิ้นสุดของการวิ่งที่วิทยาลัยฯ ส่วนนักเรียนหญิง ให้วิ่งระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร จากอำเภอสันทราย-วิทยาลัยฯ โดยนักเรียนทุกคนทราบเงื่อนไขกันอยู่แล้ว หลังจากสมัครเรียนก็ได้ตื่นแต่เช้ามืดเพื่อซ้อมวิ่งบนถนนใหญ่หน้าบ้านกันทุกวัน เป็นการฝึกตัว การซ้อมวิ่งเป็นที่เฮามาก ส่วนใหญ่จะวิ่งกันเป็นกลุ่ม ช่วงเช้า

มีประมาณ 4-5 นาฬิกา หากวันใดกำลังนอนหลับแล้วได้ยินเสียงรอกเท้ากระทบพื้นถนนดังก้องสนั่นหวั่นไหวก็จะปลุกให้ตื่นได้โดยอัตโนมัติ แต่ก็มีบางกลุ่มวิ่งช่วงหัวค่ำ บางคนวิ่งคนเดียว ข้าพเจ้าได้เริ่มรู้จักลูกแม่โจ้อีกรูปแบบหนึ่งแล้ว การเอาจริงเอาจังและช่วยตัวเอง”

ประวิทย์ ดันท์ทวี ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 30 ได้เล่าความหลังในปี พ.ศ. 2508 ว่า “รู้สึกตื่นเต้น แปลกตา เพราะตนเองมาจากต่างถิ่น จังหวัดยะลา จำนวน 5-6 คน และมีความรู้สึกกังวลใจมาก เพราะต้องวิ่งเป็นระยะทาง 18 กิโลเมตร จากจุดปล่อยตัวบริเวณสะพานนวรัตน์ ได้ตื่นฉ่ำฉ่ำ ในเวลา 06.00 น. พวกเราวิ่งเดี่ยวซ้าย เลียบแม่น้ำปิงมาทางสะพานนครพิงค์แล้วเลี้ยวขวามิถุนนเส้นเดียวผ่านโรงเรียนปรีณัทรอยแยลล์ โรงเรียนดาราวิทยาลัย ตรงมาเรื่อยๆ ถึงสามแยกสันทราย (สมัยนั้นยังไม่มีถนนซูเปอร์ไฮเวย์) วิ่งกันมา และเตรียมเครื่องดื่มชูกำลัง “**กูรอนซาน**” เป็นของประเทศญี่ปุ่น สมัยนั้นยังไม่มีกระป๋องแดงหรือลิโพตันดี ลักษณะของกูรอนซานเป็นหลอด มีปลายแหลมๆ ความยาวประมาณ 2 เซนติเมตร เวลาจะดื่มก็ใช้มีดหรือของมีคมมาฉีก ไถๆ ที่ปลายแหลมแล้วหักออก มีหลายคนเท้าพองจนทนไม่ไหว ต้องถอดรองเท้าออกแล้วหิ้วรองเท้าเดินบ้างวิ่งบ้างบนถนนลูกรัง บางคนไม่ไหวก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันประคองกันไปให้รอดถึงฝั่งฝัน ในระหว่างเส้นทางวิ่ง

จากอำเภอสนทรายตลอดเส้นทาง รู้สึกแปลกใจและปลื้มใจที่มีชาวบ้านนำหม้อน้ำต้ม อีกทั้งผลไม้ เช่น มะปราง ละมุด มาวางไว้ที่หน้าบ้าน ถือว่าเป็นน้ำใจของชาวบ้านที่ไม่มีวันลืม และเมื่อวิ่งมาถึงจุดเส้นชัยที่ตึกพระช่วงเกษตรศิลป คนที่วิ่งมาถึงจุดเส้นชัยคนที่ 1 ชื่อสมเพชร กาทุ่ง ใช้ระยะเวลาเดินวิ่งประมาณ 4-5 ชั่วโมง เมื่อวิ่งมาถึงแล้วแต่ละคนหมดสภาพ ถอดรองเท้าเพราะเท้าพอง นั่ง ๆ นอน ๆ ที่ระเบียงตึกทางเดินชั้นล่างกันเกลื่อนกราด ระหว่างที่รอการสอบสัมภาษณ์แต่ละคน ก็พร่ำรำพันถึงความยากลำบาก ความทรมาน บางคนก็บ่นว่าทำไมถึงไกลขนาดนี้...”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประสิทธิ์ โนรี ศิษย์เก่าแม่โจ้
รุ่น 36 ได้ย้อนความหลังให้ฟังว่า “ผมมาสอบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 พร้อมกับรุ่น 34 วิ่งมาจากหน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่มายังแม่โจ้ (เป็นรุ่นสุดท้ายที่วิ่งจากเชิงสะพานนวรัตน์) ปีต่อมา พ.ศ. 2513 ผมมาสอบเข้าแม่โจ้อีกครั้งหนึ่งพร้อมกับรุ่น 35 ในปีนี้จุดเริ่มต้นอยู่ที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) มายังวิทยาลัยฯ แต่เมื่อวิ่งมาถึงแล้ว กลับถูกส่งไปเรียนที่วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ที่ลำปาง ไม่ได้รับน้องใหม่กับเขา ต้องไปเรียนที่ลำปางหนึ่งปี ก่อนจะกลับมาเรียนที่แม่โจ้ในชั้นปีที่ 2-3 จึงต้องวิ่งจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) มายังวิทยาลัยฯ สำหรับผมเป็นการวิ่งครั้งที่ 3 ในปีต่อมาไม่มี

การวิ่งเพราะนักศึกษาใหม่ไปเรียนที่ลำปาง หลังจากนั้นเมื่อนักศึกษารุ่น 37 (รุ่นนี้ไปเรียนที่ลำปางรุ่นสุดท้าย) ปี พ.ศ. 2515 กลับมาที่แม่โจ้ จึงมีการรื้อฟื้นการวิ่งจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) มายังวิทยาลัยฯ อีกครั้งหนึ่ง และมีการวิ่งต่อมาอีกสองรุ่นคือแม่โจ้ รุ่น 38 และแม่โจ้ รุ่น 39 และได้หยุดการวิ่งในปี พ.ศ. 2518 เพราะมีการยกฐานะจากวิทยาลัยเกษตรกรรม เชียงใหม่เป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ส่วนใหญ่ผู้ที่มาเรียนเป็นศิษย์เก่า มีเข้ามาเป็นนักศึกษาใหม่เพียง 5 คน

ในช่วงที่แม่โจ้ได้รับการยกฐานะเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ปี พ.ศ. 2518 และเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ในปี พ.ศ. 2525 มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษาบางอย่างมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัยตลอดมา

ปรัชญาของแม่โจ้ในเรื่องสู้งานและอดทน ในเรื่องของการวิ่งทดสอบความอดทนในอดีต จึงได้ถูกประยุกต์ให้เป็นหนึ่งในกิจกรรมการต้อนรับน้องใหม่ในช่วง 7 วัน (วันที่ 1-7 มิถุนายน ของทุกปี) คือประเพณีเดินวิ่งแม่โจ้-สนทราย ใช้ระยะทางไป-กลับประมาณ 14 กิโลเมตร แทนการวิ่งจากในเมืองมายังแม่โจ้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่ในตัวเมืองเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประชากรหนาแน่น จราจรติดขัด เป็นต้น



วิทยา เจริญอรุณวัฒนา ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 43 ระบุว่า ปี พ.ศ. 2521 ยังไม่มีกิจกรรมวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย มีวิ่งเฉพาะภายในสถาบันเท่านั้น

อาจารย์อภิชาติ สอนคำทอง ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 44 ได้เล่าให้ฟังว่า ในปี พ.ศ. 2522 มีการวิ่งช่วงเช้าภายในสถาบัน เป็นส่วนใหญ่ สำหรับการวิ่งออกกำลังกายช่วงเช้าภายนอกนั้น วิ่งไปไกลที่สุดบริเวณบ้านแม่กาดเท่านั้น การแต่งกายเป็นเสื้อขาว และกางเกงกีฬาขาสั้นที่ทุกคนเตรียมมาเอง และไม่มีสกรีนเสื้อแต่อย่างใด

อาจารย์ ดร.ชมชวน บุญระหงษ์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 45 กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2523 สมัยนั้นยังไม่มีเสื้อนายร้อย ทุกคนมีเสื้อขาว รุ่นพี่จะนำปากกามาเขียนชื่อแต่ยังไม่มีสกรีนเสื้อ โดยการวิ่งในช่วงเช้าจะวิ่งออกกำลังกายภายในสถาบันฯ เป็นส่วนใหญ่ และวันหลังๆ รุ่นพี่จะนำไปที่วัดแม่กาด จุดประสงค์คือให้เตรียมไว้สำหรับวันที่ 6 มิถุนายน เท่านั้น

พลตรีชูชาติ กีฬาแปง ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 46 ได้เล่าให้ฟังว่า ในปี พ.ศ. 2524 มีการวิ่งออกกำลังกายภายในสถาบัน เสียเป็นส่วนใหญ่ มีเสื้อสีขาวและกางเกงกีฬาขาสั้นที่ทุกคนเตรียมมาเท่านั้น ยังไม่มีการสกรีนเสื้อ ซึ่งสอดคล้องกับ **พณิข ลิ้มปะพันธุ์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 47** ว่ามีเสื้อขาวเขียนชื่อ-นามสกุลย่อ และกางเกงกีฬาขาสั้น ยังไม่มีกิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย

สุกิจ ดิตชัย ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 48 ระบุว่า มีการสกรีนด้านหลังเสื้อว่า “เชิดชูประเพณี สามัคคี อาวุโส” แต่ที่ยังไม่มีขอบเขี้ยวที่คอเสื้อและปลายแขนเสื้อ เป็นต้นกำเนิดของเสื้อนายร้อยที่เป็นรูปธรรม และเกิดเสื้อคุณนายขึ้นในคราวเดียวกัน

รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 49 ได้กล่าวสอดคล้องกับ **วรายุทธ อ่อนศรี ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 50** ว่ามีการสกรีนด้านหลังเสื้อว่า “เชิดชูประเพณี สามัคคี อาวุโส” มีขอบเขี้ยวที่คอเสื้อและปลายแขน และกิจกรรมเดินวิ่งนั้น รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา ระบุว่าได้เกิดขึ้นปี พ.ศ. 2527 ตรงกับแม่โจ้ รุ่น 49 โดยทุกคนได้รับเสื้อนายร้อยคนละ 2 ตัว ส่วนผู้หญิงจะได้รับเสื้อคุณนายคนละ 2 ตัว เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2527 นั้นครบ 50 ปี การก่อตั้งสถาบันการศึกษาแม่โจ้ จะมีศิษย์เก่าแม่โจ้เดินทางมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมากเป็นพิเศษ กิจกรรมรับน้องใหม่จึงถูกจัดเต็ม ทุกกิจกรรมรวมทั้งกิจกรรมเดินวิ่งประเพณี แม่โจ้-สันทรายด้วย และถูกจัดอย่างเข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงแม่โจ้ รุ่นที่ 50 ด้วย

อารียา ศิลมัย ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 52 ระบุว่า กิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย ได้ถูกเปลี่ยนสถานที่เพียงปีเดียว ในปี พ.ศ. 2530 ตรงกับแม่โจ้ รุ่น 52 เนื่องจากอำเภอสันทราย และสถานีตำรวจอำเภอสันทราย ไม่สะดวกในการต้อนรับ อันเนื่องมาจากมีสิ่งก่อสร้าง และนายร้อย-คุณนายแม่โจ้ รุ่น 52 จึงมีการปรับแผน โดยวิ่งจากสถานีขนส่งอาเขตผ่านถนนแม่โจ้



ผู้ที่ทำการเกษตรต้องมีร่างกายแข็งแรงและสมบูรณ์ และเป็นการฝึกความอดทน ตามคติพจน์ ของ ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วงษ์ชัย ที่ว่า “งานหนักไม่เคยฆ่าคน”

สายใหม่มายังสถาบันฯ เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร (โดยมีการขนย้ายนักศึกษาใหม่ด้วยรถยนต์พาหนะไปยังจุดปล่อยตัวที่สถานีขนส่งอาเขต) นอกเหนือจากรุ่น 52 แล้ว

กิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย ได้มีการดำเนินการจัดที่เดิมคือแม่โจ้-สันทรายไป-กลับทุกปี ตราบจนถึงปัจจุบัน โดยยึดหลักในวันที่ 6 มิถุนายน ของทุกปี จะมีการเปลี่ยนแปลงวันในช่วงการเปิดภาคเรียนตาม AEC เท่านั้น เมื่อ 5 ครั้ง จาก 6 ปี หลัง คือ ปี พ.ศ. 2557 (วันที่ 4-10 สิงหาคม), ปี พ.ศ. 2558 (วันที่ 1-7 สิงหาคม), ปี พ.ศ. 2559 (วันที่ 29 กรกฎาคม-4 สิงหาคม), ปี พ.ศ. 2561 (วันที่ 17-23 มิถุนายน) และปี พ.ศ. 2562 (วันที่ 23-29 มิถุนายน)

กิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย เป็นตารางที่จัดขึ้นในประเพณีการต้อนรับน้องใหม่ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

โดยในช่วงรับน้อง 7 วันนั้น จะให้นักศึกษาใหม่ตื่นเช้าเพื่อออกกำลังกายเพื่อกำลังอยู่ตัวก่อนที่จะเข้าร่วมประเพณีเดินวิ่งแม่โจ้-สันทรายในช่วงท้ายๆ ของการต้อนรับน้องใหม่ โดยสิ่งที่นักศึกษาจะได้รับเรื่องราวที่ดีๆ เกิดขึ้นมากกว่าสมัยอดีต คือ ได้พบปะชาวบ้านและชุมชนฝากตัวเป็นบุตรหลาน ที่ท่านเหล่านั้นได้นำอาหาร ขนม ผลไม้ และน้ำดื่ม จิปาถะมาไว้บริการนักศึกษาใหม่ อีกทั้งให้กำลังใจตลอดสองข้างทาง ทั้งช่วงไปและกลับ และได้พบปะกับศิษย์เก่าหลากหลายรุ่น ที่สละเวลาส่วนตัวนำอาหารคาวหวาน น้ำดื่ม เช่นเดียวกับชาวบ้านและชุมชน ได้อุ้มหมีพื้มนกันตลอดสองข้างทาง สิ่งสำคัญคือได้ฝากตัวกับหน่วยงานราชการ หัวหน้าส่วนราชการ ในอำเภอสันทราย ตั้งแต่นายอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลข้าราชการที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอสันทราย ให้การกล่าวต้อนรับและสร้างความมั่นใจเมื่อไปติดต่อราชการในอนาคต





ทุกวันนี้กิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย มีความยืดหยุ่นไปตามยุคสมัยในยุคดิจิทัล โดยนักศึกษาที่เดินวิ่งไม่ไหว มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดรถรับ-ส่ง (มีส่วนน้อยที่ขึ้นรถ เพราะจะพลาดโอกาสในพูดคุยกับชาวบ้านชุมชน และศิษย์เก่าแม่โจ้ที่รออยู่สองข้างทางพร้อมด้วยอาหาร คาวหวาน ผลไม้ และน้ำดื่ม ผ้าเย็น จีปาละ) กิจกรรมนี้ได้รับความสนใจและคำชมเชยจากสังคมภายนอก ได้รับความสนใจสื่อมวลชนทุกแขนงในการเข้ามาทำข่าวให้ได้ชมกันทุกปี กิจกรรมเดินวิ่งประเพณีแม่โจ้-สันทราย เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์และดีงาม เฉพาะตัวที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่นี่เพียงแห่งเดียว และมั่นใจว่าไม่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาอื่นอย่างแน่นอน เพราะเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่น สมควรในการอนุรักษ์ไว้มิให้สูญหาย และปรับเปลี่ยนได้ให้ทันต่อยุคสมัยสืบต่อไป

ขอขอบคุณ:

วุฒิ บุตรธนู	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 29
ประวิทย์ ตันท์ทวี	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 30
	สัมภาษณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไนรี	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 36
วิทยา เจริญอรุณวัฒนา	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 43
อาจารย์อภิชาติ สอนคำทอง	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 44
อาจารย์ ดร.ชมชวน บุญระหงษ์	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 45
พลตรีชูชาติ กีฬาแปง	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 46
พาดิษ ลิ้มปะพันธ์	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 47
สุกิจ ติดชัย	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 48
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 49
วรายุทธ อ่อนศรี	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 50
อารียา ศิลมั่น	ศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 52



ความเชื่อและศรัทธา : พิธีกรรมบวงสรวง พระพิรุณทรงนาค



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2477 โดยคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ (ช่วง โลจายะ) เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมภาคเหนือและได้พัฒนามาจนกลายเป็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัย จึงถือเอาวันที่ 7 มิถุนายน 2477 เป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุก ปี มหาวิทยาลัยได้จัดงานวันคล้ายวันสถาปนา มหาวิทยาลัย โดยได้จัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อเป็นการรำลึกถึงคุณงามความดีต่อบุรพอาจารย์ ซึ่งกิจกรรมที่มหาวิทยาลัย จัดขึ้นได้แก่ พิธีกรรมบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค พิธีทำบุญมหาวิทยาลัยและอุทิศส่วนกุศลแก่บุรพอาจารย์ พิธีวางพวงมาลา สักการะอนุสาวรีย์พระช่วงเกษตรศิลปการ บิดาการเกษตรแม่โจ้ กิจกรรมที่จัดขึ้นแฝงไปด้วยความเชื่อ พิธีกรรมทั้งพราหมณ์ และพุทธ การแสดงออกถึงความเคารพ กตัญญูต่อบุรพอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวแม่โจ้ต่างให้ความเคารพรักรยิ่ง

ปฏิมากรรมพระพุทธรูปทรงนาคสิ่งทีผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ บุคลากร ศิษย์เก่าแม่โจ้วร่วมไปถึงนักศึกษาศิษย์ปัจจุบันต่างให้ความเคารพสักการะ ปฏิมากรรมพระพุทธรูปทรงนาคซึ่งตั้งอยู่หน้าอาคารช่วงเกษตรศิลป์ เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีความเชื่อว่าพระพุทธรูปเป็นเทพเจ้าแห่งน้ำและฝน มีพาหนะเป็นนาค ซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นทุกวันที่ 7 มิถุนายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัย กิจกรรมที่มีความเชื่อว่าเป็นการจัดพิธีกรรมแล้วจะสร้างขวัญกำลังใจ ความร่มเย็นเป็นสุข สร้างความเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์พูนผลให้บุคลากรในองค์กรมีความรัก ความสามัคคีและประสบความสำเร็จตามความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ คือ พิธีกรรมบวงสรวงพระพุทธรูปทรงนาค

การประกอบพิธีกรรมบวงสรวงพระพุทธรูปทรงนาค คณะเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย คือ งานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดเตรียมเครื่องพลีกรรมบวงสรวง ลำดับขั้นตอนพิธีการและดำเนินการพิธีการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เครื่องประกอบพิธีกรรมบวงสรวงพระพุทธรูปทรงนาค ประกอบไปด้วยบายศรี ขนบมงคล อาหารคาว เพลิดเพลินพืชผัก ผลไม้และน้ำสดต่างๆ ดังนี้

บายศรีและมาลัยดอกไม้ ได้แก่ บายศรีพรหม 1 พาน บายศรีเทพ 1 พาน ดอกไม้พุ่ม 1 คู่บายศรีปากชาม 2 คู่ มาลัยดาวเรืองพวงใหญ่ 9 พวง ข้าวตอกดอกไม้สำหรับโปรย จัดใส่พาน 5 พาน

ขนบมงคล ได้แก่ ขนมนั่น ขนมหอมหอยอด ขนมหลิตขุ่น ขนมห่มขาว ขนมห่มแดง ขนมห้วยฟู ขนมห้อมแกงถั่ว ขนมห้อมแกงไข่ ขนมห่มข้าวแดงตัด ขนมห่มกวน จัดใส่พานอย่างละ 1 พาน

อาหารคาว ได้แก่ หัวหมูต้ม 2 ชุด ประกอบไปด้วย หัวหมู ขาหมูคู้หน้า ขาหมูคู้หลัง หางหมู เครื่องในหมู หมูสามชั้น เป็ดต้ม 2 ตัว ไก่ต้ม 2 ตัว ปูต้ม 2 พาน กุ้งต้ม 2 พาน ปลาทาบพริก 2 ตัว ไข่ไก่ต้ม 30 ฟอง จัดใส่พานชนิดละ 1 อย่าง

ผลไม้มงคล ได้แก่ มะพร้าว กล้วย อ้อย สับปะรด ส้ม แก้วมังกร องุ่น แอปเปิ้ล ทับทิม สาลี่ ลิ้นจี่ จัดใส่พานให้สวยงาม

เมล็ดธัญพืช ได้แก่ ถั่วเขียว 1 พาน ถั่วแดง 1 พาน ถั่วดำ 1 พาน ถั่วเหลือง 1 พาน งาขาว 1 พาน งาดำ 1 พาน

พืชผัก ได้แก่ พริกเขียว 1 พาน พริกทอง 1 พาน ผัก 1 พาน มันเทศ 1 พาน แตงกวา 1 พาน จัดแต่งให้สวยงาม

น้ำ ได้แก่ น้ำแดง 1 ขวด น้ำดำ 1 ขวด น้ำเขียว 1 ขวด น้ำส้ม 1 ขวด นม 1 ขวด เหล้าขาว 1 ขวด เหล้าแดง 1 ขวด น้ำเปล่า 1 ขวด เทใส่ในแก้วให้เต็มทั้ง 8 ชนิด จัดวางเรียงกันตรงกลางโต๊ะบวงสรวง

หมากพลูจัดใส่ในพาน 12 กระหวง เทียนมงคล 9 เล่ม รูปเทียนเทวดา 16 ดอก

นำทุกอย่างจัดวางใส่พานวางบนโต๊ะปูด้วยผ้าขาว ตรงหน้าองค์ปฏิมากรรมพระพุทธรูปทรงนาค จัดวางเรียงกันตามลำดับเพื่อให้เกิดความสวยงามและถูกต้องโบราณประเพณีนิยม



● การจัดวางเครื่องพิธีกรรมบวงสรวงพระพุทธรูปทรงนาค

ภาพจาก : <https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>



● การประกอบพิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค

ภาพจาก : <https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>

“
พระพิรุณเป็นเทพเจ้า
แห่งน้ำ และฝน
มีพาหนะเป็นนาค
ซึ่งหมายถึง
ความอุดมสมบูรณ์
”

ขั้นตอนพิธีการบวงสรวงพระพิรุณ

1. เมื่อประธานในพิธี คณะผู้บริหาร อาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ นักศึกษามาพร้อมกันบริเวณพิธีตามฤกษ์ ก็เริ่มทำพิธีบวงสรวงพระพิรุณ
2. พิธีกรเชิญประธานในพิธีจุดเทียนมงคลเล่มที่ 1 และจุดรูป 16 ดอกอัญเชิญเทวดา จากนั้นเชิญผู้บริหาร อาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ จุดเทียนมงคลที่เหลือตามลำดับ ให้ครบทั้ง 8 เล่ม
3. นายนพดล พิมาสน อาจารย์ผู้ประกอบพิธีได้เริ่มกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา... บทสวดสรรเสริญพระพุทธรูป อิติปิโส ภะคะวา... บทสวดสรรเสริญพระธรรมคุณ สวากขาโต ภะคะวะตา... บทสวดสรรเสริญพระสงฆ์คุณ สุปฏิปันโน ภะคะวะโต...
4. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวบทชุมนุมเทวดา สักเค กาเม จะรูเป...

5. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวโอวาทบูชาเทพดา
อัฐฐทิศ ทิศทั้ง 8 วันทิตวา อาจารย์เยปาทั้งเมสสะการียะ
สัมพันธะยายัง...

6. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวโอวาทบูชาฤกษ์
นะโม นะมัสสิตวา ข้าแต่พระศรีไตรพิธ...

7. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวคาถาบูชาพระเกตุ
นะมัตถุ เต เกตุเทวะ ข้าแต่องค์พระเกตุ...

8. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวโอวาทสังเวทเวทดา
พุทโธ โย มังคะลัตถินัง...

9. อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกล่าวคำบูชาพระพิรุณ
โอมพระวรุณะ ราเช ... และคาถาขอพระพิรุณ โอม ปัจฉิมะ
ทิสวะรณะ...

10. พิธีกรเชิญประธานในพิธี ผู้บริหาร อาจารย์ ศิษย์
เก่าแม่โจ้ ไปรับข้าวตอกดอกไม้และจุดธูป 9 ดอก ถวายเครื่อง
สังเวท จากนั้นถวายมาลัยดาวเรืองคล้องที่พระกรขององค์พระ
พิรุณเป็นอันเสร็จพิธี

11. เมื่อเสร็จพิธีเวลาสมควรแล้วอาจารย์ผู้ประกอบ
พิธีกล่าวคำลาเครื่องสังเวท เสด็จมังคะลัง ยาจามิ ข้าพเจ้าขอ
ของมงคลที่เหลือ และกล่าวอัญเชิญเทวดากลับ ทุกข์ปัดตา
จะนิททุกขา...



● อธิการบดี ผู้บริหาร อาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ถวายเครื่องสังเวท

ภาพจาก :

<https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>



● คณะผู้บริหาร คณาจารย์และศิษย์เก่าแม่โจ้ ถ่ายภาพไว้เป็นที่ระลึก

ภาพจาก : <https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>



● นายกสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี ถวายมาลัยดาวเรืองพระพิรุณทรงนาค
ภาพจาก : <https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>

ปฏิมากรรมพระพิรุณทรงนาค เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความเชื่อว่าพระพิรุณเป็นเทพเจ้าแห่งน้ำและฝน มีพาหนะเป็นนาค ซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นมหาวิทยาลัยแม่โจ้จึงได้จัดพิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาคขึ้น ในวันที่ 7 มิถุนายนของทุกๆ ปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีความเชื่อว่าเมื่อจัดพิธีกรรมดังกล่าวแล้วจะสร้างขวัญกำลังใจ ความร่มเย็นเป็นสุข สร้างความเจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์ บุคลากรมีความรักความสามัคคี และประสบความสำเร็จตามความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ

สัมภาษณ์ : ขั้นตอนการกล่าวโอวาทบวงสรวง นายบพดล พิมาสน อาจารย์ผู้ประกอบพิธี
อ้างอิงรูปภาพ : <https://erp.mju.ac.th/informationDetail.aspx?newsId=2981>



ช่วยแม่เลี้ยงน้อง อิ่มท้องมือแรก

“อิ่มท้องและอิ่มใจ”

ช่วงเวลาการรับน้องใหม่ประจำปี 7 วัน นั้น เติมไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ในการหล่อหลอมความรักความสามัคคีความเป็นพี่น้อง จนผ่านถึงเช้าของวันที่ 7 ได้คลอเคลียเป็นลูกแม่ใจแล้ว รุ่นพี่ๆ จากทั่วประเทศจะมารับขวัญน้องด้วยการคล้องมาลัยดอกมะลิ ช่วยกันเจิมหน้าด้วยสียะว-จาว-เหลือง ณ วงเวียนอนุสาวรีย์พระพิรุณทรงนาคสัญลักษณ์ของการเกษตร น้องใหม่ทุกคนผ่านวันคืนแห่งการรับน้องมาด้วยความเหนื่อย หิว อ่อนล้า จ้าวห่อและน้ำดื่มจากมือพี่ๆ ช่างเป็นมือแรกของวันใหม่ที่แสนอร่อย

ช่วยแม่เลี้ยงน้องอิ่มท้องมือแรก เป็นกิจกรรมหลักของโครงการครัวอิ่มอุ่น พี่เพื่อน้องแม่ใจ จัดขึ้นปีแรกเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ณ วงเวียนปฎิมากรรมพระพิรุณทรงนาค อันเป็นสัญลักษณ์ของการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่ใจ

แนวคิดของคณะกรรมการครัวอิ่มอุ่น พี่เพื่อน้องแม่ใจ ที่ว่าน้องใหม่ของเราทุกคนควรจะได้รับประทาน “อาหาร

มือแรก” เพื่อเป็นการรับขวัญน้อง การได้ต้อนรับน้องได้เสริมสร้างพลังใจช่วยบรรเทาความหิวให้น้องใหม่ในเช้าของวันอันสดใสนี้ ก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้านไปพบกับผู้ปกครองกับครอบครัวหลังจากเข้ามาอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยกว่า 15 วัน เมื่อพักผ่อนแล้วจะได้กลับมาศึกษาเล่าเรียนตามปกติ





MAEJO UNIVERSITY



ห้องใหม่ทุกคนได้สัมผัสหัวใจ
จากความรักและความห่วงใยของข้าวมือแรกในวันแรก



ครูอิมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่ใจ



เริ่มระดมทุนจากพี่ ๆ ศิษย์เก่าแม่ใจทุกรุ่นจากทั่วประเทศสนับสนุนโดยจัดอาหารมื้อแรกที่สะดวกที่สุด นั่นคือ ข้าวเหนียวหมูทอดและไก่ทอดในกิจกรรม **“ช่วยแม่เลี้ยงน้อง อิ่มท้องมื้อแรก”** ขึ้น จำนวน 5,000 ชุด

“น้องใหม่” มีทั้งระดับปริญญาตรี-โท-เอก ในเช้าวันที่ 7 ที่มีการเจิมหน้ารับขวัญแล้ว พี่แม่ใจจะพร้อมกันหน้าอาคารแม่ใจขึ้นนำโดยนายกสภามหาวิทยาลัยแม่ใจ ดร.อำนาจ ยศสุข แม่ใจรุ่นที่ 20 อธิการบดี รองอธิการบดี คณาจารย์ พี่แม่ใจจะช่วยกันแจกเป็นชุดขนมมนมและน้ำดื่ม น้องนักศึกษาใหม่ทุกคนรับแล้วจะนำไปนั่งรับประทานร่วมกัน มีพี่ศิษย์เก่านักกิจกรรมเป็นผู้สรรค์สร้างความบันเทิง จัดเสียงเพลงอยู่หน้าเวทีให้น้องใหม่สนุกสนานร่วมกัน ก่อนจะไปตั้งแถวร่วมพิธีวางพวงมาลาสักการะอนุสาวรีย์คุณพระช่วงเกษตรศิลปการ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแม่ใจต่อไป

ช่วยแม่เลี้ยงน้องอิ่มท้องมื้อแรก จัดในวันเสาร์ที่ 29 มิถุนายน 2562 นี้ นับเป็นปีที่ 5 ของการเสริมสร้างความรักระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัยแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นลูกแม่ใจ วัฒนธรรมการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชีวิต สนับสนุนมหาวิทยาลัยแม่ใจเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) น้องใหม่ทุกคนได้ซึมซับน้ำใจจากความอímและความอุ่นของข้าวมื้อแรกในวันแรก การเชื่อมสายใยลูกแม่ใจให้ยั่งยืน เข้มแข็ง มีเกียรติยศ มีศักดิ์ศรีที่ดั่งามให้สังคมชื่นชมศรัทธา

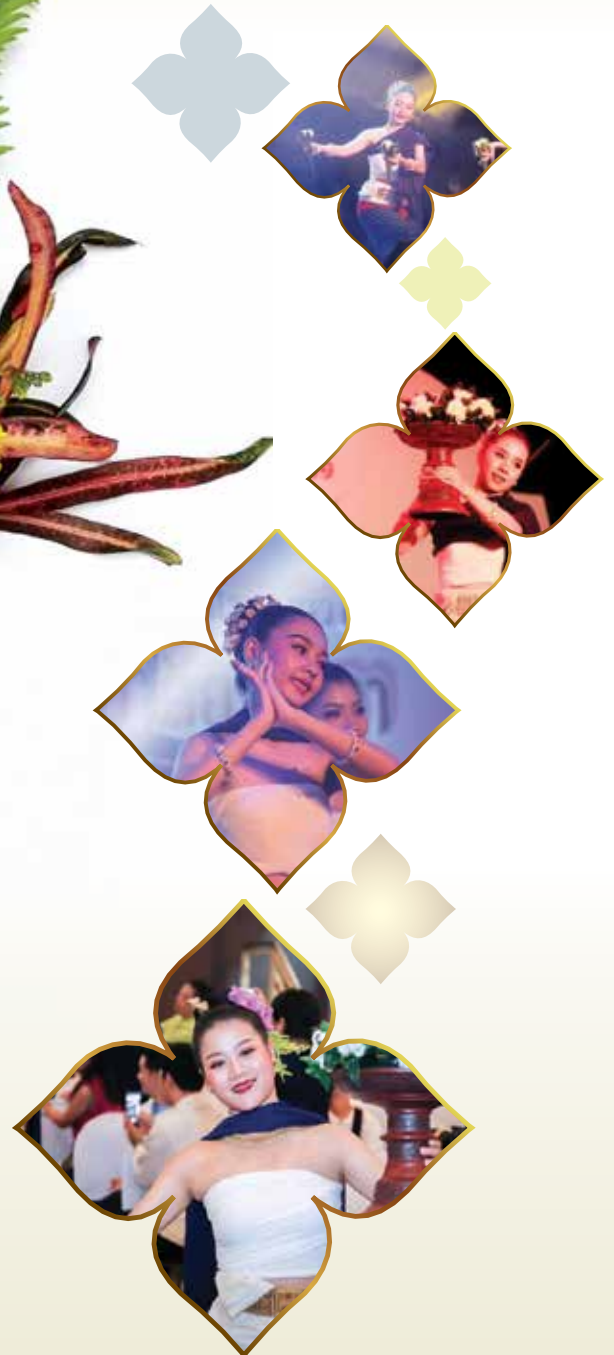
แม่ใจ คือ เลือดเนื้อพันผูกลูกแม่เดียวตลอดกาล

แม่ใจ...แม่ใจของเรา

วันอาทิตย์ พงษ์ภา

ฝอยฝน

สวดตถกสิ้าฉฉา
ความศรัทธาในวิถีชาวพุทธ



หัตถศิลป์งานใบตองล้านนา สื่อความเลื่อมใสใน
สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการนับถือพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึง
สัญลักษณ์และตัวแทนของความศรัทธา ในด้านการประดิษฐ์
ชิ้นงานให้เห็นเป็นรูปธรรมที่แฝงไปด้วยความศรัทธา คติ ความคิด
ของผู้ที่มีความศรัทธาต่อสิ่งที่ทุกคนเคารพนับถือ ถูกสร้างขึ้น
มาด้วยความประณีตและวิจิตรบรรจง รวมทั้งทำขึ้นจากของที่
เกิดจากธรรมชาติและมีความบริสุทธิ์ โดยในปัจจุบันสามารถ
พบเห็นได้น้อย นอกจากเมืองหรือชนบทที่ยังคงรักษา
ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและความเจริญยังเข้ามาไม่มาก
โดยเฉพาะดินแดนล้านนาซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย
ที่ยังคงและดำรงรักษาวัฒนธรรม ศิลปะประเพณี ยังมีให้เห็น
อยู่ในปัจจุบัน

โดยเฉพาะการบูชาด้วยดอกไม้ หรือเครื่องหอม
งานใบตอง ในวิถีพุทธของคนล้านนา ที่เรียกว่า **สวยดอก** หรือ
กรวยดอกไม้ ที่มีเครื่องบูชาดอกไม้รูปเทียน เกิดจากการใช้ใบตอง
หรือกระดาษม้วนขดเป็นทรงเรียวแหลมบรรจุดอกไม้ข้างใน
และดอกไม้ที่เลือกสรรแล้วว่าเป็นดอกไม้ที่ดีที่สุด สวย หอม
หรือมีชื่อที่เป็นมงคลเพราะมีความเชื่อว่าดอกไม้ที่นำไปบูชา
สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะต้องเป็นดอกไม้ที่ดีที่สุดของพระพุทธเจ้า ดอกไม้
ของภาคเหนือมักใช้ในพิธีกรรมต่างๆ โดยใช้เป็นเครื่องสักการบูชา
ในเกือบทุกประเพณี สวยดอกไม้จึงมีความหมายที่ใช้
ในการแสดงความเคารพ คารวะ และการบูชาต่อความศรัทธา
ในพระพุทธศาสนา (จารุนันท์ เชาวนดี. 2555 : 40)



ด้วยความเชื่อ ความศรัทธา และความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา





กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จึงได้พัฒนาแนวคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงล้านนาที่แฝงไปด้วยความศรัทธา คติ ความคิดของผู้ที่มีความศรัทธาต่อสิ่งที่เคารพนับถือ สร้างขึ้นมาด้วยการนำเอาอัตลักษณ์ของหัตถศิลป์งานใบตองล้านนาสู่กระบวนการการบูชาตามความเชื่อในประเพณีล้านนา ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวการแสดงที่สวยงามอ่อนช้อย ตามลักษณะของหญิงสาวชาวล้านนาพร้อมด้วยเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์คนเมือง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ชุด **“ฟ้อนสวยดอกล้านนา ความศรัทธาในวิถีชาวพุทธ”** กำหนดกรอบแนวคิดการสร้างสรรค์ไว้ 3 ส่วน ดังนี้

กรอบแนวคิดที่ 1 สื่อความหมายอารมณ์และสีหน้า

ผู้แสดงจะถ่ายทอดผ่านการแสดงที่ไม่แสดงออกทางท่า รำมากนัก แต่จะใช้อารมณ์และสีหน้า ประกอบกับการใช้เพลง ในการสื่อความหมาย ถึงดินแดนแห่งความหลากหลายทาง ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจ เมืองที่เต็มไปด้วยเสน่ห์มนต์ขลัง ความสวยงามของภูมิทัศน์อันอุดมสมบูรณ์ และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านาน เห็นได้จากวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวล้านนาที่มีวัดเป็นศูนย์รวมของจิตใจ กิจกรรม รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ที่นำเอาหลักคำสอนของ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว และ ถือนปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนา แม้กาลเวลาจะผ่านไปกี่ร้อยปี แต่วิถีคนเมือง หรือคนล้านนายังคงสืบสานวัฒนธรรม และ ประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไม่เสื่อมคลาย



กรอบแนวคิดที่ 2 เสื้อผ้าการแต่งกายในอดีต

การแต่งกายของหญิงสาวชาวล้านนาเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง ที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละพื้นที่ ในแนวคิดนี้ผู้สร้างสรรค์ จึงกำหนดให้การแต่งกายของผู้แสดง เน้นโทนสีขาว ความน้ำเงิน ซึ่งออกแบบให้ดูธรรมชาติเหมือนสีผ้าม่อฮ่อม ตัดกับสีขาว แดง ให้ดูหลากหลายแต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของคนพื้นเมือง ซึ่งในรูปแบบการแสดง จะมีการแต่งกาย อยู่ 2 แบบ คือผู้แสดง สวมใส่ผ้าฝ้ายมัดดอกสีขาว คล้องผ้าฝ้ายสีครามน้ำเงิน ไว้ข้างหลัง และอีกแบบหนึ่ง คือการนำผ้าสีน้ำเงิน มาคาดเป็นสไบ รูปแบบ การแต่งกายทั้ง 2 แบบนั้น เพื่อแสดงถึงการแต่งกายของหญิงสาว ชาวล้านนาในอดีตด้วยเรื่องการเปลือยอกของหญิง อาจจะมียกเพียงผ้าสีอ่อนซึ่งมีวิธีใช้หลายอย่าง เช่นการพันผ้าไว้ใต้ทรงอก หรือปิดอก ใช้คล้องคอปล่อยชายผ้าไว้ด้านหลัง หรือคล้อง ทั้งชายไปด้านหลัง ใช้หมี่เจียนแบบสไบเรียกว่าสะห้วยแห้ง หรือเปี่ยงบาย เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ 3 ทำรำนากฎประดิษฐ์ล้านนา

ความสวยงาม ความประณีต ที่เกิดจากวิถีดุริตธรรมชาติดี และมีความบริสุทธิ์ ของสวดดอก รวมถึงกลิ่นหอมของดอกไม้ การจัดตกแต่งสวดดอก ที่มีความบริสุทธิ์และควรค่าแก่การบูชา ดังนั้นคนในสมัยโบราณจึงนำเอาดอกไม้มาเป็นส่วนหนึ่งในเครื่องสักการะสูงสุด ที่สำคัญไปกว่าสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับคติ ความเชื่อของชาวล้านนา ที่เชื่อว่าดอกไม้เป็นสิ่งที่มีชีวิต เหมือนกับมนุษย์ ดังนั้นจึงฟังที่ได้รับอานิสงส์จากการอุทิศตน ถวายเป็นพุทธบูชา ผ่านการสร้างสรรค์การแสดงโดยผสมผสาน ทำรำนากฎประดิษฐ์ล้านนา ผสมกับรูปแบบการแปรแถว ที่สวยงาม ตามท่อนเนื้อร้องและทำนองของเพลงฟ้อนปญา ไหว้สาเจ้าพ่ออนุญวาทย์ ขับร้องโดยครูภาลณี อินกองงาม ประพันธ์เพลงและบรรเลง โดยครูพิชญการณ ทรายแก้ว “สา สา นพสักการาบน้อม ตกแต่งด้อม มวลหมูปูผา ต่างเครื่องสักการะบูชา สืบมาแต่เก่า นาวนาน”



กรอบแนวคิดที่ 4 หัตถศิลป์ใบทอง

ความเชื่อต่าง ๆ กับการใช้สวดดอกในประเพณีล้านนา ซึ่งปัจจุบันชาวล้านนายังคงให้ความสำคัญกับประเพณีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่นในประเพณี 12 เดือน ของล้านนาเกือบทุกพิธีกรรมจะใช้สวดดอกทั้งสิ้น แต่ในการแสดงชุดนี้ผู้สร้างสรรค์ได้นำความสวยงามของงานหัตถศิลป์จากวัสดุธรรมชาติ การประดิษฐ์ใบทอง มาทำเป็นสวดดอก เพื่อนำมาเป็นอาภรณ์ใช้ในการบูชาสักการะเป็นเครื่องสักการะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามความเชื่อพื้นบ้านของชาวล้านนา ผ่านนักแสดงหญิงที่แต่งกายเป็นแม่ญิงล้านนาสมัยอดีต ที่นิยมตกแต่งประติมากรรมสวดดอกไปวัดในงานบุญต่าง ๆ ด้วยกริยาที่อ่อนน้อม สวยงามตามจิตประเพณีล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

การแสดงสร้างสรรค์ชุด “สวดดอกล้านนา ความศรัทธาในวิถีชาวพุทธ” ได้เผยแพร่และออกแสดงเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2561 ในงานสานสัมพันธ์มิตรภาพไทย – ลาว ครั้งที่ 15 ณ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

และเผยแพร่ในงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกตลอดมา จวบจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า กรวยดอกไม้หรือที่ชาวล้านนา เรียกว่า สวดดอก ที่อยู่ในความศรัทธาของวิถีชาวพุทธ มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น หากขาดการอนุรักษ์หรือเผยแพร่อาจหายไปจากวิถีแห่งวัฒนธรรมของล้านนา ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม เครื่องสักการะบูชา หรือส่วนหนึ่งของการแสดง แต่สิ่งนี้คือเอกลักษณ์ของล้านนาที่ถ่ายทอดและสั่งสมมาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้เป็นที่แพร่หลาย

ทั้งนี้ ยังสามารถหาชมใน Youtube Chanel ของ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้หรือในลิงค์ <https://www.youtube.com/watch?v=cWCEby5SvWM>



สวดดอกล้านนา

คือ เครื่องสักการะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตามความเชื่อพื้นบ้านของชาวล้านนา



แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

สมพร แรกชำนาญ

ตระการตาขบวนศิลปวัฒนธรรม

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้





ถือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทย
ที่ตกแต่งบวงสรวงศิลปวัฒนธรรมอันสวยงามตระการตา
นำบัณฑิตแม่โจ้เข้าสู่พิธีพระราชทานปริญญาบัตรประจำปี
ให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมบรรดาบุตรหลานในชุดครุยที่สง่างาม





MAEJO UNIVERSITY



ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีความปิติยินดี และทั่วทั้งพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัย ทั้งสวนสนาม ถนนทางเดินรวมถึงอาคารต่าง ๆ ตกแต่งพรรณไม้ดอกไม้หลากหลายสีสัน เพื่องานสำคัญประจำปียิ่งใหญ่นั้นคือพิธีพระราชทานปริญญาบัตร



กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดขบวนศิลปวัฒนธรรมเพื่อนำเหล่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษากว่า 4 พันคนเข้าสู่พิธีภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช อธิการบดีขณะนั้น ได้มีแนวคิดการสร้างสีสันให้แก่งานพิธีพระราชทานปริญญาบัตรที่จะมีผู้ปกครองและญาติมิตรเดินทางมาทั่วประเทศเพื่อแสดงความยินดีกับบุตรหลาน กว่าพิธีเสร็จสิ้นต้องใช้เวลานาน การมีขบวนศิลปวัฒนธรรมนำขบวนบัณฑิตนั้นจะเป็นการบอกให้ทุกคนทราบว่าพิธีการจะเริ่มขึ้นแล้วและจะได้ชื่นชมความสวยงามของบุตรหลานในชุดครุยวิทยฐานะเดินอยู่ในขบวนอย่างสง่างาม ระหว่างที่รอพิธีอยู่นั้นสามารถพักผ่อนฟังเพลงจากวงดนตรีแม่โจ้แบนด์บรรเลงให้ชมผ่อนคลายไม่เบื่อหน่าย อีกทั้งเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ตั้งใจทำเพื่อเหล่าบัณฑิตจะได้มีความภาคภูมิใจ **“ลูกแม่โจ้”**

ขบวนศิลปวัฒนธรรมจึงรังสรรค์ด้วยศิลปะความเป็นล้านนาทั้งชุดเสื้อผ้าเครื่องประดับ เครื่องสักการะ พัดเครื่องสูง และดนตรีพื้นเมือง มีเหล่านักศึกษาชายหญิงซึ่งเป็นนักแสดงฟ้อนรำไปในขบวนด้วยท่วงท่าลีลาอ่อนช้อยสวยงาม ผ่านสายตาของบรรดาผู้ปกครองญาติสนิทมิตรสหายและนักท่องเที่ยวสองข้างทางจับจ้องพื้นที่ตลอดสองข้างทางตั้งแต่หน้าอาคารสำนักงานอธิการบดีไปตามถนนสายกลางมหาวิทยาลัยกว่า 300 เมตร เป็นเวลากว่า 1.30 ชั่วโมง จนกระทั่งเหล่าบัณฑิตเดินเข้าสู่มณฑลพิธีเสร็จสิ้น

รูปแบบขบวนเริ่มด้วยพิธีอัญเชิญพานพระพิรุณทรงนาครโดยอธิการบดีอัญเชิญมอบให้กับนักศึกษาชายหญิง ตัวแทนนักศึกษารับมาเดินนำขบวนศิลปวัฒนธรรม มีผู้ตีกลองสดตามด้วยฆ้องหลวง กลองหลวง เครื่องสูง เครื่องสักการะล้านนา จากนั้นเป็นขบวนช่างฟ้อนและนักดนตรีพื้นเมืองที่สนุกสนานด้วยจังหวะกลองเร้าใจ ทำขบวนจะเป็นผู้ถือพัดสูงซึ่งบ่งบอกถึงความสง่างาม ปิดท้ายด้วยนักศึกษาวิชาทหารถือธงชาติและธงประจำมหาวิทยาลัย เขียว-ขาว-เหลืองอันเข้มแข็ง จากนั้นจะเป็นคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย คณะผู้บริหาร ผู้ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ดีเด่น และเหล่าแขกรับเชิญตามลำดับ





MJU





ทววนคิลปวัฒนธรรม
และพระพิรุณทรงนาค คือ
ความภาคภูมิใจ
บอกถึงความเป็นลูกแม่โจ้
สถาบันการศึกษา
ผู้นำทางการเกษตร
ที่ยั่งยืนหยดเคียงคู่
อยู่เป็นที่พึ่งของพี่น้องชาว
เกษตรและประชาชนมุ่งผลิต
บัณฑิตชาวเกษตรคุณภาพ
สู่สังคมด้วยความศรัทธา
และภาคภูมิใจ
ยาวนานมากกว่า

85 ปี

แม่โจ้ผู้สร้างความดีฝากไว้ให้แผ่นดิน

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย:

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา



วัตถุสิ่งของล้ำค่า ของพระช่วงเกษตรศิลปการ

อำมาตย์โท พระช่วงเกษตรศิลปการ (ช่วง โลจายะ) ผู้บุกเบิกงานหนักเพื่อสร้างแม่โจ้ให้เป็นแหล่งความรู้ทางการเกษตรของประเทศไทย หลังจากที่ท่านได้รับทุนรัฐบาลไทยไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและโท ทางสัตวศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิล (University of Wisconsin) สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2467 นับเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการเกษตรจากสหรัฐอเมริกา คนที่ 2 ของประเทศต่อจากศาสตราจารย์อินทรีย์ จันทรสทิศย์ (หลวงอิงคศรีกสิการ)

เมื่อพระช่วงเกษตรศิลปการ ได้เดินทางกลับมายังประเทศสยาม ท่านได้เข้ารับราชการในกระทรวงธรรมการ และกระทรวงกลาโหมตามลำดับ จนถึงปี พ.ศ. 2476 หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร อธิบดีกรมตำรวจกลาโหม ได้ขอตัวพระช่วงเกษตรศิลปการ จากกระทรวงกลาโหม เพื่อไปบุกเบิกงานสถานีทดลองกสิกรรมภาคพายัพ ที่หมู่บ้านแม่ใจ อำเภอดันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2477 ท่านได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ โดยเปิดเรียนวันแรกเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2477 โดยทำงานควบคู่กันไป ทั้งหัวหน้าสถานีทดลองกสิกรรม และโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ จวบจนปี พ.ศ.2481 พระช่วงเกษตรศิลปการ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิบดีกรมเกษตรที่กรุงเทพมหานคร ท่านจึงจำใจจากแม่ใจ

รวมเวลาที่ท่านได้อยู่ที่กว้างขวาง เพื่อสร้างสถานีทดลองกสิกรรม และสถานศึกษาที่แม่ใจ เป็นระยะเวลาถึง 6 ปี คือ พ.ศ. 2476-2481

อย่างไรก็ตามท่านยังคงห่วงใยแม่ใจอยู่เสมอ แม้กระทั่งช่วงเวลาที่แม่ใจเกิดวิกฤตถึงขั้นต้องถูกยุบโรงเรียนในปี พ.ศ. 2488 ท่านก็ยื่นมือเข้าช่วยเหลือจนสามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติโดยได้รับโอนโรงเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาไว้ในกระทรวงเกษตรธิการ อีกทั้งได้เป็นผู้ที่นำเสนอชื่ออาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ศิษย์เก่าแม่ใจรุ่นแรก ต่อหลวงปราบไพบรียจรรยาวิภาต อธิบดีกรมอาชีวศึกษา เพื่อกลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่งในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนเกษตรกรรมแม่ใจในปี พ.ศ. 2497 เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2542 ศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ทิบูลนิยม และ พ.ศ. 2547 แพทย์หญิงปานทิพย์ วิริยะพานิช บุตรีของพระช่วงเกษตรศิลปการ ได้มอบสิ่งของส่วนตัวของคุณพระช่วงฯ จำนวนหนึ่งให้กับมหาวิทยาลัยแม่ใจ เพื่อไว้จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย และสิ่งของเหล่านั้นมีดังต่อไปนี้



1. เสื้อ



2. เสื้อราชปะแตนขาว



3. เสื้อสูท



4. เสื้อสูทกักชิด



5. กางเกงยาวสีเทา



6. กางเกงยาวสีดำมีสายคล้องไหล่



7. หีบบุหรี



8. กระป๋องบุหรี



9. มีดดาบ



10. หมวกเครื่องแบบชาวและเสีกาติ



หมวกสักหลาดสีจ๊ำ



12. วลู่



13. รูปภาพศาลาพระช่วงเกษตรศิลปการ ในศูนย์วิจัยพืชไร่



14. ไวโอลินพร้อมกระเป๋



15. ซอด้วง / ซออู้พร้อมกระเป๋



16. ส่วนยันต์



17. หนังสืออักษร



18. แว่นขยาย



19. แว่นตา



20. รูปภาพงานแม่โจ้คืนรัง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2512



24. กล้องไลเท-รักษาฟิล์ม



22. กระเป๋าเดินทาง/ หีบเหล็ก



23. โล่ที่ระลึกอนุสรณ์ 84 ปี
โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์



21. โล่นักวิทยาศาสตร์อาวุโสดีเด่น
สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย



25. ใบประกาศนียบัตรสำเร็จการศึกษาในระดับ
ปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน



26. ธงสามเหลี่ยมมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน



27. หนังสือแต่งตั้งนายช่วง โลจายะ
เป็น หลวงช่วงเกษตรศิลปการ



28. หนังสือ University Book Store



29. หนังสือประวัติและผลงานจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์



30. หนังสือ ECONOMICS



31. สมุดไดอารี



32. สมุดโน้ตสมัยเรียนที่อเมริกา



33. สมุดเยี่ยมกระทรวงเกษตรธิการ



34. ภาพพระช่วงเกษตรศิลปการและคุณหญิงสำอางค์ โลจายะ



35. ตั๋วเรือเดินทาง N.Y.K. Line ไปอเมริกา



36. หนังสือเดินทางต่างประเทศ (สีแดง) และหนังสือเดินทางทูตต่างประเทศ (สีน้ำเงิน) พระช่วงเกษตรศิลปการ



37. หนังสือเดินทางต่างประเทศ (สีแดง) คุณหญิงสำอางค์ โลจายะ



38. ภาพพระช่วงเกษตรศิลปการกับศาสตราจารย์อินทรี จันทรสทิศย์ (หลวงอิงคกรีกสิการ)



39. หนังสือเกษตร-แม่โจ้



40. ใบปริญญาบัตรคุณวุฒิปันทิต
กิตติมศักดิ์ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร



41. ภาพพระช่วงเกษตรศิลปการ ระหว่างการปฏิบัติงาน

พระช่วงเกษตรศิลปการ เป็นผู้บุกเบิกงานหนักเพื่อสร้างแม่โจ้ ให้เป็นแหล่งความรู้ทางการเกษตรของประเทศไทย จนเป็นที่ประจักษ์ต่อบุคคลรุ่นหลังและถูกขนานนามว่าเป็น “บิดาเกษตรแม่โจ้” สัมกับความไว้วางใจของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ที่เคยกล่าวไว้ว่า

“การศึกษาทางการเกษตรของประเทศไทยนั้น
บัดนี้เป็นอันวางใจได้ว่า จะไม่มีวันอุปปางเป็นอันขาด
ตราบใดที่สามเสื่อเกษตรที่ฉันส่งไปเรียนเมืองนอกยังอยู่”

และวัตถุสิ่งของล้ำค่าดังกล่าวข้างต้นของพระช่วงเกษตรศิลปการ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางการเกษตรที่คงอยู่ให้คนรุ่นหลังได้ชมและเข้าศึกษาในฐานะหนึ่งในสามเสื่อเกษตรไทย และในฐานะ “บิดาเกษตร แม่โจ้” ที่พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผีเปรต

โบราณกาล คนสมัยโบราณนั้นไม่ได้มีการแข่งขันกัน อย่างคนในสังคมสมัยนี้ ซึ่งแข่งกับหนี้สินและปัญหาต่างๆ ที่ต้องหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องอย่างปากกัดตีนถีบ จนไม่มีเวลา จะมาเล่นนันทนาการ หรือนั่งอบรมสั่งสอนลูกหลานกันเหมือน คนสมัยโบราณ คนโบราณจะอยู่กันอย่างพอเพียง อยู่กิน ตามธรรมชาติ ตามภูมิปัญญา จึงมีเวลาให้กับครอบครัว และลูกๆ อย่างมีความสุข คนโบราณนั้นถึงจะทุกข์การ ทุกข์งาน ทุกข์กาย แต่ก็สบายใจ หลังจากที่ทำทานข้าวเย็นแล้ว (กินข้าวเย็นแล้ว) ก่อนจะเข้านอนนั้นก็เล่นนันทนาการบ้าง สอนลูกหลานบ้าง อบรมบ่มนิสัยให้รู้จักความกตัญญูรู้คุณ ที่สำคัญก็จะเล่าเรื่องผีต่างๆ ให้กับลูกหลานได้ฟัง

วันนี้ผู้เขียนจะมาเล่าเรื่องผีให้ลูกหลานฟังคือ

ผีเปรตนี้จะอยู่ที่วัดเท่านั้น เพราะผีเปรตมีบาปกรรม ติดตัวมา คนที่ตายแล้วไปเป็นผีเปรตนั้น เพราะบาปกรรม คือ ไปโกงกินของวัด โดยพระสงฆ์ไม่ได้อนุญาต โกงที่ดินวัด โกงเงินวัด ไปกินของวัดทุกอย่าง เมื่อตายไปแล้วจะต้อง ไปเป็นผีเปรตเฝ้าวัด ไม่ได้ไปผูกไปเกิดเจ็ดชาติ

ขอเล่าเรื่องผีเปรตไปตามที่ผู้เฒ่าผู้แก่คนโบราณเล่า สืบต่อกันมาให้ฟังว่า ผีเปรตมีลักษณะผอมสูงตากลน คอยาวหัวล้านมีคางคอกเล็กยาว มีรูคอเท่ากับเล่มเข็มเย็บผ้า ผีเปรตจะอยู่แต่ในวัดจะไม่ออกนอกวัดเป็นอันเด็ดขาด

ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ถ้าอยากเห็นผีเปรตต้องทำแบบนี้ ถึงจะเห็น จริงไม่จริงผู้เขียนก็ไม่เคยทำ เกิดเห็นจริงขึ้นมา ก็จะ กลัวตกใจตายก่อน นั่นคือ ในคืนวันพระวันศีลที่เงียบสงัดเวลา ประมาณตี 1 ตี 2 หลังเที่ยงคืน ให้เอาข้าวต้มมัด เอาเนื้อทอด หรือแคบหมูขนมอาหารอะไรก็ได้มาผูกมัดไว้กับไม้กวาด



แล้วขึ้นขี่ด้ามไม้กวาดอย่างกับเด็กเล่นขี่ม้าก้านกล้วย แล้วเดิน รอบวิหารวัดแต่มีข้อแม้ว่าต้องทำคนเดียว ผู้เฒ่าเล่าว่าแบบเดียว ผีเปรตมันจะวิ่งไล่ตามกินอาหารที่เราผูกมัดไว้กับไม้กวาด เราจะได้เห็นรูปร่างของผีเปรตว่าเป็นอย่างไร ผู้เฒ่าเล่าว่าถ้าหาก คนไหนขวัญไม่แข็งพออย่างเสียงทกลอง ถ้าเกิดเห็นจริงแล้วก็จะ ตกใจทำให้ไม่สบาย จะเป็นไข้ มีภาพหลอนตลอดเวลา สุดท้าย ยะถึงแก่ชีวิตได้

ครั้นนี้คือผีเปรต ที่ผู้เฒ่าได้เล่ามาเป็นอุทาหรณ์ สอนลูกหลานไม่ให้กินของวัด โกงของวัด เอาของวัดโดยที่ พระสงฆ์ไม่ได้อนุญาต เป็นบาปกรรมที่ติดตัว เมื่อตายไป แล้วก็จะไปเป็นผีเปรตไม่ได้เกิดเจ็ดชาติ

ขุนหลวงบ๊วยลี้ดตะ



เคื่องแหะบ้านป่าผู้หาญกล้าเต็ดดอกฟ้าเมืองทริภุญไชย



ผู้เขียนเป็นชาวอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีความศรัทธาและได้เคยไปออกโรงทานประจำปี ในพิธีเลี้ยงขุนหลวงว้างคะ(คนล้านนาออกเสียงว่า มะลังกะ) ที่บ้านเมืองกะ ตำบลสะลวง อำเภอแมริม ประเพณีเลี้ยงผีบรรพบุรุษขุนหลวงว้างคะ จัดช่วงเดือน 9 เหนือ(เดือนมิถุนายน) ของทุกปี ผู้เขียน ได้เห็นความศรัทธาของชนชาวลัวะในหมู่บ้านรวมถึงจากหมู่บ้านอื่นๆ เดินทางมาสักการะอย่างเนืองแน่น จะเป็นประเพณียิ่งใหญ่ แล้วมองเห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนได้อยู่ร่วมกับป่ากับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล ซึ่งกันและกันโดยมีการดูแลรักษาทั้งยังดำรงชีวิตเรียบง่ายพึ่งพิงธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลง



ชาวลัวะ

ชาวลัวะบ้านเมืองกะ เรียกตนเองว่า **“พะลือก”** ชนดั้งเดิมในแดนล้านนาก่อนที่จะเคลื่อนย้ายอพยพมาอยู่ในพื้นที่นี้ภายหลังในตำนานน้ำเต้าปungaเล่าว่า ชาวลัวะเป็นคนกลุ่มแรกที่เกิดมาจากรูที่เหล็กแทงที่น้ำเต้า จึงมีผิวกายคล้ำ ส่วนคนกลุ่มอื่นที่เกิดมาภายหลังมีผิวที่ขาวกว่า นิทานที่แม่อุยนิล ดอยคำ ตันตระกูลลัวะเล่าว่าเหลือเพียงเรื่องเดียวเมื่อสมัยก่อนนั้นชาวลัวะมีตัวหนังสือใช้ แต่ได้เขียนไว้บนหนังสัตว์ ต่อมาสุนัขได้คาบไปกินจึงทำให้ชาวลัวะไม่มีตัวหนังสือใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบ้านเมืองกะ

ชุมชนเมืองกะ หมู่ที่ 5 ตำบลสะลวง อำเภอมะริม เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีประชาชนชาวลัวะและชาวพื้นเมือง มีสถานที่สำคัญเกี่ยวข้องคือดอยคว่าลอง ผาห้อย ผากล่อง ผาฉาบ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในตำนานที่สะท้อนถึงความเชื่อและลัทธิบูชาป่าเขา มีชาวบ้านอาศัยอยู่จำนวน 45 ครัวเรือน มีประชากรตามทะเบียนราษฎรจำนวน 145 คน เดินทางจากตัวอำเภอมะริมไปอีกประมาณ 30 กิโลเมตร และเดินทางต่อไปอีก 9 กิโลเมตรก็จะถึงวัดพระบาทสี่รอย ชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมแบบพอเพียงชีพ สัมพันธ์กับธรรมชาติ ทำสวน ทำนา ทำไร่ข้าว ข้าวโพด และค้าขายของป่า สมุนไพร

นิมิตหมายมีความลงตัวกับมติที่ประชุมมูลนิธิกล้วยไม้ไทย โดยประธานมูลนิธิ ดร.วัชรระ ตันตรานนท์ ได้เห็นชอบจัดโครงการปล่อยกล้วยไม้ไทยแก่ชุมชนโดยได้เลือกชุมชนบ้านเมืองกะนี้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ และจะดำเนินการช่วงต้นฝนฤดูกาลนี้ในวันเสาร์ที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2562 และถือเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสสมหามงคลพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ระหว่างวันที่ 4-6 พฤษภาคม 2562 และสำนักนายกรัฐมนตรีมีมติให้ตลอดเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ประชาชนหน่วยงานทุกหมู่เหล่าจะน้อมถวายความจงรักภักดีจัดให้มีกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติกันทั่วประเทศ คณะกรรมการฯ จึงเริ่มดำเนินการลงพื้นที่สำรวจบ้านเมืองกะร่วมกับผู้นำชุมชนคือ พ่อหลวงไพศาล ไทยใหม่ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 ได้สถานที่ที่จะปล่อยกล้วยไม้ไทยสู่ระบบนิเวศวิทยา จำนวน 2 จุด มีสายพันธุ์กล้วยไม้ไทยจำนวน 8 สายพันธุ์ คือ เอื้องสายไหม เอื้องไอยเรศ เอื้องคำ เอื้องผึ้ง เอื้องกุหลาบกระเปาะปัด เอื้องเหลืองจันทร์บุร เอื้องมอนไข่ และเอื้องแซะ

จุดสำคัญคือรอบอนุสาวรีย์พ่อขุนหลวงวิลังคะ จะปล่อยกล้วยไม้ไทย **“เอื้องแซะ”** ซึ่งเป็นกล้วยไม้พื้นถิ่นมีกลิ่นหอมเฉพาะตัวซึ่งจะอยู่บนเขาสูงมีความชันสูงกว่า 800 เมตร

จากระดับน้ำทะเล ถือว่าเป็นไม้หวงห้ามและหายากในปัจจุบัน มีถิ่นอาศัยเฉพาะอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ ป่าลึกของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอุทยานแห่งชาติภูเกด จังหวัดเลยเท่านั้น

ความเกี่ยวเนื่องอย่างประหลาด

1. ประธานมูลนิธิกล้วยไม้ไทยคนปัจจุบัน คือ ดร.วัชรระ ตันตรานนท์

2. เมื่อ พ.ศ. 2544 ดร.วัชรระ ตันตรานนท์ ได้ร่วมกับ กัลยาณมิตรคือ คุณงามนิตร เรืองศรี สร้างสถูปรูปทรง พระธาตุพนมขึ้น โดยมีพลเอกสำเภา ชูศรี ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ขณะนั้น เป็นประธานในพิธี และได้อัญเชิญรูปปั้นขุนหลวงวิลังคะ

ที่พระครูวิจิตรธรรมโกวิท เจ้าอาวาสวัดเจติยสถาน อำเภอแม่ริม ที่มีเชื้อสายเป็นชาวลัวะ ให้ช่างปั้นรูปขุนหลวงวิลังคะ ขนาดสูง 2 เมตร ในท่าพุ่งเสนาไว้ประดิษฐานภายในสถูปเป็นที่สักการะของผู้มีจิตศรัทธา

3. มูลนิธิกล้วยไม้ไทย จะเลือกหมู่บ้านต้นแบบ กล้วยไม้ไทย เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วยไม้ไทย การศึกษาเรียนรู้และวิจัยร่วมกับชุมชน โดยมีหลายหมู่บ้าน เข้าคัดเลือก แต่คณะกรรมการได้เลือกชุมชนบ้านเมืองกะ ตำบลสะลง อำเภอแม่ริมซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยป่า และมีต้นไม้ใหญ่มากมาย ทั้งชุมชนชาวบ้านก็มีวิถีชีวิต รักสงบรักป่าเขารักน้ำ ตามวิถีสืบสานของกษัตริย์ลัวะ คือ ขุนหลวงวิลังคะ



ประวัติขุนหลวงวิลังคะ

ผู้เขียนจึงศึกษาเรื่องราวและข้อมูลจากหลายแหล่ง ทั้งจากเรื่องเล่าและนิยายต่าง ๆ มาเรียบเรียงใหม่ประกอบกับ ข้อมูลหนังสือตำนานขุนหลวงวิลังคะและประวัติบ้านเมืองกะ ซึ่งรวบรวมเรียบเรียงโดยนายไพศาล ไทยใหม่ ผู้ใหญ่บ้านเมืองกะ ตำบลสะลง สนับสนุนการพิมพ์ของคุณงามนิจ เรืองศรี ดังนี้

ครั้งอดีตกาลนานมาแล้ว ขุนหลวงวิลังคะ เป็นกษัตริย์ ของชนเผ่าลัวะ นับถือกันทั่วไปในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และ แม่ฮ่องสอน ในตำนานเดิมนั้นเชื่อว่าเป็นผู้ปกครองเวียงเชษฐบุริ (เวียงเจ็ดลิน) อยู่เชิงดอยสุเทพ และเป็นเชื้อสายตระกูล ปู่สะย่าสะ พงศวดารโยนกของพระยาประชาภิจักรจักร (แหม่ บุนนาค) ได้เล่าว่า มีขุนลัวะตนหนึ่งนามว่าขุนมิลักกะ ผู้เป็นขุนใหญ่แก่หมู่ลัวะทั้งหลาย อยู่ยังขุนเขาอันเนื่องด้วย อัจฉรบรรพต คือว่าดอยสุเทพนั้น ขุนลัวะนั้นได้ทราบข่าว เล่าลือกันว่า พระนางจามเทวีเจ้านครหริภุญไชยทรงพระสิริโฉม ลักษณะวิไลงามยิ่งนัก ขุนลัวะนั้นก็เฝ้าครวญใคร่ใฝ่รัญจวนใจ จึงแต่งทูตถือบรรณาการไปกล่าวถามพระนางจามเทวี พระนางทรงพิโรธจึงให้ขับไล่ทูตของลัวะผู้นั้นไปเสียจากพระนคร ทูตนั้นได้กลับไปแจ้งแก่ขุนลัวะก็บังเกิดโทมนัสเตรียมรีพล จะยกทัพมารบ

ฝ่ายอำมาตย์ราชครูและพดมาจารย์ ในนครหริภุญไชย เห็นการจะยังไม่ควรก่อเหตุการณ์ศึก จึงอุบายให้แต่งของ บรรณาการฝากไปให้บุรุษที่ฉลาดในถ้อยคำนำไปกล่าว แก่สำนักขุนลัวะ พุดจาโลมเล้าเอาใจให้กายพิโรธว่า เวลา นี้ พระนางจามเทวีพึงประสูติกาลบุตร พระสิริระว่างกายยังไม่ บริสุทธิ์สิ้นมลทินพุลภพด้วยพระโรคในกายยังไม่หายปกติ จึงได้ให้ขุนลัวะระงับยับยั้งอยู่ก่อนแล้วจึงผันผอนต่อภายหลัง ขุนลัวะได้ฟังก็ได้คล้ายทูลให้ห้วงดรอ ต่อมาจึงแต่งทูตไปกล่าวถามอีก เหล่าอำมาตย์ทั้งหลายก็เพทุบายได้ตอบขอให้ห้วงดรอต่อไปอีก ถึง 3-4 ครั้ง เช่นนั้นเพื่อถ่วงเวลาเรื่อยมาจนถึง 7 ปี ระหว่าง 7 ปี ที่รอคอยนี้เล่ากันว่าขุนหลวงได้ส่งดอกเอื้องสะไปบรรณาการ ถวายแด่พระนางจามเทวีอย่างสม่ำเสมอ ล่วงเข้าถึง กาลเวลาอันเนิ่นนานขุนลัวะจึงครวญคิดหาคำแก้ปัญญ ด้วยกำลังพล ยกมาถึง 80,000 คน เข้าประชิดเมืองหริภุญไชย เมื่อเหตุ เป็นเช่นนั้นฝ่ายเสนาในเมืองหริภุญไชยจึงได้เตรียมไพร่พลโยธา และให้เจ้ามหันตยศและเจ้าอินทรมาร ซึ่งเป็นพระโอรสทั้ง สองของพระนางจามเทวี ยกกองทัพออกมารบโดยทั้งสอง พระองค์ประทับอยู่บนคชสาร กองทัพของขุนลัวะเกิดความ เกรงกลัวพระยาคชสารเป็นอันมาก ทั้งสองฝ่ายต่างสู้รบกัน หลายเพลากองทัพขุนลัวะพ่ายแพ้ต้องล่าถอยหนีกลับไป



ตำนานเล่าขานการพ่ายแพ้งวงขุนหลวงวิลังคะ

ความพ่ายแพ้ที่เกิดจากพระนางจามเทวีได้ถวายบรรณาการด้วยเขียนหมากเมี่ยง หมากพลู และหมวกอาคมทำจากชายผ้าขึ้น (ผ้าถุง) แก่ขุนหลวงวิลังคะ จนทำให้หมดกำลังและเสื่อมอาคมไปทั้งหลาย ไม่มีแรงจะพุ่งหอกดาบอย่างทรงพลังไกลหลายโยชน์อันได้อีก เมื่อกองทัพขุนหลวงวิลังคะพ่ายแพ้ถอยกลับมาแล้วจึงไม่กลับเข้าไปยังเวียงเจ็ดลินอีก และขุนหลวงจึงไม่ยอมยกทัพหน้าใคร ๆ ด้วยความอับอายขายหน้าขุนหลวงวิลังคะจึงหนีเข้าป่าไปพร้อมข้าทาสบริวาร ต่อมาชาวบ้านชาวเมืองลัวะที่อยู่เวียงเจ็ดลินได้ออกติดตามขุนหลวงวิลังคะมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ป่าหุบบ้านลัวะกะและขุนหลวงวิลังคะได้สร้างเมืองเล็ก ๆ อยู่ท่ามกลางป่าเขาทำมาหากินตามประสาโดยมีความเจ็บแค้นจนตรอมใจอยู่ตลอดเวลา

ครั้นวันหนึ่งขุนหลวงวิลังคะจึงได้เรียกเสนาอำมาตย์และชาวบ้านมาประชุมกัน จึงได้สั่งเสียครั้งสุดท้ายว่า **“หากข้าตายไปก็อย่านำศพข้ามน้ำ จงเอาศพเข้าไปไว้ยังยอดดอยสูง ๆ ข้าจะได้เห็นเมืองศรีบุญไชยตลอดเวลา”** เมื่อขุนหลวงวิลังคะพูดจบก็วิ่งออกไปกลางลานกว้างของหมู่บ้านแล้วโยนสะเหน้า (หอก) พุ่งขึ้นบนฟ้า เมื่อหอกตกลงมาขุนหลวงวิลังคะได้เฝ้าออกมารับคมหอกที่เสียบกลางใจสิ้นลมไปต่อหน้าชาวบ้านทุกคนที่นั่น ทุกคนต่างร่ำไห้เสียใจเป็นอันมาก

รุ่งขึ้นชาวบ้านจึงนำไม้มาต่อเป็นโลงศพ (ภาษาล้านนาเรียกว่า ล้อง) ยกเอาร่างขุนหลวงวิลังคะนอนในโลงไม้ตั้งขบวนแห่ศพมีทหารตีฆ้องตีกลองจึงฉาบนำหน้าขบวนเสนาอำมาตย์และชาวบ้านทุกคนออกเดินทางไปตามสันดอย (อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย) เขตรอยต่ออำเภอแมริมกับอำเภอสะเมิงไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงแม่น้ำก็จะเว้นไม่ข้ามตามคำสั่งเสียของขุนหลวงวิลังคะโดยมีเป้าหมายคือจะให้ถึงยอดดอยสุเทพ

การเดินทางในป่าเขานั้น จะถือเอาเสียงฆ้อง เสียงกลองที่นำหน้าขบวนเป็นที่ตั้ง เมื่อเสียงฆ้องเสียงกลองดังไปทางใดหัวขบวนแห่ศพก็จะมุ่งไปทางนั้น ผ่านดอยกิ่วครก ดอยผาเหลี่ยม ขบวนเดินทางไปหลายวันทั้งเหน็ดเหนื่อยทั้งเสียใจร้องไห้อาลัยในพ่อขุนหลวงวิลังคะ ขบวนแห่ศพไม่สนใจสภาพแวดล้อมใดๆ ทั้งสิ้น จนกระทั่งได้เดินข้ามผ่านเครือเขาหลง (ไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง) ซึ่งมีอาถรรพ์ทำให้ขบวนหลงทางกัน กระจัดกระจายไปคนละทิศละทาง จนมาถึงดอยหนึ่งจึงพักวางโลงศพไปข้างหน้า ส่วนข้างล่างเป็นลำน้ำลึกคือลำน้ำแม่สา

ขบวนหามโลงศพขุนหลวงวิลังคะไปต่อเรื่อย ๆ แต่ทว่าความเหนื่อยล้ารวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บทั้งหลายทำให้โลงศพคว่ำลงและเอียงตะแคงอยู่ ณ ที่นั้น ขบวนชาวบ้านที่ติดตามมาทั้งหลายได้ล้มตายไปจนหมดสิ้นเรียกว่าดอยคว่ำล้องมาจนถึงปัจจุบัน ดอยคว่ำล้องนี้ตั้งอยู่บนตำบลโป่งแยงอำเภอแมริม ต่อมา พ.ศ. 2532 ชาวบ้านจึงได้สร้างศาลไว้บูชา ส่วนขบวนฆ้องกลองที่ได้เดินผ่านสันดอยไปคนละฟากแม่น้ำแม่สาหลงทางกันหาทางกลับไม่ได้เพราะมีหน้าผาขวางไว้จึงติดอยู่ที่นั่นจนล้มตายไปในที่สุด เหลือไว้เพียงฆ้อง กลอง ฉิ่ง ฉาบที่ได้กลายเป็นหินภายหลังชาวบ้านไปพบจึงตั้งชื่อว่า ผาฆ้อง ผากลอง ผาฉาบ อยู่บริเวณเขตบ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยงอำเภอแมริมนั่นเอง หลังจากสิ้นขุนหลวงวิลังคะชาวบ้านที่แห่ศพไปล้มตายกันหมดแล้วชาวบ้านที่เหลืออยู่ไม่กี่คนก็มีสภาพอยู่กันไปตามมีตามเกิดเพราะไม่มีผู้นำ ที่เหลือจึงอยู่กันไปตามประสาจนถึงปัจจุบัน ผู้เฒ่าผู้แก่ ๆ ต่างล้มตายไปเกือบหมดเหลือเพียงคนรุ่นใหม่ที่ถูกความเจริญของสังคมเมืองกลืนกินออกไปตั้งรกรากถิ่นอื่น มีผู้เฒ่าไม่กี่คนที่ยังสืบทอดประเพณี



พิธีกรรมการเลี้ยงผีชาวละ

ผีหม่อน (ผีปู่และย่าแสะ)

ในเดือน 9 (มิถุนายน) หลังจากการเลี้ยงขุนหลวงวิลังคะแล้ว ชาวบ้านจะทำการเลี้ยงผีหม่อน (ทวด) คือผีปู่และย่าแสะที่ได้สืบทอดกันมานาน โดยการตั้งข้าวก่อนและเลี้ยงไก่และทำก๋วยโจนโดยนายเรือน ตากลม ผู้ทำพิธีตายลงในปี พ.ศ. 2507 ทำให้ไม่มีการสืบทอดการเลี้ยงผีหม่อนซึ่งเป็นผีประจำตระกูลที่บ้านเมืองกะนี้อีกแต่ได้มีพิธีเลี้ยงผีปู่และย่าแสะที่วัดพระธาตุดอยคำ อำเภอเมืองเชียงใหม่ประจำปีต่อเนื่องสืบมา

การเลี้ยงผีขุนหลวงวิลังคะ

บ้านเมืองกะเลี้ยงผีขุนหลวง โดยมีลูกหลานพ่ออุ้ยศรี ดอยคำ ผู้นำพิธีกรรม หรือเรียกว่า “ตั้งข้าว” ปัจจุบันมีนายปวน ดอยคำ ผู้เป็นลูกชายเป็นผู้สืบทอดการทำพิธีกรรมนี้ การกำหนดวันเลี้ยงผีขุนหลวงต้องไม่ตรงกับวันศีล (วันพระ) ไม่ใช่วันเสีย ไม่ใช่วันอาทิตย์ วันจันทร์และวันพุธ เริ่มจากการปักดาแหล่หลวงมีลักษณะ 9 ตา มีโซ่ทำจากไม้ไผ่นำมาร้อยเป็นปลา 2 เส้น หมายถึงให้ในน้ำมีปลาที่อุดมสมบูรณ์เป็นสัญลักษณ์ของพิธีเลี้ยงผีเพื่อขอฟ้าขอฝนในการทำไร่ทำนา จากนั้นจะทำพิธีฆ่าไก่หรือหมูที่จะเปลี่ยนไปคือการเลี้ยงไก่ 2 ปี การเลี้ยงหมู 1 ปี สลับไปมา มีเงื่อนไขว่าในปีที่เลี้ยงด้วยไก่ทุกครอบครัวจะนำไก่อมารวมกันแล้วนำมาต้มเลี้ยงผีขุนหลวงแล้วนำเลือดไก่อมาทาบันไดศาลขุนหลวง ศาลเสนาซ้ายขวา ศาลข้างม้า ส่วนในปีที่เลี้ยงด้วยหมู ต้องเป็นหมูดำตัวเมียเท่านั้น การฆ่าหมูไม่ใช่มีดแต่ให้ใช้ไม้แหลมแทงแล้วเอาเลือดหมูใส่ถ้วยถวาย ใช้ไก่ 4 ตัวถวายเท่ากับเท้าของหมูด้วย

เมื่อเชือดไก่หมูถวายเสร็จชาวบ้านจะเอาไก่ และหมูไปทำอาหารใส่ก๋วยโจน (ตะกร้าไม้ไผ่) เพื่อใส่ของไหว้ จำนวน 9 ก๋วย ได้แก่ ผีขุนหลวง 1 ก๋วย เสนาซ้ายขวา 2 ก๋วย หลักช้าง 1 ก๋วย หลักม้า 2 ก๋วย ผีเสื้อบ้านหรือผีเจ้านาย 1 ก๋วย เจ้าที่ 1 ก๋วย

และอนุสาวรีย์ 1 ก๋วย จากนั้นจะมีการกล่าวอัญเชิญขุนหลวงด้วยภาษาลัวะสื่อสารกับขุนหลวงได้ โดยมีคำกล่าวซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า

“ข้าแต่เจ้าพ่อขุนหลวงวิลังคะผู้ทรงพลัง มีอำนาจและอาคมอันวิเศษด้วยพลังสะเหน้าทั้งการสู้รบและการปกครองแก่ผู้ข้า วันนี้นันต์ลูกหลานได้มาสักการะถวายดอกไม้และข้าวน้ำอาหารอันโอชะแด่ขุนหลวงพร้อมหอกดาบเล่มเล็กเล่มใหญ่ให้พ่อขุนหลวงมาดู ขอเจ้าพ่อขุนหลวงมากินให้อิ่มๆ พร้อมข้าเสนาบริวารข้างม้า ขออานุภาพแห่งการถวายสักการะนี้ ขุนหลวงท่านจงดูแลลูกหลานมีความสุขความเจริญอย่ามีภัยพิบัติอันใด ปราศรณาสังใดที่ตั้งใจแล้วจงสำเร็จแก่ปวงผู้ข้าทั้งหลายด้วยเทอญ”

ส่วนพิธีกรรมทางศาสนา การละเล่น การชกมวย และการประกวดบอกลีลา การขับซอพื้นเมืองนั้นเพิ่มเติมมาภายหลังเพื่อให้ลูกศิษย์ผู้ที่เคารพศรัทธาได้แสดงฝีมือถวายแก่ขุนหลวง เชื่อกันว่าดวงวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของขุนหลวงวิลังคะสถิตย์อยู่ 3 แห่ง คือ ศาลขุนหลวงบ้านเมืองกะ ตำบลสะลวง ดอยคำล่องอำเภอแมริ่ม และวัดพระธาตุดอยคำ อำเภอเมืองเชียงใหม่

ตำนาน เรื่องเล่าและนิทานแห่งความรักมีมากมาย มีทั้งโศกเศร้า ระทม รันทด การบูชาความรักทำให้มีคนทำในสิ่งที่ยิ่งใหญ่เหลือเชื่อขึ้นได้เสมอ ขุนหลวงวิลังคะในวัย 92 ปี ได้มอบหัวใจให้กับเจ้าหญิงสูงศักดิ์เจ้าผู้ครองนครหรือบุญไชย นามพระนางเจ้าจามเทวี หวังจะได้ครอบครองให้สมหวังแต่กลับแพ้พ่ายด้วยมารยาหญิงจนตรอมใจตาย

อนุสาวรีย์ขุนหลวงวิลังคะทั้ง 3 แห่ง ในวันนี้จึงเป็นที่สถิตย์แห่งดวงวิญญาณที่ผู้คนต่างหลั่งไหลมาขอพร และระลึกถึงด้วยความศรัทธา

ผู้เขียนหลับตาลงเหมือนมิลมเย็นพัดผ่าน วูปหนึ่งนั้นรู้สึกเย็นเยือกกระคนความเศร้า น้ำตาปรึมนั้นขึ้นมาระหว่างมองผู้คนที่ช่วยกันปลูกดอกเอื้องแซะอยู่ เวบหนึ่งนั้นคล้ายเห็นเงาของนักบวชชายร่างกายสูงใหญ่คล้ายกับรูปปั้นในศาล ชายผู้นั้นยังคงยืนส่งสายตาจับจ้องไปตามปลายแหลมของเสนา (หอก) ซึ่งชี้ไปยังทิศตะวันออกเฉียงใต้ ปลายทางคือเมืองลำพูน ใบหน้ามีน้ำตาที่ยังรินไหลอาบแก้ม ในมือนั้นยังคงหอบช่อดอกเอื้องแซะอันหอมกรุ่นไว้ในอ้อมกอดด้วยความรักมันตลอดกาล

ขอขอบคุณภาพจาก :

ชุมชนบ้านเมืองกะ : <https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/16>

คำกราบไหว้พ่อขุนหลวงวิลังคะ : <http://rung119.blogspot.com/2012/09/5-251-11-11-9-10-5-50330-5.html>

พระนางจามเทวี : <http://thailandscanme.com/lpn005>

ภาพเอื้องแซะ : ผศ.ดร. ชิต อินปรา



สละเกล็ดดำหัว ล้านนา

ทำไมคนล้านนานิยมใช้คำว่า “**สะเรล้าดำหัว**” ขณะที่คนทั่วไปทุกภาค
เรียกว่า “**รดน้ำดำหัว**” ในเทศกาลประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่เมือง

ณ กาลนี้ได้เข้าสู่ปีพุทธศักราช 2562 เมื่อวันที่ 1 มกราคม ที่ผ่านมา ถือว่าได้เข้าสู่ปีใหม่สากลแล้ว พออย่างเข้าสู่ปีใหม่พี่น้องชาวจีนก็จะมีเทศกาลตรุษจีนที่ครึกครื้นตามแบบบ้านเดิมของประเพณีอันดีงาม จากนั้นจะเข้าสู่เทศกาลสงกรานต์ของพี่น้องชาวไทยทั้งหลาย โดยเฉพาะคนล้านนาซึ่งคือเดือนเมษายน

ประกาศวันสงกรานต์ของโหรหลวง ปีgun พ.ศ. 2562 วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2562 เป็นวันมหาสงกรานต์

หรือวันสงกรานต์ เวลา 15 นาฬิกา 14 นาที 24 วินาที นางสงกรานต์ชื่อ ทูตสะเทวี ทรงพาหุรัดทัดดอกทับทิม แก้วปัทมราชเป็นอาภรณ์ พระหัตถ์ขวาทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายทรงสังข์ เสด็จนั่งมาบนหลังครุฑ ส่วนวันจันทร์ที่ 15 เมษายน 2562 เป็นวันเนาหรือวันเนาในล้านนา และวันอังคารที่ 16 เมษายน 2562 เป็นวันเถลิงศกของไทยสากลหรือวันพญาวันของล้านนา ได้ฤกษ์ในเวลา 19 นาฬิกา 12 นาที 0 วินาที หรือการเปลี่ยนจุลศักราชจาก จ.ศ. 1380 เป็น จ.ศ. 1381



เปลี่ยนรูปนักษัตรจากปีจอหรือหมา เป็นปีกุนหรือหมู เพียงแต่ไม่แนะนำว่าการดำหัวในวันสังขานต์ล่องให้หันหน้าไปทิศทางใด ตามประกาศโหรหลวงดังกล่าว หากมีการดูปฏิทินปีใหม่เมืองล้านนาส่วนใหญ่ก็จะสอดคล้องกัน คือวันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน เป็นวันสังขานต์ล่อง วันจันทร์ที่ 15 เมษายน เป็นวันเนา (เนา) และวันอังคารที่ 16 เมษายน เป็นวันพญาวัน เปลี่ยนจุลศักราชจาก จ.ศ. 1380 เป็น จ.ศ. 1381 เปลี่ยนรูปนักษัตรจากปีเป็กเส็ดหรือหมา เป็นปีกัตไค้ (ไก้) หมู หรือจ้าง (ช้าง) ล้านนา

ที่สำคัญการปฏิบัตินิยมในเทศกาลปีใหม่สงกรานต์ของไทยสากลกับชาวล้านนานั้น แตกต่างกันไปบ้างตามขนบธรรมเนียม นั่นคือการไปขอมาดำหัวผู้ใหญ่ ทางล้านนาจะเรียกว่า **“สระเกล้าดำหัว”** ตามที่กล่าวมาแล้ว

การค้นคว้าศึกษาวิถีชีวิต การปฏิบัติเป็นประเพณีดั้งเดิมของล้านนานั้น ได้สืบสานการสระเกล้าดำหัวมานานจนไม่สามารถหาจุดเริ่มต้น ณ เวลาใดได้ แต่มีหลักฐานไม่ว่าจะเป็นการบันทึกเป็นอักษร รูปภาพต่างๆ ในหนังสือ ผนังวัด หรือ

พับสาโบราณ ตลอดจนคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ และประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้เขียนแล้วพอสรุปได้ว่า

สมัยก่อนเมื่อถึงวันสังขานต์ล่อง ชาวล้านนานิยมสระเกล้าดำหัวตนเอง ตามคำโหรบอกเล่าแนะนำในหนังสือปีใหม่เมืองหรือตามประกาศของปราชญ์ในสมัยนั้นๆ ว่าปีใหม่นี้เวลาจะสระเกล้าดำหัวต้องอวยพรหรือหันหน้าไปทางทิศใดที่เป็นมงคล ดอกอะไรเป็นพญาดอก ไม้อะไรเป็นไม้มงคลประจำปี เป็นต้น เมื่อทราบแล้วผู้คนจะปฏิบัติตาม เช่น ปีใหม่เมืองปี พ.ศ. 2562 ตามที่กล่าวมาพบว่า สังขานต์ล่องวันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2562 ให้สระเกล้าดำหัวหันหน้าไปทางทิศใต้ ผีหัวหลวงอยู่ทิศพายัพเวลาสระเกล้าดำหัวอย่าหันหน้าไปทางทิศนั้น จักเป็นกาลกิณี เมื่อสระเกล้าดำหัวแล้วให้ไปเอาดอกตำเหิน (ดอกว่านมหาหงส์ ตระกูลขิง ข่า มีสีขาวกลิ่นหอมมาก ภาคอีสานเรียกดอกสะเลเต) ซึ่งเป็นพญาดอกมาเหน็บบนหัวจะมีโชคลาภ เป็นต้น จะเห็นว่าขนบประเพณีการสระเกล้าดำหัวของคนล้านนานั้นปฏิบัติกันมาจนทุกวันนี้

๕๕

พิธีดำหัวเจ้าหลวงเชียงใหม่
พืบนานี้ได้คัดลอกคำกล่าวในพิธีดำหัว
ซึ่งเจ้านาย บุตรหลานและพระญาติ
ได้นำดอกไม้และปรุงแต่งน้ำหอม
มาแสดงความคารวะต่อเจ้าหลวง
พร้อมกับขอมวยพระพร
ในพิธีดังกล่าว
เนื่องในวโรกาสปีใหม่

๕๕



หากศึกษาประวัติศาสตร์เจ้าเมืองเชียงใหม่ จะพบในหนังสือ พินิจหลักฐานประวัติศาสตร์ล้านนา พ.ศ. 2559 หน้า 87-88 สรุปความว่า “พิธีดำหัวเจ้าหลวงเชียงใหม่ พิธีนี้ได้คัดลอกคำกล่าวในพิธีดำหัว ซึ่งเจ้านาย บุตรหลาน และพระญาติ ได้นำดอกไม้และปรุงแต่งน้ำหอมมาแสดงความคารวะต่อเจ้าหลวง พร้อมกับขอถวายพระพร ในพิธีดังกล่าว เนื่องในวโรกาสปีใหม่” หลักฐานข้างต้นสอดคล้องและได้รับการขยายความอย่างชัดเจนในหลักฐานพิธีดำหัวเจ้าหลวง ผลงานของศาสตราจารย์เดเนียล แมคคิลวารี ดี.ดี. มิซซันนารีที่เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในสมัยพระเจ้ากาวิโรด (พ.ศ.2399-2413) หมอแมคคิลวารี มีโอกาสได้เข้าร่วมพิธีดำหัวเจ้ากาวิโรดในคุ้มหลวง และเขียนบันทึกไว้ในหนังสือ กิ่งศตวรรษในหมู่คนไทยและคนลาว มีความตอนหนึ่งว่า

“ในวันขึ้นปีใหม่ของพวกเขาเวลานั้น มีธรรมเนียมว่า ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้า ขุนนาง หรือผู้ทรงอิทธิพลจะต้องอวยพระพรให้กับองค์เจ้าหลวงและเข้าร่วมพิธี “ดำหัว” เพื่ออวยพระพรปีใหม่ คำว่า “ดำหัว” นั้น หมายถึง การอาบน้ำศีรษะ หรือล้างศีรษะ และเป็นพิธีกรรมที่ชำระล้างเศียรของเจ้าหลวงจริงๆ ด้วยการเทน้ำลงไป...”

“พิธีกรรมที่สำคัญอันดับแรกนั้นจัดขึ้นในคุ้มหลวงในท้องพระโรงขนาดใหญ่แน่นขนัดไปด้วยคนในราชสำนักคนในตระกูลและขุนนางตำแหน่งต่าง ๆ บรรยากาศอบอวลไปด้วยกลิ่นหอมของดอกไม้ นานาชนิดที่จัดวางอยู่เต็มโต๊ะและบนหิ้งที่มีอยู่ทั้งหมด ทุกคนถือขันเงินที่มีน้ำ... นำโดยราชตระกูลสายตรงของพระองค์ แล้วจึงตามมาด้วยเจ้านายองค์อื่น ๆ ตลอดจนขุนนางตำแหน่งสูงเรียงลงไปตามลำดับ พระองค์เจ้าหลวงทรงยืนประทับอยู่ในขณะที่น้ำขันแล้วขันแล้วถูกเทราดลงบนพระเศียรจนทรงเปียกปอนไปทั้งพระวรกาย ฟันเจ็มนองไปด้วยน้ำ... หลังจากพิธีกรรมในคุ้มหลวงเสร็จแล้ว... องค์เจ้าหลวงเสด็จออกเพื่อทรงรับการดำหัวจากประชาชน ที่แม่น้ำปิง...(จิตรภรณ์ แปล 2537:111-112)

นอกจากนี้แล้วหากศึกษาการดำหัวพระสงฆ์ในวัดสมัยก่อน พระผู้เป็นเจ้าของอาวาสผู้เป็นตัวแทนคณะสงฆ์ในวัดนั้นๆ จะเข้าไปอยู่ในตอมอบน้ำ (ห้องอาบน้ำที่ไม่มีหลังคา) ทำขึ้นเพื่อพิธีสงฆ์ปีใหม่เมือง มีรางวัลต่อจากผนังห้องออกมารับเอาน้ำกลัพอสมควร เมื่อถึงเวลาผู้คนชาวบ้านจะนำน้ำส้มป่อยเทลงในรางวัลที่อยู่ด้านนอกตอมอบให้น้ำส้มป่อยไหลลงตามรางวัลเข้ารดเศียรพระสงฆ์ที่ยืนรอรับน้ำจนเปียกปอนเสร็จแล้วพระสงฆ์จะขึ้นมารองผ้าแล้วขึ้นนั่งบนแท่นอาสนะสงฆ์เพื่อให้พระแก่คณะศรัทธาชาวบ้านต่อไป

ส่วนการดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นชาวบ้านนั้น ลูกหลานจะนำญาติผู้ใหญ่มากระทำการสระเกล้า (สระผม) อย่างแท้จริงเป็นการทำความสะอาดศีรษะให้แก่ญาติผู้ใหญ่ แล้วอาบน้ำประพรมด้วยน้ำอบน้ำหอมทาแบ่งแต่งตัวให้ผู้ใหญ่ด้วยเสื้อผ้าใหม่แล้วจึงนำน้ำส้มป่อยมอมบให้เพื่อขอขมาและขอพรให้มีความสุขเป็นสิริมงคล

ความพอสรุปได้ว่า การดำหัวปีใหม่ล้านนานั้นจะดำหัวหรือสระเกล้าจริง ๆ โดยเฉพาะการดำหัวของชาวบ้านเป็นการดูแลสุขภาพของญาติผู้ใหญ่ประจำปี การได้มากินหอมตอมบ่ม่วนร่วมกันของตระกูลของครอบครัว จนกลายเป็นวิถีและพัฒนาขึ้นสู่ประเพณีที่ดังามของชาวล้านนาในที่สุดด้วยคำว่า “สระเกล้าดำหัว ปีใหม่เมือง”

ดังนั้น ในงานประเพณีสระเกล้าดำหัวของหน่วยงานสถานที่ต่าง ๆ

ป้ายพิธีควรใช้คำว่า

“พิธีสระเกล้าดำหัวปีใหม่เมืองล้านนา”

จะเหมาะสมกว่าคำว่า **“พิธีรดน้ำดำหัว”**

เพราะการ **“รดน้ำ”** เพราะการรดน้ำที่มือคนเมืองคนล้านนาถือว่าไม่เหมาะสมเหมือนเป็น **“การรดน้ำศพคนตาย”**

ขอขอบคุณภาพจาก :

พานคำหัวดอกมะลิ : <https://www.varee.ac.th/th/activities-detail>.

ดอกคำเหิน : <https://www.85e2c27f4709492ea61243d981002e60-Recovered>

ตุบปีใหม่ : <http://www.maesainewsonline.com/maesai/?p=15519>

นางสงกรานต์ กุญสะแก้ว : <http://www.fm91bkk.com/นางสงกรานต์-ปี2562-ทรงนามว่า-ก>

ขันดอกมะลิ : <http://www.uckymonkeytrip.com/content/11336/รู้แล้วปฏิบัติ-5-ข้อน่ารู้-รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ให้ถูกกาลเทศะ>.

บถบมะหังต้ว



ในสังคมโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนไปตามกระแสของยุค IT ที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่าง ๆ ก็ทำให้บ้านเมืองสังคมโลก ย่อมตามกระแสไป รวมถึงความเชื่อประเพณี วัฒนธรรม จารีตต่าง ๆ ที่ปรับเปลี่ยนไปเช่นกัน คนรุ่นก่อนก็ค่อย ๆ หายไป คนรุ่นใหม่ก็ขึ้นมาแทน จารีต ประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ก็จะไม่เลือนหายไปกับคนรุ่นเก่าเหลือไว้แต่คำพูดที่เคยได้ยินได้ฟังมาว่า “เหมือนดูเกยไต่ยีนเป็นว่า”

จารีตประเพณีที่เปรียบเสมือนข้อห้าม ข้อบังคับ กฎ กติกา อย่างหนึ่งของคนสมัยโบราณที่ทำให้สังคมสมัยเก่านั้น อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สงบร่มเย็น ไม่วุ่นวายเหมือนใน สังคมปัจจุบัน

กฎกติกานี้ไม่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ถึงเหตุผล ของการที่ปละเมิดต่อจารีตประเพณีนั้นได้ เช่น คำว่า “ชืด” หรือ “ถูกชืด ต้องชืด” ภาษาอีสานเรียกว่า “มันชะล่ำ”

ชืด คือ ความไม่เป็นมงคล ความไม่ดี เสนียดจัญไร ความเสื่อม ความวินาศพิบภัย กระทำความผิดจากจารีต ประเพณีทำให้ได้รับความเดือดร้อน เจ็บไข้ได้ป่วยเหล่านี้ เป็นต้น ลักษณะของชืด คือ ไม่มีตัวตนไม่สามารถจับต้องได้ คนโบราณท่านเปรียบเทียบกับขายคาเรือน ซึ่งสมัยก่อน ใช้หญ้าคานำมาผูกติดกับไม้ไผ่ทำเป็นหลังคา หรือไม้กวาด ทางมะพร้าว “ไม้ยูสะลาด” ที่ใช้ทำความสะอาดพื้นที่ มันค่อย ๆ หดหายไปทีละเล็กทีละน้อย โดยที่เราไม่ทันได้สังเกต กว่าที่เราจะรู้ตัวก็เหลือเพียงสันนิดเดียว การถูกชืด ต้องชืด ก็เหมือนกัน กว่าเราจะรู้ก็ทำให้ข้าวของสมบัติพังพินาศไป บางครั้งไม่น่าจะเสียก็เสีย คนมั่งมีศรีสุขกลับเป็นคนจนได้ ทุกข์ไร้เชื้อใจ ไม่น่าจะเจ็บไข้ก็เจ็บไข้ เป็นโรคที่หมอรักษา ไม่หาย ไม่มีสาเหตุ ทำให้ตนเองครอบครัวคนที่อยู่ในบ้าน เดือดร้อนวุ่นวาย เป็นต้น

การที่ถูกขัด ต้องขัด มี 3 สถาน คือ

1. ตนเองทำ ต้องขัด ถูกขัดคนเดียว
2. ตนเองทำ คนในครอบครัว ถูกขัด ต้องขัดด้วย
3. ตนเองทำ คนทั้งบ้านเมือง (หมู่บ้านสังคม)เดือดร้อนไปด้วย (หนังสือแบบเรียนภาษาสันนา บุญคิด วัชรศาสตร์)

1. ตนเองทำ ต้องขัด ถูกขัดคนเดียว เช่น แม่บ้านนั่งหั่นผลไม้บดบด ถ้าหากจะอธิบายในปัจจุบัน คือ ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่ควรนั่งตรงหน้าไฟซึ่งเป็นที่สูงกลัวว่าอาจจะพลัดตกจากบันไดได้จะเป็นอันตรายกับผู้หญิงและลูกในครรภ์นั้น (ขัดลั่นนากับข้อปฏิบัติที่ควรทราบ)

2. ตนเองทำ ทั้งตนเองและครอบครัวจะถูกขัด เช่น แบ่งบ้านเรือนกุ่มหลัก กุ่มต่อขัด คือปลูกบ้านปลูกเรือนทับต่อไม้ (ต่อไม้ที่ตัดต้นทิ้งและไม่ได้ขุดเอารากเอาตอออก) เวลาที่ตอไม้ขึ้นผุด หรือมีปลวกมากกัดกินต่อไม้ขึ้นจะทำให้พื้นบ้านนั้นยุบตัวลง หรือจะมีปลวกขึ้นบ้านจะเป็นอันตรายต่อผู้อยู่อาศัยในบ้านนั้น

3. ตนเองกระทำ ทำให้คนในหมู่บ้านในชุมชนนั้นถูกต้องขัดไปด้วย เช่น เจ้า คือ การสร้างเมือง หรือวัดวาอาราม และสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยสิ่งเหล่านี้ เมื่อจะสร้างจะต้องดูว่าเวลาฝนตกน้ำท่วม หรือเวลาที่มีน้ำมาก ๆ กระแสของน้ำจะพัดมาทางไหน เวลาก่อสร้างไปตรงกับกระแสน้ำจะทำให้เกิดอันตราย และสร้างตรงกับทางแยกน้ำใหญ่มาตรงกันก็กลัวอันตรายจากอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นโดยมิคาดฝัน และอีกอย่างหนึ่ง คือ ขุดกระแสน้ำ หนองน้ำ หนองน้ำเหล่านี้เป็นต้น ที่ทำแล้วอาจทำให้สังคมต้องเดือดร้อนวุ่นวาย (ขัดหลวง-อำเภอดอยเต่า)

ที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างของลักษณะขัดที่นำมาเพียงอย่างละหนึ่งข้อเท่านั้น ขัดเป็นข้อห้าม และเป็นการปรามไม่ให้ทำสิ่งที่ผิดจากจารีตประเพณีที่ติงามของคนล้านนา คำสอนเหล่านี้ได้บันทึกไว้ในหลาย ๆ ที่ เช่น ในวัดจะบันทึกและเผยแพร่เป็นลักษณะของพระธรรมเทศนาแบบธรรมชาติพื้นเมือง คือ ธรรมมูลละขัด ธรรมคำสอนโลก ธรรมจารีต มูลโลกหลวง เป็นต้น บางที่บันทึกไว้เป็นตำรา เช่น ตำราสั่งขัด ถอนขัด ตำราสั่งอุปาทัยและที่เป็นเวทมนต์คาถา เช่น คาถารณีสารหลวง คาถารณีสารน้อย ซึ่งทางภาคกลางเรียกว่า โองการธณีสาร ใช้รดน้ำมนต์ หรือทำพิธีแก้ขัด หรือถ้าหากรู้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นของขัดแต่จำเป็นที่จะต้องทำ นักปราชญ์ราชบัณฑิต ครอบอาจารย์ในสมัยโบราณท่านก็มีวิธีป้องกันและแก้เคล็ดต่างๆ เช่น ก่อนจะกระทำให้ตั้งขันขึ้นขึ้นตั้งก่อน คือทำเครื่องสักการะบูชาและทำน้ำมนต์ เพื่อเป็นการป้องกันและเป็นขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปายที่แยบยลของคนโบราณที่ใช้สอนบังคับห้ามปรามลูกหลาน และใช้ป้องกันผู้คนในสังคมหรือแม้แต่การสังเกต สิ่งที่เกิดผิดปกติทางธรรมชาติ ผิดวิสัยของความเป็นจริง เช่น มีสัตว์ป่าได้เข้ามาอยู่ในบ้าน ปลวกหรือมดขึ้นมามีรังบนบ้านเหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสังเกตต่อภัยธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ทำให้เราหาทางป้องกันสิ่งที่จะนำความเดือดร้อนภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้านและสังคมส่วนรวมได้ทันเวลาที่

ดังนั้น การที่ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันหรือที่เรียกว่าสังคมอุปถัมภ์ในอดีต จึงได้มีจารีตประเพณีเหล่านี้เป็นเครื่องควบคุมทางสังคม ถ้าหากใครทำอะไรที่ผิดแผกแตกต่างไปจากจารีตและคำสอนของผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้หรือที่เคยบวชเรียนมาซึ่งถือได้ว่าได้รับการสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้มาจากบรรพชนที่เป็นครูอาจารย์ก็ต้องตกขัด เป็นต้น

ขัดเป็นข้อห้าม และเป็นการปราม
ไม่ให้ทำสิ่งที่ผิดจากจารีตประเพณี
ที่ติงามของคนล้านนา

ขอขอบคุณข้อมูลจาก :

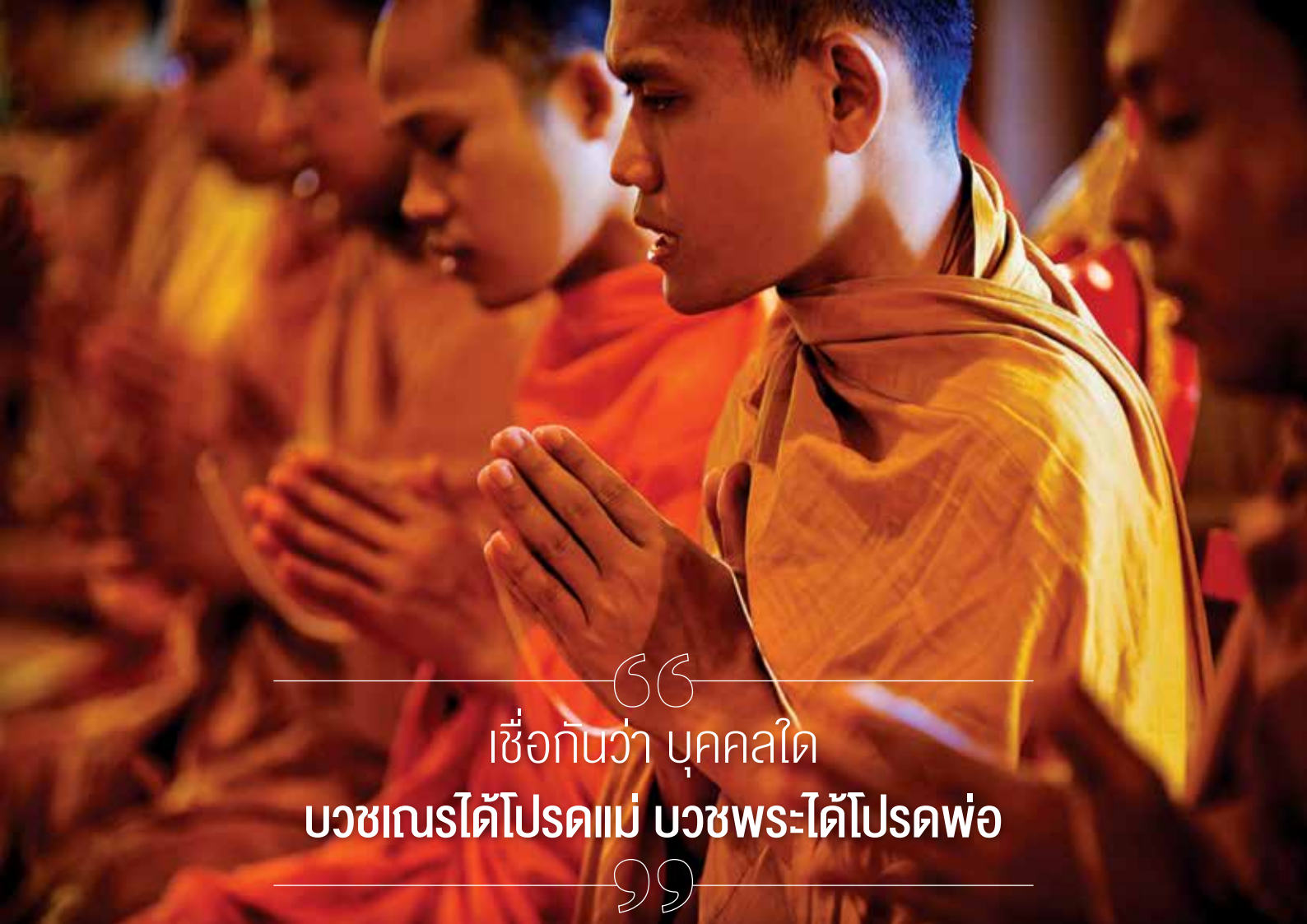
หนังสือแบบเรียนภาษาสันนา : บุญคิด วัชรศาสตร์

ขัดลั่นนากับข้อปฏิบัติที่ควรทราบ : <http://www.bp.or.th/webboard/index.php?topic=15110.0;wap2>

ขัดหลวง-อำเภอดอยเต่า : <https://sites.google.com/site/xaphexdxyte/4-phumipayya-thxng-thin-khxng-khn-dxytea/4-7-sakha-sasna-laea-prapheni/khud>

การบวชต่าง ๆ

ผู้เขียนได้นำข้อมูลเรียบเรียงไว้ในหนังสือประเพณีชีวิตของคนล้านนา ไขแจกในงานอนุสรณ์พิธีพระราชเพลิงศพ (ปอยล้อ) พระครูลัทธิธาโสภณ (พระครูบาอ้าย โสภณมหาเถระ) เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งได้รับความสนใจมีผู้ติดตามอย่างมากมาย จึงเรียบเรียงประเพณีวัฒนธรรมของภาคเหนือที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนล้านนาประเพณีปฏิบัติสืบมายาวนาน ทั้งการเกิด การบวช การแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน และงานพิธีศพ ความเชื่อต่าง ๆ นั้นจะยังมั่นคงและเชื่อว่าคงจะอยู่ไปในกระแสสังคมความเปลี่ยนแปลงคนรุ่นใหม่ ในวารสารช่ออินทนิลฉบับนี้ ผู้เขียนขอแนะนำประสบการณ์จากการเป็นคนอยู่วัดมาตั้งแต่เป็นโขยม นำเสนอเรื่องการบวชต่างๆ ตั้งแต่บวชพระ บวชผ้าขาว บวชชี บวชจุ่งศพ บวชเณร โขยม เพื่อเป็นความรู้และประโยชน์แพร่หลายต่อไป



๘๘ เชื่อกันว่า บุคคลใด บวชเณรได้โปรดแม่ บวชพระได้โปรดพ่อ ๘๘

บวชพระ:

ชายล้านนาที่มีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ คืออยู่วัดมาตั้งแต่เล็ก ๆ ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ยังไม่เคยผ่านโลก หรือเสกขามาก่อน การบวชเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้วหรือเคยมีครอบครัวมาแล้วก็มีจำนวนมาก แต่ความเคารพนับถือจากชาวบ้านนั้นจะน้อยกว่า เรียกกันว่า “ตุ๊ปี้” “ตุ๊ลุง”

พิธีบวชพระในล้านนาไม่มีการจัดงานใหญ่โต เหมือนบวชเณร เณรนั้นพอมีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ก็จะบวชเป็นพระ ส่วนบางคนอยากบวชมากแม้มีอายุไม่ถึง 21 ปี ถ้าอายุเพียง 20 ปี เวลาจะบวชให้เอาหัวปลีมาสมทบ 1 หัว ถือว่าเป็นปีหนึ่งนับรวมกับอายุ 20 แล้วคือ 21 พอดี แต่ไม่นิยมเอามา 2 หัว ในกรณีอายุ 19 ปี พอถึงเวลาเจ้าอาวาสจะบอกพ่อแม่ว่าถึงเวลาบวชเป็นพระได้ พ่อแม่จะปลื้มปีติอีกครั้งหลังจากที่เคยบวชเป็นเณรมาแล้ว เจ้าอาวาสจะกำหนดวันเดือนที่จะบวชพระ โดยพ่อแม่จะบอกญาติพี่น้องช่วยกันเป็นเจ้าภาพปัจจัยไทยทาน ถวายพระสงฆ์อย่างน้อย 20 สำหรับ เครื่องอัฐบริขารอย่างอื่น เช่น บาตร ไตร จีวร พัด ตาลปัตร ใบตาล เข็มเย็บผ้า ที่กรองน้ำ เกี๋ยงดินทิพย์ รวมแล้วเรียกว่า “ธรรมซ็อก” สำหรับเครื่องไทยทานมีชุดใหญ่ 3 ชุด สำหรับถวายพระอุปัชฌาย์ และพระคู่สวด 2 รูป เรียกว่าไทยทานถวาย “หัวตานหางาน”

เมื่อพ่อแม่ญาติพี่น้องพร้อมแล้ว สมัยก่อนจะให้สามเณรองค์นั้นสึกไปเป็นฆราวาสก่อนสัก 3-7 วัน แล้วจึงนุ่งผ้าขาวเตรียมบวชพระ

ถ้าถามว่าเณรสึกไปนั้นจะไม่ไปเที่ยวเสกขาม ติดผู้หญิงดื่มเหล้าหรืออย่างไร คงตอบว่าคนโบราณนั้นถือว่าบาปบุญอยู่ที่ใจ ถ้าทำบาปถึงไม่ไม่มีใครรู้ตนเองย่อมรู้เมื่อบวชเป็นพระจะขาดสง่าราศี

เณรที่สึกไปนั้นยังมีศีลอยู่ บางคนยังผูกพันผ้าเหลืองไว้ก็จะเอาผ้าเหลืองใส่ไว้ในเสื้ออีกชั้นหนึ่ง เพราะกลัวจะขาดจากศีล และขาดจากเพศเณรไป

เมื่อครบเวลาแล้วถึงวันบวชพระต้องท่อง “สังฆัมภันเต” ให้คล่องให้ชัดเจน ถ้าท่องไม่ได้กับบวชพระไม่ได้ การบวชพระที่ไม่นิยมทำให้เด็กเกริกเพราะถือว่าเป็นเรื่องของสงฆ์ มีพิธีกรรมภายในพระอุโบสถ ซึ่งใคร ๆ จะเข้าไม่ได้ บวชพระภิกษุใหม่แล้วจะต้องอยู่กรรมอย่างน้อย 7 วัน บำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญารวดร่นำอุทิศบุญกุศลให้แก่พ่อแม่ พ่อแม่จะปลื้มปีติมีความสุขอนตายตาหลับ โดยเชื่อว่าเมื่อตายแล้วผ้าเหลืองของลูกชายที่บวชนี้จะพาส่งให้ได้ขึ้นสวรรค์ เมื่อลูกชายได้บวชเป็นพระเป็นเณร

บวชเป็นผ้าขาว

บางรายเมื่อบวชเป็นพระภิกษุแล้วประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยทั้งหมดไม่ได้จึงลาสิกขาแล้วบวชผ้าขาว คือการนุ่งห่มชุดผ้าสีขาว หรือบางรายเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วเปื้อนหน่ยชีวิตฆราวาสจึงมาบวชเป็นผ้าขาว เมื่อบวชแล้วก็อาศัยอยู่ในวัดช่วยเหลือกิจการพระภิกษุในด้านต่าง ๆ มีบาตร บริหารคล้ายกับพระสงฆ์

ผ้าขาวนั้นเมื่อประพฤติปฏิบัติชอบก็เป็นทีที่เคารพนับถือของชาวบ้านศรัทธา การบวชผ้าขาวมีมาเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว มักปรากฏในศิลาจารึกเสมอ เช่น ศิลาจารึกที่จุลศิริ คือตอxygen อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จารึกเมื่อ พ.ศ. 2097 ตรงกับ ค.ศ. 1554 ในจารึกอ้างว่าในสมัยพระนางจามเทวีมาสถาปนาพระธาตุนี้แล้ว ได้ให้ผ้าขาว 4 คนเป็นผู้อุปฐากดูแลพระธาตุ มีดังนี้ 1. ผ้าขาวเทือน 2. ผ้าขาวดำ 3. ผ้าขาวพาน 4. ผ้าขาวคม ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2097 ตรงกับ ค.ศ. 1554 พญาเมกุฎี กษัตริย์เมืองเชียงใหม่สั่งให้รวบรวมลูกหลานที่สืบเชื้อสายมาแต่ผ้าขาวทั้ง 4 ให้เป็นผู้อุปฐากดูแลพระธาตุ ยังมีในศิลาจารึกอีกหลายหลักที่ได้กล่าวถึงผ้าขาวเป็นผู้นำในการสร้างวัด เช่น ผ้าขาวปลี และผ้าขาวดวงดำ ที่อยู่อำเภोजอมทองเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไปตลอดจนพวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ด้วย

บวชชี

ผู้หญิงนั้นไม่สามารถบวชเป็นภิกษุณีได้ดังสมัยพระพุทธเจ้า แต่ผู้หญิงหลายคนมีใจใฝ่ธรรมอยากเรียนและประพฤติธรรม จึงโกนผมนุ่งขาวห่มขาว เรียกว่า “บวชชี” อยู่ในวัดเพื่อหวังจะหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ต่อมาภายหลังการบวชชีมีความประสงค์ไปหลายอย่างมากขึ้น บางคนบวชเพื่อหวังการเล่าเรียนศึกษาพระธรรมเพื่อกายวาจาใจสงบ บางคนบวชเพื่อต้องการรับใช้พระสงฆ์ บางคนบวชเนื่องจากได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจผิดหวังในเรื่องครอบครัวและความรักเรียกว่าอกหักจึงไปพึ่งทางธรรมให้ใจสงบ ปัจจุบันนี้มีภิกษุณีที่สามารถรับศีล 220 ข้อ ได้อย่างพระสงฆ์ และยังได้รับการอุปถัมภ์อย่างถูกต้องจึงได้มีภิกษุณีเพิ่มมากขึ้น

บวชจุ่งศพ

เมื่อพ่อแม่ญาติพี่น้องเสียชีวิตลง ลูกหลานที่เป็นชายระลึกถึงบุญคุณของบุคคลเหล่านั้น ก็จะทำพิธีบวชหน้าศพแล้วเป็นผู้จุดศพนั้นไปป่าช้า โดยจะโกนหัวบวชโดยพระอุปถัมภ์เพียงองค์เดียวก่อนวันจะนำศพไปเผา จากนั้นจะอยู่ปฏิบัติธรรมที่วัด 3 วัน 7 วัน 9 วัน เพื่อบำเพ็ญศีลภาวนาแล้วกรวดน้ำอุทิศบุญกุศลไปให้ผู้ล่วงลับ ต่อมาในการบวชปัจจุบันนี้การบวชจุ่งศพเป็นการบวชทำตามกันต่อไปว่าเพียงจุ่งศพเท่านั้นบวชเพียงวันเดียวพอออกจากป่าช้ามาแล้วก็ถอดผ้าเหลืองสึกออกมาโดยไม่รู้ไม่เข้าใจในศีล สมาธิ ปัญญา สมาทานศีลก็ให้ผู้อื่นสอนและไม่รู้ว่าศีลแต่ละข้อให้ละเว้นสิ่งใดบ้าง

บวชเณร

ชาวล้านนาไม่นิยมบวชเมื่อมีอายุมาก ดังเช่นการบวชโดยผ่านการมีครอบครัวมาก่อนมักจะไม่ค่อยมีความศรัทธามากกว่าเณรซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ การบวชเณรจึงมีพิธีใหญ่โตเรียกว่า “ปอยน้อย” ถือว่าลูกหลานที่จะบวชเณรนั้นเป็นผู้ประเสริฐจึงเรียกว่า “ลูกแก้ว” เชื่อกันว่าการเป็นเจ้าภาพบวชลูกแก้วบวชเณรนั้นได้บุญมาก คนที่ไม่มีลูกหรือมีแต่ลูกสาวจึงมักจะรับเป็นเจ้าภาพบวชให้แก่ลูกคนอื่น ที่เชื่อกันว่าได้บุญมากคงเชื่อตามคัมภีร์ที่เทศน์สั่งสอนหรือคัมภีร์อันสงฆ์การบวชที่กล่าวถึงการบวชว่า “ถ้าใครให้ได้ลูกของตนไปบวชก็ดี หรือบวชลูกคนอื่นก็ดี จะมีอันสงฆ์มาก”

การบวชเณรจะเริ่มเตรียมการบวชเนื่องจากเด็กสามารถอ่านเขียนหนังสือได้แล้ว เจ้าอาวาสจะกำหนดวันเดือนที่จะบวชห้ามห้ามเด็ดขาดไม่ให้บวชในวันขึ้น 14 ค่ำ แรม 14 ค่ำ เพราะเป็น “วันม้วยสมร” เชื่อกันว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีกับพระกับเณรที่บวช อาจตายด้วยเหตุไม่ควรตาย หรือพี่น้องพ่อแม่เดียวกันห้ามบวชพร้อมกัน เมื่อเตรียมการบวชแล้วจะบอกบุญแก่ญาติพี่น้องโดยการเอาสวดดอกไม้ธูปเทียนและเอาผ้าสบง วางบนพานอ้อมไปเรียกว่า “ไปผ้าอ้อม” คือการอ้อมผ้าเหลืองไปบอกบุญที่จะบวชลูกหลานวันเวลาใดวัดใดจะมีคนจองเจ้าภาพอุปัชฌาย์ หรือเอาเงินร่วมทำบุญใส่ในพานนั้นเอง

ก่อนบวช 2 วัน เด็กจะโกนผมพ่อแม่ญาติพี่น้องจะช่วยกันขัดสิจวิวรรณ ตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สะอาด ส่วนชาวบ้านก็จะมาช่วยจัดของทาน ตั้งเตียงเณรใหม่ ผูกต้นคาควตาน ต้นเงินเตรียมอาหารการกิน จัดสถานที่หรือลั้หม ลั้หมควายด้วยว่าสมัยก่อนนั้นไม่มีตลาดขายของอย่างสะดวกมากมาย เช่นในปัจจุบัน จากนั้นจะเป็น “วันดา” ก่อนวันบวช 1 วัน เรียกวันดาเป็นวันเตรียมแต่งดาเครื่องไทยทาน และอาหารที่จะถวายพระสงฆ์ในวันรุ่งขึ้นวันนี้จึงเป็นวันที่มีกิจกรรมมากกว่าวันอื่นผู้คนจะมาล้นหลามมาช่วยจัดงานมาร่วมทำบุญกันทั้งผู้เฒ่าผู้แก่คนหนุ่มคนสาวต่างยิ้มแย้มแจ่มใส หัวเราะเฮฮาสนุกสนานมีทั้งการตั้ง “ผามซอ” ซอด้วยจิ้งซอที่สร้างบรรยากาศแก่ผู้มาร่วมงาน เช้าวันนั้นจะมีตักแตงเด็กที่จะบวชเณรด้วยการแต่งหน้าทาปากแต่งตัวลูกแก้วใส่แหวนตุ้มหูสายสร้อยสังวาลย์ เครื่องหอมทั้งหลายให้เหมือนดังเทวดาหรือกษัตริย์ แต่บางแห่งมีการแต่งตัวโดยการนุ่งผ้าด้อย (ผ้าขาวม้า) สวมเสื้อแพรโพกหัวด้วยผ้าสีต่างๆ แบบลิเก บางแห่งจะเรียกว่า “แต่งตัวพม่า” เมื่อแต่งตัวแล้วจะเรียกว่า “ลูกแก้ว” ลูกแก้วจะนั่งบนหลังม้าหรือขี่หลังผู้ชายตัวใหญ่ๆ ซึ่งเป็นญาติแล้วแห่ไปด้วยฆ้องกลองไปยังบ้านมีพิธีล้างเท้าลูกแก้วอ้อมไปพักผ่อนบนบ้าน จากนั้นจะมีพิธี “เรียกขวัญลูกแก้ว” โดยอาจารย์วัดหรือผู้ที่เก่งๆ เคยเป็นหนานที่เคยบวชเรียนมาก่อนและมีเสียงที่ไพเราะเคยเทศน์กันทั้งมหาชาติ เวสสันดรชาดก หรือกัณฑ์มัทรี เรียกขวัญลูกแก้วเสร็จจะนำลูกแก้วไปแอ่ว (เที่ยว) อ้อมขึ้นบนหลังม้าแห่ไปเยี่ยมญาติบ้านผู้ใหญ่ หรือบ้านคหบดี พอถึงบ้านใดก็จะอ้อมลูกแก้ว



๘๘

ถ้าใครให้ได้ลูกของตนไปบวชก็ดี หรือ บวชลูกคนอื่นก็ดี จะมีอาานิสงส์มาก

๘๘

ขึ้นบนเรือนซึ่งเชื่อกันว่าจะได้บุญที่ลูกแก้วขึ้นเรือนของตน
เย็นวันนั้นเสร็จจากฉลองลูกแก้วก็จะกลับเข้าบ้านพักผ่อน
เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวออก อาบน้ำชำระร่างกาย แล้วนุ่งห่มผ้าขาว
ไปวัดพร้อมกับพ่อแม่ที่เตรียมเอาเตียงไปจัดไว้ที่วัดแล้วขณะนี้
ลูกแก้วก็เป็นนาคที่จะพร้อมจะบวชต่อไป

วันรุ่งขึ้นพระภิกษุสงฆ์ จะมาพร้อมกันในวิหาร พ่อแม่
ญาติพี่น้องจะมาพร้อมกันใช้เวลาในการสวดและบวชประมาณ
1 ชั่วโมง เมื่อบวชแล้วจากนุ่งผ้าขาวก็เป็นนุ่งห่มผ้าเหลืองออกมา
ให้พ่อแม่ญาติโยม เอน้ำขมิ้นส้มป่อยล้างเท้าสามเถรใหม่
เอาน้ำมนต์พร้อมกับตักบาตร จากนั้นจะได้ถวายเพลพระสงฆ์
พระสงฆ์อนุโมทนาเป็นอันเสร็จพิธีบวชสามเณร สามเณรใหม่
จะต้องอยู่กรรมบำเพ็ญศีลภาวนาในวิหารเป็นเวลา 3-7 วัน
ก่อนจำวัดทุกคืนจะนั่งภาวนานับประจำ 108 จบ แล้วจะกรวดน้ำ
อุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่พ่อแม่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว
เหมือนดังที่เจ้าอาวาสได้อบรมและฝึกให้มา

โขน

สมัยโบราณ “โขน” เป็นคำเรียกเข้ารับใช้พระภิกษุ ข้าราชการ
ข้าพระพุทธเจ้าในวัด ซึ่งจะทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิง
ต่อมาเมื่อเลิกข้าวัดแล้วโขนผู้ใหญ่จึงหายไป เรียกเด็กที่พ่อแม่
นำไปฝากเจ้าอาวาสเป็นเด็กรับใช้ และเพื่อเรียนหนังสือว่าโขน

เด็กเหล่านี้จะมีอายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป คือพอให้รู้จักช่วยเหลือ
ตัวเองได้ หน้าที่ของโขนคือตักน้ำดื่ม น้ำใช้ กวาดถุก
ล้างห้องน้ำห้องส้วม เก็บกวาดใบไม้หรือเก็บขยะในบริเวณวัด
เก็บสำหรับกับข้าวที่ญาติโยมนำมาถวายพระสงฆ์ ตอนเช้า
จะเดินตามพระภิกษุสงฆ์ออกไปบิณฑบาต โดยมีโขนคนหนึ่ง
ตีระฆังนำไปตามหมู่บ้าน คนพื้นเมืองเรียกว่า “ระฆังเขาควย”
เมื่อศรัทธาชาวบ้านได้ยินระฆังก็จะเตรียมอาหารและข้าวสุก
ออกมารอใส่บาตร ได้ยินระฆังแล้วจะรู้แล้วว่าพระสงฆ์มาแล้ว

โขน มาจากภาษาขอม (ขญ) แปลว่า ข้า, บ่าว
ในศิลาจารึกของจังหวัดลำพูน คือ จารึก 1.3.1.1 วัดช่วงชุมแก้ว
พ.ศ. 2032 ค.ศ. 1489 มีว่า “ไว้โขนอุปฐากพระพุทธเจ้า
4 ครั้วเรือน” เมื่อเข้าเป็นโขนได้ประมาณ 3-5 ปี อายุประมาณ
11-12 ปี จึงบวชเป็นสามเณร ต่อมาเมื่อมีโรงเรียนประชาบาล
บังคับให้นักเรียนเรียนหนังสือจนถึงชั้นประถมปีที่ 4 เด็กจะ
ถูกเกณฑ์เมื่ออายุ 8 ขวบเข้าเรียนในโรงเรียน พ่อแม่จะนำเด็ก
เข้าไปเป็นโขน เพื่อเรียนหนังสือที่วัดควบคู่ไปกับการเรียน
ในโรงเรียน กลางวันเรียนอักษรไทยในโรงเรียน ส่วนกลางคืน
เรียนอักษรธรรม คือตัวเมืองตัวล้านนาในวัด พออายุ 11 ปี
ยังไม่จบชั้นประถมปีที่ 4 โขนได้บวชเป็นสามเณรขณะนั้น
ก็อาจต้องไปเรียนหนังสือต่อไป

การบวชต่าง ๆ จึงมีด้วยประการเช่นนี้แล

ขอขอบคุณภาพจาก :

พ.ศ.สงฆ์กับอาตม : <https://palungjit.org/threads/กำลังจะบวชครับ-ช่วยแนะนำวัดที่เน้นการปฏิบัติให้ผมหน่อยครับ.574056/>

พ.ศ.สงฆ์ : https://harmoniaphilosophica.com/wp-content/uploads/2012/12/46_1monks_sep3120.jpg

กูรู : <https://wallhere.com/en/wallpaper/947550>

ขับชอพื้นเมือง



ปัจจุบัน...

ขอสวัสดิ์ ลูกหลาน หมอแม่ใจ บ่าใจ จะหาได้ คารมเพื้อหา
แต่แม่บัวชุม จะขอมาอุ้ม จำ ขอจ้วยฮักษา ประเพณีเก่าแก่
เฮาเป็นคนเมือง รุ่งเรืองมาพาด ดำวัฒนธรรม จงจ้วยกันเผยแพร
จ้วยอนุรักษ์ ฮักษาแต่ๆ เป็ของเก่าแก่ คนเมือง
แต่งเพื้อ แต่งตัว ไปหุ่งสันมิดกิด จะไปปากันฮิด ซื่อผ้าตัวเปื่อง
ปากันหุ่งขึ้น เป็งกับถิ่นคนเมือง มั่นตื้อเฮื้อเฮื่อง เป็งกับกำลือ
แขกแก้วมาเฮื้อน ถึงเฮื้อน ถึงเตีพ เฮาตื้อนฮับเงิน

แขกแก้วเป็พฮู้ จิมแลนา

(เรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ทำนอง สะม้าย)



ขอยกเอาพ่อครูอำนาจ กล้าพูด หรือในนามเอื้องผึ้ง ระมิงค์พันธ์ พ่อครูเอกแห่งล้านนามีลูกศิษย์ลูกหามีชื่อเสียง ถึงปัจจุบันนั้น ได้กล่าวว่า “**ซอ**” คือ ลำนำที่ผู้ขับร้องที่สอดคล้อง สัมผัสด้วยภาษาถ้อยคำ มีปี่เป็นดนตรีให้ทำนองซอ แต่งให้ไว้ ระดับเสียงขึ้นลงของลีลา ทำนองเริ่มมีพร้อมกับ “**ค่าว**” เพราะวิธีอ่านค่าวหรือ “**เล่าค่าว**” นั้นเป็นบทกวีที่มีคำรับคำส่ง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบทนั้นๆ บทคาวก็มีความสำคัญต้องมีความกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง มีท่วงทำนองเสนาะเหมือนกันกับ “**จ้อย**” ซึ่งคือการขับขานบทกวีด้วยทำนองไพเราะ เยือกเย็น อัดอ้อน โหยหวน ซึ่งจะเป็นทำนองซ้ำๆ เนิบๆ หวานๆ ถึงความรัก ความผิดหวัง ความรันทด ปวดร้าวจิตต่างๆ

ทำนองซอจะมีหลากหลายมักจะให้ชื่อตามสถานที่ หรือที่มาของเรื่องที่จะบรรยายขึ้นชมถึงธรรมชาติ เหตุการณ์ อาหาร การกิน การละเล่น ผู้คน ความงดงามของผู้หญิง ดอกไม้ สายน้ำนั้นๆ เช่น ซอเชียงแสน ซอเชียงใหม่ ซอล่องน่าน ซอล่องน่านลำปาง ซอพม่า ซอเงี้ยว ซออื้อ ซอพระลอ และ ซอละม้าย

“**จ้อยซอ**” ใช้เรียกผู้ขับร้อง

“**จ้อยปี่**” ใช้เรียกผู้เป่าปี่บรรเลง

จ้อย หมายถึง ซ่างหรือสล่า ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ถนัดเรื่องนั้นๆ เช่น ซ่างไม้ ซ่างปูน ซ่างไฟ และซ่างอื่น ๆ นอกจากจ้อยซอ จ้อยปี่ ในภาษาล้านนาหรือที่เรียกว่าคนเมื่อง นั้นคำว่า “**จ้อย**” ยังใช้เรียกนกกวาดรูปว่า “**จ้อยแต่ม**” หมอตำแย เรียก “**แม่จ้อย**” ซึ่งการออกเสียงสำเนียงล้านนาจะให้ความหมาย ได้ชัดเจนกว่า

ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้เป็นหลักในการขับซอนั้นจะใช้ปี 5 เล่ม ซึ่งเรียกว่า “**ปี่จุม 5**” ปัจจุบันได้ปรับให้เข้ากับยุคสมัย จึงลดปีลงเหลือเพียงแค่ 1 เล่มก็สามารถขับซอได้พร้อมกับใช้ การบันทึกในเครื่องเสียง ซอที่ใช้ปีจะมีเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ซอล่องน่าน จะใช้ซอเฉพาะทำนองล่องน่านที่ใช้ เครื่องดนตรีเพียงซิงและสะล้อ

ชีวิตของซ่างซอบัวชุม อินตา เริ่มเข้าสู่วงการขับซอ หลังจบการศึกษาแค่ประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนทุ่งฟ้าบด ตำบลมะขามหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2511 แม่ได้นำไปฝากเรียนขับซอที่สำนักงานอำนาจไชว ของพ่อครูอำนาจ กล้าพูด อยู่ได้ไม่นานถูกส่งตัวไปบ้าน พ่อครูบุญมี ใจสรวง บ้านป่าแดด อำเภอมือง ที่นี่จะเป็น ศูนย์รวมของผู้คนมากมายที่เป็นซ่างซอ ต่อมาได้ย้ายไปเรียน กับแม่ครูบัวตอง แก้วพันธ์ ประสพการณ์หลายๆ แห่ง ที่ได้ผ่านพบ ครูอาจารย์และซ่างซอหลากหลายเริ่มเรียนรู้ และเข้าใจวิถีซ่างซอ มากขึ้น จึงได้ตั้งใจและหาประสบการณ์เพิ่มพูนให้ตัวเองเรื่อยมา

“**การขับซอ**” เยาวชนคนรุ่นใหม่นั้นอาจถือเป็นเรื่องยาก เพราะต้องใช้ไหวพริบ ปฏิภาณสูง ทั้งยังต้องแพรวพราว

ด้วยลูกเล่นหยอกเย้าปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง จังหวะหลายคนที่มีชื่อเสียงนั้น กว่าที่จะฝึกฝนจนชำนาญต้องใช้เวลาและต้องมีความอดทนสูง

ซ่างซอนั้นควรฝึกฝนเรียนรู้สม่ำเสมอ มีระเบียบวินัย ซ่างจดซ่างจำ หมั่นสังเกต และตื่นตัวติดตามสถานการณ์สังคม ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ จดจำลีลา ท่าทาง การเคลื่อนไหว ฝึกฝนการเขียนบทร้องภาษาคำที่สื่อความหมายต่างๆ ของ พ่อครูแม่ครูต้นแบบนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง พร้อมกับ ใส่ท่วงทำนองให้สอดคล้องกับเสียงปีเสียงกลอง

“**ค่าวซอ**” คือหลักการแต่งร้อยกรองถ้อยคำเป็นหมู่คณะ เรื่องราวตามฉันทลักษณ์ มี 2 ชนิด คือ “**ค่าวซอ**” กับ “**ค่าวธรรม**”

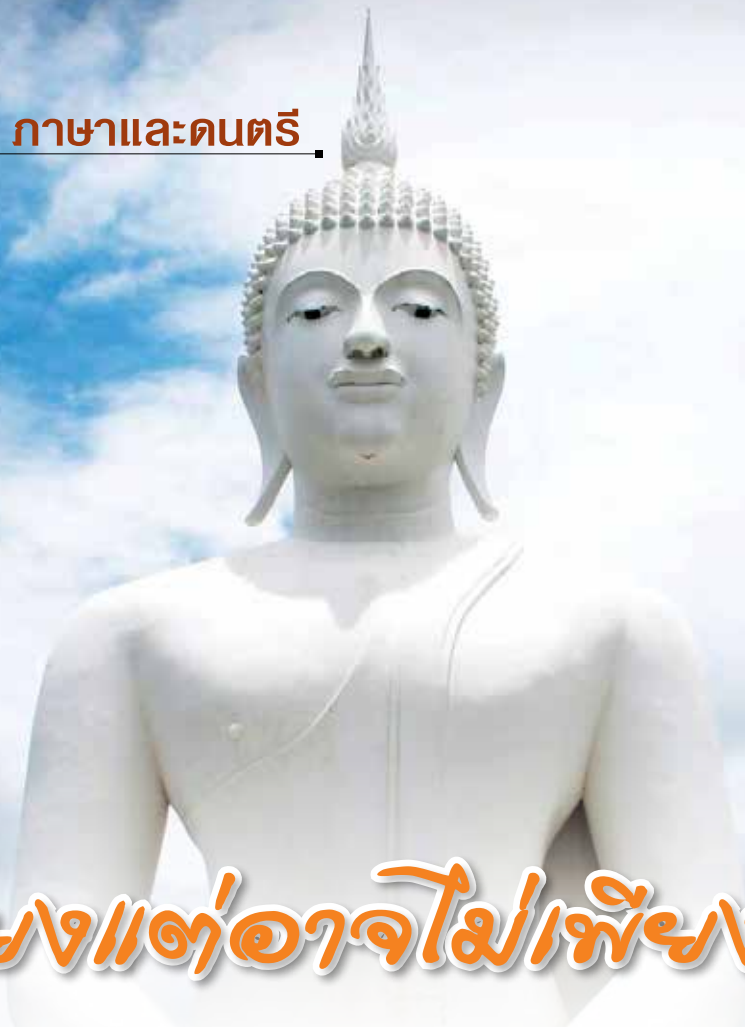
“**ค่าวซอ**” คือเรื่องที่ร้อยกรองแต่งขึ้นมาติดต่อกัน เป็นเรื่องเป็นนิทานตั้งแต่ต้นจนจบหลายหน้าไปลาน เช่น หงส์เหิน เจ้าสุวัตินางบัวคำ อ้ายร้อยชอด เป็นต้น

“**ค่าวธรรม**” คือนิยายธรรมะ หรือ ชาดกที่มีหลายผูก ผูก หมายถึงหนึ่งเล่มไปลานซึ่งจะมีประมาณมากกว่า 10 ใบ การแต่งจะเป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

การแต่งค่าวซอที่ดี ต้องมีหลักเกณฑ์ มีสัมผัส แบบฉันทลักษณ์ที่วางไว้ตามแนวครูอาจารย์สอนสั่งมา มีคำ และระดับเสียง ทำนองที่ลิ้นไหลดกลมกลืนเป็นธรรมชาติ ถ้าขับซอแล้วสะดุด ติดๆ ขัดๆ ไม่สัมผัสหรือคล้องจอง ถือว่า ยังแต่งไม่ดีไม่ถูกต้อง

การฟังซอให้เกิดอรรถรสมีความไพเราะนั้น คือการฟังด้วยอารมณ์ ความรู้สึกให้คล้อยไปตามบทขับซอที่จ้อยซอถ่ายทอดให้เราเห็นภาพ ไปตามบท ฟังแล้วรู้สึกถึงความสนุกสนาน เสร้าสร้อย รัญจวน หม่นหมอง ว้าเหว่ เคล็บเคลิบ หลงใหล เรียกว่าการฟังอย่างได้อารมณ์

“**สำนักซ่างซอลูกแม่ปิง**” โดยแม่ครูบัวชุม อินตา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ถ่ายทอดและฝึกฝนวิชา มีลูกศิษย์หลายรุ่นทั้งรุ่นจิว รุ่นเยาวชน รุ่นใหญ่ ฝึกฝนออกไป ฝากฝีมือจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับว่าซ่างซอสำนักลูกแม่ปิงนี้ ขับซอได้ไพเราะอ่อนหวาน มีลีลาท่าทางหลากหลายทั้งเนื้อหา บทประพันธ์ การขับร้องที่ประทับใจในงานต่างๆ เช่น การบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานผ้าป่า งานดำหัวปีใหม่เมือง งานปอยหลวง งานเดือนยี่เป็ง งานไม้ดอกไม้ประดับ งานบุญงานกุศลงาน ตานสลากภัต และงานที่มีหน่วยงานชาวบ้านติดต่อไปแสดง อย่างสม่ำเสมอตลอดปี



พอเพียงแต่อาจไม่เพียงพอ

ผมติดตามข่าวของการเมืองในช่วงก่อนเลือกตั้งปี 2562 เกี่ยวกับประเด็นที่วิพากษ์กันในโลกโซเชียล แล้วรู้สึกไม่สบายใจ ที่คนรุ่นใหม่ใช้คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเพียงวาทกรรม” นี่คือพระราชปณิธานแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานไว้ให้คนไทยมาอย่างยาวนาน ที่ได้ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนคนไทยตลอด 70 ปี ที่ทรงครองราชย์ คนไทยได้น้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ จนสามารถผ่านพ้นวิกฤติฟองสบู่แตกของประเทศมาได้ ปัจจุบันนี้หลายคนหลายระดับต่างหันกลับมาสู่สังคมเกษตรได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสร้างรายได้สร้างครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งยังมีชีวิตที่สงบ และมีความสุขท่ามกลางกระแสโลกความวุ่นวาย ผมจึงเสนอถึงปัจจัยให้เป็นบุญแก่ตนเองด้วยการเสริมสร้างความพอเพียงให้เข้มแข็งในความไม่พอเพียง ดังนี้

พระราชปณิธานเศรษฐกิจพอเพียง มีหลัก 3 ประการ คือ

1. ความพอประมาณ (Sufficiency)
ไม่มากไม่น้อยเกินไปจนตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน
2. มีเหตุผล (Reasons)
เหมาะสมกับเหตุและปัจจัย
3. ภูมิคุ้มกันที่ดี (Immunity)
พึ่งตนเองเป็นหลัก

แม้ว่าสภาวะต่าง ๆ จะผันแปรเราทุกคนจะปลอดภัยทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยทั้ง 3 ประการ มีเงื่อนไขสำคัญ 2 อย่าง คือ

1. ความรู้ (Knowledge) รู้จักความรอบคอบมีความระวัง
2. คุณธรรม (Merit) การรู้มัยยัสส์ ชื่อสัตย์สุจริต

ผู้นำไปปฏิบัติต่างได้รับผลดีเป็นอันมาก อย่างน้อยคือหนี้สินที่ลดลง ผู้คนอยู่ดีกินดีขึ้นมีการศึกษาดีขึ้น เกิดปัญญาสามารถเอาตัวรอดในโลกปัจจุบัน

สำหรับในกระแสนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนโอวาทปาติโมกข์ 3 ลำดับคือ

- ขั้นที่ 1. ละชั่ว ไม่ทำบาป
- ขั้นที่ 2. ทำดี ปฏิบัติตนในศีลธรรม
- ขั้นที่ 3. ทำจิตตนให้บริสุทธิ์สะอาด

สำหรับขั้นที่ 3 การทำจิตตนให้บริสุทธิ์สะอาดนี้ทำยากสุด ยิ่งมุ่งให้ถึงสุขคติภูมิในชาติภพหน้าแล้วยิ่งยากนักเกินกว่าจะเป็นมนุษย์ก็ยากแล้ว ดำรงตนอยู่ในคลองธรรมยิ่งแสนยาก คลองธรรมคือ พระสัทธรรม โดยเฉพาะกุศลกรรมบถ 10 หรือสุจริตธรรม และความเห็นที่นำไปสู่วิมุตติ คือ หลุดพ้นบ่วงวัฏสงสาร คนที่มีโอกาสทำดีแล้วไม่ทำ เรียกว่ามีความยากในการทำดี บ้างพบความทุกข์แล้วจึงเข้าหาพระธรรม บ้างพบความเจ็บป่วยแล้วนึกถึงเวรกรรม บ้างมุ่งหาเลี้ยงชีพจึงลืมทำบุญ จะรอเอาตอนแก่จิตในกระแสนั้นไม่บังเกิด ห่างไกลจากหลักธรรมคำสอนชาดพระรัตนตรัยประเสริฐสุดเป็นหลักที่พึง

การยกระดับจิต

จิตเป็นใหญ่ จิตเป็นธรรมชาติอันเห็นได้ยาก จิตมนุษย์ละเอียดยิ่งนักและชอบไฟหาอารมณ์อันปรารถนา อารมณ์ คือ เรื่องที่รู้แจ้งผ่านมาทางอายตนะ 6 (ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย-ใจ) สิ่งทั้งปวงมีใจเป็นผู้นำมีใจเป็นใหญ่ เมื่อใจดีอยู่แล้วจะพูดหรือจะกระทำสิ่งใด ๆ จะก่อให้เกิดแต่ความดีความสุขก็จะตามมา คนที่ทำดีหรือคนดี อยู่ในโลกก็เบิกบาน ตายไปก็เบิกบานทั้งโลกนี้และโลกหน้าเพราะได้เห็นความดีของตนเสมอ ยิ่งได้ประพฤติปฏิบัติตั้งมั่นในคำสอนของพระพุทธองค์แล้วในสังสารวัฏฏ์ที่พุทธวจนะทรงโปรดเทศนาในวาระต่างๆ ดังนี้ว่า

1. สังสารวัฏฏ์ของเหล่าสรรพสัตว์แต่ละตนนับเป็นร้อยเป็นพันเป็นแสนล้านกับ และละกัปนับเป็นร้อยเป็นพันเป็นแสนปีมนุษย์ สัตว์ในทุคติภูมิเวียนเกิดเวียนตายกันอยู่เช่นนี้นับไม่ถ้วน

2. สังสารวัฏฏ์นี้กำหนดเบื้องต้นเบื้องปลายมิได้ เพราะเหล่าสัตว์มีอวิชชาเป็นเครื่องกัน มีตัณหาเป็นเครื่องผูกท่องเที่ยวไปมาอยู่ที่สุด เบื้องต้นยังไม่ปรากฏ เสวยทุกข์ ความเผ็ดร้อน ความพินาศได้เพิ่มพูนปฐพีที่เป็นป่าช้าตลอดกาลนาน เพราะสัตว์เหล่านั้นยังไม่ปราศจากความกำหนัด ความพอใจ ความรัก ความกระหาย ความเร่าร้อน ความทะยานอยากในกาม

3. หากนับโคจรกระดูก ร่างกระดูก กองกระดูก เพียงกัปหนึ่งใหญ่โตเท่าภูเขาเวปุลละนี้ ถ้ากองกระดูกพึงเป็นของที่จะชนมารวมกันได้ และกระดูกที่สังสมไว้ก็ไม่พึงหมดไป การยกระดับจิตจึงเห็นได้ว่า การไต่ระดับขั้นจิตให้ไปสู่สุคติภูมิ เป็นการท่องเที่ยวภพอันยาวนานแห่งสังสารวัฏฏ์ สัตว์เหล่าได้รู้แจ้งในปฏิจกสมุปปาท รู้แจ้งตลอดในอริยสัจจ์ ทั้งมีปฏิภาณเดินได้ไปตามอริยมรรค รู้และหน่วยคลายกำหนด และปฏิบัติตนอย่างมั่นคงในมหาสติปัฏฐาน 4 จักเป็นหนทางเดียวที่จะออกไปเสียได้จากสังสารวัฏฏ์นี้

กสส

กรรม (Karma, Action) หมายถึงการกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนาดีหรือชั่ว พระพุทธโฆษาจารย์ แสดงอรรถกถาอธิบายไว้ในวิสุทธิมรรค 33/253-สังคห 28. ดังนี้ว่า เป็น 3 หมวด 12 ประเภท

หมวด 1 จำแนกตามกาลที่ให้ผล (time of ripening)

1. ให้ผลในปัจจุบัน (ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม)
2. ให้ผลในภพหน้า (อุปัชชเวทนิยกรรม)
3. ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป (อัปปราย เวทนิยกรรม)
4. กรรมเล็กๆ ไม่ให้ผลใด ๆ (อโหสิกรรม)

หมวด 2 จำแนกให้ผลตามกิจหน้าที่ (time of function)

5. กรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด (ชนกกรรม)
6. กรรมที่สนับสนุนซ้ำเติม (อุปัตถมกรรม)
7. กรรมบีบคั้นผลจาก 5 และ 6 (อุปปิกกรรม)

8. กรรมตัดรอน (อุปฆาตกรรม) ฝ่ายตรงข้าม

5. และ 6.

หมวด 3 จำแนกตามลำดับความแรงของการให้ผล (the order of ripening)

9. กรรมหนักให้ผลก่อน (ครุกรรม)

10. กรรมที่ทำจนชิน (อาจิณณกรรม)

ผลรองจาก 9.

11. กรรมใกล้ตาย (อาสันนกรรม) หากไม่มี

9. และ 10. จะให้ผลก่อน

12. กรรมที่ทำด้วยเจตนาอ่อนๆ (กัตตทากรรม) เป็นกรรมที่สักระยะทำ

สุจริตสส คือ ความประพฤติดีประพฤติดชอบที่บุคคลจำเป็นต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติ ได้แก่

กาย 3 (กายสุจริต คือ ไม่ฆ่าสัตว์ เมตตาไม่เบียดเบียน ไม่ลักทรัพย์ คือ เคารพผู้อื่น ไม่ประพฤติดผิดในกาม คือ ไม่ล่วงละเมิดทางเพศ)

วจี 4 (ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ)

มโนสุจริต 3 (ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของใคร ไม่มีจิตคิดร้าย พยาบาท และมีสัมมาทิฐิเห็นชอบในคลองธรรม)



ความเพียงพอ ประมวลจ้อธรรมต่างๆ
มาให้เห็นประกอบการพิจารณา
อุปมาเมื่อวาน วันนี้ พรุ่งนี้อันใด
อดีตชาติ ปัจจุบันชาติ ชาติหน้าก็อันนั้น
ผลในอดีตสู่ปัจจุบันสู่อนาคต เป็นเช่นนั้นเอง
อดีตไม่ยั่งยืน ปัจจุบันไม่ถาวร
ไม่ต้องกายอนาคต มองที่ตนแล้วพิจารณา
ว่าพอเพียงแล้ว สำหรับเวลาในชาตินี้
แต่จะพอเพียงต่อสุคติภูมิหรือไม่
ผู้มีปัญญาพึงพิจารณาให้มาก อย่างนี้ๆ เนืองๆ



ป้อ๊วฉ ขี้เหวอิอิกรอฉ



ปู่จ้านั้นอาจารย์มณี พยอมยงค์
กล่าวไว้ในหนังสือสารานุกรมเขาวงกต ให้ความหมายว่า



ปู่จ้าน ปู่อาจารย์ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้
ทางด้านพุทธศาสนาและพุทธศาสนพิธี เป็นผู้ดำเนินการไหว้พระ
รับศีล เวณทาน หรือการประกอบพิธีต่างๆ
ทั้งการประกอบพิธีในวัดและที่บ้านเรือน
ผู้ที่จะเป็นปู่อาจารย์ได้นั้นกำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นหลาน
หรือผู้ลาสิกขาบทในขณะเป็นพระสงฆ์
ในการที่ชาวบ้านจะทำบุญไหว้พระต่างๆ ในวัดนั้น
ปู่อาจารย์จะเป็นผู้กล่าวนำการไหว้พระ การรับศีล
การอาราธนาธรรมและการโอกาสเวณทาน
หรือการกล่าวมอบเครื่องไทยทานแก่พระสงฆ์
ส่วนในการทำพิธีในบ้านหรือนอกวัดนั้น ปู่อาจารย์ก็จะทำหน้าที่เดียวกันนี้
ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ปู่อาจารย์ทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่จะประสาน
หรือทำความเข้าใจระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์และศาสนพิธี





สวาทิถวาคเขซื่อซื่อว่า “ ” ฌอชบ่าดิเป็ชอว่าวช ฆฆาฆบ่าดิเป็ชอว่าวช ”

เป็นการเปรียบเทียบตำแหน่ง “**ปู่จ๋าน**” กับคนที่เคยเป็น “**น้อย**” เป็น “**หนาน**” หรือ “**ช่างซอ**” เมื่อชาวบ้านจะจัดงานบุญงานศพ ก็ไปตามปู่จ๋านได้ที่บ้าน แม้ไม่ได้อยู่วัดก็ต้องมีความพร้อมปู่จ๋านหรืออาจารย์หรือหมัดทากยส่วนใหญ่จึงมีฐานะอยู่บ้างโดยอาจไม่ต้องทำงานประจำ แม้จะไม่มีรายได้ประจำแต่ก็ได้รับเกียรติได้รับการยกย่อง ปัจจุบันนี้ผู้ที่บวชเรียนเป็นพระเถรทางภาคเหนือมีน้อยลง ส่วนทางภาคกลางนั้นมีมากเพราะเป็นประเพณีที่ชายอายุ 20 ปี ต้องบวชทดแทนพระคุณพ่อแม่

ความหมาย “**น้อย**” คือผู้ที่เคยบวชเป็นแค่เณรอายุยังน้อยบวชไม่กี่พรรษา คุณวุฒิและวัยวุฒิความรู้ยังไม่แตกฉานในวิชา จึงไม่ควรยกย่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือปู่จ๋านของผู้คน ส่วน “**หนาน**” คือผู้ที่บวชเป็นพระมาแล้วมีอายุพรรษามากได้รับการฝึกฝนและได้รับการยอมรับการเคารพนับถือ ถือว่ามีความรู้ด้านศาสนาพิธีการพิธีกรรมมาก จึงได้รับการยกย่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำ มีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิภูมิความรู้ความชำนาญ สังคมวัฒนธรรมจึงให้ความเคารพผู้ที่บวชเรียนแล้วย่อมมีความสมณะในร่มพระศาสนาบางคนเคยเป็นถึงเจ้าอาวาสวัดมาก่อน การที่ผู้คนให้การเคารพกราบไหว้บูชา จึงไม่ควรไปเป็น “**ช่างซอ**” คือนักแสดงทั่วไปซึ่งใครๆ ก็เป็นกันได้และมักจะมีภาษาคำพูดที่สื่อไปในทางสองแง่สามง่ามไม่เหมาะสมที่คนเคยบวชเรียนจะกล่าวเช่นนั้น





คนกลางที่ทำหน้าที่ระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์ ภาคเหนือจึงเรียกว่า “ปู่อ้าว” ภาคกลางเรียกว่า “มัดทายก”

ความต่างกันของ “ปู่จ๋าน” และ “มัดทายก” หน้าที่ของปู่จ๋านของภาคเหนือและภาคอีสานนั้นจะคล้ายกันมาก แตกต่างกับมัดทายกของภาคกลาง นั่นคือ ปู่จ๋านของภาคเหนือนั้นต้องสามารถทำหน้าที่อื่นนอกจากหน้าที่ทางศาสนพิธีในวัด การนำกล่าวสวดมนต์ให้พระ และต้องเป็นผู้นำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของพระสงฆ์ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีทำบุญร้านค้าอาคารสถานที่ พิธีบวงสรวงอันโองการ

พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่ เลี้ยงผี ไส้ผี เรียกขวัญ ทำเทียนบูชาส่งเคราะห์สี่สิบชะตา หรือการจัดเครื่องพิธีพานบายศรีสู่ขวัญผูกข้อมือต่างๆ ที่ตนเองชำนาญ แม้แต่มีการเจ็บป่วยต่างๆ ที่หาสาเหตุไม่ได้ ส่วนมัดทายกทางภาคกลางนั้นจะถูกยกย่องเคารพให้กระทำพิธีการทางศาสนาภายในวัดกับเจ้าอาวาสและพระสงฆ์

แหล่งที่มา :- อนุ เนินหาด. 2547. ผีปู่ย่า พระสงฆ์ ปู่จ๋าน ป้าเฮี้ยว และสัปเหร่อ. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์ . มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.2539. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย. ภาคเหนือ : ฉบับต้นแบบ. [กรุงเทพฯ] : มูลนิธิ.

ขอขอบคุณภาพ :- <https://travel.mthai.com/news/199281.html>, <http://www.1000fah.com/content--4-2963-87721-1.html>, <https://spark.adobe.com/page/1Ov80tfPePM81/>, <https://www.sac.or.th/databases/rituals/detail.php?id=6>





บุพพธัมมาชาด เชตูกาถณ์กิ่งบุพพธกาวล

“ ถึงแม้โลกปัจจุบันจะสามารถติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก
สะดวกรวดเร็วปานใดก็ตาม ความเชื่อและความอยาก رؤอยากเห็น
ของคนเรายังคงมีอยู่ไม่เสื่อมคลาย และจะยังมีพลังมาก
หากมีความถูกต้องแม่นยำ หมอดู เจ้าทรง เทพเทวา
หรือการทำนายทายทักจึงมักจะมีชื่อเสียง ได้รับความเคารพนับถือศรัทธา
กลายเป็นหลักในการทำนายเหตุการณ์ทั้งหลาย
ให้ผู้คนดีใจ สุขใจ ตื่นเต้น หวาดกลัว หรือหวั่นไหวได้ตลอด
โดยเฉพาะยามเกิดภัยพิบัติความเดือดร้อนต่างๆ แล้ว
ผู้คนย่อมต้องการขวัญและกำลังใจและที่พึ่งพิง
รวมถึงแนวทางการป้องกันแก้ไขให้ใจสงบบรรเทาเบาบางลง ”



๔๔ จากนี้ไปเมื่อศาสนาล่วงเลยไปแล้วสองพันห้าร้อยปี จะเป็นกุลียุค ยุคที่มนุษย์จะมีจิตใจที่มัวหม่นไปด้วยไฟแห่งโลภะ โทสะ โมหะ ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ห่างเหินจากศีลธรรมจรรยา ๔๕

คำทำนายนั้น ผู้คนมักจะเล่าต่อบอกต่อสืบกันมาแต่โบราณกาลจะมีมาทุกศาสนาทุกลัทธิเป็นการทำนายอนาคตหรือสิ่งที่ไม่มีใครรู้เห็นนอกจากผู้มีญาณวิเศษและสัมผัส สมัยโรมันและกรีกจะมีวิหารเดลฟาย (Delphi) ซึ่งจะมีเหล่าบรรดานักบุญเป็นตัวแทนในการทำนายทายทักถึงเหตุการณ์ทั้งร้ายและดีของเหล่าบรรดาเทพต่าง ๆ ที่ผู้คนต่างพากันขึ้นไปรอฟังคำทำนายถึงบนเขาโอลิมปัส

สำหรับพุทธทำนายนั้นคือ การทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในสมัยกึ่งพุทธกาล ปีนี้ พ.ศ. 2562 หมายถึงสมัยแห่งพุทธกาลล่วงเลยมาถึงจำนวน 2562 ปี กึ่งพุทธกาล จึงหมายถึงตั้งแต่ปีที่ 2500 เป็นต้นไป เรื่องราวเหล่านี้จะเกิดขึ้นเพียงใดนั้นขอท่านจงได้พิจารณาตรองด้วยความรู้แจ้งเห็นจริงว่าเราคงได้พบได้เห็นหลายอย่างเกิดขึ้นแล้วเป็นแน่แท้

ครั้งที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เขตวันนาราม พญาปิตเวณกษัตริย์ผู้ครองนครนั้นได้ทรงพระสุบินถึงนิมิตแปลกประหลาดถึง 16 ข้อ เมื่อได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์จึงได้ทูลถามถึงเหตุการณ์ของนิมิตนั้น ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสว่าเหตุการณ์ในนิมิตนั้นจะเกิดกับศาสนาของพระองค์เอง จากนี้ไปเมื่อศาสนาล่วงเลยไปแล้วสองพันห้าร้อยปี จะเป็นกุลียุค ยุคที่มนุษย์จะมีจิตใจที่มัวหม่นไปด้วยไฟแห่งโลภะ โทสะ โมหะ ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ห่างเหินจากศีลธรรมจรรยา



จ๋านวย กล่ำพึด เขียนไว้ใน คำคมแห่งล้านนา (กำปะเก๋า) ว่าวีล้านนาได้ถอดความออกมา ดังนี้

ปุ่นตังจิดล้า อังพบงตุ้ย บ้านเมืองวุ่นวาย ป้อจายนุ่งซิ่น
ปู้เมียผิตุ้ย ซ้ามาเยี่ยะปลิ้น แป้งปามาน ใส่ต๊อง
ปลาแห่งในไฟ จักไปอยู่ต้อม ตังเหยียนซ่อม บนดอย
นกแอ่นฟ้า ต้ายเปือคมหอย วัวแม่มอย ไล่บเสื่อแผ้ว

แปลว่า มันทาสงสัยนักที่ยุ่งอย่างมากดูตาย บ้านเมืองเดือดร้อนวุ่นวายไม่จบสิ้น ผู้ชายกลับมางุ่งผ้าถุง พวกกะเทยกลับมาทำบัดสี พวกกันตังท้องจะมีลูก ปลาอย่างที่อยู่บนเตาไฟจักพากันไปอยู่ในห้องพร้อมกัน ปลาไหลจะไปอาศัยอยู่บนภูเขา นกนางแอ่นจะมาตายเพราะถูกเปลือกหอยบาดเท้าเอา แม่วัวกลับมาดูร้ายจนกล้าที่จะไปกัดเสื่อ

ป่าเหยียนตัวหลวง แป้งฮางตันไม้ แม่ก้างเต่าหุดู
ปู้ยู่ยังน้ำ จักเกิดมีหู ยกยอคอ ฝ่อคูกุ้งหิ้ว
ต๊ากและปลิง จักเกิดมีเขี้ยว ไล่บวัวควายเดือดข้าว
ป่าชีวกำ อยู่ในหมากป้าว ลอยลำเล่นไปมา
แกวซ่อไ้ กลายเป็นบะเภา ป่าชีวกำออกน้ำแม่ก้าง

แปลว่า ปลาไหลตัวใหญ่ไปทำรังอยู่บนยอดไม้ แม่ค่างแก่ๆ กลับไปขุดรูอาศัย ปูอาศัยอยู่ในน้ำกลับพากันมีเขี้ยวออกออกมา แล้วพากันไปอาละวาดไล่กัดวัวควาย ปลาชีวกลับไปอาศัยอยู่ในผลมะพร้าวแหวกว่ายในน้ำมะพร้าวเป็นที่สำราญดวงแก้วที่เฝ้าซ่อไ้กลับกลายเป็นหินไร้ค่า ปลาชีวกองออกหากินในน่านน้ำกว้างอันเป็นการผิดวิสัยการหากินของปลาตัวเล็ก ๆ

กำจับแวง แอ้งจับซื่อ แมวขึ้นหย้อ หนูซำบได้
ปลุกจักโค ต้ไกล่น้ำบ่อ ดักส้อหล่อ อยู่ปั่นหัทมา
แก่งตะวา ใส่อำปะเตี้ยว

แปลว่า กำจับที่ซอน อีแร้งจับบนซื่อบ้าน แมวได้แต่ดู หนูกลับไม่ได้หากิน ปลุกตะใคร่ไ้ๆ กับบ่อน้ำ ดักไซที่น้ำคร่ำได้ถุนบ้าน แก่งไ้ตั้งแต่วันวานกลับมาใส่ปลาร้าวันนี้

เก้าเหลี่ยมสิบเหลี่ยม บ่าเต้าเหลี่ยมใบคา
เก้าหนาสิบหนา บ่าเต้าหนาความอู้

แปลว่า เก้าเหลี่ยมสิบเหลี่ยมไม่เท่ากับความแหลมของใบหญ้าคา เก้าหนาสิบหนาไม่เท่าหนาความรู้



ตีวังจักเป็นหาด นักปราชญ์บ่มีก่องธรรม
ลูกบ่าฟังคำป้อแม่ จักหาบิมาแหล่

แปลว่า ที่วัง (ที่ลุ่มลึก) จักกลายเป็นหาดทราย นักปราชญ์หรือผู้มีความรู้จะไม่อยู่ในความยุติธรรม ลูกหลาน
จะไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ปู่ย่าตายาย

วัดจะหมอง มองจะห่าง หนตางจะเลี่ยนเกลี้ยง
โฮงเฮียนดี จักมีบิมาแหล่

แปลว่า วัดจะซบเซาไม่มีคนเข้าไปทำบุญสวดมนต์ ครกกระเดื่องจะไม่มีใครนำไปใช้ประโยชน์ ถนนหนทางจะราบเรียบ
ไปมาหาสู่สะดวก โรงเรียนดี ๆ จะมีเยอะแยะมากขึ้น

เรื่องราวทั้งหลายที่พระพุทธองค์กล่าวทำนายไว้ก็จักมาถึงต่อไปในกึ่งพุทธกาลนี้แล

ขอขอบคุณภาพจาก :

ภาพเมือง : <https://bangkokattractions.com/bangkok-to-chiang-mai-flight-bus-train/>, <https://foreignpolicy.com/2019/03/18/the-state-of-war/>



ดวงชะตาฟ้า วิธีดูตัวเสวยชาญ

“ วิถีชาวล้านนานั้นมีความเชื่อความศรัทธาและผูกพัน
ในขนบธรรมเนียมประเพณีตั้งแต่เกิดจนตาย ด้วยกุศโลบาย
อันแยบยลลึกซึ้งจากบรรพบุรุษที่บอกไว้สั่งสอนไว้ จะกระทำการใด
ล้วนเกี่ยวข้องกับเทพ เทวดา พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ
รวมถึงสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
การให้ความเคารพนอบน้อมและเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา
การทำบุญ การทำความดี การไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายกันและกัน
ทั้งคนและสัตว์ การสร้างขวัญกำลังใจให้เห็นถึงคุณและโทษ
การมุ่งให้สำนึกในความผิดและไม่กระทำการใดๆ ให้สังคมเดือดร้อน
การทำนายทายทักดวงชะตาราศีจะดีร้ายประการใด
การแก้ไขบรรเทาเบาบางอย่างไร จึงเป็นหนึ่งในความสนใจ
เสริมสร้างความมั่นใจและเพิ่มพลังแก่ชีวิต
ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก
ยุคสารสนเทศมาจนทุกวันนี้ ”



ผู้เขียนได้พบหนังสือซึ่งเก่าแก่มากชื่อ ตำราแผนโบราณ
พื้นเมือง รวบรวมโดย ญาณรังสี พ.ศ. 2535 จัดพิมพ์โดย
ร้านประทีปวิทยาในตลาดนครรัฐเชียงใหม่ ในเล่มมีเนื้อหา
มากมายน่าสนใจมากเกี่ยวกับพิธีดูลักษณะบ้านเรือน พิธีกรรม
ขั้นตอนปลูกบ้านใหม่ ขึ้นบ้านใหม่หาฤกษ์หาวันยามต่างๆ
การทำขวัญ วันทำการมงคล ดูของหาย ดูลักษณะทิศการนอน

ดูวันออกไปหาโชคลาภ ดูวันปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ การไถนา หวานกล้า
ดูเนื้อคู่ ดูผิวเมีย ดูทรัพย์สมบัติ วิถีขนบแม่พระธรณีเจ้าที่
วิธีดูเคราะห์ดูโชคลาภ อีกทั้งเวทมนต์อาคมคาถาสำคัญๆ
ซึ่งน่าสนใจ และได้้นำ “วิธีดูตัวเสวยอายุ” ให้ทุกท่านสามารถ
นำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเองในกาลปัจจุบัน

“ สกักริการยะ บุคคลชาย-หญิง ผู้ใดอยากรู้ว่าในปีนี้
เราจะมีเคราะห์ร้าย เคราะห์ดี มีโชคลาภ ร้ายดีประการใด
และจะมีพิธีอย่างใดเคราะห์ร้ายจึงจะบรรเทากลายเป็นดี
และจะทำอย่างไรจึงจะสุขสบายได้โชคลาภ
ตามความปรารถนา เมื่ออยากรู้ก็จงนับดูตัวเสวย ดังต่อไปนี้เกิด ”

 วัว	 รุ้ง (เหยี่ยว)	 แมว
 ช้าง		 สิงห์
 หนู	 งู	 เสือ



วิธีขับผู้ชาย

ให้นับอายุ 1 ปีที่ช่อง **“เสือ”** เวียนไปทางช่องงู-หนู ตามลำดับจนครบอายุปัจจุบัน เมื่ออายุปัจจุบันตกอยู่ในช่องใด ก็ให้ไปดูคำทำนายในช่องนั้นเถิดฯ ท่านก็จะรู้ว่า จะมีเคราะห์ โชค ร้ายดีอย่างไรก็จะได้รู้ได้ดี ตำรานี้โบราณท่านเชื่อถือแม่นยำดีมากฯ

วิธีขับผู้หญิง

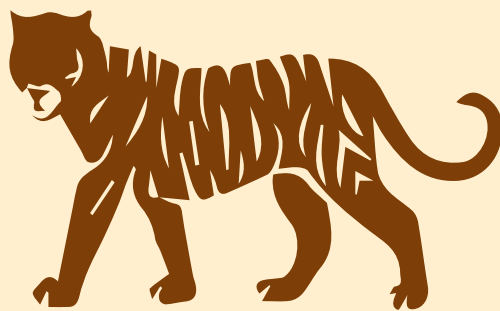
ให้นับอายุ 1 ปีในช่อง **“วัว”** เวียนไปทางช่องวัว-แมว ตามลำดับจนครบอายุปัจจุบัน เมื่ออายุปัจจุบันตกอยู่ในช่องใด ก็ให้ไปดูคำทำนายในช่องนั้นเถิดฯ ท่านก็จะรู้ว่า จะมีเคราะห์ โชคร้ายดีอย่างไรก็จะได้รู้ได้ดี ตำรานี้โบราณท่านเชื่อถือแม่นยำดีมากฯ



เฉลยทายมิดังนี้

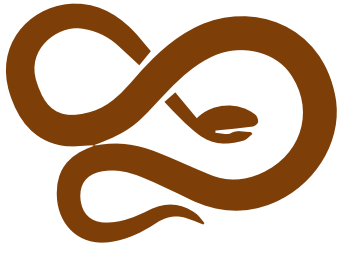


เสือ



หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง **“เสือ”** เสวยพระเสาร์ ชื่อว่า **“นางสงเสพ”** ในปีนี้ จะได้รับความทุกข์ร้อนใจ จะเสียทรัพย์สิ่งของ ทั้งปวง ต้องอัคคีภัย ระวังใจจะลักข้าวของ จะมีผู้หญิงมาตลอดลูกที่บ้าน ถ้ามาตลอดจริงภัยร้ายจะเบาลง มักจะเกิดคดีความ เมียมักมีผู้ใหญ่เหนือนตนจะกล่าวคำตำหนิติโทษ ห้ามมิให้รับของลายของแดงดำ ถ้าวรับไว้มักเกิดโทษเดือดร้อนเพราะของนั้น ระวังอย่างกินของมีเนื้อมาอย่ากินเนื้อเสือ อย่างเดินทางกลางคำคืน อย่าไปอยู่ที่เขากินแซกอย่าหามศพ อย่างคิดปลุกบ้านปลุกเรือน อย่าซื้อวัวควายและสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ให้ระวังผู้ใหญ่ที่มีอายุมีอำนาจเหนือนตนให้มาก ระวังศัตรูเก่าหรือคนที่เคยผิดขัดข้องมองใจกันมาจะให้โทษและทำร้ายเรา เป็นลักษณะเกิดวันศุกร์ หรือคนขาวเหลืองทองใหญ่หน้ายาวตีนมือเล็บขาวอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จะให้โทษเป็นศัตรู และห้ามเดินทางไปที่คนนั้นด้วย ถ้าขึ้นไปมักเจ็บไข้ได้ป่วยและห้ามไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถ้าไปจะได้รับทุกข์มากแลฯ

ผู้ที่ตกอายุในปีนี้ ท่านให้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์เสีย จึงจะบรรเทาโทษ คือให้ปล่อยเต่า 1 ตัว นก 1 ตัว ปลา 11 ตัว หอย 11 ตัว หาเทียน 1 เล่มยาวเท่าตัวจุดบูชาพระ หาไม้ค้ำตันศรี (ตันโพธิ์) ยาว 1 วา 1 เล่ม ให้อธิษฐานปล่อยสัตว์เหล่านี้แล้วรดน้ำมนต์เสียเถิด เคราะห์ร้ายจะค่อยคลายเบาบางลงจะสุขสบายดีขึ้น ผู้ตกในช่องราศีนี้ ท่านว่าเหมือนหนึ่ง **“เจ้าชนกลสงสาภาไปค้า สำเภอบ้างแตกล่มจมในกลางทะเลวันนั้นแลฯ”**



2

งู

หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง “งู” เสวยพระพุทธรูปดี ชื่อว่า “หินเสมา” ในปีนี้มีเกณฑ์ชะตาโชคร้ายมาก จะได้แก้วแหวนเงินทองของใช้ ได้สัตว์ 2 เท้า 4 เท้า จะทำเรือกสวนไร่นาจะได้เครื่องอุปโภคบริโภค จากทางทิศตะวันตกและตะวันออก ท่านจะได้รับความสุขสบายตามฐานะของตน ผู้ชายลักษณะดำอ้วนรูปราหูจะนำโชคร้ายมาให้ อย่าเอาของสีเทาสีหม่นมาไว้ในบ้าน จะยุ่งยากเดือดร้อน อย่างทำประตูบ้านประตูเรือน อย่าจุดจอมปลวก อย่ากินเนื้องู อย่าขึ้นต้นไม้ อย่าไปที่คนตายโหง ระวังเมียจะนอกใจมีชู้ ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเพราะได้เอาของสีลายมาจากทิศตะวันออกมาไว้ในเรือน ถ้ามีให้เอาออกจากเรือนเสียจึงจะดี

3

หนู

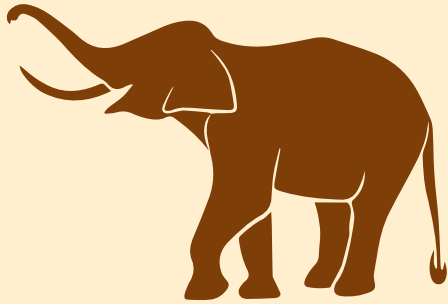
หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง “หนู” เสวยราหูชื่อว่า “คนเถียงกัน” ปีนี้อายุของท่านตกในเคราะห์ร้ายมาก ระวังไฟจักไหม้ ระวังโจร ขโมยจะลักข่วของ มักเกิดถ้อยความกับผู้อื่นที่มีอายุมียศศักดิ์สูงกว่าตน หรือพ่อแม่ครูอาจารย์ของตน ศัตรูมีทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ห้ามเดินทางไปทิศตะวันออกเฉียงใต้ จะเกิดความร้อนใจเจ็บไข้ได้ป่วย ห้ามไปทั้งสองทิศนั้น จะมีคนด่าว่านลักษณะรูปราหูมาจากทั้งสองทิศนั้น จะมาหาห้ามคบ ห้ามเชื่อ มักเกิดความร้อนใจหาโทษใส่ตน และอย่างเดินทางในยามค่ำคืน เลือดจะตก สัตว์ร้ายจะกัดจะทำร้ายตน ในปีนี้มักเสียเงินทองค้าขายมักขาดทุน ทำการสิ่งใดไม่ค่อยได้ผล จะหาผลภักก็มักอับจนขึ้นแค้น อย่าต่อถ้อยความกับคนอื่น อย่ารับของดำ ของเหลืองมาไว้ในบ้านเรือน มักเป็นผีเป็นตุ่ม เจ็บคอ เลือดตกยางออก อย่าเล่นมีดพร้าอาวุธ อย่าเล่นน้ำ อย่าขึ้นต้นไม้ อย่าขึ้นที่สูง ระวังผู้ขายผิดคำชื้อ ๆ มีเคราะห์ลามหรือคนหน้าลายลักษณะสวยมบางจะให้โทษ ระวังเมียจะนอกใจมีชู้ อาจถูกชู้ฟ้องร้ายฆ่าเราก็ได้แลฯ

ถ้าจะให้หายเคราะห์หายโทษ และให้มีโชคลาภสักการะอยู่เย็นเป็นสุข ท่านให้ซื้อไก่เอานกที่เขาขังไว้ 1 ตัว ปลา 12 ตัว หอย 12 ตัว มาอธิษฐานปล่อยเสียเถิด แล้วทำเทียนยาวเท่าตัว 1 เล่ม จุดบูชาพระเสียบ แต่ให้เกรงระวังผู้หญิงจะให้โทษ ผู้ชายลักษณะขาวอ้วนจะให้โทษอย่าได้คบ และให้หาดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาพระทางทิศตะวันตกหรือตะวันออก และรดน้ำมนต์เสีย ท่านจะได้รับโชคลาภสักการะตามปรารถนา จะได้รับความสุขสบายผู้ตกในช่องราศีนี้ได้เมื่อ “ทำกุศลสาสน์พอพุทธางกูรได้รับอภิเษกกับนางประภาสุวรรณ มันจะได้หมั้นหรือแต่งงานปีนี้แลฯ”



ถ้าจะให้บรรเทาโทษร้ายกลายเป็นดี หรือให้เบาบางลงก็อย่าตืออย่าฆ่าหนู ให้ทำพิธีอธิษฐานปล่อยสัตว์ต่างๆ ดังนี้ ให้ปล่อยปลาหม่อ 7 ตัว กบ 12 ตัว เขียด 12 ตัว ให้อธิษฐานปล่อยในแม่น้ำใหญ่เสียและให้แต่งดาหาดอกไม้ 12 ดอก เทียน 12 เล่ม ธูป 12 เล่ม ลูกไม้ส้มหวานอย่างละ 12 ลูก พร้อมทั้งข้าวสุกอาหารคาวหวาน ไปทำบุญถวายพระทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ หรือตะวันออกเฉียงใต้ ขอท่านอุทิศกุศลถึงเทวดาพระเคราะห์ราหู แล้วทำพิธีปล่อยสัตว์ รดน้ำมนต์เสียเถิด โทษร้ายจะกลายเป็นดีขึ้นแล ผู้ตกในราศีนี้ได้ปางเมื่อ “พระเทวทัตต์ถูกแผ่นดินสรุป ในกาลครั้งนั้นแลฯ”





4

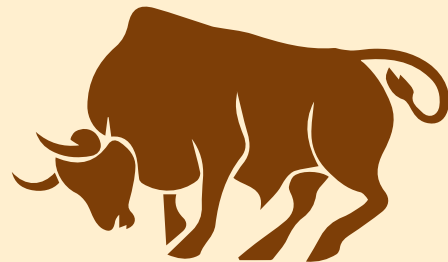
ช้าง

หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง “ช้าง” เสวยในพระศุภร์
ชื่อว่า “แพฆวางท่า” ปีนี้ให้ระวังอย่าได้รับของฝาก จะมีโทษก็เพราะ
ข้าวของผู้อื่น มักเกิดถ้อยความขุนนางผู้ใหญ่มักให้โทษตน
การเจ็บไข้ได้ป่วยมักไม่ค่อยมี ในปีนี้จะมีส่วนดี ๆ อยู่มาก จะได้โชคลาภ
ข้าวของสมบัติ เรือสวนไร่นาทั้งของมั่นคงและของเคลื่อนที่ได้
เป็นอันมาก จะได้รับความสุขสบายตามฐานะของตน โชคลาภ
ข้าวของเงินทองจะได้มาจากทิศเหนือ ทิศใต้ จะมีคนนำเอา
เพชรพลอยแก้วที่มีค่าสูงมาขายให้ในราคาถูก จงรับซื้อเอาไว้เถิด
จะได้กำไรงาม ในปีนี้มีเกณฑ์ว่าจะได้พบเนื้อคู่หรือได้แต่งงาน หรือ
จะได้ลูกที่ดีถ้าจะแสวงหาโชคลาภก็จงแสวงหาทางทิศเหนือทิศใต้เถิด
จะได้ตามประสงค์ ปีนี้ห้ามรับของดำของลายเข้าไว้ในบ้าน
จะเกิดโทษแลฯ

ถ้าให้หมดเคราะห์หมดโศกและสมปรารถนา ให้ทำพิธี
ปล่อยหนูเผือก 1 ตัว ปลาฝา (ตะพาน้ำ) 1 ตัว ปลาขาว 12 ตัว
ปล่อยไปทางทิศใต้ อธิษฐานให้ดีเถิด และให้ทำพิธีบูชาด้วยเทียน
เท่าตัว 1 เล่ม มีเงินทอง มีรูปเทียนดอกไม้สีขาวเหลือง
ข้าวปลาอาหาร ไปถวายพระทางทิศเหนือทิศใต้ เสียเถิดจะได้รับ
ความสุขสบายมีโชคลาภมากนักแล ผู้ตกในราศีนี้ได้ปางเมื่อ
“นางเมขลามารับเอาเจ้าชนกออกจากทะเล แล้วนำขึ้นพระนคร
ได้รับอภิเษก วันนั้นแลฯ”

5

วัว



หญิง-ชาย ผู้ใดตกในช่อง “วัว” เสวยพระอาทิตย์
ชื่อว่า “คนตัดต้นไม้” ในราศีปีนี้ให้ตั้งใจพยายามเข้าหาพระเจ้า
พระสงฆ์ ทำจิตใจให้เป็นบุญกุศล เยือกเย็นมีศีลธรรม ถ้าใจบาป
มักต้องโทษภัยถึงตาย อย่ากินเนื้อวัว เนื้อช้าง เนื้อเสือ อย่าขึ้นต้นไม้
ระวังอุบัติเหตุทางรถทางเรือ อย่าตัดฟันต้นไม้ใหญ่ในดงใหญ่
ระวังมักเจ็บตีเจ็บมือ สัตว์ตัวมีพิษจะกัดต่อย ให้ระวังคำพูดมักเกิด
ถ้อยความ ห้ามไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันตกเฉียงใต้
ห้ามคบคนลักษณะหน้าอ คอสั้น อยู่รับคนเข้าบ้าน จะเสียทรัพย์สิน
เงินทอง เสียลูกเมีย มักจะได้เดินทางไกล เจ็บป่วยจะรักษายาก
ญาติพี่น้องบริวารจะทำให้ทุกข์ร้อนใจ มีข้าวของผี ของร้าย
ของผิดศีลธรรม อยู่ในบ้านให้น้ำออกเสียอย่าเก็บไว้จะเกิดโทษแลฯ

ถ้าจะให้เคราะห์ร้ายผ่อนคลายเป็นดีขึ้น ให้ทำพิธี
สะเดาะเคราะห์เสีย คือให้ทำพิธีอธิษฐานปล่อยนก 1 ตัว
ปลาขาว 6 ตัว หอยเท่าอายุปล่อยในแม่น้ำใหญ่ และหาไม้ค้ำ
ต้นศรี (ต้นโพธิ์) 1 เล่มยาว 1 วา ขนทรายตักนำไปใส่วง
วัดวาอารามเสีย แล้วให้จัดข้าวปลาอาหารเท่าอายุของตนไป
ทำบุญถวายวัดทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือหรือตะวันตกเฉียงใต้
อุทิศกุศลให้เทวดาอยู่ทิศเสียเถิด ท่านจะอยู่ร่มเย็นสุขสบายดีขึ้น
จะได้รับโชคนักแลฯ



6 รุ่ง (เหยี่ยว)

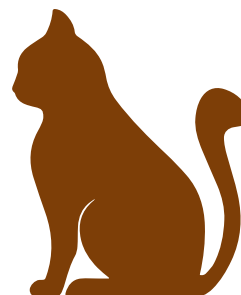
หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง “**รุ่ง**” เสวยพระจันทร์ชื่อว่า “**สวนดอกไม้**” ในราศีปีนี้ท่านายว่าจะได้ชมรสกลิ่นดอกไม้ คือจะได้พบคู่ครองงานรักที่ตนประสงค์จะได้หมั้นหรือแต่งงาน หรือจะได้บุตรผู้ดีมีบุญ จะได้รับความสำราญชื่นบานจิตใจ แม้คิดลงทุนค้าขายก็จะได้รับผลกำไรงามมากและจะมีโชคลาภลอยด้วย ปีนี้จะมีความอุดมสมบูรณ์พูนสุข จะได้ทรัพย์สินเงินทอง ได้เครื่องบริโภคอุปโภค ได้สัตว์ 4 เท้า 2 เท้า จะได้ข้าทาสนบวกร ได้รับยศศักดิ์ถ้าเป็นพระสงฆ์ เป็นข้าราชการก็จะเลื่อนชั้นได้รับยศฐานบรรดาศักดิ์ โชคลาภนั้นมักจะได้จากทิศตะวันตกตะวันออกจะได้มากด้วย และได้ข่าวของจากสองทิศนี้ด้วย ถ้าเป็นชายจะได้เมียหญิงจะได้ผัว จะชนะศัตรู จะได้ลาภจากทางไกล ห้ามกินเนื้อสัตว์ต่างๆ และอย่าฆ่านกด้วย อย่ารับเอาของลายมาไว้ในบ้าน อย่าคบคนหัวเป็นจอกแหลม ตากลมๆ หรีๆ มักจะให้โทษ และให้ระวังปากตนให้มาก ให้มันอยู่ในศีลสัตย์ ท่านจะสุขสบายอุดมด้วยโชคลาภชื่อเสียงมากแลฯ



ถ้าจะให้โชคลาภมาก ท่านให้ทำพิธีทำบุญคือให้อธิษฐานปล่อยไก่ขาว 2 ตัว ปลาขาว 2 ตัว ปล่อยหอยเต้าอายุทำบุญตักบาตรอุทิศกุศลให้พระจันทร์เทวดาเสียเถิดท่านได้รับโชคลาภตามประสงค์ ผู้ใดตกราศีนี้ ได้ปางเมื่อ “**หน่อโพธิสัตว์ได้รับทรัพย์มรดกเป็นอันมากจากตระกูลจนได้เป็นมหาเศรษฐีวันนั้นแลฯ**”

7 แมว

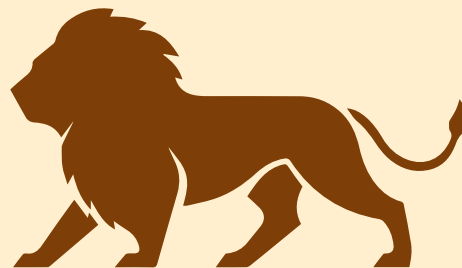
หญิง-ชาย ผู้ใดตกอายุในช่อง “**แมว**” เสวยพระอังคารชื่อว่า “**คนถือหน้าไม้ยิงนก**” ในปีนี้จะมีโชคลาภบ้าง แต่ทุกขลาภต้องทำจริง ๆ จึงจะได้ ถึงได้ก็ไม่มาก ต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยมากจิตใจมักร้อนรนตกใจ มักเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นโรคตา จะได้วิวาทบาดหมางเป็นปากเสียงถ้อยความ มีเรื่องทำให้ยุ่งใจ เลือดตกยางออก เป็นคดีความมักสู้เขาไม่ได้ การลงทุนค้าขายก็มักขาดทุนหรือได้กำไรน้อย ปีนี้อย่าซื้อแก้วแหวน อย่ารับของเหลือทิ้งไว้ในบ้าน และของสีด้าสีเทา จะเปิดความร้อนใจเสียทรัพย์ ให้ระวังศัตรูคนลักษณะผิวดำตาเหลือก หรือคนขาวแดงตาแดง จมูกสั้น อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันตกเฉียงเหนือ จะก่อเรื่องยุ่งยากห้ามคบหาอย่าทำร้ายแมวและระวังอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ต่างๆ ถ้ากินมักเจ็บป่วยระวังของจะหายแลฯ



ถ้าจะบรรเทาโทษ ให้อธิษฐานปล่อยนก 1 ตัว กบ 2 ตัว ปลาตุก 1 ตัว อธิษฐานสระหัวใส่ในสัตว์แล้วปล่อยเถิดแล้วทำเทียน 1 เล่ม ยาวเท่าตัวจุบุษบาพระ แล้วจัดอาหารถวายพระ 1 สำรับ อุทิศบุญให้พระอังคารเทวดา ไปถวายพระทางทิศตะวันตกเฉียงใต้หรือตะวันตกเฉียงเหนือเถิด ท่านจะอยู่สุขสบายหายจากเคราะห์โชคลาภดีขึ้น ผู้ที่ตกราศีนี้ได้ปางเมื่อ “**ทรพีวิวาทกับพ่อแล้วฆ่าพ่อตาย วันนั้นแลฯ**”



8 สิงห์



หญิง-ชาย ผู้ใดอายุตกในช่อง “สิงห์” เสวยพระพุทธรูปชื่อว่า “คนถือธงเงิน” ในราศีปีนี้ จะมีความสมบูรณ์พูนสุข จะได้ลาภสักการะอันใหญ่จากขุนนาง ลาภผลจะได้มากจากทิศทั้ง 4 การทำมาค้าขายจะได้ผลกำไรงาม โรคภัยไข้เจ็บไม่เบียดเบียน อยู่สุขสบายดี จะได้ยศศักดิ์ ได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ถ้าเป็นสมณะจะได้ลาภผลสังฆะทานมาก จะมีโชคปากโชคลาภมาจากทางทิศใต้เป็นส่วนมาก จะติดต่อค้าขายหรือติดต่อการงาน ก็ควรแสวงหาในทิศนั้นเถิด จะเกิดผลตามประสงค์แต่อย่ารีบของด่ามาไว้ในบ้าน อย่าทำร้ายสุนัข จะเจ็บป่วย คัตรอยู่ทางทิศเหนือ คนผู้ใหญ่ร่างใหญ่ท้องใหญ่ หน้าบากจะให้โทษอย่าคบหา และเร่งระวังอย่ายุ่งกับลูกเมียของผู้อื่นจะยุ่งยากเดือดร้อนและจะเสียข้าวของแลฯ

ถ้าจะให้บรรเทาโทษและให้มีโชคลาภมาก ให้ทำพิธีอธิษฐานปล่อยนก 1 ตัว ปล่อยปลา 12 ตัว หอย 12 ตัว แล้วทำพิธีรดน้ำมนต์เสียเถิด ท่านจะได้ลาภอันพึงพอใจและให้ทำตุ๊กตงายวเท่าตัว 1 ตัว ไปถวายบูชาพระและแต่งดาอาหารบิณฑบาตไปทำบุญถวายพระทางทิศใต้ทิศเหนือ อุทิศกุศลให้พระพุทธรูปเทวดาเสียเถิด ท่านจะได้รับความสุขได้โชคลาภตามปรารถนาแลผู้ตกในราศีนี้ได้ปางเมื่อ “นายพรานได้รับรางวัลแก้วแหวนมหาสมบัติจากพระราชาเป็นอันมากวันนั้นแลฯ”

จบโหราตัวเสวยอายุเท่านี้

ขอขอบคุณภาพจาก :

ป๊อฉายล้านนา : http://www.chiangmaithaigoodshub.com/store/product/view/Canvas_Drawing_Frame_man_northern_thailand_W7.5_xH15.5-23281389-th.html,

รูปป๊อชัยตร : <https://www.sanook.com/horoscope/79553/>, <http://www.sitethai.com>, <https://www.partiharn.com/contents/23530>

สืบสานงานศิลป ผ้าขอล้านนา

การแต่งกายเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละพื้นที่ สำหรับในเขตภาคเหนือหรือดินแดนล้านนาในอดีต มีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ เช่น ไทยวน ไทลื้อ ไทจีน ไทใหญ่ เป็นต้น ปัจจุบันการแต่งกายแบบพื้นเมืองและแหล่งท่องเที่ยวในล้านนาได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าล้านนาอย่างเช่นเมืองเชียงใหม่มีภูมิประเทศที่สวยงามและอุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีอัตลักษณ์และประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนานถึง 700 กว่าปี ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรืออัตลักษณ์ในการแต่งกายแบบล้านนาโบราณ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมล้านนาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประวัติศาสตร์ภาพยนตร์หรือละคร มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งของผู้ชมในการแต่งกายเลียนแบบตามรอยละคร ตามที่ปรากฏในฉากละครต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ละครเรื่อง **รากนครา เพลิงพรางเทียน** หรือละคร **กลิ่นกาสะลอง** เป็นต้น การใช้ละครเป็นสื่อเชื่อมโยงไปยังเอกลักษณ์ของการแต่งกายและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากนัก จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ การแต่งกายแบบล้านนาให้มีการรับรู้และเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ



เครื่องแต่งกายล้วนมาจากละครดัง (รากนครา, เพ็ญพรางเทียน, กลิ่นกาสะลอง)

“รากนครา”



รากนครา เรื่องราวของ เจ้าสุวงค์ แห่งเมืองเชียงพระคำ เกิดตกหลุมรัก เจ้ามั่นเมืองหญิงสาวผู้ยึดมั่นรักแผ่นดินและแน่วแน่ในอุดมการณ์ของบรรพบุรุษ ที่ต้องการให้เชียงเงินได้เป็นเอกราชจากสยาม ซึ่งมีน้องสาวต่างแม่คือ เจ้ามิ่งหล้า หญิงสาวผู้เอาแต่ใจและอิจฉาริษยาที่พี่สาวมีชายหนุ่มมาตกหลุมรัก จนเกิดเป็นรักสามเส้า ไศกนาฏกรรมทางความรักจึงอุบัติขึ้น โดยมีแผ่นดินเกิดเป็นเดิมพัน

นำแสดงโดย ณฐพร เตมีรักษ์, ปริญ สุภารัตน์, นิษฐา จิรยั่งยืน, ชัยพล จูเลี่ยน พูพาร์ต



แตัว ณฐพร ใบบกเจ้าแม่เมืองแห่งเชียงเงิน
สวมใส่เสื้อเสื้อกาบคำ และ ผ้าซิ่นไหมคำ

ชุดแต่งงานของ “เจ้าแม่เมือง” หรือ “เสื้อกาบคำ” เป็นเสื้อที่ใช้ในราชสำนัก เจ้าฟ้ารัตนาน ได้รับพระราชทานมาจาก ราชสำนักคองบองแห่งเมืองมณฑลเย่ ในภาษาพม่าเรียกว่า “ดูหยิ่นต้อ” ใช้ผ้า ตาดทอง หรือผ้ายกเนื้อละเอียดตัดเย็บ กั้นขอบด้วยกำมะหยี่ตามด้วยเส้นลวด หรือหวายเป็นประดับด้วยดินทอง แล่ง เลื่อมทองคำ ทำเป็นรูปกระดิ่ง ขนาดเล็ก และรัตนชาติหลากชนิด แต่สำหรับสตรีในชุดดั้งเดิมสวมเสื้อกาบคำ คู่กับผ้าทะเลน (ผ้าลุนตยาอะเซะ แบบผ้าหน้า ชายยาวลากพื้น) แต่เมื่อถูกนำมาใช้ภายใน ราชสำนักฉาน ก็ปรับมานุ่งกับผ้าซิ่นไหมคำปิง (ผ้าซิ่นไหมคำแบบไม่มีลายปักบัวคว่ำบัวหงาย) ทอด้วยไหมทองฝรั่งเศส ต่อเชิงแพรสีฟ้า อมเขียว ปักประดับเลื่อมเงินและดินทอง โบราณ



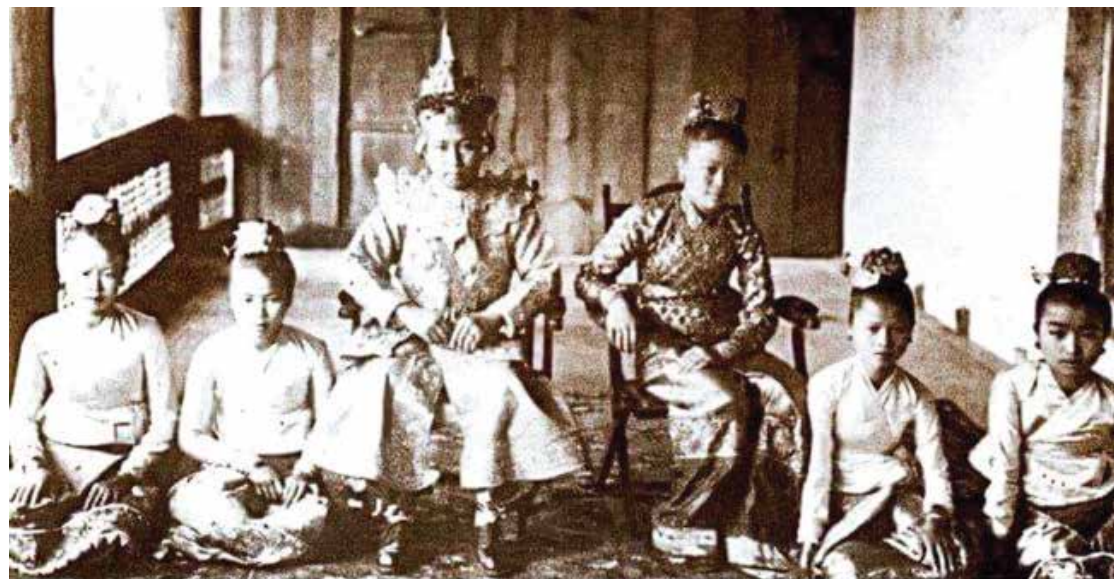
“เจ้าศุวงศ์ เจ้าแม่เมือง และเหล่านางกำนัล”
ในละครเรื่อง “รากนครา” จำลองจากภาพถ่ายโบราณ
เจ้านางแว่นทิพย์ และเจ้านางสุคันธาแห่งเมืองเชียงตุง
ค้นคว้าข้อมูลและวางแผนการตัดเย็บร่วม 3 เดือน ลงมือ
ผลิตอีก 3 เดือน

บุรุษสวมคู่กับมงกุฎ ที่เรียกว่า “มะโก๊ก” ประดับ
สร้อยสังวาลย์แบบพม่า เรียกว่า “ซาละแห่ว”





พิธีแต่งงานระหว่างเจ้าอินทนนท์ ณ เชียงใหม่ และเจ้านางสุคันธา ณ เชียงตุง
นับเป็นพิธีแต่งงานยิ่งใหญ่ที่สุดของยุคนั้น เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์อันดีระหว่างสองเมือง



ภาพเปรียบเทียบระหว่างภาพเก่า

(บน) พิธีแต่งงาน
เจ้าขุนสำแห่งเมืองลือจอก
และเจ้านางแว่นแก้วแห่งเชียงตุง

(ล่าง)
พิธีแต่งงานเจ้าศุขวงศ์
แห่งเชียงพระคำและเจ้าแมนเมือง
แห่งเชียงเงิน



“เจ้ามิ่งหล้า” รับบทโดย “มิวนิษฐา” ได้สวมเสื้อปิดไหมสีเขียวคู่กับผ้าขึ้นไหมคำแบบทอยาวไปตลอดทั้งผืนไม่ต่อเชิง ผ้าขึ้นไหมคำแบบนี้ นับเป็นแบบพิเศษที่พบไม่มากนัก ด้วยความที่ทอจากเส้นไหมคำตลอดตัวถึงตีนขึ้นเช่นนี้ มีปริมาณไหมคำมากกว่าขึ้นไหมคำทั่วไป จึงเข้าใจว่าทอขึ้นสำหรับเจ้านางที่มีตำแหน่งสูง

“เจ้าแม่เมือง” รับบทโดย แด้ว อนุสรณ์ เจ้านางแม่เมืองสวมเสื้อปิดไหมสีครีม คู่กับผ้าขึ้นไหมคำที่ทอในโครงสร้างแบบมาตรฐานของขึ้นไทลื้อ คือ เป็นลายริ้วขวางลำตัวแบบริ้วไม่สม่ำเสมอ สอดสลับด้วยไหมคำระยิบระยับ ต่อเชิงแพรสีเขียวประดับเลื่อมและเม็ดเงินดุนลายรูปวงกลม “หมากดาวเงิน” ชาวไทลื้อเรียกขึ้นลักษณะนี้ว่า “ขึ้นตา” หรือจะเรียกว่า “ขึ้นตาลื้อ” ก็ได้เมื่อทอด้วยไหมคำ ก็เรียกว่า “ขึ้นตาลื้อไหมคำ”

ผ้าขึ้นไหมคำของเจ้ามิ่งหล้าและแม่เมืองทำขึ้นใหม่จากต้นแบบผ้าโบราณทรงคุณค่าสองผืนคือ **ขึ้นไหมคำของเจ้าทิพวรรณ** ณ เชียงตุง จาณาครแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ และ**ขึ้นไหมคำ** จากพิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ ทำให้ใกล้เคียงของโบราณมากที่สุด ทอด้วยไหมคำฝรั่งเศส ประดับอัญมณีทับทิมกับไพลิน และหมากดาวเงินแท้ชุบคำ



สำหรับเมืองเชียงพระคำได้นำวัฒนธรรมของผ้านานเข้ามาใช้ และเป็นผ้านานที่ยังไม่เคยปรากฏในละครเรื่องไหนมาก่อน โดยเด่นๆ จะเป็นขึ้นมัดกานของกลุ่มไทลื้อที่นาน เลยนำนส่วนนี้มาปกติเป็นผ้าขึ้นพื้นบ้านแทบจะสูญหายไปแล้ว นำกลับมาทอขึ้นมาใหม่ มีอิทธิพลของวัฒนธรรมไทลื้อ อิทธิพลของวัฒนธรรมไทยลาว เข้ามาผสมผสานทำให้ชุดของเมืองเชียงพระคำมีความหลากหลายด้วย



ผ้าซิ่นมัดก่าน เป็นผ้าซิ่นแบบดั้งเดิมของชาวไทลื้อ อ.ปัว จ.น่าน นิยมทอเส้นยืนเป็นฝ้าย เส้นพุ่งเป็นไหม สอดสลับเส้นไหมเงินหรือไหมทอง นิยมทอสีม่วง/น้ำเงิน/แดง ผ้าผืนนี้ทอและออกแบบสำหรับใช้ในละครเรื่อง “รากนครา” โดยทอตามโครงสร้างผ้าซิ่นม่าน แต่ใช้ลวดลายมัดก่านแบบเมืองปัว

เครื่องแต่งกายเมืองมณฑล ดังปรากฏในละคร

พิกัดของเมืองมณฑล จะอยู่ในโซนของวัฒนธรรมพม่า จึงหยิบยืมรูปแบบการแต่งกายและการใช้ผ้า เอกลักษณะเด่นก็คือ ผ้าลุนตยา ซึ่งเป็นผ้าชนิดหนึ่งของพม่า เรียกว่า ผ้าทอร้อยกระสวย และทอเป็นลายคลื่น ในเรื่องนี้จะเห็นว่าเรามีการใช้ ผ้าลุนตยา ทั้งผ้าเก่าบางผืนก็เป็นร้อยปี สีสนของตัวเสื้อผ้าเมืองมณฑลก็ค่อนข้างที่จะจัดจ้าน



“เพลงพราหมณ์”



ละครไทยที่สร้างจากนิยายชั้นดี ใช้ฉากหลังเป็นเมืองเหนือบอกเล่าเรื่องราว
โศกนาฏกรรมความรักในอดีตของ “เทียนคำ” สาวน้อยผู้ใฝ่ขอพรสิทธิ์ที่ตกหลุมพรางความรัก
ให้กับ “เจ้าน้อยเทวฤทธิ์” สามีสุดหวังของ “เจ้าวงเดือน” เป็นเหตุให้เธอถูกฆ่าตายพร้อมกับ
คำสาบานว่าจะกลับมาสะสางความแค้นให้ได้

แสดงนำโดย พงศกร เมตตาริกานนท์ , ณัฐธินิศา ดังวัธนาวณิชย์ , ณัฐฐชาช์ บุญประชม



ณิชา ณัฐชณิชา ในบท “กลิ้ง”
จากละครเพลิงพรายเทียน
ในชุดฟ้อนบนเสลี่ยงงานไหว้สาพญาบังราย
ณ วังประตูท่าแพ
นุ่งผ้าชิ้นคำเคิบ เมืองน่านพื้นสวย



ฉากฟ้อนบูชาพระธาตุศรีจอมทอง ในเครื่องแต่งกาย
ล้านนาโบราณ นุ่งผ้าชิ้นตีนจกแบบเชียงแสนโบราณ ตัวขึ้น
ไหมมัดก่านลายโคมสลับลายฟองสมุทร ทอสลับขีดไหมคำ
ทอขึ้นตามต้นแบบผ้าโบราณอายุมากกว่า 150 ปี จาก อ.ฮอด
จ.เชียงใหม่ ฟันฟูขึ้นใหม่ โดยร้านวสินผ้าทอไท สะท้อนความ
เจริญรุ่งเรืองทางสุนทรียภาพของสังคมล้านนายุคนั้น สังคม
พหุวัฒนธรรมที่ยอมรับสินค้าดีมีราคาจากต่างแดน



เครื่องแต่งกายชุดอสังการของ “เจ้าวงศ์เดือน”
แรงบันดาลใจจากเจ้าหญิงและชนชั้นสูงแห่งรัฐฉานและพม่า

โดยเฉพาะฉากที่ย้อนกลับไปในโลกอดีตแห่งดินแดนล้านนาสมัยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ ซึ่งชุดที่ได้รับ การกล่าวถึงมากที่สุดเห็นจะเป็นชุดของ “เจ้าวงศ์เดือน” เจ้านางแห่งเมืองเชียงจัน ผู้ต้องมาใช้ชีวิตที่คุ้มเจ้าเวียง สวรรคินในฐานะเจ้านางคนใหม่

ตามบทละคร “เจ้าวงศ์เดือน” เป็นเจ้านางที่มาจากเมืองเชียงจัน ทางผู้กำกับฯ ต้องการให้ลุคของเธอแตกต่างจากวัฒนธรรมในเชียงใหม่ จึงนำรูปแบบการแต่งกายของเมืองใกล้เคียงกับล้านนาในสมัยก่อนอย่างเมืองฉานหรือพม่ามาเป็นต้นแบบ

หญิงชนชั้นสูงของพม่า และ “โยเกิร์ต นิจจุฑาฯ” ในบทบาทเจ้าวงศ์เดือน



ผ้าที่ใช้สำหรับชุดนี้เป็นผ้าเก่าอายุกว่า 100 ปี ใช้ผ้าทอโบราณของพม่า เรียกว่า “ลุนตยา อะเซะ” สมัยก่อนใช้ได้เฉพาะชนชั้นสูงของพม่าเท่านั้น โดยใช้เทคนิคการทอแบบ “เกาะลวง” ให้เป็นลายคลื่นผสมลายดอกไม้เพื่อความอ่อนช้อย แฝงความหวานและงดงามแบบฉบับสาวพม่า

วิธีนุ่งผ้าลุนตยาต้องนุ่งให้เป็นหางปลา ปล่อยชายผ้าถุงยาวลากพื้น เรียกว่า “ทะเมง” ส่วนใครที่สงสัยว่าทำไมเจ้าวงศ์เดือนมักใส่ผ้าถุงยาวลากพื้น นั่นเป็นเพราะลุนตยาอะเซะสงวนสำหรับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ โดยชนชั้นสูงของพม่ามักอยู่แต่ในคุ้มในวัง ไม่ค่อยได้เหยียบพื้นดินสกปรก จึงนิยมนุ่งผ้าให้ชายยาวลากพื้น





ชุดเปิดตัวเจ้าวงเดือน ชุดนี้การแต่งกายเป็นแบบฉานเช่นเดียวกัน ผ้าที่นุ่งเป็นผ้าเก่าประมาณ 50-80 ปี ปักด้วยดิ้นเงินทั้งผืน และใช้การปักมือทั้งหมด แพตเทิร์นเสื้อเป็นแบบโบราณ หรือเสื้อไม่มีไหล่ เพราะช่วงไหล่จะต่อตรงไปกับแขน ส่วนช่วงตัวรัดแนบสนิท และนุ่งผ้าให้ชายผ้ายาวระพัน เป็นการโชว์ว่าเป็นชนชั้นสูงจริง ๆ เพราะสามัญชนจะไม่สามารถนุ่งผ้ายาวลากพื้นได้ ด้วยการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน การทำมาหากินของชาวบ้านจะทำให้ผ้านุ่งสกปรกได้



เจ้าวงเดือนรำฟ้อนเทียนถวายพระธาตุศรีจอมทอง ขยายจากมาจากชุดประจำวันของเจ้าวงเดือน ชุดนี้ยังคงได้รับแรงบันดาลใจจากเจ้าหญิงในเมืองฉานและพม่าเช่นกัน ต้นแบบมาจากชุดทรงเครื่องใหญ่ของชนชั้นสูง ขณะที่ศีรษะประดับดอกกล้วยไม้สีขาวมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ โดยวิธีแซมดอกไม้ไม่ให้ปักได้ไปกับผมให้ยาวห้อยลงมา ดีไซน์ให้มีความอลังการมากขึ้น โดยใช้ผ้าปักเลื่อมและดิ้นเงินดิ้นทอง ส่วนผ้าสไบปักด้วยเลื่อมเงินเลื่อมทองและดิ้นเงินดิ้นทอง เวลาที่โดนแสงเทียนหรือแสงไฟจะระยิบระยับงดงามมาก



ชุดพิธีกินแขกแต่งงานแบบล้านนา

พิธีกินแขกแต่งงานแบบล้านนา ได้แรงบันดาลใจจาก “เจ้าอุบลวรรณ” และ “เจ้าทิพเกษร” แห่งเมืองเชียงใหม่ โดยจะสวมเสื้อแขนกระบอก ตัดจากผ้ายกทอง นุ่งผ้าขึ้นตีนจกสอดไหมคำตลอดผืน ห่มสไบแพรสีแดงสด ทับด้วยสไบปักไหมทองแบบล้านนา โดยปักเป็นลายตัวเชิง

“ผ้าขึ้นตีนจก” ทอสอดด้วยเส้นไหมทองไปตลอดทั้งผืน ใช้วิธีการทอที่เรียกว่า “การจก” ซึ่งทำยากมาก เพราะต้องค่อยๆ สอดเส้นไหมทองเข้าไปในผืนผ้า แล้วให้ลายนูนออกมา เพื่อให้ดูมีความระยิบระยับ แวววาว สวยงาม ผืนนี้ใช้เวลาทอไม่ต่ำกว่า 5-6 เดือน ราคาสูงถึงหลักแสน อีกทั้งจากนี้คุณตี วสิน อุ่นจะนำ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ยังได้มอบปันทองคำแท่งซึ่งเป็นของเก่าที่เขาสะสมมาเป็นเวลานานให้สาวโยเกิร์ตผู้รับบทเจ้าวงเดือนประดับศีรษะเข้าฉากด้วย



“เจ้าทิพเกษร”



“เจ้าอุบลวรรณ”

“กลิ่นกาสะลอง”



กลิ่นกาสะลอง ละครแนวโศกนาฏกรรมความรักข้ามภพข้ามชาติ จากหลังเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2467 ในช่วงปลายรัชกาลที่ 6 อีกทั้งมีการการแต่งกายแบบผ้าไทย ของชาวเหนือที่สวยงามตั้งแต่หัวจรดเท้า
แสดงนำโดย ญาญ่า อุรัสยา เสปอร์บันด์ และ เจมส์ มาร์



ญาน่า อูร์สยา ในบทกาสะลอง

จากละครกลิ้งกาสะลอง สวมเครื่องแต่งกายแบบสตรีชาวแม่แจ่ม ในฉากแต่งงาน สวมเสื้อหม้อฮ่อม ห่มผ้าสไบหรือผ้าสะห่วยแล้ง นุ่งผ้าซิ่นตีนจกแม่แจ่มแบบเชียงแสนโบราณ ทอตามต้นแบบผ้าซิ่นผืนสำคัญ พบที่บ้านทองฝาย อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ มีอายุมากกว่า 150 ปี ทอพื้นฟูขึ้นใหม่โดย ร้านวลินผ้าทอไท



ผ้าซิ่นลุนตยาต่อตีนจกใหม่คำ ผ้าผืนงาม ในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนาและสยาม เจ้าดารารัศมี พระราชชายาในรัชกาลที่ 5 เจ้าหญิงแห่งเมืองเชียงใหม่ ทรงคิดประดิษฐ์นำผ้าลุนตยาอะเซะผ้าซิ่นสูงของผู้ตีชาวพม่า มาต่อกับตีนจกใหม่คำแบบเจ้านายราชวงศ์ทิพย์จักรแห่งล้านนา เพื่อใช้สวมใส่ในราชสำนักฝายใน สำหรับเป็นชุดออกงานสำคัญ

สะท้อนความเจริญรุ่งเรืองทางสุนทรียภาพของสังคมล้านนายุคนั้น ...สังคมพหุวัฒนธรรมที่ยอมรับสินค้าดีมีราคาจากต่างแดน ไม่ว่าจะเป็นเสื้อจากยุโรป แฟชั่นทรงผมจากญี่ปุ่น ผ้าซิ่นจากพม่า แล้วนำทั้งหมดมาปรับใช้อย่างงดงามลงตัว



ซิ่นตา หรือ ซิ่นต่อตีนต่อเอว ผ้าซิ่นแบบดั้งเดิมของล้านนา สำหรับใส่ในชีวิตประจำวัน ตัวซิ่นเป็นผ้าไหมเนื้อดี ทอริ้วลายขวางหลากสี ต่อหัวซิ่นและตีนซิ่นด้วยฝ้ายทอมือย้อมมะเกลือ สีนํ้าตาลเข้ม



“แต่งตัวล้าสมัยจนเกินหน้าแม่หญิงอื่น” จากประโยคนั้นไม่ต้องสืบว่านายหมอกฤษฎ์หมายถึง ช้องปิบ ในกลั่นกาสะลอง”

ผู้กำกับการแสดง สันต์ ศรีแก้วหล่อ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเสื้อผ้าของกาสะลองและช้องปิบ ผ่านทางรายการเปิดกองวิวก 3 ว่า “ได้มีการริเริ่มและคุยกับทางคอสตูม เนื่องจากช้องปิบเป็นลูกรักของพ่อ มีความเป็นแพชั่นกว่ากาสะลอง เพราะฉะนั้นเนื้อผ้าเลยถูกทำให้มีสีสันฉูดฉาด มีรูปแบบของตะวันตก ของฝรั่งเข้ามาเยอะหน่อย มันเลยต่างกันออกไป ส่วนกาสะลองก็จะบ้านๆ เป็นชาวบ้านๆ และองค์รวมทั้งหมดมันคือเรื่องของชาวบ้าน เสื้อผ้าเลยจะไม่หวือหวา ไม่วิจิตรอะไรมากนัก มันก็จะแพชั่นเท่าที่ลูกสาวก้านั้นจะเป็นได้ ส่วนการแต่งหน้าทำผมก็ออกแบบให้ธรรมชาติมากขึ้น”



ต่อมาในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 ผู้หญิงสามัญชนชาวเชียงใหม่ ได้ปรับรูปแบบเสื้อลูกไม้ให้มีความหรูหราแบบตะวันตก เป็นเสื้อคอกลม ชายเสื้อเสมอเอว แขนยาวเสมอข้อศอก การประดับตกแต่งด้วยลูกไม้เพียงเล็กน้อยตามชายเสื้อ ทำผมแบบใหม่ ทรง “อี่ปุ่น” และแต่งผมด้วยการผูกริบบิ้น ทั้งยังนิยมถือผ้าเช็ดหน้าสีขาวแบบฝรั่ง เครื่องประดับแบบจารีตค่อยคลายความนิยมลงจากลานหูลเปลี่ยนเป็นต่างหูประดับเพชรเม็ดเล็ก ๆ สวมจี้ห้อยคอ หรือสร้อยข้อมือเส้นบาง ๆ เข็มขัดเงิน เป็นของใหม่ที่เข้ามาพร้อม ๆ กับพ่อค้าและช่างชาวจีน

เครื่องแต่งกายล้านนา สมัยรัชกาลที่ 6 ในยุคที่เมืองเชียงใหม่ ยังเป็นมณฑลพายัพสตรีแต่งกายด้วยเสื้อลูกไม้อิทธิพลตะวันตก นุ่งผ้าขึ้นตีนจกไหมเงินไหมคำเกล้าผมทรง “อี่ปุ่น” และคาดแพรสะพาย สะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี



การแต่งกายของชาวเชียงใหม่ในช่วงรัชกาลที่ 5-6 (มณฑลพายัพ) ผู้หญิงสามัญชนชาวเชียงใหม่ในช่วงแรกของยุคนี้ยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับการแต่งกายตามแบบจารีต กล่าวคือนิยมใช้ผืนยาว รวบไว้เป็นมวยเหนือท้ายทอย บางครั้งมีการ “อ้วซ้อง” คือการสอด “ซ้อง” หรือเส้นผมปลอมเพิ่มเข้าไปกับผมจริง เพื่อให้เป็นมวยขนาดใหญ่ นุ่งขึ้นตาหรือขึ้นตีนจกตามฐานะของตน นอกจากนี้ความนิยมในการสวมเสื้อมีมากขึ้น แบบเสื้อที่นิยมใส่กันแรก ๆ จะเป็นเสื้อแขนกระบอกรัดรูปพอดีตัว เข้าใจว่ารูปแบบเสื้อดังกล่าว ได้รับอิทธิพลมาจากแฟชั่นอังกฤษสมัยวิกตอเรียน และคงเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งมาขายจากอินเดียหรือพม่า ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอโรงงานจากประเทศอังกฤษ

ทั้งนี้เสื้อผู้หญิงอีกแบบหนึ่งนำรูปแบบมาจากเสื้อกุยเฮงของจีน นิยมตัดเป็นเสื้อคอกลมผ่าหน้า ชายเสื้อสั้นประมาณเอว แขนเสื้อกว้างขึ้นกว่าเดิม มักเป็นแขนยาวหรือแขนสามส่วน ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายโรงงานเนื้อบาง บางครั้งก็มีผ้าไหม ผ้าสาหลู ผ้าป่านด้วย แบบเสื้อดังกล่าวไม่เพียงแต่ชาวล้านนาานิยมเท่านั้น ชาวพม่าหรือกลุ่มชาวไทยในรัฐฉานก็ใช้ด้วย รูปแบบเสื้อคอกลมแขนกว้างนี้ เสื้อชนิดได้รับความนิยมอย่างมาก และต่อมาได้พัฒนาได้เป็นแบบเสื้อพื้นเมืองที่เรารู้จักกันดีในปัจจุบันคือเสื้อหม้อห้อม ในยุคนี้ก็ยังมีคล้ายผ้าแพรสีอ่อน ๆ อยู่เช่นเดิม

สืบสาน/สืบทอดผ้าทอ

สืบทอดมรดกหัตถศิลป์ไทย



“คุณวสิน อุ่นจะนำ” ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายล้านนา ในละครกล่าวว่า “วสินผ้าทอไท ตีใจที่ได้ร่วมเป็นส่วนเล็กๆ ที่ได้ดูแลเครื่องแต่งกายสำหรับจากสำคัญในละคร โดยพยายามนำผ้าทอล้านนามาใช้ ให้ตรงตามยุคสมัยมากที่สุด เพื่อให้ผ้าทอล้านนาได้เป็นที่รู้จักและเป็นการประชาสัมพันธ์ผ้าล้านนาในระดับประเทศ” และได้มีการจัดกิจกรรมเสวนาตามรอยละครเพื่อการอนุรักษ์เครื่องแต่งกายแบบล้านนา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562 ณ อาคารแปซิฟิก จัดโดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักงานมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยได้รับเกียรติจาก คุณวสิน อุ่นจะนำ และ คุณสุทธิพันธ์ เहरา ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าล้านนา เข้าร่วมเสวนาในครั้งนี้ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าว จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายแบบล้านนาโบราณที่สอดคล้องกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมล้านนาที่เปลี่ยนแปลง และอนุรักษ์การแต่งกายแบบล้านนาให้มีการรับรู้และเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ พัฒนารูปแบบในการจัดกิจกรรม/โครงการด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้น่าสนใจและทันสมัยตามยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม :

วสิน อุ่นจะนำ.//(2561).//เครื่องแต่งกายในละคร.//สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562,จาก/<https://bit.ly/2nIXsfo>

ขอขอบคุณภาพจาก :

เครื่องแต่งกายในละครจากคุณวสิน อุ่นจะนำ : <https://bit.ly/2nIXsfo>

ภาพกิจกรรมการเสวนา : http://www.artsandculture.mju.ac.th/wtms_newsDetail.aspx?nID=21645&fbclid=IwAR1OjQsGELVmbRbjx4TJ8DazxvwA4C0ECv8Fe9VRw3q6ezzlJESMBsfD5ok

การทอผ้า : <http://www.lips-mag.com/lifestyle/SACICT-Craftsmanship-for-Cultural-Wealth>



๘๘

พระนักพัฒนาที่พึ่งของคนยากไร้

อาตมาลำบากมาตั้งแต่เกิด อยู่กับความจนบนเส้นทางชีวิตที่เลือกเกิดไม่ได้ แต่ต้องอยู่ให้ได้เพื่อจะได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่เฝ้าลำบากยากจน เราเป็นพระชาวบ้านเฝ้ามาพึ่งเราๆ ต้องช่วย ต้องทำ ทำแบบที่คนเมืองเฝ้าว่า

ไผ่ว่าง้างจ้างเตอะ ไผ่ว่าเซอะก่อจ้างเฝ้า ทำเพื่อรรบ

๙๙

“ตุ๊ขาว” “พระอาจารย์ขาว” “ท่านพระครูขาว” คือชื่อพระครูบัพณทิตรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดลัญจวิวัน (พระนอน ขอนตาลศักดิ์สิทธิ์) ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ) ณ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ก่อสร้างมานับตั้งแต่สมัยครุบาธรรมชัย หรือพระธรรมชัย เขมรตโตอายุกว่า 245 ปี ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2546 ชาวบ้านเรียกกันมาตลอดว่า “วัดขนอนตาล” เนื่องจากมีต้นตาลอายุเก่าแก่อยู่วัดและบริเวณรอบๆ

สามเณรขาวทำพร้าบิตามารดามาตั้งแต่เล็ก ญาติพี่น้องต่างลำบากยากจน ไม่มีแม้แต่เสื้อผ้าจะสวมใส่ ตัดสินใจเข้ามา

บวชเป็นสามเณรอยู่วัดตลอดมา ได้ร่ำเรียนเขียนอ่านตามประสาเด็กบ้านนอก เพราะมีฝีมือดีด่าพิดจากเด็กอื่นๆ จึงถูกเรียกว่า “ขาว” เติบโตขึ้นท่ามกลางวิถีประเพณีชาวบ้านที่ลำบาก วันพระวันโกนถึงจะมีชาวบ้านมาทำบุญที่วัด สามเณรขาวได้แต่มุ่งมันศึกษาธรรมวินัยและการเขียนอ่านมาโดยตลอด ให้ความสนใจเพราะต้องการจะให้ตนพ้นจากความลำบากจึงตั้งใจศึกษาเรียนรู้วิชาจากเจ้าอาวาสและครูบาอาจารย์มากมาย หลากหลาย ทั้งการท่อมเพ็ญซ่อมการเทศนาธรรมด้วยน้ำเสียงและลีลาที่ประทับใจชาวบ้านตลอดมา



ประกอบกับชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีฐานะยากจนมีอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกข้าว ปลูกผัก ส่งผลมาถึงวัดที่ไม่ค่อยมีใครมาทำบุญบ่อยนัก ทุกอย่างจึงขาดแคลนไปหมด สามเณรชาวได้เห็นความลำบากของชาวบ้านไม่ว่าจะเป็นฤดูฝนเกิดน้ำท่วม ถนนและสะพานสัญจรระหว่างหมู่บ้านขาดชำรุด ไม่สามารถสัญจรสะดวก สามเณรชาวจึงออกไปช่วยเหลือซ่อมแซมสะพานบ้าง ช่วยขนของพืชผลการเกษตรบ้าง ถึงฤดูทำนาปลูกข้าวเกี่ยวข้าวก็ต้องเห็นสามเณรชาวออกไปเป็นแรงงานอยู่เสมอ ยามเมื่อมีคนตายไม่มีที่อยู่เพราะน้ำท่วมก็ต้องนำมาฝากไว้ที่วัดจนกว่าน้ำลดถึงจะได้ทำบุญฌาปนกิจ

เหล่านี้ได้อยู่ในใจของสามเณรชาวตลอดมาว่าสักวันหนึ่งถ้ามีโอกาสจะพัฒนาวัดให้มีความเจริญก้าวหน้า มีทุกอย่างพร้อมพรั่งเพื่อตอบแทนช่วยเหลือดูแลชาวบ้านที่เขามาถวายข้าวถวายน้ำทำบุญแก้วัด

เมื่ออายุครบบรรพชาเรียน ปี พ.ศ. 2537 จึงได้บวชเป็นพระและรับใช้เจ้าอาวาสวัดขนอนตาลในการปฏิบัติกิจของสงฆ์อย่างเต็มกำลังตลอดมา จากตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสจนได้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นเจ้าอาวาส เมื่อปี พ.ศ.2539 จนถึงปัจจุบัน



ปัจจุบันวัดพระนอนขอนตาลเป็นที่รู้จักกันดีทั่วประเทศ
ว่าเป็นวัดที่เป็นที่พึ่งของคนยากไร้ ให้การสงเคราะห์ โดยการ
เปิดเผาศพไร้ญาติ และได้บำเพ็ญกุศลตามประเพณี
ทางศาสนา รวมถึงบริการแก่ประชาชนทั่วไปมีศาลาไว้
บริการถึง 4 ศาลา และกำลังก่อสร้างศาลาหลังใหม่อีก
1 หลัง เปิดให้ประชาชนผู้มีจิตศรัทธาทำบุญบริจาคโรงศพ
น้ำมันเผาศพ และเป็นเจ้าภาพงานศพไร้ญาติทุกวันมิได้ขาด
บางวันมีศพมารอเผาปนถึงกว่า 10-20 ศพ บางครั้ง
ขาดแคลนโรงศพต้องนำเอาศพห่อผ้าซ้อนกันไว้ก็มี

กว่า 12 ปีมานี้ วัดพระนอนขอนตาล จึงมีคณะศรัทธา
มาจากทั่วทุกสารทิศ เข้ามาทำบุญบริจาคโรงศพไร้ญาติ โดยมี
เมตตาบารมีของพระอาจารย์ขาว ที่ประจำอำนวยการในด้าน
การจัดพิธี ให้ศีลให้พรอยู่ทุกวันพร้อมทั้งพระสงฆ์และสามเณร
ที่แข่งขันปฏิบัติกิจ แต่ละปีพิธีพระราชทานเพลิงศพอาจารย์ใหญ่
ของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทุกวันนี้ตั้งแต่เช้าจนค่ำมีพิธีทำบุญสืบชะตา และพิธี
สะเดาะเคราะห์บังสุกุลคนเป็นนอนในโรงศพสำหรับผู้ที่
ดวงชะตาตก ประสบเคราะห์กรรม มีความทุกข์ใจทุกข์กาย
การทำบุญไล่ชีวิตโค-กระบือ สร้างอานิสงส์ในการต่อชีวิต
สืบชะตา นอกจากนั้นประชาชนสามารถกราบไหว้ขอพรพระนอน
ปางโปรดอสุรินทราหูพระพุทธรูปเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์ในพระวิหาร
ที่หากได้มากราบไหว้ขอพรแล้วจะหมดทุกข์ หมดโรค หมดโรค
หมดภัย หมดอันตรายใดๆ มีความเฮงๆ รวยๆ ภายในวัด
ต้องได้กราบขอพรพระพิฆเนศที่แกะจากแก่นต้นขนุนอายุกว่า
400 ปี เป็นต้นขนุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก เชื่อกันว่าพระพิฆเนศ
คือเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์เปี่ยมด้วยอำนาจเมตตาบารมี ขจัดปัดเป่า
อุปสรรคและอานวยพรประทานโชคลาภและความสำเร็จ
ไหว้พระพุทธรูปเจ้าหลวงทันใจสวัสดิสิทธิตร์ตัน องค์ใหญ่สีขาว
บริสุทธิ์หน้าตักกว้าง 45 นิ้ว มีมังกรพันอยู่ 2 ข้าง ด้วยเชื่อว่าเป็น
เทพที่ปกป้องรักษาและอานวยพรแก่ศรัทธาสาธุชน



พ.ศ. 2559 ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงดูแลอาณาประชาราษฎร์ มีความสุขมาอย่างยาวนาน ประกอบกับจะได้ร่วมสมโภช เมืองเชียงใหม่ ครบรอบนัก্ষัตร์ 720 ปี พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร จึงจัดโครงการทำบุญจัดซื้อที่ดิน สร้างโรงพยาบาลกว่า 40 ไร่ มอบให้กระทรวงสาธารณสุข สร้างโรงพยาบาลศูนย์โรคมะเร็ง 12 จังหวัดภาคเหนือ

เพื่อพัฒนาศูนย์ความเชี่ยวชาญระดับสูงด้านมะเร็งเขตสุขภาพ ที่ 1 เพื่อบริการผู้ป่วยโรคมะเร็งจากโรงพยาบาลนครพิงค์ มีพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2560 ด้วยงบประมาณ กว่า 142 ล้านบาท นอกจากนั้นพระครูบัณฑิตธรรมมาภรณ์ ยังได้บริจาคที่ดินจำนวน 40 ไร่ ให้กระทรวงการคลัง จัดซื้อ ที่ดินกว่า 111 ไร่ สำหรับเป็นที่จอดรถของแพทย์ พยาบาล ผู้ป่วยและญาติ ล่าสุดคือการสร้างถนนคอนกรีตเป็นระยะทาง ยาวกว่า 1,300 เมตร ใช้เวลาสร้างเพียง 13 วัน ในวงเงิน จำนวน 6,000,000 บาท เพื่ออำนวยความสะดวกในการ เดินทางไปโรงพยาบาลศูนย์โรคมะเร็ง โดยจะมีพิธีเปิด อย่างเป็นทางการในวันที่ 26 ตุลาคม 2562 นี้





พระครูบัณฑิตธรรมาภรณ์ “พระอาจารย์ขาว” ที่พึ่งของผู้อาวุโสรู้ ถือว่าเป็นพระสงฆ์รุ่นใหม่ที่เปี่ยมไปด้วยพรหมวิหาร 4 นั่นคือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา พระผู้มีเมตตาให้การสงเคราะห์แก่ทุกคนทุกชั้นวรรณะโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีแต่มิตรไมตรีต่อผู้คนโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เป็นผู้ให้อยู่ทุกเวลา เมรุเผาศพอันสวยงามที่ตั้งเด่นอยู่ภายในวัดนั้นสำหรับผู้วายชนม์อย่างสมเกียรติทุกคน ทุกศพ ถูกปฏิบัติตามศาสนพิธีเช่นเดียวกันครบถ้วนเหมาะสมในการส่งดวงวิญญาณสู่สวรรค์ ญาติพี่น้องได้บำเพ็ญกุศลภายในศาลาที่สวยงาม เรียบง่าย พรั่งพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกติดแอร์เย็นสบาย

พระครูบัณฑิตธรรมาภรณ์ พระนักพัฒนาแห่งเมืองเชียงใหม่เมืองแห่งวัฒนธรรมที่งดงาม ยังคงมุ่งมั่นเสียสละร่างกายแรงใจทำงานเพื่อประชาชนทุกวัน ด้วยความสมถะเรียบง่าย ไม่ถือตัว สามารถติดต่อเข้าพบท่านได้ตลอด คณะศิษย์ศรัทธาได้พบได้สนทนากับท่านแล้วต่างร่มเย็นเป็นสุขที่ได้มาทำบุญและได้รับเมตตา ได้รับความช่วยเหลือ ถูกยกย่องจากศรัทธาของสังคมให้เป็นหนึ่งในพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าพิธีการล้านนาต่างๆ ได้อย่างมหัศจรรย์ทรงพลังจิต กระทั่งเรื่องที่คณะศิษย์ศรัทธามาขอความช่วยเหลืออื่นๆ ต่างมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าเสมอมา สมกับปณิธานที่ท่านได้กล่าวว่า



๘๘ ชีวิตเกิดมาต้องตายทุกคนไม่มีใครหลีกเลี่ยง เวลางของทุกคนมีเท่ากัน ทุกอย่างได้มาเท่ากันหมด
 ๘๙ เราตามารู้ตัวเองว่าทำอะไร อาตมาจะอยู่กับคนดี อยู่กับผี กับคนทำงานเพื่อแผ่นดิน อยู่กับชาวบ้านกับสังคม
 ๙๐ ใครจะทำบุญสร้างอะไรใหญ่โตสร้างเกิด แต่กับอาตมาแล้วเรื่องสุขภาพ ความเจ็บป่วย การเจ็บ
 ๙๑ การตายนี่คือสุดท้ายคือสิ่งสำคัญของชีวิต ได้บุญชัดเจนเห็นได้ชัดนี้ไม่ต้องรอชาติหน้า
 ๙๒ จะจนจะรวยเอาอะไรติดตัวไปไม่ได้ ตายไปแล้วตกเป็นของคนอื่น อยู่เพื่อทำตนให้เป็นประโยชน์เป็นที่พึ่งของประชาชน
 ๙๓ ทำดีฝากไว้ในแผ่นดินดีกว่า เราต้องคิดดี ต้องทำดี ปล่อยวางไม่ยึดมั่นถือมั่น ใครเป็นลูกศิษย์อาจารย์ยาวต้องรู้จัก
 ๙๔ คำว่า **ให้ และ หื้อเป็นมงคลที่ดีที่ประเสริฐบังเกิดเป็นมรรคผลให้ทุกคนได้สุขใจ** ๙๕

เครื่องเคลือบศิลาดล

มนต์เสน่ห์หัตถ์ล้านนาคุณค่าสู่สากล



ผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบศิลาดล คือความรักและเอาใจใส่ในทุกอารมณ์ของการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมล้านนา
ณ กลุ่มบ้านเรือนไทยล้านนาและล้านนาประยุกต์ที่เก่าแก่สวยงามในอดีตสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน บนเนื้อที่กว่า 10 ไร่
ห้องแสดงสินค้าที่จัดแสดงผลิตภัณฑ์อย่างลงตัวสวยงามหลากหลายชนิด อาทิ ชุดกาแฟ ชุดน้ำชา เขยอกน้ำ แจกัน ชุดอาหาร
ถ้วยจานชามช้อน โคมไฟ และมากมายของตกแต่งบ้านที่มีรูปสัตว์มงคลของภาคเหนือ นั่นคือ **“ช้าง”**
ทุกมุมของเรือนไทยที่เป็นที่ทำการทั้งโรงงานและบ้านพักอาศัยอำเภอดอยสะเก็ดนี้ จึงเต็มไปด้วยสีสันและเรื่องราวน่าสนใจ
ในการเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบชั้นนำทรงคุณค่าคู่เมืองเชียงใหม่ ที่แต่ละวันมีนักท่องเที่ยวและผู้คนแวะเวียนมาเยี่ยมชม
และใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ทุกท่านสามารถชมหรือฝึกทักษะกระบวนการผลิตได้ทุกขั้นตอน



คุณทัศนีย์ ยะจา ผู้เริ่มต้นชีวิตการทำงานจากการเป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ แต่ด้วยใจรักในงานเครื่องเคลือบศิลาดล และงานด้านหัตถศิลป์ล้านนา จึงหันมายึดเป็นอาชีพสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ **“เชียงใหม่เซลาดอน (Chiangmai Celadon)”** เป็นธุรกิจยาวนานกว่า 30 ปี ด้วยแนวความคิดการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบศิลาดลให้เป็นสินค้าของเมืองเชียงใหม่เมืองแห่งวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

วันนี้ได้พัฒนาสู่สากลโดยการใช้ผลิตภัณฑ์ (Product) สถาปัตยกรรม (Place) หลอมรวมกับวิถีคนเมืองเชียงใหม่ (People) นำมาเสริมมูลค่าทางธุรกิจการท่องเที่ยว และปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของวิถีคนรุ่นใหม่ ผลักดันจนกลายเป็นสินค้า GI (Geographical Indication) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ และคุณภาพจากกรรมวิธีเส้นทางปัญญา กระบวนการพิถีพิถัน ซึ่งสินค้าคุณภาพนี้มีแหล่งที่มาเพียงหนึ่งเดียวของเชียงใหม่และภาคเหนือ เสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ศิลาดล และต่อยอดกับการท่องเที่ยวท้องถิ่นและนารายได้มาสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นคือเนื้อดินจากแปลงนาข้าวอินทรีย์ ใช้ไม้เอกพามาเผาจนได้สีเถ้าสำหรับเป็นน้ำยาเคลือบ บวกกับฝีมือและทักษะเชิงช่าง (สล่า) พื้นบ้าน ปั่นด้วยมือไม่ใช่เครื่องจักร ทุกกระบวนการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รูปร่างลักษณะและรูปแบบศิลปะ ใช้จินตนาการวิถีชีวิตท้องถิ่น ดอกไม้ สัตว์ในธรรมชาติ ที่ตกแต่งวาดลงลายลงบนเครื่องเคลือบอย่างสวยงามลงตัว แสดงเอกลักษณ์ประจำถิ่นที่มีเสน่ห์มีชีวิต เหมาะสำหรับเป็นของฝากของที่ระลึก ของใช้บนโต๊ะอาหาร ของตกแต่งบ้านและสำนักงาน เป็นของขวัญที่ทรงคุณค่ามอบในโอกาสต่าง ๆ





เครื่องเคลือบศิลาดล

เครื่องเคลือบดินเผาเชิงใหม่ศิลาดลมีชื่อเสียงมานาน โดยรักษาคุณภาพอย่างต่อเนื่องไว้ตลอดมาในท้องถิ่น และจากธรรมชาติล้วน ๆ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย เป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทเนื้อหินทำขึ้นจากเนื้อดินดำหรือดินผสมกับดินดำ ตกแต่งด้วยการเคลือบขี้เถ้าธรรมชาติสีเขียวมรกต นำไปเผาที่อุณหภูมิสูงในบรรยากาศการสันดาปที่ไม่สมบูรณ์ตามกรรมวิธีโบราณจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่คิดค้นมากกว่า 4-500 ปี สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตลอดมา เมื่อเครื่องเคลือบโดนความร้อนจะทำให้เนื้อดินที่เคลือบมีรอยร้าวในตัวเอง น้ำเคลือบจะทำให้การเคลือบมีความใสใทอนออกมาเป็นสีเขียว สดใส มีมิติน่าหลงใหลเมื่อเคาะดูจะมีเสียงดังกังวาน

ส่วนผสมและกรรมวิธีการผลิตศิลปาดล

เนื้อดิน : คัดสรรเป็นพิเศษจากดินหน้าแปลงนาซึ่งเป็นวัตถุดิบในท้องถิ่น พัฒนาผสมจนได้สูตรเนื้อดินที่มีความลงตัวเป็นเสน่ห์เนื้อดินที่บริสุทธิ์

น้ำยาเคลือบ : สูตรลับคิดค้น และพัฒนามายาวนานเฉพาะของเชียงใหม่ศิลปาดลที่มีเอกลักษณ์

การปั้น : ปั้นขึ้นรูปด้วยฝีมือช่างชาวบ้านในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดศิลปะจากรุ่นสู่รุ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Unique)

การชุบเคลือบ : ชุบเคลือบด้วยมือไม่ใช่เครื่องจักร ทำให้การไหลของน้ำเคลือบเมื่อเผาเสร็จจะมีการไล่โทนสีที่มีมิติน่าหลงใหล

การแกะลาย : แกะด้วยมือช่างชาวบ้านพิถีพิถันบรรจงแกะลงในเนื้อดินด้วยความปราณีต ละเอียดของศิลปะชั้นสูง

การวาดลาย : วาดด้วยฝีมือช่างชาวบ้านที่ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการของวิถีชีวิตแบบล้านนาอย่างวิจิตรบรรจง ละเอียดอ่อนทำให้ผลิตภัณฑ์มีชีวิต

การเผา : เผาด้วยความร้อนสูงจำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรกเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส เผาครั้งที่สองที่อุณหภูมิ 1,200-1,280 องศาเซลเซียส โดยใช้เทคนิคพิเศษทำให้เกิดเป็นสีเขียวไล่คล้ายห่มด้วยหยก ผิวเคลือบมันมีความแวววาวอยู่ในตัว เป็นการเคลือบธรรมชาติไม่ใช่สารเคมีเจือปน ทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย



ความลับของศิลปาดล

รอยร้าวหรือแตกลายงา (Crack) ที่เกิดบนตัวเคลือบเป็นความงดงามแสดงถึงเอกลักษณ์ เกิดจากการหดตัวของเนื้อดินกับน้ำยาเคลือบจากการเผาด้วยความร้อนเมื่อเย็น

ตัวลงจึงเกิดลายงา คือความลับของภูมิปัญญาท้องถิ่นโบราณที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน สมควรอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่เป็นมรดกล้านนาและประเทศไทย



“ข้าวต้มมัดโฮโซ” ข้าวต้มมัดสวย

เสน่ห์ของความอร่อยและความสุข

“เจอคุณทักษิณต้องมีข้าวต้มมัด”

งานอดิเรกที่กลายเป็นรายได้หลักของเชียงใหม่ศิลปินอีกหนึ่งเรื่อง คือ ข้าวต้มมัดสวย หรือที่คนเชียงใหม่ต่างรู้จักดีว่า “ข้าวต้มมัดโฮโซ” และต้องเรียกหาตามานในโอกาสต่างๆ เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2540 คุณแป๊บ ทักษิณ ยะจา ได้ทำให้คนเชียงใหม่และผู้ใหญ่ทั่วประเทศรู้จัก “ข้าวต้มมัดสวย” เริ่มจากการนำไปร่วมทำบุญ และนำไปเป็นของฝากติดไม้ติดมือให้เพื่อน ญาติมิตร และคนรู้จัก การนำข้าวต้มมัดติดมือไปบ่อยๆ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว “เจอคุณทักษิณต้องได้กินข้าวต้มมัด” ข้าวต้มมัดที่นี้จึงมีความอร่อยไม่เหมือนใคร เพราะคัดสรรข้าวเหนียวเขียว ใช้น้ำกะทิคั้นสดๆ ผสมน้ำตาล ใช้กล้วยน้ำว้าสุกพอดีๆ จะมีรสหวาน พิเศษคือใช้ถั่วแดงจากโครงการหลวงเม็ดโตๆ และงาขี้ม่อน (งาที่จะมีผลผลิตแต่ภาคเหนือในช่วงฤดูหนาวเท่านั้น) ส่วนใบตองที่ใช้ห่อต้องเป็นใบตองอ่อนของกล้วยน้ำว้าเท่านั้น ใครได้ชิมจะต้องติดใจและบอกปากต่อปากมีลูกค้าสั่งมาทุกวัน ไม่พอต่อความต้องการของลูกค้าวันหนึ่งๆ 100 กว่ามัด และต้องสั่งล่วงหน้า 3-5 วัน

ทุกวันนี้คุณทักษิณได้แบ่งเวลาจากการดูแลธุรกิจในแต่ละวันมานั่งห่อข้าวต้มมัดด้วยใจรัก จากที่ได้เติบโตในครอบครัวชาวบ้านธรรมดา ที่มีวิถีชีวิตในอดีตผูกพันเรียบง่ายกับการทำบุญเตรียมของไปวัดในกิจกรรมวันพระ วันเข้า-ออกพรรษา งานสงกรานต์ งานบุญต่างๆ จึงเห็นว่าชาวบ้านล้านนา (คนเมือง) มักจะช่วยกันห่อขนมเทียน (ขนมจ็อก) ห่อข้าวต้มมัด โดยนำวัตถุดิบรอบบ้านมาทำอาหาร ห่อขนม ห่อข้าว นั่นคือใบตอง มะพร้าว ดอกกล้วย อ้อย ถั่ว งา รับประทาน ประการสำคัญคือเป็นเรื่องของวัฒนธรรมไทย ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ได้อบรมสั่งสอนกันมาถึงความรักความสามัคคีการสร้างความเป็นชุมชนในครอบครัวและชุมชน โดยการใช้กุศโลบายด้านกระบวนการมีส่วนร่วมให้ลูกหลาน

ที่มาของชื่อ “ข้าวต้มมัดสวย เชียงใหม่ศิลปิน”

“ข้าวต้มมัดสวย” คือ การที่ได้นำข้าวต้มมัดถวายแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อครั้งเสด็จมาทรงงานที่จังหวัดเชียงใหม่หลายปีก่อน พระองค์ท่านเสวยแล้วบอกว่า “เป็นข้าวต้มมัดที่อร่อยที่สุดในโลก” ยังความปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และคุณทักษิณได้รับใส่เกล้าฯ ตั้งแต่นั้นจึงตั้งปณิธานตลอดมาว่าจะนำรายได้จากการขายข้าวต้มมัดสวยใส่กระปุกออมสินไว้ และในทุกสิ้นปีจะนำเงินเหล่านี้ไปทำบุญมาโดยตลอด ต่อไปหากมีเพิ่มมากขึ้นจำนวนหนึ่งอาจนำไปจัดตั้งเป็นกองทุนบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม



ปรับตัวสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม (Culture Tourism) คือการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเส้นทางอำเภอดอยสะเก็ดที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และความพร้อมของสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ การศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของนักเรียนนักศึกษา และเยาวชนได้เที่ยวชมวิถีชุมชน เยี่ยมบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นมัสการพระธาตุดอยสะเก็ด กราบหลวงพ่อดวงดี ชมภูมิปัญญาโบราณ 100 ปี การเรียนรู้การทำเครื่องเคลือบศิลาดล ฝึกทักษะการปั้นดิน การวาดรูปและเขียนลวดลาย การฝึกทักษะการทำอาหารและขนมพื้นเมืองต่างๆ เหล่านี้จัดโปรแกรมตามความต้องการและเวลาของผู้เรียน เช่น ครึ่งวัน 1 วัน 2-3 วัน และมีราคาค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมเป็นรายหัว เป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้วัฒนธรรมแนวใหม่ที่ได้เรียนรู้ ได้สนุก ได้ประโยชน์ มีความเพลิดเพลินและภูมิใจในผลงานของตนเอง ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดเชียงใหม่ และช่วยเสริมสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผู้สูงอายุและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพมีความสำคัญ จะได้มีกิจกรรมได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นใหม่ได้รักษา และสืบทอดความเป็นล้านนาไว้ต่อไป



นิกถึงเชียงใหม่ นิกถึงเชียงใหม่ศิลปิน นิกถึงความอร่อยของข้าวต้มมัดสวยที่อร่อยที่สุดในโลก ได้เรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ความรู้มีความสุข จากสำนักรักบ้านเกิดที่แท้จริงของผู้หญิงล้านนาคนหนึ่ง ผู้สร้างแรงบันดาลใจจากคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดแบบต้นตำรับล้านนาให้มีมูลค่าสู่ความเป็นสากล คือชื่อเสียง ความภาคภูมิใจของเมืองเชียงใหม่ เมืองแห่งวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและสังคมที่มีความสุข



พิธีฟ่อนหอบของเมืองริมปิง : ประวัติศาสตร์ พิธีกรรม และความเปลี่ยนแปลง

เมืองริมปิง หรือ **แม่น้ำปิง** เป็นชื่อของกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำปิงรอบๆ วัดอุปานอก หรือที่รู้จักกันทั่วไปคือ วัดชัยมงคล ซึ่งเป็นวัดของกลุ่มชาติพันธุ์มอญมาแต่ดั้งเดิม เห็นได้จากชื่อวัดอีกชื่อหนึ่ง คือ **“วัดมะเล็ง”** แปลว่า รุ่งอรุณ ต่อมาพระราชชายา دارารัศมีขอพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวัด **“ชัยมงคล”** ดังเช่นปัจจุบัน นอกจากนี้นักกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในแถบนี้ ยังมีความเชื่อต่อกันที่ยึดโยงให้เป็นชุมชน คือความเชื่อเรื่องผี ทั้งความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ และความเชื่อเรื่องเสื้อบ้าน ที่มีพิธีกรรมในการไหว้ในแต่ละปีที่น่าสนใจ จึงได้รวบรวมมากล่าวไว้ เพื่อบันทึกเรื่องราวของชุมชนโบราณในเมืองเชียงใหม่ ที่กำลังจะสูญหายเนื่องจากราคาที่ดินที่สูงขึ้น จึงทำให้คนดั้งเดิมย้ายออกไปอาศัยบริเวณอื่น ชุมชนเมืองริมแม่น้ำปิงจึงต้องเผชิญกับการพัฒนาของเมือง

เมืองริมปิงคือใคร

พบสาชื่อ รายชื่อวัดและนิยายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่ ซึ่งเนื้อหากล่าวถึงรายชื่อวัดที่ได้สำรวจขึ้นตามคำสั่งขององค์การสงฆ์ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เอกสารฉบับดังกล่าวได้กล่าวถึง วัดบุพพานอก ว่าเป็นวัดนิยาย **“มอญ”** ดังข้อความที่ว่า **“วัดบุพพานอก ตั้งอยู่ในแขวงด้าวริมปิง นอกเวียงเชียงใหม่ เจ้าอธิการชื่อคันธวงศ์ นิยายมอญ ยังไม่ได้เป็นอุปชฌายะ รองอธิการชื่อธัญไชย จำนวนพระลูกวัดพรรษานี้มี 2 องค์ พรรษาก่อนมี 3 องค์ เณร 19 คน ขึ้นแก่วัดมหาวัน”** (สมหมาย เปรมจิตต์, 2518 : 9) ผู้เขียนสันนิษฐานว่าบริเวณดังกล่าวอาจเป็นชุมชนมอญดั้งเดิม เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มอญมีบทบาทในราชสำนักเชียงใหม่มาช้านาน ดังเห็นได้จากการเรียกกลุ่มคนดั้งเดิมว่า **“เมงบุตร”**

ศรีศักร วัลลิโภดม วิเคราะห์ว่ากลุ่มเมงบุตรเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่เจริญเป็นพวกแรกในแถบที่ราบเชียงใหม่ มีลักษณะสังคมชนเผ่าแบ่งออกเป็นหลายตระกูล แต่ละตระกูลใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ของตน ชาวเมงตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง จึงพบคำเก่าแก่ในภาษาเมงเรียกแม่น้ำปิงว่า **“แม่ระมิง”** (มาจากคำว่า ระเมญ ในภาษามอญโบราณ และกร่อนมาเหลือ เมญ หรือ เม็ง ในภาษาล้านนา) หรือแม่น้ำเม็ง หมายถึงแม่น้ำที่ชาวเมงอาศัยอยู่ (องค์ บรรจุน, 2553: 79)

ภายหลังเมื่อเมืองเชียงใหม่ร้างไประยะหนึ่ง มีการอพยพชาวมอญเข้ามาในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ชั่วคราวแล้วจึงส่งไปยังกรุงเทพฯ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวถึงการส่งชาวมอญลงไปที่กรุงเทพฯ เมื่อปีพุทธศักราช 2357 ดังข้อความที่ว่า

¹ อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบวกรกน้อย

“อยู่มาถึงศักราช 1176 ตัว ปลี กาบเส็ด เดือน 6 เมงมุตดู พื้นม่านยกอุพพยุ
ครอบครัวเข้ามาเมืองเชียงใหม่ 5000 ครัวเข้าโพ ณ กรุงเทพพระมหานคร แควนมาก
สมเด็จพระเอกราชะมหากระษัตร์เจ้ามีสุภอักษรขึ้นมาถึงสมเด็จพระเจ้าเชียงใหม่ หื้อส่งครัว
เมงลงโพ สมเด็จพระเพนเจ้าแจ้งแต่สุภอักษรแล้ว จึงมีพระราชหื้อเจ้าคำมุนเพนเกล้าเจ้า
นายลูกหลานท้าวพระญา จัดแจงส่งล่องแพไฟก่อน³”

จากข้อมูลดังกล่าวตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2)
ที่กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่อพยพเข้ามาเนื่องจากถูกกดขี่จากพม่า ในปีพุทธศักราช 2358
ชาวมอญที่เข้ามาในช่วงนี้ได้แยกย้ายไปอยู่ที่ต่าง ๆ 17 หมู่บ้าน ซึ่งเรียกเป็นภาษามอญว่า “กวาน”
มีหมู่บ้านหนึ่งชื่อว่า “กวานเจิมฮมาย” ซึ่งแปลได้ว่า “หมู่บ้านเชียงใหม่” (โสภณ นิไชโยค,
2542: 172) ลูกหลานชาวเม็งริมปิงในปัจจุบันอาจเป็นกลุ่มคนที่คงค้างจากการอพยพครั้งนั้น
ที่ผู้เขียนสันนิษฐานโดยใช้รูปแบบพิธีกรรมเป็นหลักฐานสำคัญ เนื่องจากรูปแบบพิธีกรรมพ่อนผี
(การรำผีโรง) ของคนแถบนี้ มีรูปแบบพิธีกรรมใกล้เคียงกับชาวมอญภาคกลางเป็นอย่างมาก
จึงเป็นข้อสันนิษฐานถึงการตั้งชุมชนชาวมอญที่ซ่อนทับไปยังชุมชนมอญดั้งเดิม



๑ หอผีที่ตั้งคู่กับและ การใช้ดนตรีปี่พาทย์พื้นเมืองบรูสลงในพิธีพ่อนหอ

พิธีพ่อนหอของชาวเม็งริมปิง

พิธีพ่อนหอของชาวเม็งริมปิง คือการนับถือ “เสือบ้าน”
หรือหอพอบ้าน ตามความเชื่อของชาวล้านนาทั่วไป ศาลจะตั้ง
อยู่กลางชุมชน มีลักษณะเป็นศาลตั้งเคียงกัน เป็นที่เคารพ
ของชุมชน คนในชุมชนเชื่อว่าเป็นที่สถิตเจ้าพ่อสมพนุช (เชื่อว่า
เป็นพี่) และเจ้าพ่อเหล่าคำ (เชื่อว่าเป็นน้อง) และมีเงื่อนไข
ที่สำคัญ ทุกปีหากประกอบพิธีพ่อนผีเม็งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
จะมาทำพิธีพ่อนหอ ที่หน้าศาล โดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ
คือ “แม่ตั้ง” แม่ตั้งหมายถึงผู้นำในการประกอบพิธีพ่อนผี ถือว่า
มีสถานะพิเศษกว่าคนทั่วไป เป็นผู้ที่ชุมชนให้ความเคารพ
และบางครั้งอาจเป็นร่างทรงด้วย แม่ตั้ง คือผู้อำนวยการ
ประกอบพิธีกรรมพ่อนผี โดยเฉพาะการพ่อนผีเม็งจะมี
ตำแหน่งนี้ หน้าที่คือการเตรียมการประกอบพิธีกรรมให้เรียบร้อย
ตามขั้นตอนแบบแผน และให้คำชี้แนะแก่เจ้าภาพในการประกอบ
พิธีกรรม ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญ อาจเทียบได้กับ “โด่ง” คือ
ผู้นำพิธีกรรมพ่อนผีของชาวมอญภาคกลาง

แม่ตั้งของชุมชนเม็งริมปิง มีหน้าที่ดูแลศาลพอบ้าน
และประกอบพิธีพ่อนหอ เมื่อได้พ่อนผีเม็งจนครบทุกแห่ง

ตามที่เจ้าภาพได้มาบอกไว้ การพ่อนหอจะเป็นกิจกรรมส่งท้าย
เพื่อแสดงความเคารพ พิธีกรรมการพ่อนหอมีความน่าสนใจ
เนื่องจากมีลักษณะคล้ายกับการรำเจ้าพ่อของชาวมอญ
ภาคกลาง เช่น พิธีรำถวายเจ้าพ่อและเจ้าแม่ บ้านเวชะราว
พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ยังไม่พบเห็นพิธีกรรม
ลักษณะดังกล่าวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ความคล้ายคลึง
ของพิธีกรรมอาจเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการสืบเสาะ
ความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญ ในยุค
ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากชุมชนทั้งสองเกิดขึ้นใน รัชสมัย
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2)
เช่นเดียวกัน ที่ผู้เขียนสันนิษฐานเช่นนั้นเนื่องจากระยะเวลา
ที่สอดคล้องกัน และชื่อหมู่บ้าน “กวานเจิมฮมาย”
เป็นภาษามอญที่แปลได้ว่าหมู่บ้านเชียงใหม่ ดังนั้นชุมชน
มอญริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กับชุมชนมอญ
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ น่าจะเป็นกลุ่มคน
ที่อพยพเข้ามาพัวพันกัน โดยสันนิษฐานจากประวัติศาสตร์
ภาษา คือ ชื่อหมู่บ้าน และพิธีกรรมการพ่อนหอตนเอง

³ เขียนตามต้นฉบับซึ่งปริวรรตจากเอกสารโบราณ



๑๑ จัดตั้ง และเครื่องสังเวยใบโพธิ์พ่อนผี

การพ่อนหอยจะเป็นการพ่อนที่เรียกว่า “เก็งผาม” แปลว่าครึ่งปะรำ หมายถึงการทำพิธีเพียงครึ่งวันเท่านั้น พิธีจะเริ่มช่วงบ่าย ผู้ประกอบพิธีจะนำขันตั้ง หรือพานครู แบบล้านนา ที่ประกอบไปด้วยกรวยดอกไม้มากวางพวง พลุ หนอกที่ร้อยเป็นสาย และผ้าขาวผ้าแดง เพื่อเชิญเจ้าพ่อลงมารับเครื่องสังเวย และตั้งเครื่องสังเวยหน้าศาล โดยมีพานบรรจุข้าวตอกดอกไม้รูปเทียน และสำหรับหวานที่ประกอบด้วยผลไม้และขนมหวาน โดยจะใช้ทั้งหมด 7 สำรับ ตั้งเรียงไว้หน้าศาลเพื่อรอประกอบพิธีกรรม

การพ่อนหอยมีพิธีกรรมที่ไม่ซับซ้อนมากนัก จะเริ่มด้วยการบรรเลงปี่พาทย์แบบล้านนา ผู้ประกอบพิธีกรรมจุดธูปเชิญเจ้าพ่อมารับเครื่องสังเวย การสังเวยจะใช้น้ำมะพร้าวรดไปที่เครื่องสังเวยและรอบๆ ถามที่บรรจุเครื่องสังเวย ใช้มือบิดที่ส่วนปลายของกล้วย ทำจนครบทั้ง 7 ถาด เมื่อเจ้าพ่อมาเข้าทรงจะใช้ปดลาดาบแตะไปยังเครื่องสังเวยทั้ง 7 ถาด ระหว่างนั้นจะมีการร่ายรำเพื่อถวาย สลับกับการเข้าทรงเป็นระยะ เมื่อรำเสร็จ 1 ยก จะร่ายดาบแสดงถึงการสิ้นสุดพิธีกรรมในช่วงนั้น ผู้รำจะสวมโสร่งและมีผ้าคล้องคอ



๑๒ ใช้ดาบแตะยังเครื่องสังเวย และการร่ายรำถวาย

ขั้นตอนในช่วงท้ายของพิธีนี้ คือ “การปัด” หมายถึงปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากกายของผู้เข้าร่วมพิธี โดยจะให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมหันหลังให้กับหอยผี และเหยียดเท้าออกไป และร่างทรงเจ้าพ่อจะใช้ดาบ ชูน้ำส้มป่อยลูบไปยังร่างกายของผู้เข้าร่วมพิธีกรรม เมื่อเสร็จแล้วจะนำน้ำส้มป่อยไปรดที่หอยผี เป็นการชำระล้างให้สะอาดในแง่ของพิธีกรรม



การฟ้อนหอยเป็นพิธีกรรมเก่าแก่ ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วคน มีพลังในการยึดโยงคนในชุมชนให้มีกิจกรรมร่วมกัน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องผีเป็นแกนกลางของพิธีกรรม สำหรับคนที่ย้ายไปอาศัยที่อื่น จะกลับเข้ามาร่วมพิธีกรรมในฐานะของ

คนในชุมชน ดังนั้นการฟ้อนหอย คือการสร้างความทรงจำร่วมกันของสังคมเมืองริมปิงผ่านพิธีกรรม โดยมีแม่ตั้งเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม



๑ แม่ตั้ง (นางเพย และนางจรวยพร) และวงปี่พาทย์ในอดีต

จากการสัมภาษณ์พบว่า แม่ตั้งในชุมชนแห่งนี้เท่าที่สามารถนับย้อนไปได้มีจำนวน 4 คน ได้แก่ นางเพย พู่คำ นางจันดี บานนิกุล นางสดไธ หงษ์ทอง และนางจรวยพร ไชยลังกา (แม่ตั้งคนปัจจุบัน) จะเห็นได้พิธีกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนรากเหง้าของชุมชน ทั้งสามารถสืบสาวถึงการตั้งรกรากโดยใช้พิธีกรรม หากปัจจุบันบริเวณชุมชนเมืองริมปิงเป็น “ท่าเลทอง” ดังนั้นการขายที่ดิน และการย้ายออกไปยังที่อื่นทำให้มีคนพื้นถิ่นลดลง และพิธีกรรมไม่ตอบสนองต่อความต้องการชุมชน ดังนั้นผู้เขียนเชื่อว่าพิธีฟ้อนหอยคงจะหายไปอีกไม่นานนัก ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นบันทึกการมีอยู่ของชุมชน “เมืองริมปิง” ในจังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม :

- ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี. 2538. เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
 สุจริตลักษณ์ ศิพดุง. 2542. มอญ : บทบาทด้านสังคม วัฒนธรรม ความเป็นมาและ-ความเป็น เปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์.
 นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
 สรัสวดี อ๋องสกุล. 2551. ประวัติศาสตร์ล้านนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
 สมหมาย เปรมจิตต์. 2518. รายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 สมโชติ อ๋องสกุล. 2546. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อชุมชน (เล่มสาม). เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฝิ่น



ราชินีดอกไม้อาณานิคมผู้มึนพิษร้าย

ฝิ่น (Opium) ในความหมายของคนทั่วไปนั้นหมายถึง ดอกไม้งามมีความเบิกบานหวานชื่น แต่ภายใต้ความเบิกบานหวานชื่นของดอกฝิ่นนั้น กลับซ่อนปริศนาแห่งมรณะไว้อย่างลึกลับ ฝิ่นเปรียบเสมือนเครื่องเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีและการลาจาก



● ภาพถ่ายทางอากาศแสดงพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นเวลากว่า 30 ปี ที่ผู้เขียนได้ร่วมสำรวจฝิ่น (Opium) มาทุก ๆ ปี กับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) โดยสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด ที่ดำเนินการสำรวจพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 จนถึงปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้เห็นการพัฒนารูปแบบของการปลูกฝิ่นไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านพื้นที่ปลูกฝิ่น สายพันธุ์ฝิ่น ผู้เสพฝิ่น การค้าขายร่วมกับความสำคัญที่ฝิ่นอยู่ในวิถีชีวิตของชนเผ่าต่าง ๆ ในอดีต พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังต้องใช้ฝิ่นในการประกอบพิธีกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เพื่อให้ผู้อ่านที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องราวของฝิ่นได้ตระหนักว่า ฝิ่นเป็นพันธุ์พืชที่ก่อกำเนิดมานับพันปี ตั้งแต่ชนทั่วโลกทั้งชาวอาหรับ ชาวจีน ตลอดจนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทยต่างนิยมสูบฝิ่น ฝิ่นเป็นต้นเหตุสำคัญของโลกที่ทำให้เกิดสงครามฝิ่น ระหว่างราชวงศ์จีนกับนักล่าอาณานิคมอังกฤษและฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 1836 และฝิ่นยังคงเป็นหนึ่งในวิถีชีวิตให้ทั้งคุณและโทษอย่างมากมายมาถึงปัจจุบัน ฝิ่นทำให้เกิดเหตุการณ์พลิกประวัติศาสตร์ตลอดจนการล่มสลายของราชวงศ์แมนจู

มารู้จัก **ฝิ่น (Opium)** ดอกไม้มรณะมีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางทำให้สามารถระงับอาการปวดที่รุนแรงได้ เมื่อเสพเข้าไปจะเกิดความรู้สึกเคลิบเคลิ้มคล้ายหลุดลอยออกไปจากโลกแห่งความเป็นจริง มีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางระงับอาการปวดที่รุนแรง มีฤทธิ์ระดับการอาการไอ หายปวดเมื่อย เนื่องจากทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว ส่วนพิษร้ายของฝิ่นก็ทำให้สมองมีน้ำ สติสัมปชัญญะเสื่อมซำและเฉยเมยต่อสิ่งรอบตัว เหม่อลอย ร่างกายซูบผอมซิดตัวเหลือง ม่านตาหรี่มักจะสู้แสงสว่างไม่ได้ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์แปรปรวน ต้องได้เสพติดต่อตลอด หลังเสพสัก 4-10 ชั่วโมงจะมีอาการอยากฝิ่นอีกหากไม่ได้เสพจะทุรนทุรายหงุดหงิด หาวนอน ตัวร้อน คลื่นไส้อาเจียน เรียกอาการขาดฝิ่นนี้ว่า “ลงแดง”



ฝิ่นจึงเสมือนราชินีดอกไม้อีสานงามผู้มีพิชราย ที่ได้เดินทางจากตอนล่างของอาณาจักรเมโสโปเตเมีย ดินแดนระหว่างแม่น้ำสองสาย คือแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส (ปัจจุบันคือดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศอิรัก) ระหว่างสองฝั่งแม่น้ำทั้งสองสายเป็นพื้นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้กลุ่มชนชาติต่างๆ เข้ามาทำมาหากินและสร้างอารยธรรมขึ้น รวมทั้งได้ถ่ายทอดอารยธรรมจากกลุ่มหนึ่งสู่กลุ่มหนึ่ง โดยชนเผ่าซูเมเรียนได้ถ่ายทอดสู่ชาวอัสซีเรียน บาบิโลเนียน ยิว โรมัน และอียิปต์

ชาวซูเมเรียนเรียกฝิ่นว่า **“ฮัลกิล”**
แปลว่า **“พืชแห่งความรื่นรมย์”**
เชื่อกันว่าชนเผ่านี้ได้ถ่ายทอดวิธีการปลูกฝิ่น
และเสพฝิ่นไปอย่างแพร่หลาย

ฝิ่น (Opium) ได้เดินทางจากเปอร์เซียไปยังประเทศจีนโดยนักค้าฝิ่นชาวอาหรับ ซึ่งในประเทศจีนนั้นได้เพาะปลูกฝิ่นและใช้ฝิ่นเป็นสารเสพติดโดยเฉพาะ ได้ใช้ผสมยาสูบเป็นยารักษาโรคมาเลเรียหรือโรคท้องร่วงซึ่งได้ผลดี

สำหรับประเทศไทยนั้น ฝิ่นเดินทางเข้ามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น เมื่อชาวอังกฤษบังคับให้จีนเปิดประเทศเข้าสู่การค้าเสรี คนจีนกว่า 13 ล้านคนติดฝิ่นเศรษฐกิจของจีนถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ จากการที่จีนต้องนำเข้าฝิ่นจำนวนมากมายมหาศาล ในขณะนั้นราชวงศ์ชิงซึ่งปกครองอยู่ก็ตกอยู่ในภาวะล่มสลาย หรือพูดได้ว่าฝิ่นทำให้เสียบ้านเสียเมืองก็ว่าได้

ถ้าไม่พูดถึง “สงครามฝิ่น” ก็เห็นทีจะขาดเรื่องราวไป เรื่องราวของสงครามฝิ่นนั้นเกิดขึ้นในสมัยฮ่องเต้ไต้กวง ได้มีคำสั่งให้ขุนนางชื่อหลินเจอฉี เร่งปราบปรามฝิ่นโดยเร็ว มีการจับกุมพ่อค้าฝิ่นต่าง ๆ และยึดฝิ่นทั้งหลายนำมาเผาทำลาย ในช่วงนั้นได้หลายพันตัน ดังคำที่ว่า “เผาทั้งสามวันสามคืน” เลยทีเดียว การยึดนั้นทำให้พ่อค้าชาวอังกฤษได้สูญเสียฝิ่น และรายได้จากการค้าขายฝิ่นไปอย่างมหาศาล และฝิ่นได้แพร่ระบาดกลายเป็นปัญหาใหญ่ของแผ่นดินจีน ถ้าไม่รีบแก้ไข โดยด่วน ชาวต่างชาติสามารถเข้ายึดครองจีนได้โดยไม่ต้องใช้กำลังแม้แต่หยก เมื่ออังกฤษชนะจีนในสงครามฝิ่นครั้งแรก ทำให้จีนต้องยกฮ่องกงให้กับอังกฤษ หลังจากที่อังกฤษบังคับให้จีนคงการเปิดเส้นทางฝิ่นไว้ ฮ่องกงจึงกลายเป็นจุดหลักสำหรับการส่งฝิ่นสู่อินเดียนต่อไป การนำเข้าฝิ่นกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายจากนั้นจีนก็เริ่มปลูกฝิ่นเองบนพื้นที่มหาศาล

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 เป็นช่วงที่ประเทศจีนและชาวจีนเป็นทาสฝิ่น และได้อพยพเข้ามาค้าขายในประเทศไทยจำนวนมาก จึงทำให้การเสฟฝิ่นแพร่หลายในไทยมากขึ้น พระองค์จึงทรงมีบัญชาให้ปราบปราม

อย่างเข้มงวด พ.ศ. 2382 จึงได้เกิดกลุ่มค้าฝิ่นและช่องสุ่มสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ ขึ้น เรียกว่า “อั้งยี่” กลุ่มนี้ได้สร้างทั้งอิทธิพลและความวุ่นวายในแผ่นดินไทย จนต้องใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามเพื่อรักษาความสงบ แต่การลักลอบค้าและสูบฝิ่นก็ยังไม่หมดไป

ขณะเดียวกันนั้นการปราบปรามฝิ่นของประเทจีนเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ฝิ่นได้กระจายลงมาจากทางภาคใต้ของจีนเข้าสู่พื้นที่เขตภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้มีการลักลอบปลูกฝิ่นกันอย่างกว้างขวางขึ้น ในพื้นที่บริเวณแนวพรมแดนสามประเทศ คือ ไทย ลาว พม่า กลายเป็นแหล่งปลูกฝิ่นที่มีผลผลิตที่ดีที่สุดในโลก สร้างรายได้อย่างมหาศาล เรียกว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” การเพาะปลูกและค้าฝิ่นจึงเฟื่องฟูในรัฐฉานประเทศพม่าโดยการผูกสัมพันธ์กับบรรดาชนเผ่าและผู้นำต่าง ๆ ในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ

ชาวเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีขนบธรรมเนียมมีเอกลักษณ์ และสืบทอดกันมาอย่างยาวนานของแต่ละชนเผ่า เผ่าแต่ละเผ่าจะมีความต่างกันออกไป การปลูกฝิ่นก็เช่นกันมีความแตกต่างในวัตถุประสงค์ของการปลูก เช่นการเลือกพื้นที่ในการปลูกฝิ่น สีของดอกฝิ่น สายพันธุ์ฝิ่น







● การเก็บ “ยางฝิ่น” โดย **มิดกรีดฝิ่น** เป็นมิดเล็กๆ ตรงปลายงอเหมือนเคียวเกี่ยวข้าว แต่ขนาดเล็กกว่า ด้านปลายมิดต้องมีความคม และในขณะกรีดต้องประคองมิดกดกรีดกระเปาะฝิ่น

การซื้อขายฝิ่น ในช่วงที่ผลผลิตฝิ่นออกประมาณ เดือนธันวาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ จะมีพ่อค้าฝิ่นขึ้นไป ในหมู่บ้านบนดอยที่ยึดอาชีพปลูกฝิ่น เพื่อติดต่อซื้อขาย จ่ายเงินกันด้วยวิธีต่างๆ ที่สะดวกของกันและกัน ผู้เขียนเคยพบ การซื้อขายฝิ่นภายในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้เขียนเองได้มีโอกาสไปพักอาศัย จนเกิดความคุ้นเคย และสนิทกัน จึงได้รู้ว่าการซื้อขายฝิ่นในกระท่อมไม้ไผ่ที่มี ประตูปิดมิดชิดดูไม่ประเจิดประเจ้อจนเกินไป มองลอดซีกไม้ เข้าไปจะเห็นคนนอนสูบฝิ่นอยู่อย่างเพลินอารมณ์ เมื่อลูกค้า รายย่อยมาถึงจะเข้าไปเคาะประตูเป็นสัญญาณ พร้อมสอดเงิน เข้าไปในช่องประตู ก็จะได้ฝิ่นห่อใส่กระดาษสาเย็นสวนออกมา

ฝิ่นกับทัวร์ป่า หมู่บ้านชาวเขาในอดีตนั้นมักจะมีธุรกิจ ทัวร์ป่า การเดินป่าโดยมีการพักแรมค้างคืนจัดให้มีการแสดงของ ชนเผ่าให้นักท่องเที่ยวได้ชม พร้อมกับการดื่มกินรอบๆ กองไฟ การจำหน่ายฝิ่นนั้นใครต้องการเสพฝิ่นก็จะมีฝิ่นพร้อมอุปกรณ์เสพ จำหน่ายให้ และจะพากันไปเสพฝิ่นที่กระท่อมพร้อมกับมีคน สาสิต และคนคอยช่วยเหลือกรณีเมื่อมีอาการข้างเคียงด้วย

ส่วนพ่อค้าที่รวบรวมฝิ่นจะนำสินค้าที่ชาวเขาต้องการ มาแลกกับฝิ่น และพวกพ่อค้านี้ก็จะนำฝิ่นไปขายให้กับพ่อค้า รายใหญ่อีกต่อหนึ่ง ฝิ่นจะถูกลำเลียงและขนกันไปสู่แหล่ง ซื้อขายอย่างเข้มงวดโดยใช้ทั้งม้าต่าง ล่อต่าง มีคนคอยคุ้มกัน คาราวานฝิ่นทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ฝิ่นดังกล่าวจะถูกส่งไป ยังโรงงานตามแนวชายแดน เพื่อผลิตเป็นเฮโรอีนซึ่งมีมูลค่า ที่สูงต่อไป

ฝิ่นนับเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตของชนเผ่า

อยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ของชนเผ่าตั้งแต่ฉลองการเกิด งานศพ งานแต่งงาน และเมื่อเจ็บป่วยฝิ่นยังถือเป็นโอสฤทธิพิสัยดังเทวดา รักษาโรคที่สำคัญ การใช้ฝิ่นเป็นการพยายามหาคำตอบกับการมีชีวิตอยู่ การเกิด หรือการดับสลาย ลัทธิ ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม จึงเป็นแรงผลักดันที่สืบทอดเป็นวัฒนธรรมของวิถีชนเผ่าที่ก่อเกิดขึ้นเป็นความผูกพันของจิตใจเพื่อยึดเหนี่ยวให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ และเมื่อถึงวันสิ้นอายุไขแล้ว ความเชื่อนี้ยังส่งผลต่อไปในโลกหลังความตาย

พิธีกรรมการเลี้ยงผีฝิ่น

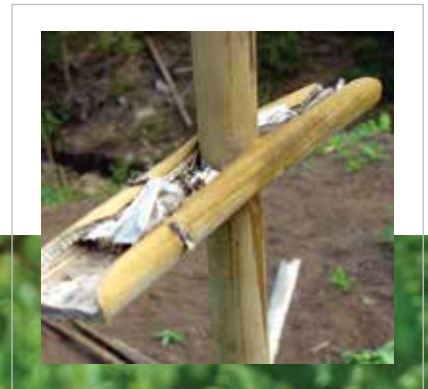
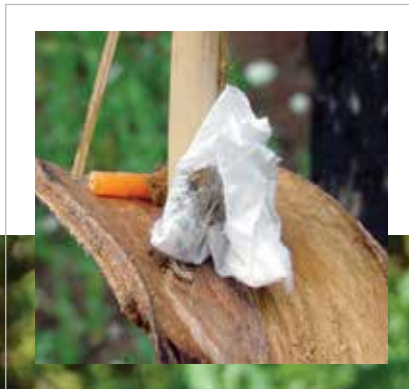
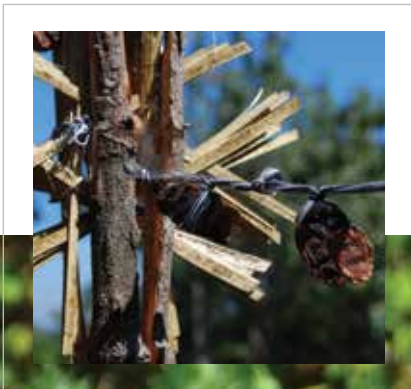
เป็นการเคารพบูชาตอบแทนฟ้าดินน้ำป่าเขา บรรพบุรุษ ผีต่างๆ เทวดา และผู้มีพระคุณ เพื่อให้ลูกหลานปลูกฝิ่นแต่ละปีให้เจริญงอกงามดีมีผลผลิต พิธีกรรมนี้จะกระทำโดยหมอผีประจำหมู่บ้านโดยการหาฤกษ์วันเดือนยามที่เหมาะสมแล้วจะจัดข้าวปลา สุราอาหาร ยาสูบ เครื่องบริวารต่างๆ นำไปทำพิธีในไร่ฝิ่นพร้อมนำไก่เป็นๆ ที่เป็นไก่เลี้ยงเอง ไปเซ่นไหว้บนแคร่ที่ตั้งวางของเซ่นไหว้แล้วจะกล่าวขอพร เสร็จแล้วจะเชือดคอไก่แล้วนำเลือดสดๆ ราดไป

ทั่วๆ พร้อมการสวดคาถาเพื่อเซ่นสังเวยดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ผีและเทวดาอารักษ์ ที่ทำหน้าที่ปกป้องรักษาพื้นที่ไร่ฝิ่นนั้นๆ การเลี้ยงผีฝิ่นจะกระทำทุกครั้งเพราะเชื่อว่าการเลี้ยงผีฝิ่นจะทำให้ผลผลิตดี มีอยู่มิกินมีรายได้เลี้ยงครอบครัวอย่างมีความสุข

ฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวที่มีราคาสูง นำไปแลกเปลี่ยนเงินสดและสินค้าได้ เพราะที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเขาส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชุมชนกลุ่มๆ ที่อยู่บนพื้นที่สูงห่างไกล การคมนาคม การติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยความยากลำบาก ขาดการเข้าถึงด้านสาธารณสุข เมื่อเกิดการเจ็บป่วยทั้งจากโรคภัยและการสู้รบ ชนเผ่าจึงใช้ฝิ่นในการรักษาโรค ระบายความเจ็บปวด พิธีกรรมต่างๆ ชนเผ่าจึงให้ความสำคัญกับการใช้ฝิ่นที่เป็นดังทรัพย์สินสมบัติที่ล้ำค่า

วัฒนธรรมชนเผ่า จะใช้ฝิ่นในการต้อนรับแขกผู้ใหญ่ และแขกคนสำคัญ ถือเป็นการแสดงความเคารพ และการให้เกียรติอย่างสูงส่ง

- ศาล หรือसान สำหรับตั้งเครื่องบวงสรวงสังเวยให้เทวดาอารักษ์ เจ้าที่ เจ้าทุ่ง เจ้าท่า เจ้าป่า เจ้าเขา ผี เจ้ามาสถิต สร้างด้วยไม้ไผ่ มีทั้งแบบตั้งเสาเดี่ยวหรือสี่เสา วางสิ่งของที่ทำพิธี เช่น หมากพลู บุหรี่ เครื่องประกอบพิธีกรรมอื่นๆ



- ต้าหลว หรือต้าหลวคาเงียว ใช้ในพิธีกรรมสืบทอดมาเป็นสิ่งป้องกันความชั่วร้าย



ฝิ่น (Opium) จึงอยู่ในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้เกิดทั้งความสุขความยินดีและความเสียใจ
หลายครั้งยังพบว่าเมื่อบางรายประสบปัญหาชีวิตและไม่สามารถแก้ปัญหาได้
ก็จะกินฝิ่นเพื่อฆ่าตัวตายก็มี ฝิ่นจึงเป็นมนต์เสน่ห์ที่ลึกลับแห่งอำนาจ ผลประโยชน์
การทรยศหักหลัง หยาดน้ำตา ความทุกข์ทรมาน ความตาย และปัญหาที่ซับซ้อน
ของสังคมมนุษยชาติตลอดมานับร้อยนับพันปี



ตัวเชลว พิธีกรรมความเชื่อ สืบจากตำนาน

สังคมล้านนาเป็นสังคมที่มีการล่าสัตว์และการเพาะปลูกเป็นหลัก
ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีตำนานหลายตำนาน
กล่าวถึง**ความสัมพันธ์ของคนล้านนากับธรรมชาติ**

ไม่ว่าจะเป็นตำนานสิงหนวัติ ตำนานเจ้าขุนตี่ ตำนานปู่เจ้าลางจก
ล้วนแต่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ยุคนั้นกับการเพาะปลูก และการพึ่งพาธรรมชาติ

คนล้านนามีระบบการเกษตรหลายรูปแบบ ได้แก่ระบบเกษตรบนพื้นที่สูง หรือนาขั้นบันได ซึ่งนาแบบนี้ใช้ในกลุ่มไตดอยหรือไตล่อย และพวกข้า ว่า ที่มีระบบเหมืองฝายที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก รวมถึงระบบข้าวไร่หรือนาจ่อมซึ่งนิยมในกลุ่มของลัวะและกะเหรี่ยง ส่วนนาลุ่มนั้น มีทั้งนาลุ่ม (นาโฮ้ง) และนาดอน (นาบน) แต่มีระบบเหมืองฝายซึ่งมีแกฝายเป็นผู้ดูแล และปันส่วนน้ำเรียกว่า **“ระบบแบ่งตางน้ำเข้านา”** ซึ่งนาแต่ละไร่จะมีการกำหนดรู้น้ำเข้านาไม่เท่ากัน และการกั้นน้ำ ห้ามกลั่นหมัด ลำเหมือง โดยต้องใช้ไม้สานตะกั้นน้ำเท่านั้น เรียกว่า **“ตางนา”** หรือเรียกง่ายๆ ว่า **“ฝายเหมืองง่า”**

ซึ่งระบบเหมืองฝายนี้ได้ปรากฏอยู่ในม้งรายศาสตร์มันมีข้อกำหนดในการแบ่งน้ำ และการดูแลพื้นที่นา รวมถึงผลประโยชน์อันจะได้รับของแกเหมืองสาย รวมถึงคณะทำงานผู้ดูแลเหมืองฝายประจำตำบลหรือหมู่บ้าน ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการจัดการน้ำที่ชาญฉลาดของคนล้านนาในยุคสมัยนี้นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมอีกมากมายเกี่ยวกับการทำนา

เรามักจะสงสัยกันอยู่เสมอว่าไม้ที่สานเรียกว่า ตางเหลือนี้เกี่ยวข้องกับอย่างไรกับการหว่านกล้า และปลูกนา ในช่วงฤดูเพาะปลูก ซึ่งตรงกับเดือน 9 เหนือ ถึงเดือน 10 เหนือ ก่อนเข้าพรรษาเล็กน้อย

อาณาจักรล้านนา ถูกสถาปนาขึ้น โดยพญามังรายซึ่งมีความหมายตรงตามภาษาว่า มีเขตปกครองสิบแสนนาหรือล้านนา ซึ่งแบ่งการปกครองเป็นพันทาต่างๆ เช่น พันทาท่ากาน สิบสองปันนาเชียงรุ่ง หรือที่เขตเชียงรายมีถึง 32 เขต พันทา เช่น พันทายวงดินเวียง พันทาพุลูเอ พันทายางถุก เป็นต้น ซึ่งพญาพันทาเหล่านี้จะมีเครื่องยศด้วย เช่น ดาบหุ้มเงิน หุ้มทอง กุบละแอะและอุปเมียง พื้นที่ล้านนาเป็นที่ราบลุ่มหุบเขา แอ่งที่ราบลุ่ม เชียงราย เชียงแสน แอ่งที่ราบลุ่มเชียงใหม่ลำพูนลำปาง อันมีแม่น้ำสายหลักๆ เช่น แม่น้ำกก แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง เป็นต้น คนล้านนา จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะผูกพันกับธรรมชาติ ป่าเขา และแม่น้ำสายหลักๆ เพื่อใช้ในการเกษตรเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

กฎหมายมังรายศาสตร์นั้น ได้ระบุหน้าที่ของแกเหมืองฝาย (หัวหน้าชลประทานพื้นบ้าน) ระบบการปันส่วนระบบน้ำ หรือเรียกว่าระบบตางนารวมถึงกฎระเบียบในการทำนา ผลประโยชน์และการเสียภาษีนา (ส่วย) แก่หัวหน้าเหมืองฝาย

และนาเช่า (นาผ่า) โดยมีกำหนดการแบ่งข้าวที่ชัดเจน อันเป็นผลประโยชน์ของรัฐทั้งสิ้น ยกเว้นการเก็บภาษีเฉพาะนาของวัดต้องส่งข้าวเข้าวัด ซึ่งนาเหล่านี้เจ้านายที่เป็นผู้ถวายไว้ค้ำชูพุทธศาสนา อาจด้วยเหตุนี้ผลประโยชน์ดังกล่าว จึงไม่มีใครต้องการผลประโยชน์ของวัด เพราะพื้นฐานคนล้านนาล้ำใช้ของกลั่นนำไปกับศานนนั้นเอง (ประเสริฐ ณ นคร. 2514)

เมื่อที่นา ผลผลิตจากนา เป็นผลประโยชน์ของรัฐรัฐจำต้องออกกฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับนาไว้ให้คนทั่วไปได้ศึกษาโดยเฉพาะพระภิกษุ สามเณร ดังนั้นทุกคนเมื่อบวชเรียนแล้วในยุคจาริตจำเป็นที่จะต้องเรียนกฎหมายม้งรายศาสตร์ด้วยเมื่อศึกษาเลาเพศมา ชาวบ้านจึงมักขออรรถให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในสังคม เช่น จำบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน แก่ฝายหรือหัวหน้าเหมืองฝาย เพราะคนเหล่านี้ย่อมได้ศึกษากฎหมายเบื้องต้นพร้อมคุณธรรมจากคำสอนในพุทธศาสนามาไม่มากก็น้อย อันอาจเป็นกุศโลบายใช้แก้ข้อขัดแย้งในชุมชนได้เล็ก ๆ น้อยๆ แต่ในกฎหมายยังระบุโทษการเอารัดเอาเปรียบ ของพวกขุนนาง และบทลงโทษต่อการเบียดเบียนชาวนาอย่างรุนแรงเพื่อไม่ให้ขุนนางที่ไม่ดีหาประโยชน์จากชาวนาจนมากเกินไปหรือขอยกเว้นการเก็บภาษีนา หลังจากบุกเบิกไว้สามปีอีกด้วยเพื่อให้ชาวไพร่มีกำลังใจในการบุกเบิกเผาป่าเพื่อทำนามากขึ้น

ด้วยเหตุนี้รัฐจึงมีความพยายามขยายที่นาให้มากขึ้นจึงเรียกระบบปกครองดังกล่าวว่า **“ระบบพันนา”** แทนการนับจำนวนคน เช่น พันนาท่ากาน สิบสองปันนาเชียงรุ่ง เป็นต้น ในทางวัฒนธรรมการเกษตรเกิดการบริหรน้ำอย่างมีระบบเรียกว่าระบบเหมืองฝาย ทำให้แกปัญหาแล้งได้ระดับหนึ่งลดปัญหาการแย่งน้ำของชาวนารวมถึงการใส่ใจในงานของสาธารณะ การลงแรงช่วยงานส่วนรวม พร้อมบทลงโทษหากไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรมส่วนรวมด้วย เมื่อที่นาและผลผลิตสำคัญมากกับรัฐ รัฐจึงพยายามเอาใจใส่ต่อการให้ขวัญและกำลังใจแก่ชาวนา ทั้งการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของรัฐ ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เช่น พิธีแรกนาซึ่งกษัตริย์จะต้องจัดทุกปี หรือมอบหมายให้ตัวแทนพระองค์มาเป็นประธานในพิธี รวมถึงการบูชาอารักษ์เมือง เช่น การบูชาเสาอิทธิพลในเมืองเชียงใหม่ การบูชาผืนนาในเชียงราย เป็นต้น

ทั้งหมดมักจัดก่อนเข้าฤดูการเพาะปลูกเสมอ คือประมาณตั้งแต่เดือนแปดเหนือถึงเดือนเก้า หรือเดือนห้าได้ก่อนเข้าพรรษานั้นเอง เพื่อส่งสัญญาณว่าควรเตรียมเครื่องมือทำการเพาะปลูก เตรียมคองนาเพื่อการเพาะปลูก ซ่อมแซมยุงข้าว ดูแลคราดไถให้พร้อมใช้งาน เตรียมวัวควายเพื่อทำนา

ตำนานเจ้าขุนตึง

ตำนานบรรพชนไทยมีชื่อ “ขุนตึง” หรือ “ขุนตึง” ต้นตำนานเรื่องหนึ่งที่หน้าสนใจและสะท้อนถึงสังคมไทย ในก่อนยุคประวัติศาสตร์ล้านนา ทั้งสังคมยุคนั้นเน้นหัวหน้าเผ่า อันมีความสามารถในการด้านการเพาะปลูก และล่าสัตว์เป็นหลัก โดยผู้นำหรือขุนต้องชำนาญเรื่องดังกล่าวจึงจะได้ถูกยกให้เป็น หัวหน้าชุมชนหรือเมืองในรัฐที่ราบหุบเขานั้น

ตำนานกล่าวว่า มีบุตรขุนตึงชอบล่าสัตว์ วันหนึ่งได้ไป ถ่ายบัสสาวะลงในแอ่งหิน ขณะนั้นนางผีเสื้อป่าชื่อว่า นางแอ่งไคร้ ซึ่งมักแปลงกายเป็นนางลิงหัวน้ำ ลงจากยอดไม้ ไปตีหมกแล้วนางจึงทอขึ้นมานางจึงสงสัยว่านางไม่ได้สมสู่ กับชายใดเหตุใดนางจึงทอ ด้วยอำนาจเวทย์มนต์ นางจึง ทราบว่าขุนตึงเป็นคู่กรรมคู่เวรของนางแต่ชาติปางก่อน จึงบันดาลให้ป่าแห่งนั้นกลายเป็นสถานที่ที่รื่นรมย์สนุกสนาน สัตว์ป่าทั้งหลายก็เผลอให้กลายเป็นคนและเผลอมีปราสาท บนยอดไม้ และใช้ให้กวางทองตัวหนึ่ง ไปหลอกขุนตึงให้มาหา ที่ในบริเวณดังกล่าว ขุนตึงชอบชื่นชมในการล่าสัตว์อยู่แล้ว เมื่อเห็นกวางทองดังกล่าวจึงปลดธนูแล้ววิ่งตามกวางทอง พร้อมกับขุนทหารติดตาม ขุนทหารทั้งหลายต่างคัดค้านว่า กวางทองดังกล่าวอาจจะเป็ผีป่าแปลงกายมาก็ได้ แต่ขุนตึง ก็ไม่ฟังคำทัดทานดังกล่าว ได้ขับม้าวิ่งตามกวางทองเข้าป่าไป ทหารทั้งหลายต่างติดตามไม่ทัน ขุนตึงไปถึงวิมานยอดไม้ ณ ที่นั้นนางแอ่งไคร้แปลงกายเป็นหญิงสวยงามลงมาจาก พิมานต้นไม้รูปร่างนางงดงามชวนให้ลุ่มหลงยิ่งนัก ขุนตึง เมื่อเห็นจึงหลงใหลนางและสมสู่กับนางแอ่งไคร้จนวิมานไม้ ดังกล่าว

นานวันธาตุดินของขุนตึงก็แปรปรวน เพราะถูกเวทย์มนต์ นางแอ่งไคร้ครอบงำจิตใจหัวไม่ขึ้น ลืมวันลืมคืนลืมภาระหน้าที่ ต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบ จนกระทั่งวันหนึ่งนางแอ่งไคร้ทนอยู่ในร่างคนไม่ได้ นางจึงกลับไปสู่ร่างเดิมเพื่อของนางที่จะได้ ห้อยโหนต้นไม้ดังวิสัยสัตว์ นางจึงนำผ้ามาเย็บเป็นมุ้งครอบ

ที่อยู่ขุนตึงไว้ด้วยชายมุ้งทั้ง 4 ด้าน แล้วสั่งว่าพุงนี้ที่ติดอยู่ในมุ้งอย่าได้ออกไปไหน นางจะไปธุระครู่เดียวจะกลับมา แล้วนางจึงแปลงกลายเป็นรูปลิงดังที่เคยชิน ช้างคนรับใช้ ต่างแปลงกายเป็นลิงเป็นผีเสื้อ ละเล่นขึ้นลงตามประสาไปทั่ว ขุนตึงจึงนำมิดของตนกริดชายมุ้งดู เห็นภาพผีเสื้อและสัตว์ ต่างๆ จึงคิดจะกลับไปของบ้านของเมืองดังเดิม

เมื่อนางแอ่งไคร้กลับจากเล่นสนุกสนานแล้ว เห็นรอยมุ้ง ที่แหวกอยู่ จึงรู้ว่าผัวตัวเองได้แอบดูตน นางผีเสื้อจึงนำเอามือกุมท้องแล้วสลักก้อนเนื้อออกมาก้อนหนึ่งจากปาก แล้วนำไปตอตึงท่อนเนื้อยื่นให้ขุนตึงแล้วบอกว่า นี่คือลูกสุ ให้สุนำไปด้วย แล้วรีบหนีใส่กระบอกอ้อไว้หากลูกร้องให้ให้นำนมนี้หยดใส่ปาก หากนมหมดก็แล้วแต่ขุนตึงจะจัดการ

ขุนตึงรับเอาห่อเนื้อและกระบอกไม้้อเข้าสู่เมือง ต่อมาก่อนเนื้อดังกล่าวได้กลายเป็นลูกผู้ชาย ขุนตึงจึงให้ชื่อลูก ว่า “ขุนตึง” ตามชื่อที่ห่อไปไม่ต้องตึงดังกล่าว เด็กเจริญวัยขึ้น และร้องให้ขุนตึงก็นำนมหยดใส่ปากจนนมนั้นหมด ขุนตึง ก็ไม่รู้ว่าทำอะไรจึงนำบุตรไปทิ้งไว้ชายป่า จนกระทั่งนางแก้ว ตัวหนึ่งมาพบเด็กน้อย รู้สึกสงสารนางจึงนำเด็กดังกล่าว ไปเลี้ยงให้โตนมตนเอง ขุนตึงเจริญวัยขึ้นทุกวันโดยไม่รู้จักหน้า พ่อแม่ตนเอง วันหนึ่งระหว่างที่เดินเล่นไปในป่าจนกระทั่งไปถึงถ้ำของนางแอ่งไคร้ นางก็รับรู้ได้ทันทีว่านี่คือลูกชายของตน ต่อมาเมื่อโตขึ้นเป็นหนุ่ม นางจึงนำหม้อแกงบอนหนึ่งบอกว่า หม้อแกงบอนนี้ เมื่อใส่น้ำแล้วยกขึ้นตั้งไฟจะมีแกงทิพย์เกิดขึ้น ใครได้กินแกงทิพย์นี้ก็จะติดใจ แล้วนางก็เอาไม้ขออันหนึ่งให้ลูก แล้วบอกว่าอันนี้เรียกว่าขอ “ขวักขาย” ให้เป็นเมือง จงลากตามหลังลูกไป ไม้ขอเกาะเกี่ยวตรงไหนจงสร้างเมืองตรงนั้น ขุนตึงเมื่อจากแม่มาแล้ว จึงเอาหม้อแกงทิพย์ใส่ในย่าม แล้วเดินลากขอไม้ขวักขายตามหลังไปจนกระทั่งไปถึงสถานที่ แห่งหนึ่ง ขอไม้ได้ไปเกี่ยวกับกอหญ้ารากดินจึงตกลงที่จะสร้าง บ้านเมืองตรงนั้น ให้เป็นบ้านเป็นเมืองตามคำของแม่คือนั่นเอง



พอรุ่งเช้าบริเวณดังกล่าวก็รุ่งเรืองขึ้นมาได้ชื่อว่า เมืองเชียงเรือง คือเมืองเชียงรายปัจจุบัน

ขุนตึงมีหม้อวิเศษพอนำหม้อดังกล่าวใส่น้ำแล้วตั้งไฟ จึงเกิดแก๊สพิษขึ้นหอมหวลไปทั่วสารทิศ พอใครได้กลิ่นก็ตามมา เมื่อได้กินแล้วก็ติดใจจึงมีคนมามากมาย ทุกทิศทุกแห่งมารวมกัน กลายเป็นชาวเมืองเชียงราย บ้านเมืองก็รุ่งเรืองหนาแน่น มากยิ่งขึ้น แต่ละคนต่างกินแก๊สแต่ไม่มีข้าว จึงหักล้างถางพง ทำไร่และปลูกข้าว ต่อมาเมื่อพวกสัตว์ป่าจำพวกหมูป่า เก้ง กวาง ต่างมากัดกินข้าวกล้าเสียหาย ชาวบ้านจึงมาร้องทุกข์ไปถึง ขุนตึง แต่ขุนตึงไม่ยอมให้ทำร้ายสัตว์ต่าง ๆ ชาวบ้านจึงถามว่า จะให้ทำอย่างไร เนื่องจากขุนตึงสืบเชื้อสายมาจากนางแอ่นไคร้ ซึ่งเป็นผีเสื้อป่ามีอำนาจบังคับสัตว์ต่าง ๆ หนึ่งเมื่อพ่อเอาไปทิ้ง ไว้ที่ชายป่าเมื่อยังตอนเยาว์วัย นางแอ่นไคร้เลี้ยงให้อยู่รอด เป็นคนมาได้จึงสำนึกบุญคุณสัตว์ป่า เหตุนี้จึงไม่ทำร้ายสัตว์ ขุนตึงสั่งให้ฮู้ (นกอินทรี) ไปเฝ้าไร่นาของชาวบ้านเวลาสัตว์ป่า ลงมากัดกินพืชไร่ ฮู้ (นกอินทรี) จะคอยขับไล่สัตว์ต่าง ๆ ไม่ให้ มากินข้าวในนา

ขุนตึงจึงบอกชาวบ้านสานตำแหลวขึ้น แล้วปักไว้ พวกสัตว์ป่าจะไม่มากินข้าวกล้าของฮู้ อีก จากนั้นชาวบ้านจึง สานตำแหลวขึ้นมา กล่าวคือนำดอกไม้ไผ่มาสานขัดเป็น รูปตา 8 แฉก เรียกว่า “ตำแหลว” หรือภาคกลางเรียกว่า “เฉลว” แล้วนำไปปักตามไร่ นาต่าง ๆ ตั้งแต่นั้นมาสัตว์ป่า ก็ไม่กล้ามารบกวนอีก

จึงเกิดเป็นธรรมเนียมสืบกันมาเวลาทำไร่ทำนาจะสร้าง ตำแหลวปักไว้ตามหัวนา ต่อมาผีป่าผีดงมาสร้างความรำคาญ ให้ชาวเมืองอีก ชาวบ้านก็มาร้องทุกข์ขุนตึง ขุนตึงมีแม่เป็น ผีเสื้อ จึงรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกับผีทั้งหลายจึงห้ามชาวบ้าน ไม่ให้กระทำอันใดต่อผีป่าผีดง ชาวบ้านจึงถามว่าจะให้ทำ อย่างไร ขุนตึงจึงบอกให้ทำตำแหลวปักทั่วหมู่บ้านทั่วเมือง จะมองเห็นทั้งบ้านทั้งเมืองไม่มีอะไรหลุดรอด และผีป่าผีดง ก็ไม่มารบกวนอีก

ดังนั้นจึงเกิดธรรมเนียมว่าเวลาที่จะสืบชะตาบ้าน สืบชะตาเมือง ชาวบ้านจะสานตำแหลวปักแขวนไว้ตาม ปากทางเข้าหมู่บ้านปากทางเข้าเมืองจนถึงทุกวันนี้

ขุนตึงครองเมืองเชียงรายอยู่นานพอสมควรจึงหมด อายุไข ลูกหลานคือเจ้าขุนเรื่องมาถึงเจ้าขุนหลวง ผู้มีอำนาจ อาณาภาพ เป็นต้นราชวงศ์เงินยางเชียงแสนในยุคประวัติศาสตร์ ต่อมา (มลายา คำจันทร์. 2546:69)

จากตำนานเจ้าขุนตึงเราจะสังเกตเห็นความผูกพัน ระหว่างธรรมชาติกับสัตว์ป่า และความเกี่ยวเนื่องกับผีสง เทวดา สิ่งที่ไม่มองเห็น ชาวล้านนาจึงมีความเคารพผีบ้าน ผีเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความร่วมมือซึ่งกัน และกัน เหตุนี้สังคมล้านนาจึงเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน โดยมี พิธีกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติมากมายเป็นตัวผสมผสาน เช่น



การเลี้ยงผีก่อนและหลังการเพาะปลูก ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี ปีศาจ ซึ่งนำมาปรับเข้ากับวิถีชีวิต การทำการเกษตร การทำนา

คนโบราณเชื่อว่าตัวเองตนเองเกิดจากป่า ป่าให้ บุญคุณคน ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ยอมเบียดเบียนธรรมชาติ และใช้ ธรรมชาติให้พอเพียง คงใช้ในชีวิตรประจำวันเท่านั้น ในตำนาน เจ้าขุนตึงสังเกตได้ว่า หม้อสำริด หรือหม้อแกงเป็นของหายาก ใช้ปรุงอาหาร ต้มแกงและหุงต้ม หรือถนอมอาหาร ใส่ผลผลิต ทางการเกษตร เช่น ข้าว ถั่ว งา เผือก มัน และปรุงอาหารอื่น ๆ อันเป็นการใช้เทคโนโลยีการใช้ไฟกับโลหะ เพื่อการดำรงชีพ ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์นั่นเอง

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า ในยุคก่อนประวัติศาสตร์นั้น ข้าวอันเป็นอาหารหลักของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์และ ปัจจุบันรวมถึงเทคโนโลยีการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การใช้จอบเสียม การใช้ไฟในการเผาพื้นที่ป่าเพื่อการทำนา เป็นวัฒนธรรมโบราณมาแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จึงเป็น วัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาจากธรรมชาติสู่ความเชื่อ ในเรื่อง สัญลักษณ์แห่งการเพาะปลูก และความรู้ทางด้านการเกษตร ของคนล้านนา และเป็นอำนาจหนึ่งของรัฐ ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยว และให้ผลผลิตเลี้ยงดูประชากรของเมืองต่าง ๆ แล้วก่อเกิด เป็นรัฐน้อยใหญ่ในที่ราบลุ่มภูเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำกก แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำน่าน ต่อมาในยุคประวัติศาสตร์ โดยต่อมา เมื่อถึงยุคประวัติศาสตร์ คือยุคมังรายระบบเมืองฝ่าย และการแบ่งปันน้ำจึงถูกตราเป็นกฎหมายเรียก ว่ามังรายศาสตร์ ว่าด้วยการเกษตรจนถึงระบบการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ และ ระบบนาตั้งแต่เจ้าจนถึงไพร่ มีความผูกพันกับการทำนา การเพาะปลูกทั้งสิ้น

พิธีกรรมจึงเกิดขึ้นมาเพราะต้องการบวงสรวงบอกกล่าวเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อมอบความอุดมสมบูรณ์แก่การเพาะปลูก และป้องกันโรคภัยอันเกิดจาก ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำมากเกินไป ภัยแล้ง สัตว์ และแมลงกัดกินต้นพืช น้ำท่วมและฝนแล้งจัดเป็นภัยพิบัติที่ชาวนากลัวมากที่สุด มีผลกระทบร้ายแรงต่อการเพาะปลูกและการเกษตร อันมีการกินข้าวเป็นอาหารหลักของชาวนานั่นเอง



พิธีกรรมในการบวงสรวงบอกกล่าว
เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น
เกิดขึ้นจากแรงศรัทธา ความเชื่อ
เพื่อต้องการให้ท่านมอบความอุดมสมบูรณ์
ให้แก่การเพาะปลูก และป้องกันโรคภัย
อันเกิดจากภัยธรรมชาติ
จึงเห็นได้ว่านี่คือความผูกพัน
ระหว่างธรรมชาติและผู้คน



ชนิดของตำเสาถูกแบ่งออกตามจำนวนแฉก

1. ตำเสาที่เป็นรูปสามเหลี่ยม มีความหมายว่า มะ อะ อุ ตำเสาชนิดนี้เมื่อตั้งไว้จะเหมือนกับว่ามีคนมานั่งสวดคำว่า มะ อะ อุ ตลอดเวลา ทำให้ผีไม่กล้าเข้าใกล้
2. ตำเสาที่เป็นรูปดาวห้าแฉก มีความหมายว่า นะ โม พุท ธา ยะ ตำเสาชนิดนี้เมื่อตั้งไว้จะเหมือนกับว่ามีคนมานั่งสวดคำว่า นะ โม พุท ธา ยะ ตลอดเวลา ทำให้ผีไม่กล้าเข้าใกล้
3. ตำเสาที่เป็นรูปแปดแฉก มีความหมายว่า อิติปิโส ภควโต ตำเสาชนิดนี้เมื่อตั้งไว้จะเหมือนกับว่ามีคนมานั่งสวดคำว่า อิติปิโส ภควโต ตลอดเวลา ทำให้ผีไม่กล้าเข้าใกล้

ในชาวล้านนามีตำเสาอีกประเภทหนึ่ง สานง่ายแต่สานเป็นยาก เพราะมีลักษณะพิเศษคือมี 7 ชั้น สานต่อกันโดยสานต่อไปเรื่อยๆ และสามารถต่อชั้นขึ้นไปได้อีก ความยากคือการต่อชั้นแต่ละชั้น ถ้าต่อผิด ถึงจะดูเหมือนตำเสานั้นไม่ใช่ตำเสา ชาวล้านนามีชื่อเรียกตำเสานี้หลายชื่อ ตำเสาเจ็ดจั่น ตำเสาใบคา ตำเสาคาเขียว ตำเสาหญ้าคา เป็นต้น ก็คือตำเสานี้มี 7 ชั้น แล้วนำหญ้าคา มาสานพันกันใช้ซึ่งติดกับตำเสา ดังนั้นจึงเรียกว่า ตำเสาคาเขียว เพราะใบคาที่นำมาสานพันกันเป็นสีเขียว

ประเภทของตำเสาในล้านนาของเรามีอยู่หลายประเภทด้วยกัน โดยเราจะแบ่งง่ายตามลักษณะการใช้งาน ซึ่งจะแบ่งได้ 4 ประเภท คือ





1. ตำแหหลวง เป็นตำแหที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาตำแหทั้งหมด มีลักษณะเป็นตำแห 6 แฉก และ 8 แฉก ใช้ดอไม้ไผ่จำนวน 42 เส้นในการสานตำแหหลวงนี้ มักถูกใช้ในงานสืบชะตาบ้านชะตาเมือง สืบชะตาหลวง หรือใช้สำหรับให้คน สัตว์ ลอดผ่าน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ได้ลอดผ่าน ได้ตำแหนี้ จะขจัดสิ่งชั่วร้ายและความอับมงคลทั้งหลาย ตำแหหลวงบางครั้งก็มีลักษณะเป็นดอไม้ไผ่สานเป็นแผ่น สีเหลือง โดยสานลายตาหมากรุก เป็นแผ่นขนาดใหญ่

2. ตำแห 7 ชั้น หรือตำแหคาเขียว ใช้ในพิธีกรรมพื้นเมือง เช่น พิธีสืบชะตา ประดับไว้ตรงบนประตูทางเข้าบ้าน หรือหน้าบ้าน เพื่อดักความชั่วร้ายและสิ่งอับมงคล หากผู้ใดได้ลอดตำแห ก็สามารถขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายนั้นออกไปจากตัวได้

3. ตำแหแม่หม้าย คล้ายกับตำแห 7 ชั้น มีลักษณะเหมือนกงจักร จะถูกสานด้วยดอ 6 เส้น ให้มีลักษณะเป็นตาหมากรุกอยู่ตรงกลาง ส่วนปลายไม้ทั้งสองด้านถูกพับให้งอในมุม 90 องศา ใช้กับพิธีกรรมแขกข้าว ทำขวัญต้นข้าว หรือก่อนปลูกข้าวและก่อนข้าวตั้งรวง โดยจะเรียกว่า **“หมายน”** ขึ้นร้วสานสีแฉ่ง ใส่ตำแหแม่หม้ายไว้ทั้ง 4 มุม มีปลาสาน มีกุงสานแขวนไว้ป้องกันภูติผีร้ายมาทำร้ายพระแม่โพสพ กันแมลงสิ่งอับมงคลมารบกวนข้าว และเป็นการทำขวัญพืชพรรณธัญญาหารให้เกิดความอุดมสมบูรณ์

4. ตำแหหมาย ใช้เป็นตัวกำหนดเขตในการครอบครองพื้นที่ทำกิน เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ หากผู้ใดมาพบเห็นก็จะได้ไม่ล่วงเกิน เช่น ห้ามฉีรด ห้ามถมน้ำลาย ห้ามทิ้งขยะสิ่งสกปรก และแย่งชิง

ขอขอบคุณภาพจาก :

ประเภทของตำแห : <http://9mahawed.blogspot.com/2013/07/blog-post.html>

กุงนายนเข้า : <https://pixabay.com/photos/sunrise-morning-cornfield-bright-2701879/>

กุงนายนเข้า : <https://www.pexels.com/th-th/photo/360850/>



ตัวขาว การเทศน์มหาชาติ



เทศน์มหาชาติ นี้คือ มหาเวสสันดรชาดก

อันเป็นชาดกหนึ่งใน “**พระเจ้าสิบชาติ**” ชาตภูมิของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับพุทธศาสนา รวม 10 เรื่อง

ตำนานการเทศน์มหาชาติ หรือที่ล้านนาเรียกกันว่า “**ตั้งธรรมหลวง หรือ ธรรมเวสสันดร**”

มีทั้งหมด 13 กัณฑ์ ของพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์

ก่อนจะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและออกบวช

จนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญพิธีนี้นิยมจัดกันมาแต่ครั้งโบราณ

โดยปกตินิยมจัดหลังออกพรรษาพ้นฤดูทอดกฐิน จะเป็นวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 12 หรือ วันแรม 8 ค่ำ

ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ชาวบ้านชาวนาเก็บเกี่ยวพืชผล

แล้วจะพร้อมใจกันทำบุญทำทานการเล่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง



ตำนานเทศมหาชาติ คือ มหากุศลที่เป็นการเตือนให้บุคคลได้ระลึกและตระหนักถึงการมุ่งมั่นทำคุณงามความดี สะละความเห็นแก่ตัว ตั้งใจประพฤติตนในความดีอยู่ในศีลธรรมดังที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พากเพียรกระทำในแต่ละชาติ ถึง 10 ชาติ ดังนี้

1. พระเทมียีไ้	ทรงบำเพ็ญ	เนกขัมมะบารมี	คือ	ออกบวช
2. พระมหาชนก	ทรงบำเพ็ญ	วิริยะบารมี	คือ	ความเพียร
3. พระสุวรรณสาม	ทรงบำเพ็ญ	เมตตาบารมี	คือ	ความกตัญญูแน่นอน
4. พระเนมิราช	ทรงบำเพ็ญ	อธิษฐานบารมี	คือ	ความตั้งใจแน่นอน
5. พระมโหสถ	ทรงบำเพ็ญ	ปัญญาบารมี	คือ	ความรู้รอบคอบ
6. พระภริทัต	ทรงบำเพ็ญ	ศีลบารมี	คือ	มีศีลธรรมเคร่งครัด
7. พระจันทกุมาร	ทรงบำเพ็ญ	ขันติบารมี	คือ	ความอดทน
8. พระนารอท	ทรงบำเพ็ญ	อุเบกขาบารมี	คือ	ความวางเฉย
9. พระวิฐ	ทรงบำเพ็ญ	สัจจะบารมี	คือ	ความซื่อตรง
10. พระเวสสันดร	ทรงบำเพ็ญ	ทานบารมี	คือ	การให้ทาน

กัณฑ์เทศน์แต่ละกัณฑ์นั้นจะมีผู้รับเป็นเจ้าภาพและเป็นผู้จุดเทียนบูชา เมื่อจบกัณฑ์จะตีฆ้องเป็นสัญญาณ นิยมจัดตามหลัก ดังนี้

1. การตกแต่งบริเวณพิธี มักจะตกแต่งด้วยต้นไม้ ต้นกล้วย ต้นอ้อย กิ่งไม้ ประดับธงทิว ฉัตร รอบๆ ธรรมาสถ์คล้ายอยู่ในป่า ตามท้องเรื่องเวสสันดรชาดก
2. ชันน้ำสาคร ใช้อ่างหรือขันนํ้ามนต์ใหญ่ใส่นํ้าสะอาดตั้งไว้หน้าธรรมาสถ์กลางพิธีสำหรับปักเทียนบูชาประจำกัณฑ์ระหว่างพระเทศน์ น้ำในขันนํ้ามนต์นี้ถือว่านํ้าพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์
3. เทียนเล่มเล็ก จำนวน 1,000 เล่ม แยกเป็นชุด ชุดหนึ่งเท่าคาถาประจำกัณฑ์ ระหว่างพระเทศน์เจ้าภาพประจำกัณฑ์จะจุดบูชาบนหยวกกล้วยหรือถาดทราย
4. พระนักเทศน์เวสสันดรชาดก จะต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเป็นท่วงทำนอง สำเนียงเสียงเฉพาะกัณฑ์

เทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์จากบาลีมหาณีบาติชาดก มีข้อความ 1,000 คาถา จึงเรียกว่า “คาถาพัน” การใช้เครื่องบูชาทุกสิ่งและการตกแต่งประดับประดาต้องใช้จำนวน 1,000 เช่นเดียวกัน ในแต่ละกัณฑ์มีคาถา ดังนี้

1. กัณฑ์ทศพร	มี	19	คาถา	เมืองเหนือว่า	ทะเลปอน
2. กัณฑ์หิมพานต์	มี	134	คาถา	เมืองเหนือว่า	หิมะพาน
3. กัณฑ์ทานกัณฑ์	มี	209	คาถา	เมืองเหนือว่า	ตานะกัณฑ์
4. กัณฑ์วนประเวศน์	มี	57	คาถา	เมืองเหนือว่า	วันนะปะเวส
5. กัณฑ์ชูชก	มี	79	คาถา	เมืองเหนือว่า	จู้จิก (เพี้ยนเป็นตุ๊ก)
6. กัณฑ์จุลพน	มี	35	คาถา	เมืองเหนือว่า	จุละปน
7. กัณฑ์มหาวน	มี	80	คาถา	เมืองเหนือว่า	มหาวน
8. กัณฑ์กุมาร	มี	101	คาถา	เมืองเหนือว่า	กุมมะระบรรพ์
9. กัณฑ์มัทรี	มี	90	คาถา	เมืองเหนือว่า	มะที
10. กัณฑ์สักกบรรพ	มี	43	คาถา	เมืองเหนือว่า	สักกะบรรพ์
11. กัณฑ์มหาราช	มี	69	คาถา	เมืองเหนือว่า	มหาราช
12. กัณฑ์ฉกษัตริย์	มี	36	คาถา	เมืองเหนือว่า	สักขัตติย์ (สักกะติ)
13. กัณฑ์นครกัณฑ์	มี	48	คาถา	เมืองเหนือว่า	นะกอนกัณฑ์

พุทธศาสนิกชนนิยมเทศน์มหาชาติ ด้วยว่าเป็นธรรมที่ฟังแล้วมีอานิสงส์มาก ทำให้เกิดความชุ่มชื่นใจเบิกบานเป็นสุข และในพระธรรมเทศนาเรื่องพระมาลัยโปรดโลก ได้บอกไว้ว่า “เมื่อพระมาลัยเถระเหาะไปเที่ยวบนสวรรค์และได้พบกับพระศรีอาริยะเมตไตรยว่าจะทำอะไรให้มนุษย์โลกได้พบกับศาสนา พระศรีอาริย์ ทรงตอบว่า บุคคลใดได้ฟังเทศน์มหาชาติจบ 13 กัณฑ์ในวันเดียวกัน เมื่อตายไปแล้วจะได้เกิดมาในภพหน้า ก็จะได้พบศาสนาพระศรีอาริย์”

มหาชาติปีเกิด

เทศน์กัณฑ์	คาถา	สืบชะตาปีเกิด		
1. ทศพร	19	ปีชวด	หนู	จ้
2. หิมพานต์	134	ปีฉลู	วัว	เป่า
3. ทานกัณฑ์	209	ปีขาล	เสือ	ยี่
4. วนประเวศน์	57	ปีเถาะ	กระต่าย	เหม้า
5. ชูชก	79	ปีมะโรง	งูใหญ่	สี่
6. จุลพน	35	ปีมะเส็ง	งูเล็ก	ไล่
7. มหาวน	80	ปีมะเมีย	ม้า	สง่า
8. กุมาร	101	ปีมะแม	แพะ	เม็ด
9. มัทรี	90	ปีวอก	ลิง	สัน
10. สักก	43	ปีระกา	ไก่	เล้า
11. มหาราช	69	ปีจอ	หมา	เล็ด
12. สักก	36	ปีกุน	หมู	ข้าง,ไก่
13. นคร	48	กัณฑ์รวม (รวมเสวยสุขรุ่งเรือง)		

อีกประการหนึ่งที่นิยมฟังเทศน์มหาชาติ คือฟังแล้วจับอกจับใจ มีคติธรรมดียิ่ง ทั้งจะมีความสุขสนุกสนานมากยิ่งขึ้น หากได้พระนักเทศน์ที่เก่งๆ แต่ละกัณฑ์จะเรียกเสียงหัวเราะขบขันในกัณฑ์ชูชก ส่วนกัณฑ์มัทรีนั้นก็จะซาบซึ้งเศร้าโศกจนผู้ฟังหลั่งน้ำตาเห็นใจพระนางมัทรีที่รำไห่รำพันหาลูกรัก ดังนี้ เป็นต้น

ขอขอบคุณภาพจาก :

เทศน์มหาชาติ : <https://pantip.com/topic/32456151>

เห็ดถอบ

ของกินหายากของภาคเหนือ

เห็ดถอบพบตามป่าธรรมชาติในช่วงต้นฤดูฝน เมื่อคนเพาะเห็ดเพาะไม่ได้ จึงทำให้มีราคาแพง ถ้าฝนไม่ตกตามฤดู แคมยังหากินได้ยาก จะได้กินปีละครั้งเท่านั้น

“เห็ดถอบ” เป็นชื่อเรียกทางเหนือของ “เห็ดเผาะ” บางที่บางถิ่นเขาเรียกต่างกันไป เป็นเห็ดพื้นบ้านที่จะขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือและภาคอีสาน “เห็ดเผาะ” (อีสาน) หรือ “เห็ดถอบ” (เหนือ) “เห็ดเผาะ” เกิดขึ้นได้ทุกภาค แต่ยกเว้นภาคใต้ที่ไม่มี เพราะสภาพป่าและภูมิอากาศแตกต่างกัน เห็ดเผาะเป็นที่นิยมกินกันทั่วไปตามหมู่บ้านแถวชนบท เห็ดเผาะเป็นเห็ดที่มีขนาดเล็ก มักเกิดเป็นกลุ่มๆ มีลักษณะกลมแบน เป็นส่วนใหญ่ เห็ดถอบที่มีสีออกคล้ำโทนน้ำตาล ชาวบ้านจะเรียก เห็ดถอบ แต่เห็ดเผาะมีสีโทนขาว และมีใยเหมือนฝ้ายพันรอบๆ เรียกว่า เห็ดเผาะฝ้าย เพราะมันมีสีขาวเหมือนฝ้าย

ลักษณะเห็ดถอบออกบริเวณที่เป็นป่าโปร่ง ในพื้นที่มีต้นไม้ที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น เห็ดถอบชอบอยู่รวมกัน แบบอาศัยพึ่งพากับต้นเต็ง รัง ต้นยาง ซึ่งต้องยกให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ ขึ้นตามพื้นดินที่อยู่ใต้โคนไม้ที่ถูกไฟเผา เช่น ไม้เต็ง ไม้พะยอม และมักชอบขึ้นในป่าโปร่ง ป่าแพะ เห็ดถอบมีลักษณะเป็นลูกกลมๆ ไม่มีลำต้น ไม่มีราก ชอบขึ้นตามดินร่วนที่ถูกไฟไหม้ เห็ดที่ยังอ่อนอยู่มีสีขาวนวล ส่วนเปลือกนอกกรอบ ห่อหุ้มสปอร์สีขาวนวล เห็ดแก่เปลือกเป็นสีน้ำตาลถึงสีดำ เมื่อได้รับน้ำฝนในปริมาณที่มากพอจนเกิดความชื้นในดิน และบวกกับความชื้นจากแสงแดด ทำให้เกิดสภาพเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเชื้อราเห็ด เห็ดป่าจำนวนมากก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ปกติในธรรมชาติเชื้อราเห็ดป่าจะมีหลายสายพันธุ์ ซึ่งมีทั้งเห็ดกินได้ (ไม่มีพิษ) และกินไม่ได้ (มีพิษ) ในแต่ละปีมีคนเสียชีวิตจากการกินเห็ดป่าหลายราย ต่อปี แต่เห็ดเผาะเป็นเห็ดชนิดเดียวที่ยังไม่เคยมีใครกินแล้วเป็นอันตรายถึงชีวิต ปัจจุบันยังไม่มีวิธีหรือเทคโนโลยีที่สามารถเพาะเองได้ หรืออาจจะยังมีแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับเห็ดถอบที่หาซื้อหรือนำมากินทุกวันนี้เป็นเห็ดถอบที่เก็บได้ตามป่าเต็งรังในช่วงต้นฤดูฝนเท่านั้นและจะมีผลผลิตออกมาให้กินในช่วงต้นฤดูฝน (ราวเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน) เห็ดถอบเป็นของอร่อยมีเพียงปีละครั้ง ราคาค่อนข้างสูง



เฒ่า !



ชองกินทำให้สุนทริยทางเสียง

ยามเมื่อเคี้ยวเห็ดถอบฟันกัดเห็ดลงให้เปลือกแตกออกจะมีเสียง “เฒ่า” ตามนามเรียกขาน เป็นเสน่ห์ของตัวมันเอง ที่เห็ดอื่นไม่มี ประกอบกับตัวหนังชั้นนอกมีความยืดหยุ่น หลังขบแน่นให้มีเสียง “เฒ่า” ก็จะได้พบเนื้อสัมผัสที่แตกต่างกันระหว่างเห็ดชนิดนี้กับเห็ดชนิดอื่นแล้วแต่คนชอบทานบางคนทานแล้วย่อยยาก ทำให้ท้องอืด พะอืดพะอมตามแต่สภาพของกระเพาะและลำไส้ของแต่ละคน บางคนก็อาจจะไม่เป็นไร

แบบนี้ต้องออกไปหาเห็ดเฒ่ามาปรุงอาหารสักเมนูแล้ว แต่ถ้าอยากกินเห็ดถอบสดๆ ต้องรีบหา กินกันหน่อย เพราะในหนึ่งปีจะมีให้ชิมกันเฉพาะช่วงหน้าฝนแบบนี้เท่านั้น ส่วนนอกฤดูการก็ยังมีเห็ดถอบแปรรูปบรรจุกระป๋อง

วิธีเลือก เห็ดถอบ

เห็ดถอบหนัง



เห็ดถอบหรือเห็ดเฒ่า เห็ดเฒ่านี้มี 2 ชนิดด้วยกัน คือ เห็ดถอบหนัง กับ เห็ดถอบฝ้าย เห็ดถอบหนังจะกินอร่อยกว่า เวลาเก็บเห็ดก็สังเกตดู ถ้าหนังมีผิวเรียบ ดอกเห็ดหนาและแข็ง หากจับรู้สึกแข็งไม่นุ่มมือ เป็นเห็ดถอบหนัง ส่วนเห็ดถอบฝ้าย หนังจะมีลักษณะบาง มีเส้นใยที่เป็นขุยสีขาวรอบๆ ผิว และผิวอ่อนนุ่มกว่าเห็ดถอบหนัง เห็ดถอบหนังผิวสีขาวอ่อนๆ จะอร่อย ถ้าสีมืดดำๆ ใสดำๆ เปลือกแข็งๆ เปลือกออกสีน้ำตาลอ่อนไม่อร่อยถือว่าเห็ดแก่ มีกลิ่นจะเหม็น ไม่หอมกลิ่นเห็ดถอบจะมีกลิ่นเฉพาะตัว

เห็ดถอบฝ้าย



เลือกเห็ดอ่อนลูกกลมๆ จ้างในจะมีสีจาวนวล เปลือกนอกกรอบ ถ้าแก่แล้วเปลือกนอกจะเป็นสีน้ำตาลถึงดำ ส่วนเนื้อด้านในก็จะเป็นสีดำไปด้วย โดยสังเกตให้สีผิวของเห็ดไม่ดำมาก เห็ดต้องไม่แช่น้ำหรือล้างน้ำมาก่อน เวลานำไปประกอบอาหารต้องล้างน้ำให้สะอาดล้างจนหมดดิน



เห็ดถอบทำเป็นอาหารได้หลากหลายตามความชอบของแต่ละคนและแต่ละภาค ไม่ว่าจะเป็น แกง ต้ม นึ่ง จิ้ม น้ำพริก ยำ ผัด (หรือภาคเหนือเรียกว่าคั่ว) เช่น แกงเห็ดถอบ เห็ดถอบต้มเกลือ จิ้มพริกป่น พริกข่า เมนูที่ทำง่าย ๆ ที่โดนใจคนเหนือหลาย ๆ คน หรือถ้าเป็นคนอีสานจริง ๆ ต้องยกให้เมนูแกงเห็ดเผาะใส่หน่อไม้ใบย่านาง ไข่มัดแดง ผักหวาน ผักติ้ว และปรุงรสชาติความหอมด้วย

ผักอีตู๋ (ใบแมงลัก) หรืออาจจะนึ่งกินกับน้ำพริกเฉย ๆ หากเป็นคนภาคกลาง หรือคนใต้เขาจะแกงคั่วใส่กะทิ ส่วนคนที่ไม่ชอบกะทิก็เลือกทำเป็นแกงส้ม ผัดเผ็ดก็ได้ ซึ่งก็แล้วตามแต่ความชอบของแต่ละคน สำหรับเมนูเห็ดถอบนั้น ถือเป็นหนึ่งในเมนูของคนเหนือและอีสานที่นิยมกันมาก ดังเมนูแสนอร่อยดังนี้

เห็ดถอบต้มจิ้มน้ำพริกข่า

เห็ดถอบล้างน้ำให้สะอาด ต้มน้ำให้เดือดใส่เกลือมีรสชาติเค็มนิดหนึ่ง ใส่เห็ดถอบลงไปลวก 15 นาทีพอสุก ตัดใส่ถ้วยจิ้มกับน้ำพริกข่า หรือน้ำพริกตาแดง แล้วแต่คนชอบ อร่อย (นางแสงออน ธีรขจรวงศ์ อำเภอดอยสะเก็ด สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562)

ส่วนผสมต้มเห็ดถอบ

- | | | |
|-------------|---|------|
| 1. เห็ดถอบ | 3 | ขีด |
| 2. น้ำเปล่า | 1 | ถ้วย |
| 3. เกลือ | | |

วิธีทำต้มเห็ดถอบ

1. ต้มน้ำให้เดือด
2. ใส่เกลือลงไป
3. นำเห็ดถอบที่ล้างน้ำสะอาด แล้วนำเห็ดลงไปต้มจนสุกตักใส่ถ้วย

ส่วนผสมน้ำพริกข่า

- | | | |
|-----------------|------|--------|
| 1. พริกแห้งคั่ว | 10 | เม็ด |
| 2. ข่าแก่ | 4 | แฉ่ง |
| 3. เกลือ | 4 | ช้อนชา |
| 4. กระเทียม | 6-10 | กลีบ |

วิธีทำน้ำพริกข่า

1. เกลือใส่ลงไป ¼ ช้อนชา โขลกให้ละเอียด
2. ใส่กระเทียมลงไปโขลกให้ละเอียด
3. ข่าแก่ใส่ลงไปตำให้ละเอียด
4. น้ำพริกแห้งที่จั่วจนกลิ่นหอม นำมาโขลกให้ละเอียด ปรุงรสแล้วตักใส่ถ้วยจิ้มกับเห็ดถอบ





แกงเห็ดกอบ

การแกงเห็ดกอบทางเหนือมีหลากหลายชนิด เช่นแกงเห็ดกอบไก่เมืองใส่หน่อไม้ดอง แกงเห็ดกอบใส่ใบชะอมใบชะพลู แกงเห็ดกอบใส่ยอดใบมะขามอ่อน แกงเห็ดกอบใส่ใบส้มป่อย แกงเห็ดกอบใส่ใบมะเมีนา ส่วนน้ำพริกแกงตำเหมือนกันหมด ยกเว้น (แกงเห็ดกอบไก่เมืองใส่หน่อไม้ดอง) จะใช้พริกแห้งเพิ่มขมิ้นเพื่อกำจัดกลิ่นคาวไก่เมืองและใส่มะแขว่นแล้วแต่ชอบเพิ่มรสชาติกลิ่นหอม

(นางแสงอรอน ธีรขจรวงศ์ อำเภอดอยสะเก็ด สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562)

ส่วนผสม

1. เห็ดเผาะ
2. น้ำปล่า
3. เกลือ
4. ปลาธำ
5. น้ำปลา
6. พริกแห้ง หรือพริกสด
7. ยอดผัก ใบส้มป่อย (ส้มป่อย ยอดมะขาม ผักมะเมีนา หรือตามชอบ)
8. หัวหอมแดง
9. กระเทียม



วิธีทำ

1. เอน้ำใส่หม้อแกงแล้วยกขึ้นตั้งไฟ
2. ตามด้วยพริก หัวหอมแดง กระเทียมที่โขลกรวมกันไว้แล้ว
3. ตามด้วยเห็ดเผาะที่ล้างสะอาดแล้วลงไป
4. น้ำเดือดอีกครั้ง ก็นี้ก็ใส่น้ำปลาธำ เกลือ น้ำปลา ชิมรสตามใจชอบ
5. พอสุกใส่ใบส้มป่อย หรือยอดมะขาม ลงไป ชิมดูให้ได้รสชาติตามชอบ
6. ยกลงจากเตา ตักใส่ถ้วยกินกันได้เลย

เคล็ดลับไม่ลับสำหรับการกินแกงเห็ดเผาะให้อร่อย ต้องบอกไว้ก่อนว่า อย่ารับประทานแกงตอนร้อนๆ เด็ดขาด! ต้องรอให้แกงเย็นลงสักหน่อย! ไม่เช่นนั้นปากท่านอาจจะพอง เพราะเสียงดังเป๊าะ! ของเห็ดเผาะก็ได้





ตัวเห็ดถอบหมูสับมะขามอ่อน

ตัวเห็ดถอบหมูสับ หรือเห็ดเผาะ (ผัด) ใส่ยอดมะขามอ่อน เป็นการนำเอาเห็ดถอบที่ล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำมาหั่นบาง ๆ นำเห็ดถอบมาคั่ว (หรือผัด) กับหมูสับใส่พริกขี้หนู ผัดให้เข้ากันจนสุกจึงใส่ยอดมะขามอ่อนลงไป รสชาติมีรสออกเปรี้ยวอร่อย

(นางแสงออน ถิระจรวงศ์ อำเภอคลองยสะเกิด สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562)

ส่วนผสม

- | | | | | | |
|--------------------|------|-----------------------|--------------|------|--------------------------|
| 1. เห็ดถอบหั่นแฉลบ | 6 | จัด | 2. หมูสับ | 2 | จัด (เล็กน้อยตามความชอบ) |
| 3. น้ำมันพืช | 2 | ช้อนโต๊ะ | 4. กระเทียม | 6-10 | กลีบ |
| 5. พริกขี้หนู | 6-10 | เม็ด (เผ็ดตามความชอบ) | 6. ต้นหอมซอย | | (ตามความชอบ) |
| 7. ซอสปรุงรส | 2 | ช้อนชา | 8. น้ำมันหอย | 2 | ช้อนชา |
| 9. ผงปรุงรส | 1 | ช้อนชา | 10. น้ำตาล | 1 | ช้อนชา |
| 11. น้ำปลา | 1 | ช้อนชา | 12. น้ำเปล่า | 2 | ทัพพี |
| 13. ยอดมะขามอ่อน | | | | | |

วิธีทำ

- ล้างเห็ดเผาะให้สะอาด หั่นบางๆ
- ใส่น้ำมันพืชลงในกระทะ พอน้ำมันร้อนใส่กระเทียม ลงไปผัดให้หอม ใส่หมูสับ ใส่พริกขี้หนูผัดจนหมูสุก
- ใส่เห็ดถอบลงไปผัด (หรือคั่ว) ตามด้วยเครื่องปรุงรสผัดให้เข้ากันเติมน้ำเปล่าตั้งไฟสักพัก
ชิมรสชาติตามชอบ นำยอดมะขามอ่อนใส่ลงไป
- โรยต้นหอมซอย ผัดให้เข้ากัน ปิดไฟแล้วตักใส่จาน



อ้างอิง

การบรรยายเห็ดถอบ หรือเห็ดเผาะ โดย ศ. เกียรติคุณ ดร.สายสมร ลำยอง, ดร.นครินทร์ สุวรรณราช สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 10 มิถุนายน 2562

นางแสงออน ถิระจรวงศ์ อำเภอคลองยสะเกิด สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562

เว็บไซต์และฐานข้อมูลอาหารพื้นบ้านล้านนา โดย ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่



บทสนทนาจาก พลั๊กความคิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช

บ่ายวันหนึ่งของเดือนมกราคม 2562 ดิฉันเสร็จสิ้นภารกิจการประชุมจากห้องประชุมอาคารสำนักงานอธิการบดี และกำลังเดินเพื่อไปขึ้นรถ พลันสายตาก็มองเห็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในขณะที่เดินออกมาจากอาคารเช่นกัน ทว่าครั้งนี้ท่านเดินออกมาหยุดหน้าอาคาร แล้วมองขึ้นไปบนท้องฟ้าสีหน้าแววตาของท่านเรียบเฉย ท่านยืนนิ่งๆ สักพักก่อนที่จะเดินไปขึ้นรถ ดิฉันมองภาพตรงหน้าพลางนึกในใจว่า

“บุรุษผู้ใช้ชีวิตเกือบทั้งชีวิตใบแผ่นดินแม่โจ้แห่งนี้กำลังคิดอะไรอยู่”

ในความคิดนั้นดิฉันบอกตัวเองทันทีว่าต้องหาโอกาสขอพบเพื่อให้ท่านได้เล่าเรื่องราว ความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดแบ่งปันให้ผู้คนได้รับรู้ ก่อนที่ท่านจะหมดหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในเดือนมีนาคม 2562 นี้ แน่แน่นอนว่าสถานที่ในการพูดคุยคงไม่ใช่ห้องทำงาน อันเต็มไปด้วยเอกสารที่ต้องลงนาม หรือห้องรับรองใดๆ ของสำนักงานอธิการบดี แต่การพูดคุยครั้งนี้ ดิฉันจึงหมายมั่นว่าอยาก让您ได้บอกเล่าเรื่องราวของท่านในมุมมองของลูกผู้ชายคนหนึ่งทั้งชีวิต ทุ่มเทชีวิตและจิตใจพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ณ พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาของประเทศไทย

การนัดหมายเริ่มต้นขึ้น แม้จะมีการปรับเปลี่ยนเลื่อนขยายวันนัดไปบ้าง เนื่องจากภารกิจโค้งสุดท้ายของการเป็นอธิการบดีของท่านยังคงรัดรีดตรงแน่นในตารางเวลาทั้ง 7 วัน ต่อสัปดาห์ จนกระทั่งวันนัดหมายมาถึง วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช เดินทางมายังพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาด้วยตนเอง ท่านสวมเสื้อพื้นเมืองสีน้ำเงินตัดกับสเน่ห์ผ้าสีเขียวขุ่นของพิพิธภัณฑ

เหล่าบรรดานกนานาพันธุ์ขับขานประสานเสียงต้อนรับในบรรยากาศช่วงปลายหนาวของแม่โจ้นั้น ยากที่จะหาได้ภายในมหาวิทยาลัย อาจยากพอๆ กับที่จะพบเจอผู้บริหารระดับสูงที่จะเป็นกันเองเช่นนี้ รอยยิ้มจริงใจที่คุ้นเคยปรากฏขึ้นบนใบหน้า ท่านทักทายดิฉันอย่างเป็นกันเองเช่นทุกครั้งก่อนที่จะนั่งลง

๘๘

การถ่ายทอดเรื่องราวชีวิต
ความรัก ความสามัคคี เพื่อน พี่ น้อง
และชีวิตการทำงานของบุรุษที่ชื่อ
จำเนียร ยศราช จึงเริ่มขึ้น

๘๙





ชีวิตวัยเด็ก

ท่านเริ่มต้นอย่างอารมณ์ดี

“ปกติผมไม่ค่อยจะเปิดเผยเรื่องส่วนตัวให้ใครฟังเลยนะ ไม่รู้ว่าจะมีใครอยากรู้หรือเปล่าเพราะมันเป็นเรื่องส่วนตัว และเราต้องเคารพสิทธิส่วนบุคคลของกันและกัน แต่ผมก็เชื่อว่าทุกคนต่างมีเรื่องราวในชีวิตมากมายที่อยู่ในความทรงจำ และอยากจะถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้ เรียนรู้ เป็นประสบการณ์ หรือเป็นวิทยาทานบ้าง ส่วนตัวของผมเองน่าจะเป็นเรื่องการอดทนบากบั่นในชีวิตนี้แหละครับที่อยากจะเล่าสู่กันฟัง”

๘๘
ผมมาจากครอบครัวข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อย
ชีวิตผมต้องต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง
บางคนอาจจะคิดว่าผมเป็นอธิการบดีได้
แสดงว่าพื้นฐานครอบครัวของผม
ต้องเป็นคหบดีแน่นอน แต่จริงๆ แล้ว
ไม่ใช่เลยนะครับ
๘๙



“ผมเกิดในตัวเมืองจังหวัดลำพูน เริ่มเรียนระดับอนุบาล และประถมศึกษาที่บ้านแม่ทา จังหวัดลำพูน ชีวิตเด็กชนบท สมัยนั้นต้องเดินเท้าไปเรียน จุดตะเกียงอ่านหนังสือ หาปูหาปลา กินตามท้องนา หาเห็ดหาหน่อไม้ตามท้องไร่ท้องครวของผม คือธรรมชาติ ผมคลุกคลีและเติบโตในชุมชนแบบนี้จนซึมซับ การดำเนินชีวิตของชาวบ้านที่อาจจะไม่สะดวกนักแต่เรียบง่าย และสบายใจ ความเรียบง่ายนั้นเองที่ติดตัวผมมาจนวันนี้”

“หลังจากนั้นผมต้องย้ายติดตามคุณพ่อไปจังหวัดแพร่ จึงได้ไปเรียนต่อที่นั่น และได้เรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่ คุณแม่ของผมเป็นคนขยันและมีหัวการค้า บางช่วง เป็นแม่ค้ารับซื้อพืชผักจากเกษตรกรไปขายต่อ ทำแหนม และหน่อไม้ต้องส่งขายทั่วอำเภอ ผมก็ต้องเป็นพ่อค้าข้างชายผัก ในตลาดสดเวลามีงานเทศกาลปีใหม่หรืองานสงกรานต์ ผมจะ เดินขายน้ำโอเลี้ยง หรือกล้วยเดี่ยวในงาน ได้ค่าจ้างถูกละ 5-10 สตางค์ เงิน 1 บาท สมัยนั้นมีค่ามากนะครับ ถึงแม้ว่า ผมทำงานหารายได้พิเศษ และช่วยเหลือแม่ขายของตลอด แต่ผลการเรียนของผมอยู่ในระดับแนวหน้าเสมอ ขณะเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คุณแม่ของผมก็เสียชีวิตลง ช่วงปิดเทอม ผมจึงต้องเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหารายได้พิเศษ โดยรับจ้างก่อสร้างฝึกทำงานทั้งงานไม้ งานสี งานปูน งานไฟฟ้า หรือประปา บางช่วงผมไปถึงจังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นลูกจ้าง ในร้านอาหารของน้า ตื่นไปตลาดตั้งแต่ตี 4 และทำงานอื่นๆ ถึงห้าทุ่มทุกวัน ผมล้างจานจนมือเหี่ยวนะครับ (หัวเราะ)

แต่ผมอดทนไม่เคยบ่นแม้จะโดนพูดจาหยามหมิ่นบ้าง ว่าเป็น คนบ้านนอกแต่ผมไม่เคยมาบ้านตนเอง นี่เป็นชีวิตเด็ก มัธยมนะครับ หากลองมองย้อนกลับไป ผมเรียนรู้ความอดทน นับแต่นั้นมา”

“เมื่อเติบโตขึ้นผมมีความใฝ่ฝันอยากเป็นตำรวจ อยากเป็นคนในเครื่องแบบ แต่คุณพ่อไม่เห็นด้วย จุดเปลี่ยน ทางความคิดและชีวิตของผมคือ ช่วงระยะเวลาที่รับจ้าง เป็นช่างไม้ตอนปิดเทอมที่เชียงใหม่ วันหนึ่งผมได้มีโอกาส พูดคุยกับพี่เชย (อาจารย์โชคชัย สารากิจ แม่ใจรุ่น 26) ที่ย่าน ตลาดศรีสมเพชร ในวงสนทนาตอนนั้นมีการพูดถึงแม่ใจซึ่งอยู่ใน สถานะวิทยาลัยเกษตรกรรม ด้วยความที่ลึกๆ ในใจส่วนหนึ่ง ผมอยากเป็นเกษตรกร เพราะผมชอบชนบท ชอบทุ่งนา วิถีบ้านนอก ชีวิตธรรมดาเรียบง่าย อยากเป็นเกษตรกรตำบล เพื่อมาดูแลชาวบ้าน ดังนั้นพอได้ฟังเรื่องราวของแม่ใจทำให้เกิด ความประทับใจและอยากเข้าเรียนที่นี่ ซึ่งการสอบเข้าต้องมีการทดสอบสมรรถนะร่างกายผ่านการวิ่ง ผมจึงฝึกฝนวิ่งซ้อม วันละ 10-20 กิโลเมตร เพื่อสอบเข้าแม่ใจ”

“ในปี พ.ศ. 2512 ผมสอบเข้าเรียนที่แม่ใจเพื่อเรียน ในระดับอาชีวะได้สำเร็จ เท้าของผมได้เหยียบแผ่นดินแม่ใจ ครั้งแรกอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 16 พฤษภาคม 2512 คุณูปการของการเติบโตในชนบทหล่อหลอมให้ผมใกล้ชิด ธรรมชาติ สู้งานหนัก และที่สำคัญของความเป็นคน คือ ความอดทน ที่เป็นเหมือนต้นทุนติดตัวผมมาจนถึงบัดนี้”



ชีวิตเปลี่ยนเพราะเรียนแม่โจ้

“พอได้เรียนแม่โจ้ ชีวิตเปลี่ยนเลย เพราะผมได้พบปะผู้คนมากมายหลากหลายอาชีพ และด้วยความที่ผมมีคนลูกทุ่งลุยไหนลุยกันไม่เรื่องมาก ไม่ใช่แค่เรื่องของสังคมเรื่องกายภาพทางร่างกายด้วย คือก่อนมาเรียนแม่โจ้ผมตัวเล็กมากเพื่อนๆ เรียก **“ไอ้เขี้ยก”** แต่พอได้เรียนชีวิตเป็นแบบตื่นตี 4 จีบจบไปลงแปลงขุดดิน ทำงานจนฟ้าสว่างแล้วพักทานข้าวเช้ากัน พร้อมเพื่อนที่โรงอาหารก่อนจะเปลี่ยนเสื้อผ้าไปเรียนภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายลงแปลงปฏิบัติเป็นแบบนี้อยู่ 1 ปี ผมก็ตัวโตขึ้น เพราะการออกกำลังกายทานอาหารอร่อย (หัวเราะ) ปีแรกในแม่โจ้นั้นผมได้ฝึกฝนทั้งเรื่องระเบียบวินัย การกินนอนเป็นเวลา เรียนหนัก ทำงานหนัก แต่สนุกมาก เพราะได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเพื่อนผ่านการเรียนและผ่านประเพณีรับน้องในยุคนั้น ผมว่านั่นคือการสอนให้เราเรียนรู้ชีวิตของมนุษย์จึงฝังใจจนเป็นที่มาของคำว่าแม่โจ้มหาวิทยาลัยแห่งชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นช่วง 1 ปีที่แม่โจ้ ผมจึงเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้เรียนรู้เรื่องความอดทนและความสามัคคี”

“ต้นปี พ.ศ. 2515 ผมสำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. (ประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพ) เดิมที่ตั้งใจว่าจะพอแล้ว เพราะอยากไปเป็นเกษตรตำบล แต่ด้วยผลการเรียนอยู่ใน

ระดับต้นๆ ของวิทยาลัยผมจึงลองสอบเรียนต่อดู และปรากฏว่าสอบได้สาขาสัตวบาล ในระดับ ปวส. (ประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพชั้นสูง) ผมจึงเรียนต่อทันที”

“ทุกคนคงอยากรู้เรื่องความขัดแย้งอันเป็นทั้งปัญหาและการพัฒนาของแม่โจ้ในอดีต ผมเป็นหนึ่งในผู้เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายๆ เรื่อง อิม...ถามว่าทำไมผมต้องไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น (หัวเราะ) เรื่องนี้มันซับซ้อนครับ ตัวผมเองก็ยังไม่เข้าใจว่าเพราะอะไร (ปัจจุบันเข้าใจแล้วว่าทุกเรื่องมาจากกิเลสตัณหาของมนุษย์ทั้งสิ้น) แต่ความที่ผมรักเพื่อนทำอะไรก็ลุยด้วยกัน เช่น ในปี พ.ศ. 2516 ผมเรียนอยู่ในระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 5 สาขาสัตวบาล มีเหตุการณ์เรียกร้องชุมนุมประท้วงเนื่องจากการขอยกฐานะของแม่โจ้จากวิทยาลัยเกษตรให้เป็นสถาบันการเกษตรเพื่อทำการสอนในระดับปริญญาตรี”

“ได้เพื่อนนักศึกษาที่ร่วมกันหรือกันบ่อยครั้งในตอนนั้นเท่าที่จำได้ก็มี ร.ต.ท.สิทธิชัย ศรฤทธิ, พน พันธ์วร, สุรรัตน์ บุญยัง, อังคาร ท้วประโคน ฯลฯ เป็นต้น การเคลื่อนไหวต้องเดินทางไปกรุงเทพแต่ด้วยความรัก ความสามัคคีของชาวแม่โจ้ความสำเร็จจึงเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2518 และได้ประกาศยกฐานะให้เป็น **สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร** ใช้ชื่อนี้เลยยังไม่มีคำว่าแม่โจ้”

“ตอนนั้นเราเรียกตราสัญลักษณ์ของสถาบันกันเล่นๆ ว่า **“ไต่ะ 3 ขา”** เป็นห่วงลักษณะสี่เหลี่ยมเป็ยกปุนเหมือนใบไม้ คล้องกัน 3 ใบ หมายถึง 3 สาขาวิชาแรกของแม่โจ้ ที่เปิดสอน



ตอนนั้นคือ พี่ไร่ พี่สวน และสัตว์ปีก ผมเรียนสัตว์ปีก รุ่นที่หนึ่ง รหัสประจำตัว 181302 เลข 18 คือปีที่เรียน เลข 1 คือคณะผลิตกรรมการเกษตร เลข 3 คือสาขาสัตว์ปีก และ 02 คือเลขประจำตัวของผมเลขที่ 01 คือเพื่อนร่วมชั้นของผมเอง ชื่อ กฤษณะ พอมาถึงปี พ.ศ. 2525 ชื่อสถาบันจึงมีคำว่า “แม่โจ้” และเปลี่ยนชื่อเป็น **สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้** โดยใช้ภาษาอังกฤษว่า Maejo Institute of Agricultural Technology นั่นเอง ศิษย์เก่าแม่โจ้จึงผูกพันกับคำว่า แม่โจ้ และ MIAT มาโดยตลอด เพราะเราต่อสู้กันอย่างอดทนเพื่อให้ได้มา”

“ในเรื่องกิจกรรมนักศึกษา ผมได้มีส่วนร่วมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นชมรมอาสาพัฒนา องค์การนักศึกษา หรือสิ่งที่สำคัญสำหรับแม่โจ้คือ **ประเพณีแม่โจ้** ซึ่งผมมีส่วนผูกพันมาก เหลือเกินทั้งทางตรงและทางอ้อม สมัยเรียนผมพักห้องเดียวกับ ประธานประเพณี จนกระทั่งสมัยเป็นอาจารย์หนุ่มๆ ผมต้องคลุกคลีกับ **“การรับน้องใหม่”** อยู่ตลอด ต้องเป็นผู้ให้โอวาทแก่นักศึกษาในวันแห่งธรรมเนียมทุกครั้ง ช่วงหนึ่งมีความขัดแย้งทางประเพณี ฝ่ายประเพณีต้องเอาธรรมเนียมแม่โจ้ไปฝากไว้ในบ้านผมนานพอสมควร (ประมาณช่วง พ.ศ. 2526-2527) นอกจากนี้ยังมีเรื่องกลุ่มนักศึกษายึดตัวอาจารย์ซึ่งผมต้องเข้าไปแก้ปัญหาหลายครั้ง และยังต้องเคยขึ้นแท่นประเพณีเพื่อทำหน้าที่ทำโทษนักศึกษาที่กระทำความผิดก็เคยทำมาแล้วครับ ทั้งนี้

เป็นเพราะ ณ เวลานั้นผมสามารถพูดคุยและประสานงานกับนักศึกษาทุกฝ่ายได้”

“ตอนนั้นผมได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง คือไม่ได้เรียนแค่ในห้องเรียน สมัยที่ผมเรียนปี 4-5 ที่แม่โจ้นี้ถือว่าเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ เพราะได้ทำงานร่วมกับชุมชน และชาวบ้าน ตอนนั้นชุมชนอาสาพัฒนาแม่โจ้นี้ชื่อเสียงโด่งดังมาก เพราะไปช่วยเหลือชาวบ้านตลอด ชาวบ้านรู้จักกันดี ผมเองได้เป็นบรรณาธิการวารสารแม่โจ้ เขียนบทความ เขียนเรื่องราว มุมมองข้อคิดต่าง ๆ และยังมีโอกาสได้พบเจอบุคคลสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่หลายท่าน จำได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ได้พบกับเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ซึ่งขณะนั้นท่านเป็นบรรณาธิการหนังสือเสียงเชียงใหม่ ท่านมาสัมภาษณ์ผมเรื่องกิจกรรมของชุมชนอาสาพัฒนาแม่โจ้ ท่านเห็นด้วยและสนับสนุนกับการยกฐานะเป็นสถาบันของแม่โจ้ ผมได้ร่วมงานกับท่านมาจนถึงปัจจุบันอีกหลายงาน เช่น มูลนิธิกล้วยไม้ไทย ทำต่อเนื่องจากการจัดตั้งโครงการคืนชีวิตกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สนองพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธราชินีฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี



จากเด็กล้าปูนสู่ชีวิตนักเรียนนอก...สู้ยิบตา

“หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2520 ผมสอบเข้าทำงานได้หลายที่ ทั้งที่กรมพัฒนาชุมชน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) แต่อธิการบดีในขณะนั้น (ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย) เรียกกลับมาทำงานที่แม่โจ้เสียก่อน งานแรกของผมที่แม่โจ้ คือคุมฟาร์มสัตว์ปีก เงินเดือน 1,750 บาท ปัจจุบัน คือโรงปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีอาหาร ของคณะวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมเกษตร ได้สอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เวลาเดียวกันได้ทำงานบริการวิชาการที่สำคัญ คือ Social lab ของ SEARCA ที่บ้านโป่งและบ้านหนองกันครุ อำเภอสันทราย ผมเป็นคนแรกที่ขับรถแทรกเตอร์เพื่อขุดดินสร้างสำนักสงฆ์เอง ซึ่งก็คือวัดหนองกันครุในปัจจุบันทำให้ชาวบ้านรู้จักผมอย่างใกล้ชิด”

“ต้นปี พ.ศ. 2523 ศ.ดร.สุรพล สงวนศรี เป็น Deputy Director, SEARCA ได้เดินทางมาปฏิบัติงานที่แม่โจ้ อธิการบดีในขณะนั้น (ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย) เรียกผมไปพบที่บ้านพัก ในวันนั้นมี รศ.ดร.บุญธรรม เทตนา ร่วมสนทนาด้วย ท่านถาม

ผมว่าอยากไปเรียนต่อไหม ผมตอบสั้น ๆ ว่าอยากครับ ผมจึงได้รับโอกาสให้ไปสอบชิงทุน SEARCA เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ University of the Philippines at Los Banos (UPLB) ประเทศฟิลิปปินส์ในเดือนมีนาคม 2523 ผ่านการคัดเลือก เดินทางไปเรียนต่อทันทีในเดือนพฤษภาคม 2523 ลองคิดดูเถิดครับว่าผมจะเตรียมตัวทันได้อย่างไร”

“ผมต้องเดินทางไปถึงมหาวิทยาลัยที่ฟิลิปปินส์ ก่อนเปิดเทอมเพียง 1 อาทิตย์เท่านั้น คนไทยคนแรกที่ผมพบที่นั่นคือ พี่ปราโมทย์ ขลิบเงิน แม่โจ้รุ่น 31 การปรับตัวเป็นไปอย่างลำบากแสนสาหัส เพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยน ผู้คนเปลี่ยน สภาพบ้านเมืองเปลี่ยน ยิ่งการเรียนทางศาสตร์วิชาของผมใช้ศัพท์เฉพาะทางมากต้องใช้ดิกชันนารีฉบับ Webster เท่านั้น เข้าไปในห้องเรียนแทบไม่รู้เรื่องเลยทั้งที่ตัวเองเป็นคนได้คะแนนภาษาอังกฤษดีมากโดยตลอด แต่พอเราไปเรียนในระดับวิชาการขั้นสูงในห้องเรียนต่างประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษมันยากมาก ความยากลำบากนี้ทำให้ผมเกือบถอดใจ รู้สึกท้อแท้ คิดถึงบ้านและครอบครัว ตอนนั้นลูกชายคนโตอายุเพียง



2 ขวบเท่านั้น ผมถึงขั้นเขียนจดหมายบอกคุณพ่อของผมว่า “ถ้าไม่ไหวจะกลับและลาออกจากแม่ใจทันที”

“กำลังใจของผมคืนกลับมาอีกครั้ง เมื่อได้รับจดหมายตอบกลับจากคุณพ่อ เนื้อความในจดหมายคร่าว ๆ คือ เหตุการณ์ความลำบากแบบนี้เกิดขึ้นกับทุกคน พ่อเคยไปรบที่เชียงตุง ทรมาณมาก เพราะคิดถึงบ้าน แต่ต้องสู้ สู้แค่ตายแล้วสักพักมันจะผ่านไปเอง คุณพ่อของผมบอกว่าราว ๆ 4 เดือน เราจะเคยชินและจะปรับตัวได้ ขอให้สู้สุดชีวิตซึ่งก็เป็นจริงตามนั้น”

“ความเคยชินที่ว่าไม่มีอะไรได้มาง่าย ๆ เพราะผมนอนหลับติ 1 ตี 2 ทุกคืน เพื่ออ่านหนังสือก่อนนอน แล้วตื่น 6 โมงเช้า ถ้าไม่มีเรียนจะเข้าห้องสมุด เข้าพบครูอาจารย์เพื่อขอปรึกษาบ้าง ขอ Sheet มาถ่ายเอกสารบ้าง ดูว่าอาจารย์สอนอะไรมาแล้วและจะสอนอะไรต่อไป อีกประการคือผมเลือกคบเพื่อนที่เขาตั้งใจเรียนและมีความรู้ แล้วจึงขอ Sheet เขามาถ่ายเอกสาร จากนั้นผมจึงอ่านทบทวนเพื่อเขียนสรุปใหม่ด้วยตนเอง ผมต้องพยายาม 7-8 เท่า ของคนอื่น ๆ หมายถึงคนอื่นอ่าน 1 ชั่วโมง ผมต้องอ่าน 7-8 ชั่วโมงแบบนี้

เรื่อยไป จนเกิดการพัฒนาจากที่เคยใช้เวลา 5-6 ชั่วโมงในการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาและแปลตำราภาษาอังกฤษเพียง 1 หน้า ในเวลาราว 2 เดือน ผมสามารถอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาได้เพิ่มเป็น 4-5 หน้าต่อชั่วโมงตามลำดับ”

ความคิดของผมตอนนั้นคือ “สู้กับสู้ สู้แค่ตาย”



เป็นมนุษย์ถ่างยับและต่อสู้กับความลำบาก
จากที่ยากที่หนักหน่วง ก็จะเบาลง

เป็นมนุษย์ต้องมีมานะ



“ด้วยวิธีคิดและการปฏิบัติแบบนี้ทำให้ต่อมาผลการเรียนของผมดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ผมจบปริญญาโทในปี 2526 เมื่อไปเรียนต่อระดับปริญญาเอก (2530-2533) ด้วยทุน SEARCA อีกครั้ง ครานี้ก็ไม่ลำบากอะไรแล้วครับ”



🌿 ระยะเวลาพิสูจน์บ้ำ กาลเวลาพิสูจน์คน

“ในปี พ.ศ. 2535 เมื่อครั้งที่แม่ใจได้เป็นเจ้าภาพจัดงานกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิกครั้งที่ 4 ครั้งนั้นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระองค์ท่านเสด็จมาเป็นองค์ประธานเปิดงาน (พลเอกเป้ง มาลากุล ณ อยุธยา เป็นผู้ดำเนินการที่สำคัญในเรื่องนี้) ถือเป็นงานยิ่งใหญ่ระดับนานาชาติของประเทศไทย ซึ่งผมได้รับผิดชอบเป็นเลขานุการจัดงานกล้วยไม้ระดับนานาชาติ ทั้งที่เรียนจบด้านสัตวศาสตร์มา ถือว่าเหนื่อยมาก ผมเป็นอาจารย์เป็นดอกเตอร์ที่ต้องมายืนเย็บกระดาษเอง ทำหนังสือเชิญเอง เดินทางกรุงเทพ-เชียงใหม่ เป็นเดือน เพื่อไปหาแหล่งสนับสนุนทุนดำเนินงาน ต้องเข้าไปพบท่านรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีหลายกระทรวง นอกจากนี้ยังได้เข้าพบท่านผู้อำนวยการใหญ่การบินไทย บอร์ดผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (สมัยนั้น) และโชคดีเหลือเกินที่ได้รับความเมตตาจาก ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) ได้ช่วยประสานงานเรื่องระดมทุนในการจัดงานให้ทั้งหมด นอกจากนี้พลเอกเป้ง มาลากุล ณ อยุธยา (ขณะนั้นมียศเป็น พล.ต. ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 33) พาไปพบปะผู้สนับสนุนทุนในการจัดงานและสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ และยังมีท่านศาสตราจารย์ ดร.ระพี สาคริก บิดาแห่งกล้วยไม้ไทย ที่คอยสนับสนุนและให้คำปรึกษา”

“การระดมทุน 5 ล้าน ในยุคนั้นเป็นเงินจำนวนมหาศาลเกินกว่าอาจารย์ธรรมดาเล็กๆ อย่างผมจะทำได้ง่ายๆ ดังนั้นผมกับทีมงาน (ยกเครดิตให้ อาจารย์พน พันธ์วร เพื่อนร่วมรุ่น



ผู้ประสานงานสำคัญตั้งแต่ต้นจนจบ และยังเป็นศิษย์แมน
ประสานงานกับ ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล จนนำมาซึ่งการเสด็จ
เปิดอนุสาวรีย์ ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย โดยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวันที่ 30 ตุลาคม 2535
อีกด้วย) ผมต้องทำงานที่เรียกว่าเป็นบ้าเป็นหลังเพราะ
ในเวลานั้นแม่ไฉมีโทรศัพท์โทรสารเพียงเครื่องเดียว รถยนต์
มีเพียง 2-3 คัน วิ่งเข้าออกแม่ไฉกับเมืองเชียงใหม่จึงต้อง
เดินทางวันละหลายเที่ยว เพื่อไปติดต่อกับผู้ใหญ่หลายๆ ฝ่าย
ถนนก็เป็นลูกรังระแวกนี้ ตอนนี้อาจจะเล้าสนุก แต่ในตอนนั้น
ลำบากกันเลือดตาแทบกระเด็น เหลือเวลาอีกไม่กี่เดือน
จะจัดงานแล้ว ผมได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากแหล่งทุน
มาเพียง 2 แสน ขาดอีกราว 4.8 ล้าน แต่ความพยายามของผม
และทีมงาน ตลอดจนความเมตตาของผู้ใหญ่ทุกฝ่ายไม่สูญเปล่า
เชื่อไหมว่าถัดมาอีกไม่กี่เดือนเงินมา ถนนลาดยางมา ไฟฟ้ามา
โทรศัพท์มา เรียกว่าสรรพกำลังต่าง ๆ มุ่งสู่หมู่บ้านเล็กๆ ที่ชื่อว่า
“แม่ไฉ” จนเจริญก้าวหน้า เป็นชาวดังไปทั่วประเทศ การได้มา
ซึ่งสิ่งสนับสนุนตลอดจนงบประมาณเหล่านี้ เพราะความเมตตา
ในการช่วยประสานงานของ ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล (ผมและคณะ
ต้องไปพระตำหนักดอยตุงและวังสระปทุมหลายครั้ง) ซึ่งผม
ซาบซึ้งใจมาก นอกจากนี้ยังมี ผศ.สุเมธ ศิริรินทร์ร ช่วยพาไป
องค์การโทรศัพท์ และ ศ.ดร.ระพี สาคริก ให้ภาพกล้วยไม้
มาเพื่อจัดทำแสตมป์ ฯลฯ

“หลังจากเสร็จสิ้นงาน APOC 4 แล้ว ซึ่งงานดังกล่าว
มีกองทัพบก กรมป่าไม้และแม่ไฉเป็นเจ้าภาพ ผมได้มีโอกาส
ไปกองบัญชาการกองทัพบกหลายครั้ง เพื่อก่อตั้งโครงการ
พัฒนากล้วยไม้ไทยให้ต่อเนื่อง เริ่มแรกจะใช้ชื่อ **โครงการ
คีนกล้วยไม้ไทยสุป่า** แต่ผมเสนอให้ใช้ชื่อว่า **โครงการ
คีนชีวิตกล้วยไม้ไทยสุไพรพฤษ** ชื่อนี้ผมนับนิ้วให้ทุกคน
เห็นว่าคีนชีวิตกล้วยไม้ไทยสุไพรพฤษ มี 9 คำพอดี ถือว่า
เป็นเลขมงคล และประกอบกับเป็นปีที่มีการฉลองสิริราชสมบัติ
ครบ 50 ปี ของในหลวงรัชกาลที่ 9 จึงมีมติให้ใช้ชื่อนี้เป็นชื่อ
โครงการ บริษัทเกรมมีเป็นผู้ออกแบบตราสัญลักษณ์โครงการ
ต่อมาจึงได้รับความเห็นชอบให้ใช้จนถึงปัจจุบัน”

“ผมได้เรียนรู้ทั้งด้านบวกและด้านลบของการทำงาน
คำกล่าวที่ว่า...เสร็จงานฆ่าโคถึก เสร็จศึกฆ่าขุนพล เป็นสิ่งที่ผม
ประสบมาด้วยตัว การถูกทำให้รู้สึกเหมือนทำงานเพียงลำพังต้องใช้
ความมานะอดทนสูงมาก แต่ความลำบากอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้น
มันเหมือนพิษจุนตัวเองด้วย พอผมตั้งใจทำงานแบบสุดสุดใจ
ก็เริ่มมีคนเห็นใจมาช่วยเหลือ ผมจึงไม่ได้ทำงานระดับนานาชาติ
เพื่อชาติเพียงลำพัง เสร็จงานแล้วผมได้เพื่อน พี่ น้อง และได้
รู้จักสื่อมวลชนมากมาย และได้ทำงานร่วมกันมาจนถึงวันนี้
ต้องขอบคุณทุกคนจริงๆ”



คนที่รู้จักตัวตนของผมจริง ๆ คงจะเห็นว่าผมรักความถูกต้อง ความยุติธรรมและความดี แยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากส่วนรวม เขาถึงรักผมนะ (อมยิ้ม) เช่นใน พ.ศ. 2558 ที่ผมโดนฟ้องร้อง เรื่องผ้าป่าการกุศล การนำรถราชการไปใช้ส่วนตัวทั้ง ๆ ที่ในชีวิต ผมไม่เคยขับรถหลวง ไม่เคยนำไปใช้ส่วนตัวและไม่เคยจอดไว้ที่บ้านแม้แต่ครั้งเดียว (หัวเราะ) ผมถึงได้ว่าชีวิตคนเรานี้ เรื่องบุญเรื่องการกุศลก็สามารถนำมาสร้างความขัดแย้งให้ถึงขนาดแม่ใจเราเกือบต้องโดน ม.44 เพื่อประโยชน์ส่วนตนนี้ผมว่าไม่ควรเกิดขึ้น เราไม่ควรทำให้องค์กรเดือดร้อนจากความขัดแย้งของคน ไม่ควรทำร้ายผู้อื่นด้วยอคติ เพราะมหาวิทยาลัยแม่ใจ คือสิ่งสำคัญของพวกเรา เป็นแหล่งให้การศึกษา เป็นที่ทำงาน เป็นบ้าน เราต้องรักและหวงแหนบ้านของเราอย่างจริงจัง”

“เรื่องนี้ผมขอเก็บไว้ในใจมันผ่านไปแล้ว และผมไม่อยากจะให้เกิดความขัดแย้งใดๆ ที่กระทบองค์กรอีก จากเหตุการณ์นี้ มันทำให้ผมรู้ว่าในสังคมไทยนี้ยังมีคนที่รักในความถูกต้อง ความยุติธรรมอยู่ (อมยิ้ม) แม้จะมีคนลอบทำร้ายแต่มีมิตรที่ดี และกรรมดีจะคอยปกป้องคุ้มครองเราเองครับ”



ผมมีโอกาสได้ทำงานใหญ่ของแม่ใจหลายครั้ง

ผมจะคว้าโอกาสนั้นเสมอโดยไม่เกี่ยงงาน
ที่สำคัญไม่ใช่ว่าทุกคนจะได้โอกาสบางอย่างๆ

หลายคนแทบจะไม่มีโอกาส

ได้ทำอะไรที่สำคัญเลยในชีวิต

ผมยึดเอาประโยชน์องค์กรเป็นที่ตั้ง

รับผิดชอบ และทุ่มเทกับการทำงานให้ดีที่สุด

ผมถือว่าเป็นความท้าทายในชีวิต

ที่ต้องให้ความสำคัญและต้องทำ

เพราะนี่คือคุณค่าของคน



“ผมรักชีวิตความเป็นครูนะครับ ทั้งที่แต่เดิมผมอยากเป็นตำรวจ เมื่อได้เป็นครูจึงพบว่าอาชีพครูมีคุณูปการแก่สังคมไม่น้อยเลย งานของครูคือการสร้างคน ครูจึงควรรักลูกศิษย์เหมือนลูกหลานของตนเอง เต็มใจที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ สอนได้ทุกอย่างทุกเวลาไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียน ล้อมรอบตัวเราเป็นอุปกรณ์การสอนได้ทั้งสิ้น ผมอยากให้อาจารย์แม่ใจเป็นแบบนี้ ต้องติดตามและใกล้ชิดกับนักศึกษา เอาประสบการณ์มาบอกมา ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้เขาได้เรียนรู้ได้ทำเองกับมือจากงานจริง นี่คือนิยามของครูที่แท้จริงครับ”



“นั่นเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในชีวิตที่ผมร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับคนรอบข้าง แม้บุคลิกภายนอกของผมอาจจะดูแข็งไปบ้างเพราะเติบโตมาแบบชาวบ้าน ต้องสู้และถือคติว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตนมาตลอดชีวิต แต่การที่ผมมีกัลยาณมิตร ปกป้องผมให้แคล้วคลาดเสมอ มันน่าจะสะท้อนอะไรบางอย่าง



ความเป็นผู้นำ

“การเป็นผู้นำนี้เกิดขึ้นโดยผมไม่รู้ว่าจะเมื่อใด หลักสำคัญของผู้นำคือ **“ต้องเป็นคนดี”** ก่อน ผมโตมาด้วยความยากลำบาก ต้องฝ่าฟันกับปัญหาอุปสรรคหลายอย่างตั้งแต่เด็ก ได้พบได้แก้ไข้ปัญหาในชีวิตมากมายมาโดยตลอด ความลำบากนี้ได้สอนให้ผมเข้าใจชีวิต เข้าใจปัญหา เมื่อเราเจอกับสถานการณ์ต่าง ๆ เราจะรู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะผ่านพ้นไปได้ จริง ๆ แล้วปัญหาก็คือปัญญานั้นเอง ด้านความเป็นตัวตนของผมนั้นเป็นคนเรียบง่าย ไม่ชอบอะไรที่เยอะแยะแต่ทุกอย่างต้องมีระเบียบวินัยเพราะเราทำงานกับคนหลากหลาย ต้องมีกฎกติกาช่วยกำกับดูแล ส่วนเรื่องเกียรติยศชื่อเสียงนี้ผมไม่ยึดติด มหาวิทยาลัยที่ได้วันนี้ มอบศาสตราจารย์เกียรติคุณให้ผม มีท่านรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาเข้าร่วมด้วย ผมก็รับด้วยความขอบคุณจากใจจริงที่ให้เกียรติผม แต่ทุกวันนี้ใช้เพียงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ซึ่งผมได้มาด้วยความสามารถของตนเอง ผมพอใจในสิ่งที่ผมเป็น ผมไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใครอย่างจริงจัง หากจะกระทบใครบ้างก็เป็นไปตามหน้าที่รับผิดชอบและความถูกต้องเท่านั้น”

๘๘

เป็นผู้นำต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง
ถึงผมจะเป็นคนยุคเก่าแต่**เราต้องปรับตัว**
และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาหาเราอย่างรวดเร็ว
นั่นคือการตื่นรู้ หากรู้แล้วปฏิเสธ
ไม่ทำจะส่งผลให้ชีวิตลำบาก

๘๙

“อย่างโทรศัพท์มือถือเดี๋ยวนี้ไปไกลมากแล้วแทบทุกอย่างมีแอปพลิเคชันรองรับให้เราเลือกใช้และสะดวกรวดเร็ว จะซื้อของไม่ต้องเสียเวลาแต่งตัวขับรถออกไปตลาดไปห้างสรรพสินค้า เพียงแค่คลิกก็มีบริการมาส่งของถึงหน้าบ้าน หากเราไม่รู้เราต้องศึกษา มีช่วงที่ผมไปเรียนภาษาอังกฤษ (AUA) กับเด็ก ๆ อายุ 14-15 ปีถึงสองปีทั้งที่ตอนนั้นผมเป็นรองอธิการบดีแล้วผมทำอะไรไม่เป็น ผมก็ให้คนช่วยสอน ไม่เห็นแปลกตรงไหนที่เราไม่รู้ แต่คงจะแปลกที่เราไม่เรียนรู้อะไรเลยต่างหากครับ”



บุคลากรแม่โจ้ทุกคน ต้องรักนักศึกษาเหมือนลูก

ทุกสถานที่ ทุกเวลา ทุกโอกาส
เราต้องสอนเขาได้
แม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ ก็ตาม
แล้วแม่โจ้จะเป็นมหาวิทยาลัย
ในอุดมคติและมีความสุข

ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช
อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
16 มีนาคม 2561 ณ กาดแม่โจ้ 2477

ปัญหาคือโอกาส

“ปัญหาอุปสรรคระหว่างที่ผมบริหารแม่โจ้ ผมไม่เคยมองว่าอะไรเป็นปัญหา อาจจะเป็นเพราะผมผ่านชีวิตด้วยการเรียนรู้มามากพอสมควร มนุษย์เราอยู่ที่ไหนมีปัญหาเป็นเรื่องธรรมดา แต่หลักการที่สำคัญคือ ใช้ความเป็นกลาง หนักแน่น ไม่หุบปาก ไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตัว ให้มองผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก แล้วเราจะหาทางออกได้ เวลาเจอปัญหาอย่าท้อถอย อย่าตีโพยตีพาย ผมพูดเสมอว่าปัญหาไม่มีแก้ไข ไม่มีปัญหาใดที่จะแก้ไขไม่ได้ แต่ถ้ายังแก้ไม่ได้ ต้องถอยมาดูจังหวะก่อนแล้วค่อยเข้าไปแก้ไขต่อให้สำเร็จ ยึดค่านิยมหลัก หรือ Core values ของแม่โจ้ที่ผมแปลและขอใช้คำง่าย ๆ คือ

- M** Mindfulness **ทำด้วยจิตด้วยใจ**
- A** Aspiration **กัดไม่ปล่อย**
- E** Excellence **อย่าสักแต่ทำ (ทำให้ดี)**
- J** Justice **ทำด้วยความเป็นธรรม**
- O** Origin **เป็นต้นแบบ**
และไปข้างหน้าด้วยรากเหง้า

เราต้องรู้ตัวเอง ต้องพัฒนาเป็น พัฒนาตัวเอง พัฒนางาน เงินคนสำคัญมาก อันดับแรกต้องคิดถูก ทำถูก ที่สำคัญต้องคิดเป็น ทำเป็นด้วย ทีมงานสำคัญมากเราจะไม่สามารถทำงานสำเร็จได้อย่างยั่งยืนหากเราทำงานคนเดียว นอกจากนั้นเราต้องมองให้เห็นภาพความเป็นตัวตนของเราว่ารากเหง้าเราคืออะไร แม่โจ้เราคือเกษตรใช้ไหมครับ แล้วเราจะพัฒนาเกษตรไปข้างหน้าอย่างไร ต้องบูรณาการอะไรมาสนับสนุนผลักดันขับเคลื่อนให้ตรงทิศทาง วันนั้นนโยบายและยุทธศาสตร์ของแม่โจ้ชัดเจนมากแล้ว อยู่ที่คนแม่โจ้ทุกคนจะมองเห็นและช่วยกันพัฒนาอย่างมุ่งมั่นและจริงใจหรือไม่”

“ทุกแห่งบนโลกใบนี้มีปัญหาความขัดแย้ง トラバドที่คนยังมีกิเลส อัดตา ตัดนา จึงควรดำเนินชีวิตด้วยสติ สมาธิ ปัญญา ยึดมั่นในหน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่ลำเอียงเพียงเพราะรักหรือเกลียด เราทำดีต้องได้ดี คิดดี คิดชอบ ตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ ผมไม่เคยคิดทำร้ายใครและไม่ทำร้ายแม่โจ้ มุ่งมั่นทำงานหนัก ระดมความคิดสรรพินิจและแนวทางมากมาย มาจัดระบบระเบียบ ให้แม่โจ้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้สังคมมีความเชื่อมั่นศรัทธา หากเราสามารถลดหรือปรับวัฒนธรรมองค์กรได้ แม่โจ้เราจะไปได้ไกลและยืนอยู่ในสังคมไทยได้อย่างภาคภูมิใจแน่นอน”



มีบุญ 3 อย่าง

“ชีวิตถึงวันนี้ ผมคิดว่าผมโชคดีมีบุญ 3 อย่าง หนึ่งคือผมเติบโตในชนบทได้อยู่ท้องไร้อะไรทั้งนาอยู่กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้อยู่กับวิถีชีวิตชาวบ้าน วิถีแห่งความจริง จึงเข้าใจในชีวิต ผมทำงานมาแทบทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็น อปพร. (เก็บร่างผู้เสียชีวิต) ตำรวจจับพระผิดศีล (สังฆการ) ประธานกรรมการประกวดนางงาม กรรมการประกวดนักร้อง ช่างซ่อม องค์กรกลางเลขานุการสโมสรไลออนส์ ฯลฯ สองคือผมได้มาเรียนที่แม่โจ้ได้รับรางวัลเหรียญทอง เกียรตินิยมอันดับ 1 เกรดเฉลี่ย 3.92 จากพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช แม่โจ้คือสถาบันที่ผมรักได้หล่อหลอมจิตวิญญาณ ความเข้มแข็ง อดทน ความรัก ความสามัคคีให้ผมมีโลกอันกว้างไกล ได้ทำงานรับใช้แม่โจ้ในทุกตำแหน่งจนถึงจุดสูงสุดคือตำแหน่งอธิการบดี 2 สมัยรวมเวลา 8 ปี 8 เดือน 25 วัน สามคือผมได้เป็นครู ผมภูมิใจที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในชีวิตถ่ายทอดให้กับทีมงานและลูกศิษย์ออกไปทำงานรับใช้สังคมจำนวนมาก”

มองอนาคตแม่โจ้

“ตั้งแต่ 1 เมษายน 2562 หมดวาระแล้วทำอะไรไหมอิมม์... (คิดนาน) แม่โจ้เรามีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนใครเขาเราเด่นและเข้มแข็งด้านการเกษตรด้วยรากเหง้า และฐานที่มั่นคง มีศิษย์เก่าแม่โจ้ที่อยู่กับเกษตรกรทั่วประเทศ มีอัตลักษณ์

ที่หล่อหลอมให้เป็นคนอดทน สู้งาน เข้มแข็งมายาวนาน อยู่กันเป็นครอบครัว มีความเป็นพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตลอดเป็นวัฒนธรรมที่หายากในปัจจุบัน โครงการหลายโครงการสะท้อนถึงอัตลักษณ์แม่โจ้ เช่น **โครงการครัวอิมม์อุ่นพี่เพื่อน้อง** ที่สะท้อนถึงความรักของรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง **โครงการปลูกผักแลกค่าเทอม** ที่สะท้อนถึงความอดทนเข้มแข็งของลูกแม่โจ้ **โครงการกาดแม่โจ้ 2477** ที่สะท้อนให้เราต้องสำนึกตัวเองว่าต้องดูแลสังคมและชุมชน ควรมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและบริหารจัดการอย่างรัดกุม”

“ปัจจุบันโลกเราเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ลดลง แต่คนอายุยืนขึ้น กลายเป็นสังคมที่มีผู้สูงอายุมากขึ้น และด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถาโถมเข้ามาทำให้การศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ดังนั้นการเรียนในห้องเรียนและการเรียนแบบพึ่งพาการสอนจากครูบาอาจารย์จะลดลง สังคมจะเกี่ยวข้องกับดิจิทัลมากขึ้น เศรษฐกิจจะเป็นรูปแบบดิจิทัล สิ่งแวดล้อมแปรปรวน ทรัพยากรลดลง ในอนาคตหุ่นยนต์ AI จะมาแทนที่คนแน่นอน การทำงานจะใช้ระบบฐานข้อมูลมากขึ้น หลายเรื่องเราอาจเป็นผู้นำ แต่มีอีกหลายเรื่องที่เราจะเป็นผู้ตาม โลกเปลี่ยนไปแค่ต้นมามีอีกวันก็เกิดสิ่งใหม่แล้วแม่โจ้ต้องศึกษา ทำความเข้าใจและปรับตัว ปรับวัฒนธรรมองค์กร มุมมอง ความคิด และต้องนำมาปฏิบัติด้วย แต่หากไม่ปรับตัวทั้งตัวบุคคลและองค์กรเราจะล่มสลาย หากองค์กรอยู่รอดทุกคนจะอยู่รอดด้วย นี่คือการท้าทายของแม่โจ้ที่ต้องอยู่ต่อไปให้ได้ครับ”



ชีวิตหลังเกษียณ

“สำหรับผมจะทำอะไรต่อไปนั้น ผมอายุมากแล้ว และทำงานหนักมายาวนาน ที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยมีเวลาส่วนตัวมากนักครับ ขอพักก่อนครับยังไม่มีความคิดที่จะทำอะไรไปมากกว่าการใช้เวลาอยู่กับครอบครัวและเพื่อน อยากดูแลสุขภาพกายและจิตใจให้มากที่สุด ถ้ามีโอกาสก็อยากจะไปท่องเที่ยวตามอิตาลีและตามสังขารที่จะเอื้ออำนวย ขอปรับตัวจากผู้แสดงมาเป็นผู้สนับสนุนที่ดี แต่จะให้ผมไปดิ้นรนแสวงหาตำแหน่งบริหารที่มีอำนาจ และผลประโยชน์ คงจะไม่เอาแล้วครับ”

ความรักของหวง

“ของรักและหวง น่าจะมี 2-3 อย่าง มีกระเป๋าใบนี้ครับ ผมใช้มานานนับ 10 ปี ได้ ใส่ของส่วนตัวรวมทั้งยาตม ยาหม่อง (หัวเราะ) ผมใช้ของคู่คุณค่าและมันอยู่กับผมมาตลอด ถ้ากระเป๋านี้เป็นคนคงบอกเล่าเรื่องราวได้ละเอียดมากกว่า

ผมอีกนะ (หัวเราะ) ที่หวงที่สุดน่าจะเป็นหัวเข็มขัดแม่ใจรุ่น 34 ทำด้วยโลหะมรกตวัน ได้รับมาเมื่อปี 2512 ตอนนั้นยังเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรม ที่หวงและรักมากเพราะกว่าจะได้มาต้องมีพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์มากมาย ต้องอดทนอดกลั้นสูง อีกอันหนึ่งเป็นหัวเข็มขัดสีทองทำในปี พ.ศ. 2539 นำแบบมาจากฟิลิปปินส์ช่วงที่ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เหยียบและเข็มกลัดเกียรติคุณงานกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก APOC4 ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในกล่องนี้มีเข็มวิทยฐานะบัณฑิต รุ่นที่ 1 กล่องเหรียญรางวัลเรียนดี เกียรตินิยมอันดับ 1 (เหรียญทอง) เกรด 3.92 สาขาสัตวปีก สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งผมรับพระราชทานจากพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ส่วนแหวนรุ่นนี้ทำภายหลังแล้วผมไม่ได้ใส่นะ เก็บรักษาไว้ในตู้ อย่างเดียว ผมจะเก็บรวบรวมและส่งมอบให้มหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการไว้จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ฯ ภายหลังนะครับ”



ปิดท้ายการพูดคุยด้วยคำถามที่ยังไม่เคยมีใครถามมาก่อน ผ่านเทศกาลแห่งความรักวันวาเลนไทน์ มาไม่ทีวันจึงอยากทราบมุมมองความรักของจำเนียร ยศราช คนนี้เป็นอย่างไรบ้าง

“ถามเรื่องความรัก ผมอาจไม่ใช่แฟมิลี่แมนหรือคนโรแมนติกอะไร แต่ผมเป็นคนสม่ำเสมอ ผมรักครอบครัว คู่ชีวิตของผมคือคุณบุษบา ยศราช คือคนที่อยู่เคียงข้างทั้งยามทุกข์ยามสุข ตั้งแต่ปี 2520 ที่ได้เล่าไปแล้วว่าผมได้ทำงาน คุมฟาร์มสัตว์ปีก ตอนนั้นผมนอนกระต่อมแบบคนงานมีเสื้อผืน หมอนใบ มีมุ้งสายบัวเพียง 1 หลัง ตั้งแต่นั้นจนแก่เฒ่า มาด้วยกันถึงวันนี้ ส่วนเรื่องมุมมองความรักทั่วไปนั้น ทุกคนมีความรักนะครับสำหรับผมแล้วคิดว่าอยู่ที่จะยึดเปลือก หรือแก่น คนส่วนใหญ่มักจะมองแค่เปลือกไม่เข้าใจในชีวิตและการเปลี่ยนแปลงจึงเจอแต่ปัญหา ความรักต้องรัก โดยไม่มีข้อแม้ รักที่ไม่ครอบครอง มีความปรารถนาติดต่อกัน รักผู้อื่นให้มาก รู้จักการเป็นผู้ให้และเสียสละ”

“ที่สำคัญเราต้องรักตัวเองด้วย เห็นคุณค่าของตนเอง ในที่นี้ไม่ใช่รักจนเห็นแก่ตัวหรือทำตัวมีศักดิ์ศรีดีกว่าผู้อื่น แค่เอาใจเขามาใส่ใจเราเท่านั้นแหละครับ นำตนเองไปในทางที่ดี ทำชีวิตตนเองให้ร่มเย็นเป็นสุข พิจารณาความทุกข์ ว่ามาจากไหน จากใคร จากอะไร รู้จักแยกแยะไม่ทำร้ายใคร พยายามเข้าใจตัวเราให้แหละครับ เดินทางสายกลาง รู้จัก คำว่าพอ ปล่อยและวางให้เป็น เราก็จะมีความสุข”

“ขอขอบคุณคุณสมพร แรกขำนาญ บรรณาธิการบริหารวารสารช่ออินทนิลผู้สัมภาษณ์และถ่ายทอดบทสนทนา อาจารย์รัชฎา เชื้ออิโรจน์ อาจารย์อภิชาติ สอนคำทอง คุณนวนนิตย์ สกุลทอง และคุณปฐมนภา แม้นพยัคฆ์ ที่ช่วยตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลสำคัญ และอาจารย์ ดร.ณภัทร เรืองนภากุล ผู้ช่วยขัดเกลาและเรียบเรียงภาษา ที่สำคัญคือคุณบุษบา ยศราช คู่ชีวิตที่คอยเตือนเรื่องราวและความจำที่ลืมนไปบ้าง ทั้งนี้เนื้อหาในบทความนี้อาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยเหตุปัจจัย ด้านเวลาของสถานการณ์ในอดีตที่ล่วงเลยมาเป็นเวลานานซึ่งอาจมีข้อบกพร่องใดๆ ก็ต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วยครับ”



ชีวิตเด็กบ้านนอกของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช คงเหมือนกับใครหลายคนในโลกใบนี้ที่ได้พบทั้งทุกข์และสุข ได้ฝ่าฟันและผลักดันชีวิตด้วยการศึกษาและการทำงานจนเติบโตขึ้นมาสู่ตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ถึง 2 สมัย เป็นเวลา 8 ปี 8 เดือน 25 วัน กับการบริหารแม่โจ้ด้วยนโยบายที่ทันสมัยของยุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งให้แม่โจ้เจริญก้าวหน้า คือมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) มหาวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์ (Organic University) มหาวิทยาลัยเชิงนิเวศ (Eco University) หรือ GO Eco และมีแนวพัฒนาในภาพรวมเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชีวิต (University of Life) น่าสนใจคือการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ 100 ปี ด้วยโครงการนำร่องที่สำคัญ เช่น โครงการพัฒนาบุคลากรด้านเกษตรและสิ่งแวดล้อม โครงการหลักสูตรอบรมผู้นำการเกษตรยุคใหม่ (MAGLEAD) โครงการ MJU Smart Farm โครงการ MJU Digital and Innovation Service Center หรือ DSI โครงการ Well-being @Chumporn รวมทั้งโครงการจัดตั้งคณะสัตวแพทยศาสตร์และแนวทางการนำกัญชงและกัญชามาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์และอุตสาหกรรม เป็นต้น

สิ่งสมประสงค์ที่เข้มั่นของวิถีลูกแม่โจ้มาอย่างโชกโชน จนกลายเป็นพลังชีวิตที่มีความเข้มแข็งในการทำงาน เป็นคนรู้จักคำว่าพอ เป็นหนึ่งของลูกแม่โจ้ที่ได้ตอบแทนคุณแผ่นดินแม่ตลอดมา สร้างผลงาน และฝีมือเป็นที่ประจักษ์ไว้ในแผ่นดินแม่โจ้พร้อมความภาคภูมิใจที่ได้ฝากผลงานความยิ่งใหญ่จากงานแม่โจ้ 80 ปี ฝากความดีไว้ในแผ่นดิน ผลงานสุดท้ายคืองานเกษตรแม่โจ้ 85 ปี ภูมิปัญญาแห่งการเกษตร ระหว่างวันที่ 8-16 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา

18 กันยายน 2561



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีถวายพระพรราชกุศลเนื่องในวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดย ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธีถวายเครื่องทองน้อย หน้าพระบรมฉายาลักษณ์ กล่าวสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ มีผู้บริหารคณาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ บุคลากร และนักศึกษา ร่วมแสดงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ทรงทำงานหนักเพื่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทย

8 พฤศจิกายน 2561



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ จัดพิธีทอดกฐินสามัคคี ประจำปี 2561 ณ วัดทุ่งหมื่นน้อย ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จัดโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม โดยมี ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานมีการตั้งงวอนแห่งศกฐิน จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้มายังวัดทุ่งหมื่นน้อย ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์เก่าแม่โจ้ บุคลากร นักศึกษา มีชาวบ้านชุมชนทุ่งหมื่นน้อย ได้นำต้นกฐินเข้าร่วมสมทบเพื่อเป็นปัจจัยบำรุงพุทธศาสนาและสืบสานประเพณีสืบต่อไป

14 พฤศจิกายน 2561



นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยหัวหน้างานและบุคลากรได้เข้าร่วมงาน “เฝ้าเรือน เยือนผญา” ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 14-16 พฤศจิกายน 2561 โดยมี นายมนัส จันใส รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี นายกฤษฎา คงคะจันทร์ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กงสุลกิตติมศักดิ์ หัวหน้าส่วนราชการ สถาบันการศึกษาในภาคเหนือ และประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมงาน พร้อมกันนี้ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมได้จัดนิทรรศการฐานการเรียนรู้หัตถกรรมล้านนา การสาธิตศิลปหัตถกรรม การแต่งกายของผู้คนจากอดีตจนถึงยุคล้านนาสร้างสรรค์ การจัดแสดงการละเล่นพื้นเมือง กิจกรรมของชนเผ่าชาติพันธุ์ล้านนา ไทลื้อ ไทจีน ไทยวน ไทใหญ่ และหลากหลายจากกลุ่มเครือข่ายชุมชนต่างๆ



23 พฤศจิกายน 2561



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม นำรถกระถงพร้อมริ้วขบวนร่วมในงานประเพณียี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2561 ณ ช่วงประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้แนวคิด “เชียงใหม่นครที่เป็นที่สุดแห่งความสวยงามทางวัฒนธรรมได้รับพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10” โดยขบวนมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้นำเสนอรถกระถงใหญ่ ซึ่งมีตราสัญลักษณ์ของรัชกาลที่ 10 ประดิษฐานอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว ด้านหลังมีสิ่งหนึ่งเฝ้าซุ้มประตูโง่ ส่วนด้านข้างมีกลล่อธรรมจักรซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งพระพุทธศาสนาที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน และยอดสูงสุดของตัวรถได้จำลองพระเสด็จมณีนี หรือ พระแก้วขาวซึ่งเป็นพระผู้เป็นแก้วอันประเสริฐ โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รางวัลชนะเลิศ ได้รับถ้วยรางวัลทอง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี



28 พฤศจิกายน 2561



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับองค์กรนักศึกษา จัดกิจกรรม**ควาบบอยลอยกระทง**ขึ้นภายในสวนป่าบุญศรี วังซ้าย โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รองอธิการบดี เป็นประธานในพิธี ภายในงาน มีกิจกรรมการประกวดนางนพมาศ เทพบุตรยี่เป็ง นพมาศจำลอง การประกวดกระทงเล็ก การออกธำเนาะจำหน่ายสินค้า อาหาร และการละเล่น จากนักศึกษาสาขาต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยงานนี้จัดขึ้นเพื่อ สืบสานประเพณีลอยกระทง และยังเป็นเปิดให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พบปะแลกเปลี่ยนในการทำกิจกรรมร่วมกัน



6 ธันวาคม 2561



ครัวอ้อมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ร่วมต้อนรับคณะนักปั่นจากทั่วประเทศ ที่เดินทางมาถึงมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในโครงการ **“ปั่นสืบถิ่น 2 แม่โจ้ 85 ปี”** โดยมี ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วย คณะผู้บริหาร และสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ ณ ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ โดยเริ่มปั่น เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2561 ในการต้อนรับจากหาดใหญ่ ถึงแม่โจ้-ชุมพร, เส้นทางภาคตะวันออก-ตะวันตก เริ่มปั่นจากจังหวัดตราด ถึงจังหวัดกาญจนบุรี, เส้นทางภาคอีสาน เริ่มปั่นจากจังหวัดอุบลราชธานี ถึงจังหวัดนครสวรรค์ และเดินทางถึงจังหวัดเชียงใหม่ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในวันนี้ เพื่อร่วมฉลองครบรอบ 85 ปี แม่โจ้ โดยมีน้องๆ ลูกแม่โจ้ ให้การต้อนรับ และร่วมร้องเพลงทวนผ่านชุมพรอย่างอบอุ่น จากนั้น เข้าสักการะศาลเจ้าแม่แมโจ และเข้ารับประทานอาหารเย็น ณ ครัวอ้อมอุ่นฯ



8-16 ธันวาคม 2561



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด**กิจกรรมเวทีเล็ก การแสดงศิลปวัฒนธรรมล้านนา** ร่วมฉลองงานวันเกษตรแม่โจ้ 85 ปี ระหว่าง 8 - 16 ธันวาคม 2562 โดยมีกิจกรรม การแสดงดนตรีล้านนา จากศิลปินชื่อดัง การแข่งขันยิงกอล์ฟ การแข่งขันตะกร้อลอดห่วง การประกวด รำวงย้อนยุค และการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาอีกมากมาย



8 ธันวาคม 2561



ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 54 ร่วมกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด**สร้างและเปิดฝายมีชีวิต แม่โจ้รวมใจ ตัวที่ 3** ณ ลำห้วยใต้ภายในบริเวณ หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมี ดร.อำนาจ ยศสูง นายกสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานเพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ 85 ปี มหาวิทยาลัยแม่โจ้



8 ธันวาคม 2561



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ และพระอรหันตธาตุจากอาคารพุทธมิ่งมงคล มาประดิษฐานยังมณฑลพิธีชั่วคราวหอเกียรติยศ โดยมี รศ.ดร.วิระพล ทองมา รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และคณะผู้บริหาร อัญเชิญ เพื่อให้ประชาชน ที่มาเยี่ยมชมงานเกษตรแม่โจ้ 85 ปีฯ ได้ร่วมสักการบูชาพระบรมสารีริกธาตุเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตในช่วงของงานเกษตรแม่โจ้ 85 ปี



16 ธันวาคม 2561



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุจากมณฑลพิธีชั่วคราวหอเกียรติยศ กลับไปประดิษฐานประจำ ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล โดยมี รศ.ดร.วิระพล ทองมา และมิชฌวนศิลปวัฒนธรรมพื้ณกวยบูซา



22 กุมภาพันธ์ 2562



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการ “ล้อมรั้ว MJU รู้ภัยยาเสพติด” ณ เวทีดินหน้าโรงอาหารเกิดกสิกร โดยมี อาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดี เป็นประธานเปิดโครงการ นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ การจัดงาน ภายในงานได้มีการจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การใช้เทคโนโลยีในการสำรวจพืชเสพติดบนพื้นที่สูง โดยทีมวิทยากร จากสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม การประกวดพูดเรื่องยาเสพติด และมีคอนเสิร์ต จากศิลปิน ปรานค์ ปรานทิพย์ มาให้ความสนุกสนาน



25 มีนาคม 2562



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้จัดโครงการทบทวน แผนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (รอบ 6 เดือน) โดยมีอาจารย์ชัช พชรธรรมกุล รองอธิการบดี เป็นประธาน นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ นำเสนอแนวคิดและตัวชี้วัดการประกันคุณภาพ (KPI) พร้อมด้วย คณะทำงานจากคณะ/สำนัก และตัวแทนนักศึกษาจากสโมสรนักศึกษา เข้าร่วมปรึกษาหารือ เพื่อกำหนดตัวชี้วัดในการจัดกิจกรรมโครงการ ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย





ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำคณะผู้บริหาร
เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในโอกาสจะครบวาระ
การดำรงตำแหน่งอธิการบดี จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ
พระประธานประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และพระศิลาขนาดเล็ก ณ อาคาร
พุทธมิ่งมงคล, ปฎิมากรรมพระพิรุณทรงนาค, ศาลเจ้าแม่ แม่โจ้, ศาลเจ้า
พ่อ แม่โจ้, อนุสาวรีย์พระช่วงเกษตรศิลปการ (ช่วง โลจายะ) และอนุสาวรีย์
ศ.ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย เพื่อความเป็นสิริมงคล



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีดำหัวผู้อาวุโสและอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2562 เพื่อจงมาคารวะผู้อาวุโส
ตามประเพณีปีใหม่เมืองชาวล้านนา โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีแม่โจ้ นำคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยและกรรมการสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้
ร่วมพิธีดำหัวเจ้าแม่แม่โจ้-เจ้าพ่อโจ้ ตั้งขบวนแห่เครื่องดำหัวเคลื่อนไปยังอาคารแม่ฟ้าพัน เพื่อประกอบพิธีดำหัวโดยได้รับเกียรติจาก ดร.จ่านวย ยศสูง
นายกสภามหาวิทยาลัย ผศ.ดร.จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไนรี นายกสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ เป็นตัวแทน
กล่าวอวยพร ทั้งนี้กิจกรรมพิเศษสร้างการมีส่วนร่วมของแต่ละคณะ/สำนัก อาทิ การประกวดส้มตำลีลาและลาบหนุ ณ อาคารแม่ฟ้าพันมหาวิทยาลัยแม่โจ้



8 พฤษภาคม 2562



นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยบุคลากรร่วมพิธีถวายพระพรชัยมงคล เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมี รศ.ดร.วิระพล ทองมา รักษาการแทน อธิการบดีแม่โจ้ นำผู้บริหารลงนามถวายพระพร พร้อมทั้งเปิดกรวย ถวายสักการะหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ จากนั้นร่วมกันกับบุคลากร ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี แสดงความ จงรักภักดี ณ โถงชั้น 1 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

23 พฤษภาคม 2562



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ มหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ สวนสุภาพบุญศรีฯ ลำ ห้วยโจ้ โดยได้รับเกียรติจาก ดร.อำนาจ ยศสุภ นายกสภามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็น ประธานในพิธี เปิดกรวยถวายราชสักการะหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พร้อมทั้ง กล่าวเฉลิมพระเกียรติ และนำผู้เข้าร่วมพิธีกล่าวแสดงความจงรักภักดี จากนั้น ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ อาทิ เก็บกวาดใบไม้ภายในสวนสุภาพสวนป่าบุญศรี, กิจกรรมปล่อยไม้ไทย ในบริเวณสวนป่าบุญศรี และกิจกรรมพัฒนาลำห้วยโจ้ และปล่อยปลา ณ ฝายมีชีวิตตัวที่ 500 โดยมีคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้





ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด**โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะช่างในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา** ณ อาคารพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมี ผศ.ดร.ณัฐวุฒิ คุชฎิรักษาการแทนรองอธิการบดี เป็นประธานเปิดโครงการ โครงการนี้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มาฝึกฝนแลกเปลี่ยนทักษะเชิงช่างให้ดีขึ้น โดยได้รับเกียรติจาก นายจันทร์ทิพย์ นามวงศ์ สำนัคนาผู้รู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ ถ่ายทอดฝีมือแนะนำเครื่องมือช่างและลักษณะการนำไปใช้งานได้อย่างถูกต้อง



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด**พิธีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณพระบรมราชินี** โดยมี รศ.ดร.วิระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธีถวายคำนับเปิดกรวยสักการะหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พร้อมทั้งกล่าวคำอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล พร้อมกับคณะผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา และศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากนั้นร่วมร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ณ อาคารแม่ฟ้าพัน มหาวิทยาลัยแม่โจ้



6 มิถุนายน 2562



ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญเปิดประตูใหญ่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (เดิม) ที่ปิดมากว่า 30 ปี โดยมีพระครูบัณฑิตธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระนอนจอนตาล อ.แม่ริม ทำพิธีทางศาสนา จากนั้นร่วมพิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค และพิธีทำบุญคล้ายวันสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ ประจำปี 2562 โดยมี ดร.อำนาจ ยศสุพ นายกสภามหาวิทยาลัย รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดี นำคณะผู้บริหาร บุคลากร รวมทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันร่วมพิธี



7-8 มิถุนายน 2562



พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรจัตติยราชนารี เสด็จแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2560-2561 (ครั้งที่ 41) ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในการนี้กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้จัดขบวนศิลปวัฒนธรรมและขบวนเกียรตินำบัณฑิตเข้าสู่ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติเพื่อเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร





นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ นำบุคลากรงานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม นักศึกษาชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ประจำปี 2562 ณ ห้องซ้อมดนตรีและนาฏศิลป์ ณ อาคารเผด็จชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมี รศ. ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดี เป็นประธานในพิธี พิธีไหว้ครูดนตรีไทยและนาฏศิลป์จัดขึ้นทุกปีเพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ความกตัญญูต่องานที่แก่ครูบาอาจารย์ที่ได้มอบวิชาความรู้ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือการแสดง





ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการ **“สืบฮีตสานฮอย
ผ่องกอยแม่โจ้”** ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเกษตรไทย โดยมี ผศ.ดร.ณัฐวุฒิ คุณุภี
รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธี
นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการศูนย์ กล่าวรายงาน คุณระย้า อีสริยยศวดี
นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชียงใหม่ และคุณทัศนีย์ ยะจา เจ้าของกิจการ
ผู้จัดการ หจก.เชียงใหม่เฮลธาดอน (2015) เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา
4 สถาบัน ร่วมพิธี โครงการฯ จัดขึ้นเพื่อเป็นเสริมสร้างอัตลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมล้านนา สืบสานและอนุรักษ์องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนา ภายในงานจัดให้มีซุ้มภาคครัวเรือน การแต่งกาย
แบบล้านนา การสาธิตฝึกหัดทอกรรม ฝึกปฏิบัติทำอาหารและขนมพื้นเมือง
การเล่นพื้นบ้าน การจำลองพิธีกรรมล้านนา ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐเอกชน
เครือข่ายด้านศิลปวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงนักศึกษา
และบุคลากรเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก





ครีวอัมอุ่น พี่เพื่อน้องแม่โจ้ ได้จัดกิจกรรม “ช่วยแม่เลี้ยงน้อง อ้อมท้องมือแรก ปีที่ 5” ประจำปี 2562 ณ อาคาราเผ่พิช โดยมี ดร.อำนวย ยศสูง นายกสภามหาวิทยาลัย รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีและศิษย์เก่าแม่โจ้ทั่วประเทศ มาร่วมแจกข้าว และน้ำดื่มให้แก่นักศึกษาใหม่ หลังจากเสร็จกิจกรรมพัฒนานักศึกษาใหม่ ประจำปี 2562 เพื่อให้นักศึกษาใหม่ได้พบปะกับพี่ศิษย์เก่าแม่โจ้ และเป็นขวัญกำลังใจให้กับนักศึกษาใหม่ ได้มีกำลังใจในการทำกิจกรรม ของมหาวิทยาลัยต่อไป

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีหล่อเทียนเข้าพรรษา ประจำปี 2562 โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา หล่อเทียนเข้าพรรษา จำนวน 3 เล่ม ณ โถงชั้น 1 อาคารสำนักงานอธิการบดี เพื่อนำไปถวายเทียนเข้าพรรษา ในวันพฤหัสบดีที่ 11 กรกฎาคม 2562 ณ วัดดอยแท่นพระผาหลวง



11 กรกฎาคม 2562



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ถวายเทียนพรรษา ประจำปี 2562 ณ วัดดอยแท่นพระผาลทอง อ.สันทราย โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กล่าวคำถวายเทียนพรรษา พร้อมผ้าอาบน้ำฝน โดยมีคณะผู้บริหารร่วมถวายปัจจัยไทยธรรม เพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรม และดำรงไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม



25 กรกฎาคม 2562



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณฯ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีถวายเครื่องราชสักการะ กล่าวสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และร่วมกันจุดเทียนชัยถวายพระพรชัยมงคล โดยมีคณะผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา ศิษย์เก่าแม่โจ้และประชาชนชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้เข้าร่วม





มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด**พิธีไหว้ครู ประจำปี 2562** โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร อาจารย์อาวุโส คณาจารย์จากทุกคณะทุกวิทยาลัย ศิษย์เก่า เข้าร่วมพิธี ณ ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ ในงานได้มีการจัดประกวดพานไหว้ครูจากนั้นมีพิธีรำลึกบูรพาจารย์ผู้เป็นปูชนียบุคคลสำคัญของแม่โจ้ ด้วยการวางพานดอกไม้ รูป เทียน คาร์วะแด่ อำมาตย์โทพระช่วงเกษมศิลปการ ผู้ก่อตั้งและอาจารย์ใหญ่คนแรก ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วัชชัย อธิการบดี คนแรกของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากนั้นเป็นพิธีมอบทุนสนับสนุนกิจกรรมมหาวิทยาลัย โดย ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่นที่ 34 สนับสนุนทุนการศึกษา จำนวน 50,000 บาท กิจกรรมครัวอ้อมอุ่น จำนวน 50,000 บาท และกิจกรรมปลูกผักแลกค่าเทอม จำนวน 50,000 บาท นอกจากนี้ธนาคารกรุงไทยยังสนับสนุนกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 จำนวน 50,000 บาท



มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด**พิธีเฉลิมพระเกียรติวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 87 พรรษา 12 สิงหาคม 2562** โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมทั้งคณะผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษาเข้าร่วมพิธีอย่างพร้อมเพรียง โดยมีการแสดงพระธรรมเทศนา “พระคุณแม่” โดยพระใบฎีกาสมศักดิ์ ปิยวงฺโกน พระนักเทศน์แห่งล้านนา จากนั้นเทศบาลเมืองแม่โจ้มอบโล่รางวัลแม่ดีเด่น ประจำปี 2562 จำนวน 19 ท่าน พิธีถวายเครื่องสักการะ และถวายพระพรชัยมงคล พร้อมขับร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี และเพลงเฉลิมพระเกียรติ พระนางเจ้าสิริกิติ์ (เพลงสดุดีพระแม่เจ้า) น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และแสดงความจงรักภักดี ณ ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

23 สิงหาคม 2562



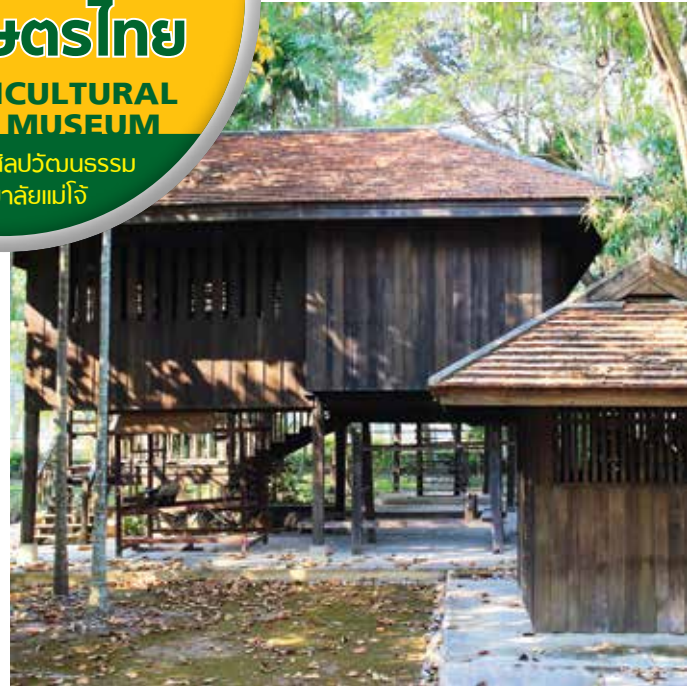
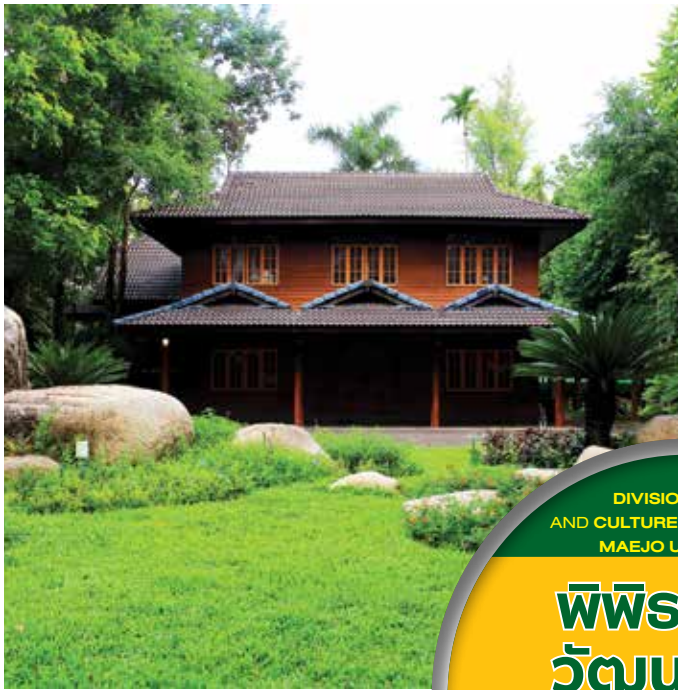
กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด**โครงการ** ทบทวนแผนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี พ.ศ. 2562 (รอบ 9 เดือน) ณ ห้องประชุมเชียงใหม่สโตนีย์ ตำบลป่าปึง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กล่าวต้อนรับบรรยายแนวคิด นโยบายยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละคณะ มีคุณวราภรณ์ พุกุล ผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพ บรรยายเรื่อง “แนวทางการบริหารคุณภาพด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตาม CUPT QMS Guidelines” และยังได้รับเกียรติจากคุณทัศนีย์ ยะจา เจ้าของกิจการ ผู้จัดการ หจก.เชียงใหม่เฮลธาดีคอล (2015) บรรยายเรื่อง “การเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับการจัดกิจกรรมในสถานการณ์ปัจจุบัน”



28 สิงหาคม 2562

งานอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดกิจกรรมเสวนา “**ปราชญ์ท้องถิ่นล้านนา และเครื่องแต่งกายล้านนาจากละครดัง**” โดยมีนายสุกิจ ตัดชัย ผู้ช่วยอธิการบดี เป็นประธาน นางสมพร แรกชำนาญ กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ภายในงานมีกิจกรรมการมอบใบประกาศเกียรติคุณแก่ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 20 ท่าน นิทรรศการและฐานเรียนรู้วิถีชีวิตภูมิปัญญาล้านนาจากปราชญ์ท้องถิ่น นิทรรศการการแสดงผลงานเครื่องแต่งกายแบบล้านนาและเครื่องประดับล้านนา การเสวนาจากปราชญ์ท้องถิ่นในหัวข้อ “คุณค่าและอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของปราชญ์ท้องถิ่นล้านนาในอำเภอสันทราย” การเสวนาเรื่อง “ตามรอยละครเพื่อการอนุรักษ์เครื่องแต่งกายแบบล้านนา” โดยคุณวสิน อุ่นจะนำ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายในละครดัง และคุณสุกฤษณ์ เหรา ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าล้านนา ดำเนินรายการโดย ผศ.ชยุตภัฏ คำมูล รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์





เปิดให้เข้าชม

จันทร์-ศุกร์ เวลา 09.00-16.00 น.

Open Mon-Fri 08.00AM.-04.00P M.

โทรศัพท์ : 0-5387-3300 , 081-716-5070

www.artsandculturemju.com

Facebook : ภาพถ่ายแม่โจ้ (Maejo Old Picture), พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

ต้องการเข้าชมวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ติดต่อล่วงหน้า

งานพิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

โทร. 0-5387-3300, 081-716-5070



กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
DIVISION OF ART AND CULTURE CONSERVATION
MAEJO UNIVERSITY

อาคารอำนวยการ ยศสูง ชั้น 3 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 053-873300-1

www.artandculturemju.com